

ลัทธิธรรมานธรรม

ฉบับสมบูรณ์

พระไพศาล วิสาโล

เรียบเรียง

ลำธารริมลานธรรม

ฉบับสมบุรณ์

พระไพศาล วิสาโล เรียบเรียง

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ
พระไพศาล วิสาโล.

ลำธารริมลานธรรม ฉบับสมบุรณ์.- ชัยภูมิ :

กองทุนสุวรรณโณอนุสรณ์, 2560.

392 หน้า.

1. สงฆ์-ชีวาประวัติ. I. โลกทายี, ผู้วาดภาพประกอบ.

II. ชื่อเรื่อง.

294.30922

ISBN 978-616-429-195-9

จัดรูปเล่ม เหน่ง เตี่ยว

รูปประกอบ โลกทายี

พิสูจน์อักษร ป้าแก้ง

พิมพ์ครั้งที่ ๑ มกราคม ๒๕๖๐

จำนวน ๓,๐๐๐ เล่ม

ISBN 978-616-429-195-9

จัดพิมพ์โดย กองทุนสุวรรณโณอนุสรณ์

วัดป่ามหาวัน ม. ๖ ต. ธาตุทอง

อ. ภูเขียว จ. ชัยภูมิ ๓๖๑๑๐

พิมพ์ที่ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์

๔๕/๑๒-๑๔, ๓๓ หมู่ ๔ ต. บางขนุน

อ. บางกรวย จ. นนทบุรี ๑๑๑๓๐

ขออุทิศน้ำพักน้ำแรงบูชาคุณ
พระธรรมเจดีย์ (สมคิด เขมจารี)
เจ้าคุณอาจารย์ผู้มีเมตตาต่อผู้เรียบเรียง
นับแต่แรกบวช

คำนำ

วันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ปีนี้ ครอบครัววงศ์วรวิสิทธิ์ได้จัดให้มีการบำเพ็ญทักษิณานุปทาน ประจำปี ณ วัดเครือวัลย์ เพื่ออุทิศบุญกุศลให้แก่ นายก๊กกี และนางกิมวา แซ่ฮ่วย ผู้เป็นบิดาและมารดา ตลอดจนบุคคลอื่นๆ ในครอบครัวที่วายชนม์ ได้แก่ นางผ่องหลั่น แซ่ฮ่วย ผู้เป็นย่า นายก๊กชิน แซ่ฮ่วย ผู้เป็นลุง นางดวงเกี้ยว แซ่เล่า ผู้เป็นป้า และนายถาวร วงศ์วรวิสิทธิ์ ผู้เป็นน้อง

เนื่องจากปีนี้เป็นที่นางกิมวา แซ่ฮ่วย ผู้เป็นมารดา จากไปครบ ๒ รอบ ขณะที่นายก๊กกี แซ่ฮ่วย ผู้เป็นบิดา ได้จากไปครบ ๑ รอบ จึงเห็นควรบำเพ็ญธรรมทานเป็นกรณีพิเศษ ด้วยการนำหนังสือเรื่อง ลำธารริมลานธรรม ของพระไพศาล วิสาโล ซึ่งเคยตีพิมพ์แยก ๓ เล่ม มารวมพิมพ์เป็นเล่มเดียวกัน

ลำธารริมลานธรรม เป็นเรื่องราวและ เกร็ดชีวิตของพระ
สุปฏิปันโน ซึ่งให้แรงบันดาลใจในทางธรรมและเป็นแบบอย่าง
ในการดำเนินชีวิตได้เป็นอย่างดี เป็นตัวอย่างที่ชี้ว่าธรรมะมิได้มีอยู่
ในหนังสือหรือคัมภีร์เท่านั้น หากยังมีอยู่ในชีวิตของผู้คน ดังนั้น
นอกจากการสื่อด้วยถ้อยคำและตัวอักษรแล้ว ธรรมะยังสามารถ
สื่อผ่านวิถีชีวิตและการกระทำของบุคคลได้ด้วย การสื่อด้วยวิธี
การอย่างหลังนั้น ไม่เพียงทำให้ธรรมะกลายเป็นสิ่งมีชีวิตชีวาที่
แลเห็นได้และสัมผัสได้ง่ายเท่านั้น ยังสามารถเป็นแรงบันดาลใจ
ในการดำเนินชีวิตที่ดีงาม

การนำเรื่องราวเหล่านี้มาเผยแพร่ น่าจะเป็นประโยชน์แก่
บุคคลทั่วไป เชื่อว่าผู้ใดก็ตามที่ได้รับรู้เรื่องเหล่านี้แล้วนำมาปฏิบัติ
กับตนเอง ชีวิตย่อมเกิดความสงบเย็นราวกับได้นั่งพักอยู่ริมธาร
ใกล้ลานธรรม

ขอให้กุศลจริยาครั้งนี้ จงอำนวยวิบากสมบัติในสัมปรายภาพ
แก่นายก๊กี้ และนางกิมวา แซ่ฮ่วย ตลอดจนญา ลุง ป้า และน้องชาย
ผู้วายชนม์โดยทั่วกัน

ครอบครัววงศ์วรวิสิทธิ์

๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

คำปรารภ

ข้าพเจ้าชอบอ่านประวัติบุคคล รวมทั้งเรื่องราวของพระเถระ และพระเถรีในสมัยพุทธกาล ไล่ลงมาจนถึงชีวิตของพระสุปฏิปันโน ทั้งในอดีตจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้เพราะความเพียรพยายามในการเอาชนะอุปสรรค เคี้ยวกรำตนเอง จนนำพาจิตใจสู่ความพ้นทุกข์ของท่านเหล่านั้นเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับข้าพเจ้าในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะเมื่อได้บวชเป็นภิกษุ ข้าพเจ้าได้พบว่าเรื่องราวและเกร็ดเล็กเกร็ดน้อยในชีวิตของพระดีพระแท้หลายท่าน ซึ่งมีชีวิตร่วมสมัยกับข้าพเจ้า หรืออยู่ในยุคที่ไม่ไกลจากปัจจุบันมากนัก เป็นแรงบันดาลใจที่มีพลังมาก อย่างน้อยก็ทำให้เห็นว่าธรรมที่พระพุทธองค์ทรงแสดงนั้นมีใช่เรื่องไกลตัว ส่วนปฏิบัติของพระอริยเจ้าในสมัยพุทธกาลก็มีใช่เป็นแค่เรื่องเล่าในตำนานอันเหลือวิสัยที่จะปฏิบัติได้

จริยวัตร คำสอน มุมมอง และทำที่ต่อเหตุการณ์ต่างๆ ของพระมหาเถระผู้ทรงคุณเหล่านี้ ซึ่งครั้งหนึ่งเคยมี (หรือยังมี) ชีวิตและเลือดเนื้อเช่นเดียวกับเรา ล้วนเป็นรูปปรากฏแห่งธรรมของพระบรมศาสดา ที่เราทั้งหลายสามารถประจักษ์ได้ด้วยตาหรือรับรู้ได้ด้วย

ใจอย่างแจ่มชัด มิใช่เป็นแค่ตัวอักษรที่จารึกในพระไตรปิฎกหรือ คัมภีร์อันศักดิ์สิทธิ์เท่านั้น เรื่องราวของท่านเหล่านี้มีพลังอย่างมาก ในการกระตุ้นความใฝ่ดีในใจเราให้ตื่นตัวและอยากที่จะเจริญรอยตามท่าน จนสามารถเอาชนะกิเลสภายในและอุปสรรคทั้งปวงได้

ข้าพเจ้าเชื่อว่าใครที่รับรู้เรื่องราวของพระดีพระแท้เหล่านี้ย่อมได้รับประโยชน์อย่างมากไม่ต่างจากข้าพเจ้า จึงได้นำเรื่องราวของท่านมาถ่ายทอดเป็นตัวอักษรตั้งแต่ปี ๒๕๓๗ โดยทยอยตีพิมพ์ในจดหมายข่าวอนุรักษ์ ที่ข้าพเจ้าเป็นสาราณียกร ต่อมาได้พิมพ์รวมเล่มในปี ๒๕๔๔ นั่นคือที่มาของ ลำธารริมลานธรรม เล่มแรก หลังจากว่างเว้นมาหลายปี ลำธารริมลานธรรม เล่มที่ ๒ ก็ตามมาในปี ๒๕๕๔ โดยรวบรวมจากข้อเขียนที่ทยอยขึ้น Facebook ทั้ง ๒ เล่มมีเนื้อหารวมทั้งสิ้น ๖๗ ตอน ในปี ๒๕๕๘ ข้าพเจ้าได้เขียนเพิ่มอีก ๓๓ ตอน เพื่อให้ครบ ๑๐๐ ตอน ตอนสุดท้ายปรากฏใน Facebook เมื่อต้นปี ๒๕๕๙ ปลายปีนั้น ลำธารริมลานธรรม เล่ม ๓ อันเป็นเล่มสุดท้าย ก็ได้รับการตีพิมพ์

เนื้อหาเกือบทั้งหมดใน ลำธารริมลานธรรม ทั้ง ๓ เล่ม ข้าพเจ้าเรียบเรียงจากข้อเขียนของผู้อื่นที่เคยตีพิมพ์ในที่อื่นมาก่อนแล้ว ดังได้ระบุรายชื่อหนังสือเหล่านี้ไว้ท้ายเล่ม สำหรับภาคผนวก อันเป็นประวัติโดยสังเขปของพระมหาเถระและบุคคลที่กล่าวถึงในเล่ม ได้ปรับปรุงจากประวัติย่อที่ชมรมกัลยาณธรรมได้จัดทำขึ้น หากมีความผิดพลาดประการใด ข้าพเจ้าขออภัยมา ณ ที่นี้

เพื่อสะดวกแก่การอ่านสำหรับผู้สนใจ ข้าพเจ้าเห็นควรให้นำข้อเขียนทั้ง ๑๐๐ ตอน มารวมพิมพ์เป็นเล่มเดียวกัน ทั้งนี้ได้มีการปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาบ้างเล็กน้อย ทั้งในส่วนที่เป็นข้อเท็จจริงและถ้อยคำสำนวน รวมทั้งได้ตัดบางบททิ้งเนื่องจากมีเนื้อหาที่ซ้ำซ้อนกัน แล้วเขียนใหม่เพิ่มเติม ในการนี้ข้าพเจ้าขอขอบคุณบุคคลต่อไปนี้ ซึ่งมีส่วนสำคัญในการจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ ได้แก่ คุณสุदारัตน์ แก้วแท้ ซึ่งนอกจากกวาดภาพประกอบแล้ว ยังช่วยตรวจทานความถูกต้องของข้อมูลทั้งในเนื้อหาและภาคผนวก ตรวจแก้คำผิดและสำนวนที่ลึกลับ รวมทั้งดำเนินการจัดพิมพ์ คุณสมจิตร แซ่เตี่ยว ช่วยจัดทำรูปเล่ม คุณกรวรรณ กิจสมมารถ ช่วยตรวจทานต้นฉบับ คุณหมออัจฉรา กลิ่นสุวรรณ และทีมงานชมรมกัลยาณธรรม ซึ่งได้ดำเนินการจัดพิมพ์ ลำธารริมลานธรรมครบทั้ง ๓ เล่ม

ในการพิมพ์ครั้งนี้ได้อาศัยทุนสนับสนุนจากคุณหมอทิวา และคุณไอลดา วงษ์รักษ์ คุณหมอฟิชัย ไตรภักธ ผู้วายชนม์ คุณเมตตา อุทกะพันธุ์ คุณพรจิตต์ ยามะเพวัน โปรโนบิส และคุณหมอเพ็ญพักตร์ ภาวศุทธิกุล ขอขอบคุณทุกท่านมา ณ ที่นี้

หวังว่าหนังสือเล่มนี้จะอำนวยให้ผู้อ่านเกิดความตั้งมั่นในธรรม มีฉันทะในความดี สงบเย็นเป็นสุข มีปัญญาเป็นเครื่องส่องสว่างนำทางชีวิต สู่อิสรภาพจากความทุกข์ได้ในที่สุด

พระไพศาล วิสาโล
๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

สารบัญ

คำนำ	๕
คำปรารภ	๗
๑. หลวงพ่อกับโจร	๑๗
๒. ตำนานที่วัดสมอราย	๑๙
๓. สมเด็จฯ วัดสระเกศ	๒๑
๔. อยู่เป็นสุข จากไปไม่ก่ทุกข์	๒๔
๕. นั่งทางในจับโจร	๒๗
๖. จริยาของนักปกครอง	๓๑
๗. เอาป่าไว้	๓๕
๘. ตัวโกรธ	๓๗
๙. สุนัขโหดสัตว์	๓๙
๑๐. สังฆราชไก่เถื่อน	๔๑
๑๑. โจรกลับใจ	๔๒
๑๒. คุณธรรมของโหรเอก	๔๖
๑๓. ต้นพะยอมของสมเด็จฯ	๔๙
๑๔. จงอางหางกุดที่วัดหนองป่าพง	๕๒
๑๕. ขรวิโตกับหัวโขน	๕๔
๑๖. ของดีจากสวนโมกข์	๕๖
๑๗. ช้างรับศีล	๕๘
๑๘. เมตตาของหลวงพ่อ	๖๑
๑๙. บนเส้นทางชีวิตพรหมจรรย์	๖๓
๒๐. หลวงพ่อชากับริถยนต์	๖๗
๒๑. ปี่ของหลวงพ่อบ้านกร่าง	๖๙
๒๒. กระต่ายน้อยนั่งภาวนา	๗๒
๒๓. ในหลวงกับหลวงตา	๗๕
๒๔. ทุนที่ไม่มีวันหมด	๗๙

๒๕. ผู้มันคงในธรรม	๘๒
๒๖. รู้ธรรมจากความประหยัด	๘๕
๒๗. เผชิญเสือโคร่ง	๘๙
๒๘. จิตตงาม ดอกไม้งาม	๙๑
๒๙. มีแต่ไม่เอา	๙๓
๓๐. เสียงก๊ยะ	๙๗
๓๑. เพราะถือจึงหนัก	๙๘
๓๒. ต่ออายุพ่อแม่	๑๐๐
๓๓. คำเฉลย	๑๐๒
๓๔. โฝงผางแต่ผ่องแผ้ว	๑๐๔
๓๕. บุญของยายแพง	๑๐๗
๓๖. กายป่วย ใจไม่ป่วย	๑๑๐
๓๗. อาจารย์ของหลวงพ่พุทธ	๑๑๓
๓๘. รวยกับชวย	๑๑๕
๓๙. สมาริของหลวงพ่อชา	๑๑๙
๔๐. หลวงปู่ขาวกับเด็กน้อย	๑๒๑
๔๑. ธรรมนั้นมีอยู่ทุกหย่อมหญ้า	๑๒๔
๔๒. ตายเป็นตาย	๑๒๗
๔๓. นิ่งได้ ไม่หวั่นไหว	๑๓๑
๔๔. ภาวนาที่ใจ	๑๓๕
๔๕. ก่อนมาเป็นหลวงพ่อเทียน	๑๓๙
๔๖. พระของชาวบ้าน ผู้นำของศาสนา	๑๔๒
๔๗. สนุกป่วย	๑๔๖
๔๘. ชุนเขาที่เบาบาง	๑๔๙
๔๙. เคล็ดลับของสมเด็จพระวันรัต	๑๕๓
๕๐. ที่นี้มีตจจริงหนอ	๑๕๖
๕๑. ปราชญ์ผู้สันโดษ	๑๕๙

๕๒. รวยบุญญาบารมี	๑๖๑
๕๓. ใจหนอใจ	๑๖๕
๕๔. น้ามนต์ของหลวงพ่อกีเยน	๑๖๗
๕๕. ถูกด่าแค่ไหน ก็ไม่ทุกข์	๑๗๑
๕๖. เมื่อหลวงพ่อดำรับจ้างเทศน์	๑๗๓
๕๗. นาที่สุตท้ายของหลวงปู่เสาร์	๑๗๕
๕๘. บทพิสุจน์ของชายหนุ่ม	๑๗๘
๕๙. อย่าถามไถ่ลตัว	๑๘๑
๖๐. ทักท้วงความคิด	๑๘๓
๖๑. ผ้าขี้ริ้วห่อทอง	๑๘๖
๖๒. ให้ทำตัวเหมือนหมา	๑๙๑
๖๓. ที่ระลึกจากหญิงสาว	๑๙๓
๖๔. อมฤตธรรมจากเทวดา	๑๙๕
๖๕. สิ่งที่ยังเห็นด้วยใจ	๑๙๙
๖๖. วาระสุดท้ายของท่านพุทธทาสภิกขุ	๒๐๓
๖๗. ทะไลลามะ พระธรรมดา	๒๐๗
๖๘. เหนือโลกธรรม	๒๑๐
๖๙. กตัญญูต่อผู้มีพระคุณ	๒๑๓
๗๐. เห็นธรรมเมื่อป่วย	๒๑๗
๗๑. ได้สติเพราะถูกด่า	๒๒๑
๗๒. อุบายคลายโกรธ	๒๒๔
๗๓. สัจธรรมจากเมล็ดข้าว	๒๒๘
๗๔. ความเข้มแข็งที่แท้จริง	๒๓๕
๗๕. ภาวนาเพื่อละ	๒๓๘
๗๖. อารมณ์ขันของสมเด็จพระเจ้า	๒๔๒
๗๗. ตามหาพุทโธ	๒๔๗
๗๘. ช้างพระโพธิสัตว์	๒๕๑

๗๙. บทเรียนจากหลวงพ่อบุชา	๒๕๕
๘๐. ธรรมะไม่เกี่ยวกับพระหรือโยม	๒๕๘
๘๑. ของดีที่แท้จริง	๒๖๓
๘๒. วัยเด็กของหลวงพ่อบุชา	๒๖๗
๘๓. เมื่อใจใฝ่หาหญิงสาว	๒๗๐
๘๔. แม่ทัพใหญ่แห่งกองทัพธรรม	๒๗๔
๘๕. ออย่าลืมนิมนต์น้อย	๒๘๑
๘๖. รอดได้เพราะธรรม	๒๘๕
๘๗. ทางใครทางมัน	๒๘๘
๘๘. วิสัยแห่งปราชญ์	๒๙๑
๘๙. ทุขุเพราะใจ	๒๙๗
๙๐. สมานิแบบหมูนึ่งเขียง	๒๙๙
๙๑. เห็นทั้งข้างนอกและข้างใน	๓๐๓
๙๒. ลูกน้องของหลวงพ่อดัง	๓๐๗
๙๓. นาทิศาคัญของสองสังฆราช	๓๑๑
๙๔. หลวงปู่ดีเนาะ	๓๑๕
๙๕. แก่แล้วกล้าเพราะเป็นศิษย์มีครู	๓๑๙
๙๖. คำสอนของหลวงตา	๓๒๓
๙๗. วันสุดท้ายของหลวงปู่ดุลย์	๓๒๘
๙๘. บางเสี้ยวในวัยหนุ่ม	๓๓๒
๙๙. ผ่ากราบของสมเด็จพระ	๓๓๖
๑๐๐. ไม่เป็นอะไรกับอะไร	๓๓๙

ภาคผนวก

ประวัติพระมหาเถระและบุคคลในเล่ม

โดยสังเขป (พร้อมสารบัญ)

๓๔๔

ที่มาของเกร็ดชีวิต

๓๘๙

ลำธารริมลานธรรม

๑. หลวงพ่อกับโจร

หลวงพ่อโตหรือสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) แห่งวัดระฆัง เป็นผู้ที่ได้ชื่อว่าเชี่ยวชาญแตกฉานในพระไตรปิฎก แม้ท่านจะไม่เคยเข้าสอบแปลหนังสือเป็นเปรียญ แต่ชาวบ้านก็เรียกท่านว่าพระมหาโตมาตั้งแต่บวช ใช้แต่เท่านั้น ท่านยังได้รับคำชมจากสมเด็จพระสังฆราช (สุข) แห่งวัดมหาธาตุ ซึ่งเป็นสำนักที่หลวงพ่อโตเคยไปเข้าเรียนครั้งยังเป็นพระหนุ่มว่า “ขรัวโตเขามาแปลหนังสือให้ฟัง เขาไม่ได้มาเรียนหนังสือกับฉันดอก”

อย่างไรก็ตามท่านมิใช่พระที่แม่นยำเฉพาะตัวหนังสือหรือคัมภีร์ หากยังน้อมนำธรรมะจนกลายเป็นเนื้อเป็นตัวของท่าน ทำให้ชีวิตของท่านเป็นไปอย่างโปร่งเบาและอิสระไม่ติดกับกฎประเพณี ทั้งไม่ถือความนิยมของผู้อื่นเป็นใหญ่

คราวหนึ่งพระในวัดของท่านโต้เถียงกันถึงขั้นด่าทำร้ายกัน พอท่านเห็นเหตุการณ์ ท่านก็เข้าไปในกุฏิ จัดดอกไม้ธูปเทียนใส่พาน แล้วเดินเข้าไปในระหว่างคู่วิวาต ลงนั่งคุกเข่าถวายดอกไม้ธูปเทียนให้พระทั้งคู่พร้อมกับกล่าวว่า

“พ่อเจ้าพระคุณ พ่อจงคุ้มฉันด้วย ฉันฝากตัวกับพ่อด้วย ฉันเห็นจริงแล้วว่าพ่อเก่งเหลือเกิน เก่งพอได้ เก่งแท้ๆ พ่อเจ้าประคุณ ลูกฝากตัวด้วย”

ผลคือพระทั้งคู่เลิกทะเลาะกัน หันมาคุกเข่ากราบท่าน ท่านก็กราบตอบพระ ทั้งหมดกราบและหมอบกันอยู่นาน

นอกจากท่านจะไม่ถือตัวหรือติดในยศศักดิ์แล้ว ท่านยัง

ไม่ยึดในทรัพย์ด้วย ความมกน้อยสันโดษของท่านเป็นที่เลื่องลือ
 ลากสักการะใด ๆ ที่ท่านได้มาจากการเทศน์หรือกิจนิมนต์ ท่านมิได้
 เก็บสะสมไว้ มักเอาไปสร้างพระพุทธรูปหรือสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อ
 พระศาสนาอยู่เนือง ๆ แม้ใครขอก็กินดิบบริจาคให้ กระทั่งมีโจรมาลัก
 ท่านก็ยังช่วยอำนวยความสะดวกแก่โจร

เล่ากันว่า ครั้งหนึ่งท่านกำลังจำวัดอยู่ในกุฏิ มีโจรขึ้นมา
 ขโมยของ หมายจะหยิบตะเกียงลานในกุฏิแต่บังเอิญหยิบไม่ถึง
 ท่านก็ช่วยเอาเท้าเขี่ยส่งให้โจรแล้วบอกให้โจรรีบหนีไป

อีกเรื่องหนึ่งมีว่า ท่านไปเทศน์ต่างจังหวัดโดยทางเรือ
 ได้กัณฑ์เทศน์มาหลายอย่าง รวมทั้งเสื่อและหมอน ขากลับท่าน
 ต้องพักแรมกลางทาง คิณนั้นเองมีโจรพายเรือเข้ามาเทียบกับเรือ
 ของท่าน ขณะที่โจรล้วงหยิบเสื่อนั้นเองท่านก็ตื่นขึ้นมาเห็น จึงร้อง
 บอกว่า “เอาหมอนไปด้วยซิจ๊ะ” โจรได้ยินก็ตกใจกลัวรีบพายเรือหนี
 ท่านจึงเอาหมอนโยนไปทางโจร โจรเห็นว่าท่านยินดีให้ จึงพายเรือ
 กลับมาเก็บเอาหมอนไปด้วย

บางครั้งลูกศิษย์ของท่านก็มาเป็นเหตุเสียเอง กล่าวคือเมื่อ
 ท่านกลับจากการเทศน์พร้อมกับกัณฑ์เทศน์มากมาย ศิษย์ ๒ คน
 ที่พายเรือหัวท้ายก็ตั้งหน้าตั้งตาแบ่งสมบัติกัน แต่ตกลงกันไม่ได้
 คนหนึ่งว่ากองนี้ของข้า อีกคนก็ว่ากองนั้นของข้า ท่านจึงถามว่า
 “ของฉันทกองไหนละจ๊ะ” เมื่อกลับถึงวัด ศิษย์ทั้งสองเอากัณฑ์เทศน์
 ไปหมด ท่านก็มีได้ว่ากล่าวอย่างไร

๒. ตำนานที่วัดสมอราย

วัดแต่โบราณนั้นมีสภาพเป็นอาราม คือมีความสงบร่มครึ้มด้วยแมกไม้ ก่อให้เกิดความสงบเย็นทั้งใจและกายโดยเฉพาะวัดที่เคร่งครัดในพระธรรมวินัย ท่านจะปล่อยให้ต้นไม้เติบโตตามธรรมชาติไม่ยอมตัดเพราะเป็นอาบัติ แต่เหตุผลที่ท่านประสงค์จะรักษาสภาพธรรมชาติภายในวัดเอาไว้ ที่สำคัญยังมีอีกประการหนึ่งคือเพื่อให้เกิดความวิเวกอันเกื้อกูลแก่การบำเพ็ญสมาธิภาวนา อันเป็นสิ่งที่พระบรมศาสดาทรงสรรเสริญ

พระแต่ก่อนนอกจากท่านจะไม่ตัดต้นไม้แล้ว ยังไม่ยินดีหากผู้อื่นกระทำในเขตอารามของท่านแม้จะเป็นคฤหัสถ์ ประเพณี

ดังกล่าวสืบทอดกันเรื่อยมาจนผันแปรในยุคปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม สำหรับคนใกล้วัดก็ยังมีตำนานต่าง ๆ เล่าขานกันอยู่ ตำนานเรื่องหนึ่งที่รู้จักดีก็คือตำนานที่วัดสมอรายซึ่งปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็น วัดราชาธิวาส

วัดสมอรายเป็นวัดโบราณ สันนิษฐานว่าสร้างมาแต่ครั้งกรุงละโว้หรือสมัยอโยธยา ตกมาสสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ก็ยังเป็นวัดฝ่ายสมณะ คนทั่วไปยกย่องนับถือว่าเป็นวัดซึ่งประเพณีมั่นคงในสมณวัตร และเชี่ยวชาญในด้านวิปัสสนาธุระ จนสมัยหนึ่งพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยครั้งดำรงพระยศเป็นเจ้าฟ้ากรมหลวงอิศรสุนทร เมื่อทรงอุปสมบทแล้วได้มาประทับที่วัดนี้

เมื่อเสด็จขึ้นครองราชย์ ทรงดำริจะเสด็จมาพระราชทานพระกฐินที่วัดสมอราย เจ้าพนักงานจึงล่องหน้ามาตรวจดูที่วัด โดยที่วัดนี้เป็นวัดที่รักษาประเพณีสมณะอย่างกวดขันจึงไม่ตัดโค่นต้นไม้ปล่อยให้พุ่มชิดกัน เบียดแน่น แต่ลานวัดนั้นกวาดให้เตียนสะอาดอยู่เสมอ เจ้าพนักงานเห็นว่ากึ่งไม่ตามทางเสด็จพระราชดำเนินนั้น เกะกะกีดขวางพระกลด จึงจะตัดกิ่งไม้เหล่านั้นเสีย แต่เจ้าอาวาสซึ่งเป็นพระราชาคณะหายอมไม่ ยืนยันอย่างหนักแน่นว่า “จะเสด็จมาก็ตาม มิเสด็จมาก็ตามเถิด”

ความทราบถึงพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ผลคือพระองค์เสด็จวัดสมอรายโดยกึ่งไม่อยู่ในสภาพครบถ้วน สมบูรณ์

๓. สมเด็จพระสังฆราช วัดสระเกศ

สมเด็จพระสังฆราชที่ครองวัดสระเกศนั้นมีเพียงองค์เดียวในประวัติศาสตร์ไทย นั่นคือสมเด็จพระอยู่ (ภาโณทโย) ใช่แต่เท่านั้น ท่านยังเป็นสมเด็จพระสังฆราชพระองค์เดียวในยุครัตนโกสินทร์ ที่ขึ้นชื่ออย่างยิ่งในด้านโหราศาสตร์ และยังได้รับการยกย่องในด้านนี้แม้กระทั่งปัจจุบัน ทั้งๆ ที่ท่านสิ้นไป ๕๐ กว่าปีแล้ว

ความสามารถอีกประการหนึ่งของท่านซึ่งมักไม่เป็นที่รู้จักก็คือ ความปราดเปรื่องด้านปริยัติธรรม เมื่อครั้งยังเป็นพระมหายู่นั้น ไม่ว่าจะเข้าสอบแปลพระปริยัติธรรมครั้งใด ไม่เคยแปลตกเลย ตั้งแต่ประโยคต้นจนประโยคสุดท้าย และที่ต้องบันทึกไว้ในประวัติศาสตร์คณะสงฆ์ยุครัตนโกสินทร์ก็คือ พระมหายู่สอบได้เปรียญ ๙ ประโยคเป็นองค์แรกในรัชกาลที่ ๕ จนสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงทรงพระมหากุณาธิคุณเป็นพิเศษให้นารยนต์หลวงมาส่งจนถึงวัดสระเกศ นับแต่นั้นก็เป็นพระราชประเพณีว่า ถ้าพระเปรียญรูปใดสอบประโยค ๙ ได้ จะทรงกรุณาโปรดเกล้าให้นารยนต์หลวงส่งพระเปรียญรูปนั้นจนถึงสำนัก

ท่านเป็นที่เลื่องลืออย่างยิ่งในด้านความเมตตา ใบหน้าของท่านจะมีรอยยิ้มแฝงอยู่ด้วยเสมอ ผู้ใดที่เข้าหาก็จะประทับใจกับใบหน้าอันอímเอิบและอัธยาศัยของท่าน และทั้ง ๆ ที่ท่านเจริญในสมณศักดิ์เรื่อยมา ก็ยังเป็น “หลวงพ่อ” ของชาวจีนรอบวัด ไม่ว่าเด็กหรือผู้เฒ่า โดยท่านไม่เคยถือยศศักดิ์เลย

ความไม่ถือยศศักดิ์ของท่านนั้นเป็นที่กล่าวขานกันมาก ปกติเวลาที่มีผู้มานิมนต์มักจะเอารถเก๋งมารับเพื่อให้สมฐานะสมเด็จฯ แต่คราวหนึ่งชาวจีนยากจนผู้หนึ่งมานิมนต์ท่านไปฉันที่บ้านเพื่อทำบุญให้แก่บุตรที่ตาย เมื่อท่านกับพระอีก ๔ รูปเดินออกจากประตูวัดสระเกศ ก็ถามจีนผู้นั้นว่าจะไปอย่างไร จีนผู้นั้นก็ตอบว่า “สามล้อครับ” แทนที่จะแสดงอาการไม่พอใจ กลับยิ้มท่านว่านั่งสามล้อเย็นสบายดีเห็นความเจริญของบ้านเมืองถนัดดี

เมื่อไปถึงบ้านจีนผู้นั้น ต้องขึ้นไปเจริญพระพุทธมนต์

ชั้นบน เนื่องจากบ้านเล็กและแคบ มีของวางขายเต็มไปหมด ตอนนั้นท่านอายุ ๘๐ แล้ว บั้นใดก็ชั้นมาก ขึ้นลำบาก แต่ท่านก็ขึ้นไปจนได้ วันรุ่งขึ้นก็ต้องขึ้นไปเจริญพระพุทธรมนต์อีก ครั้นถึงเวลาฉันต้องลงมาฉันในห้องครัวข้างล่าง โຕีะไม่มีผ้าปู กับข้าวมีเพียง ๓ อย่าง คือ แกงเผ็ด แกงจืด และผัดหมี ของหวานก็มีผลไม้คือละมุดเพียงอย่างเดียว แถมยังค่อนข้างห้ำและเน่าเสียด้วย แต่ท่านฉันอย่างสบาย ๆ ไม่ได้มีความรังเกียจอะไรเลย ฉันเสร็จเจ้าภาพก็ถวายปัจจัยแก่ท่านและพระลูกวัด องค์กร ๓ บาท ใบชา ห่อจี้วงศ์ละ ๑ ห่อ ท่านก็ยิ้มอย่างสบายอีก ท่านพูดว่า “คนจนเขาจน เขาอยากจะทำบุญ เขาตั้งใจทำบุญจริง ๆ เขามีน้อย เขาทำน้อยดีแล้ว”

บางครั้งไปถึงบ้านผู้นิมนต์ บ้านนั้นยังไม่ได้จัดอาสนะสำหรับพระ เพิ่งจะเริ่มจัดเมื่อท่านไปถึง แต่ท่านไม่เคยดูหรือบ่น ยิ้มรออนเขาจัดที่เสร็จ บางแห่งเจ้าของงานจัดที่ให้ท่านเป็นการพิเศษ ท่านบอกว่าอย่ายุ่งยากนักเลย ทำที่สบาย ๆ เกิด ท่านพูดเสมอว่า “เราแก่แล้ว ทำอะไรไม่สะดวก แต่อย่าทำให้เขาหนักใจ”

ด้วยความเมตตาของท่าน จึงมีอาคันตุกะมาเยือนทุกวัน การเข้าพบท่านไม่ต้องมีใครพาเข้าพบ ท่านจะออกต้อนรับด้วยใบหน้ายิ้มแย้ม มีไมตรีจิตกับทุกคนทุกชั้นที่ไปพบ แม้แต่กรรมกรสามล้อผู้ยากจนกระทั่งขอทาน ท่านพูดเสมอว่าเขามีทุกข์เขาจึงมาพบ ถ้าท่านช่วยเหลือเขาได้ก็จะสบายใจมาก

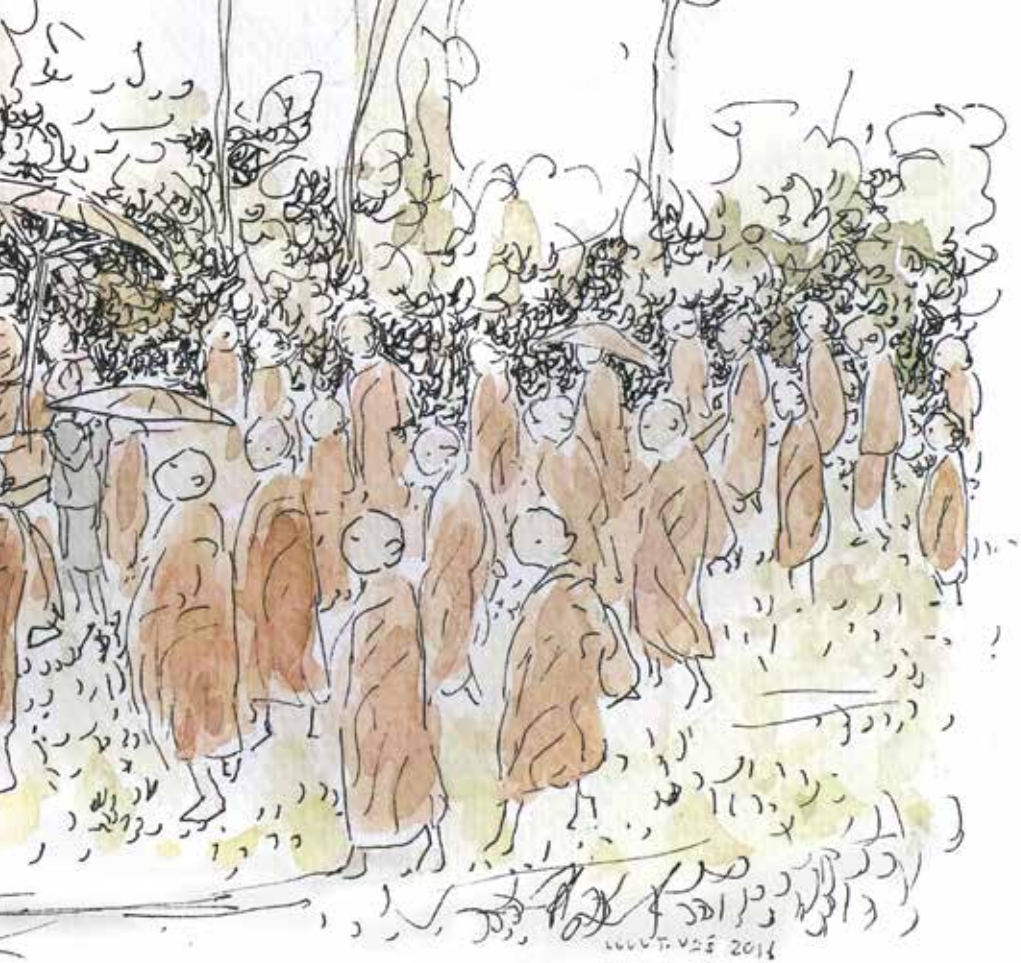

๔. อยู่เป็นสุข จากไปไม่ก่อกุช

หลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต เป็นวิปัสสนาจารย์ที่ยิ่งใหญ่ที่สุดรูปหนึ่งของเมืองไทยยุคปัจจุบัน ท่านเป็นคนต้นรัชกาลที่ ๕ (เกิดพ.ศ. ๒๔๑๓) แต่กิตติศัพท์และแบบอย่างชีวิตของท่านยังมีอิทธิพลอย่างยิ่งในทุกวันนี้

ชีวิตของท่านนับแต่เข้าสู่ร่มกาสาวพัสตร์เป็นชีวิตที่แนบเนื่องกับการหลีกเร้นบำเพ็ญธรรมในป่าเขาสมัย์ที่ยังเต็มไป

ด้วยสิ่งสาราสัตว์นานาชาติ ท่านเป็นแบบอย่างของผู้สูงส่งด้วย
ภูมิปัญญา หากเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย ไม่เบียดเบียน เต็มเปี่ยม
ด้วยเมตตาต่อสรรพชีวิต แม้ในยามที่ท่านใกล้จะมรณภาพ ก็ยัง
คำนึงถึงสัตว์น้อยใหญ่ที่อาจเดือดร้อนเพราะการดับขันธของท่าน
ท่านจึงเร่งรัดให้ลูกศิษย์พาท่านออกจากหมู่บ้านหนองผือ ซึ่งเป็น
หมู่บ้านเล็ก ๆ แห่งหนึ่งในจังหวัดสกลนคร จุดหมายปลายทางคือ
ตัวเมืองสกลนครอันเป็นสถานที่ที่สามารถรับการหลั่งไหลของผู้คน
ที่จะมาเคารพศพท่านได้

ในการกล่าวตักเตือนลูกศิษย์ลูกหาของท่าน ท่านได้พูดตอนหนึ่งว่า

“ผมน่าจะตายแน่นอนในคราวนี้ ดังที่เคยพูดไว้แล้วหลายครั้ง แต่การตายของผมเป็นเรื่องใหญ่ของสัตว์และประชาชนทั่ว ๆ ไปอยู่มาก ด้วยเหตุนี้ผมจึงเผด็จให้ท่านทั้งหลายให้ทราบว่าคุณไม่ยอมตายอยู่ที่นี้ ถ้าตายที่นี่จะเป็นการกระเทือนและทำลายชีวิตสัตว์ไม่น้อยเลย สำหรับผมตายเพียงคนเดียว แต่สัตว์ที่พลอยตายเพราะผมเป็นเหตุนั้นมีจำนวนมากมาย เพราะคนจะมามากทั้งที่นี่ไม่มีตลาดแลกเปลี่ยนซื้อขายกัน”

ท่านยังกล่าวต่ออีกว่า “นับแต่บวชมา ไม่เคยคิดให้สัตว์ได้รับความลำบากโดยไม่ต้องพูดถึงการฆ่าเขาเลย มีแต่ความสงสารเป็นพื้นฐานของใจตลอดมา ทุกเวลาได้แผ่เมตตาจิตอุทิศส่วนกุศลแก่สัตว์ไม่เลือกหน้าโดยไม่มีประมาณตลอดมา เวลาตายแล้วจะเป็นศัตรูคู่แ้วแก่สัตว์ให้เขาล้มตายลงจากชีวิตที่แสนรักสงวนของแต่ละตัว เพราะผมเป็นเหตุเพียงคนเดียวนั้น ผมทำไม่ลง”

สุดท้ายท่านได้สั่งเสียต่อลูกศิษย์ว่า “ขอให้ณาผมออกไปตายที่สกนนคร เพราะที่นั่นเขามีตลาดอยู่แล้ว คงไม่กระเทือนชีวิตของสัตว์มากเหมือนที่นี่”

๕. นั่งทางในจับใจ

พระสงฆ์ไทยสมัยก่อนไม่ได้นั่งภาวนาหรือสวดมนต์ทำพิธีอยู่แต่ในวัดอย่างเดียว หากท่านยังเป็นที่พักของชาวบ้านในเรื่องอื่น ๆ ด้วย เช่น เวลาชาวบ้านทะเลาะเบาะแว้งกันก็พากันมาหาหลวงพ่อก็ให้ช่วยตัดสินคดีความ ส่วนใหญ่ท่านก็ไม่ได้ชี้ถูกชี้ผิดอย่างศาล หากพูดให้ทั้งสองฝ่ายคืนดีกัน ใครผิดก็จ่ายสินไหมหรือชดใช้ชนิดที่มองหน้ากันติด บ่อยครั้งเงินที่เสียไปก็ไม่ได้ไปไหนอีกฝ่ายเอาไปจ่ายเป็นค่ากับแก้แค้นเพื่อสานสัมพันธ์กันใหม่

แม้แต่เวลาวิ่วควายถูกปล้น บางทีชาวบ้านก็พากันไปขอให้หลวงพ่อบอกช่วย สมัยก่อนโจรขโมยวิ่วควายมีชุกชุมมาก มีทั้งโจรอาชีพและโจร “สมัครเล่น” ซึ่งถือเอาการปล้นเป็นงานอดิเรก บางแห่งถึงกับถือเป็นธรรมเนียมเลยว่า เป็นผู้ชายต้องรู้จักขโมยวิ่วควาย ในภาคใต้ เวลาผู้ชายไปขอลูกสาว พ่อแม่จะถามก่อนว่าขโมยควายเป็นหรือไม่ ถ้าไม่เป็นพ่อแม่ก็ไม่ยอมยกลูกสาวให้

ครั้งหนึ่งโจรเข้ามาปล้นวิ่วควายในหมู่บ้านมะม่วงหวาน ในอยุธยา อย่างแรกที่ชาวบ้านทำก็คือไปหาหลวงพ่อบอก เจ้าอาวาสวัดในหมู่บ้าน (พ.ศ. ๒๔๑๐-๒๕๐๐) หลวงพ่อบอกเป็นพระปฏิบัติที่เก่งในทางโหราศาสตร์ เวลาของหาย ชาวบ้านมักมาขอให้ท่านช่วยนั่งทางในเพื่อดูว่าของอยู่ที่ไหน ครั้งนี้ก็เช่นกัน เล่ากันว่าท่านปิดตาทำสมาธิสักพักก็บอกชาวบ้านว่าวิ่วควายถูกซ่อนไว้ที่ไหน ชาวบ้านพากันไปยังตำแหน่งที่ท่านบอก ก็พบวิ่วควายที่ถูกลักขโมยไปจริง ๆ

อีกอย่างที่ท่านทำก็คือ ตรงไปยังคอกควายเพื่อหาร่องรอยของโจร เมื่อพบรอยเท้าท่านก็เอาขวานฟันลงทุกรอยพร้อมกับรำมนต์ไปด้วย จากนั้นท่านก็ให้ชาวบ้านระดมชายฉกรรจ์ไปตามจับพวกขโมยตามจุดที่ท่านบอก แต่ก่อนจะไป ท่านขอให้ชาวบ้านอย่าทำอันตรายโจรเมื่อจับได้

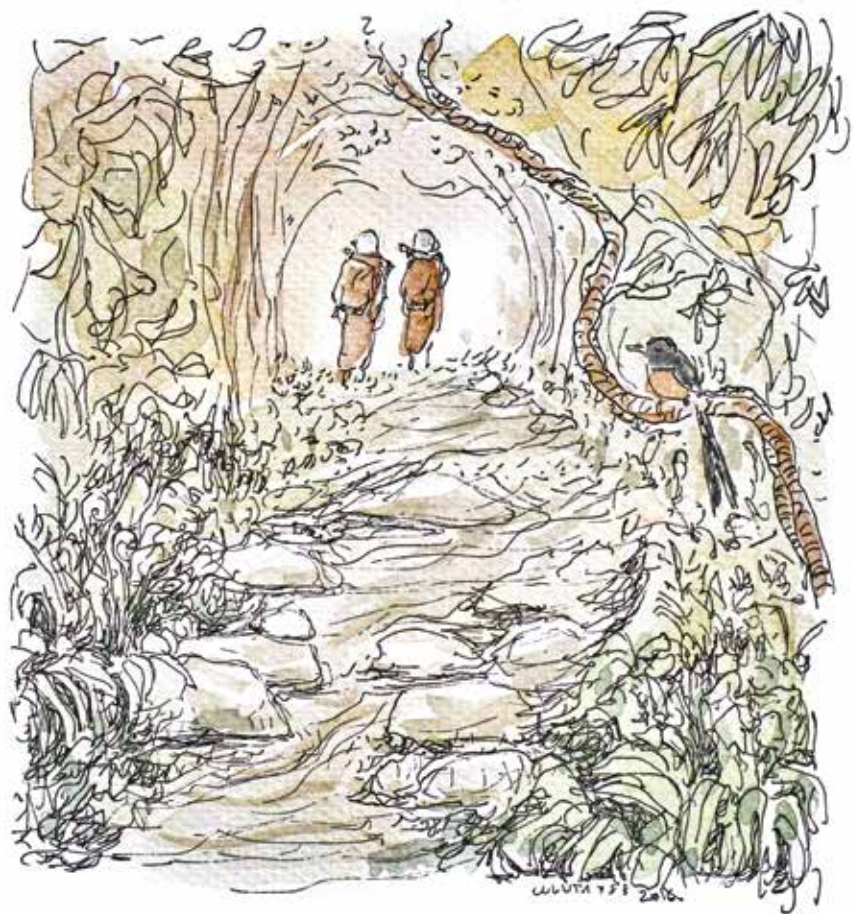
ปรากฏว่า ชาวบ้านเจอโจรตรงจุดที่หลวงพ่อบอกจริง ๆ จากปากคำของชาวบ้าน มนต์ของหลวงพ่อบอกทำให้พวกโจรหลงทางหาทางออกจากป่าไม่เจอ เดินวนไปวนมาจนเหนื่อยอ่อน ในที่สุด

ชาวบ้านซึ่งชำนาญทางมากกว่า ก็ไปพันและจับตัวได้ พวกโจรพอรู้ว่า ถูกหลวงพ่อร่ายมนต์สะกดก็หมดแรงสู้ ยอมแพ้แต่โดยดี

หมู่บ้านสมัยก่อน อำนาจรัฐยังไม่ถึง ชาวบ้านจึงต้องช่วยตัวเอง หากได้ผู้ใหญ่บ้านที่เข้มแข็ง ก็อยู่อย่างสงบสุข แต่หากไม่มีผู้ใหญ่บ้านอย่างนั้น ก็ต้องพึ่งพาหลวงพ่อ ใ้ว่าทุกองค์จะมีความสามารถทางไสยเวท แต่สิ่งที่ส่วนใหญ่มีก็คือ ศรัทธาที่ชาวบ้านมีต่อท่าน ท่านจึงสามารถพูดให้คนเหล่านั้นมีกำลังใจและร่วมมือกันทำในสิ่งที่ยามปกติอาจจะทำไม่ได้

สิ่งที่น่าสังเกตอย่างหนึ่งคือ หลวงพ่อสมัยก่อนแม้จะมีความรู้ทางไสยศาสตร์ แต่มักใช้ไปในทางที่เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ไม่ได้ใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตน นอกจากนี้ยังใช้โดยไม่ให้ผิดศีล ดังหลวงพ่อสอนที่กำชับชาวบ้านไม่ให้ทำร้ายขโมยเมื่อจับตัวได้

๖. จริยาของนักปกครอง

ในบรรดาสมเด็จพระสังฆราชสมัยรัตนโกสินทร์ มีพระองค์เดียวเท่านั้นที่เคยลาสิกขาไปอยู่ในเพศฆราวาสทั้ง ๆ ที่เป็นพระราชอาคันตุกะชั้นผู้ใหญ่แล้ว ได้แก่สมเด็จพระสังฆราช (สา ปุสฺสเทโว) ผู้แต่งหนังสือเรื่องปฐมสมโพธิ ที่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาทั้งหลายคุ้นเคยอย่างดี

แต่ยังมีพระองค์หนึ่งที่เกิดบวชลาสิกขา โดยได้ทูลลาออกจากตำแหน่งพระราชอาคันตุกะแล้ว หากแต่รั้งรออยู่พักใหญ่จนเปลี่ยนพระทัย ภายหลังจึงได้รับพระราชทานสมณศักดิ์กลับคืนตามเดิม พระองค์นั้นก็คือสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ ซึ่งต่อมาได้ทรงเป็นพระราชอุปัธยาจารย์ (อุปัชฌาย์) ของในหลวงรัชกาลที่ ๙

สมเด็จพระสังฆราชเจ้า เมื่อครั้งยังเป็นทีสมเด็จพระวชิรญาณวงศ์ ทรงเป็นผู้ที่ใส่ใจในการคณะสงฆ์ แต่แม้จะทรงสมณศักดิ์ชั้นสูงก็ไม่ทรงถือพระองค์ เรื่องหนึ่งซึ่งแสดงให้เห็นถึงพระจริยาดังกล่าวก็คือตอนที่พระองค์ได้รับการทูลฟ้องว่า มีพระปณิกายธรรมยุตรูปหนึ่งประพฤติตนไม่ถูกต้องตามพระวินัยพระรูปนั้นก็คือพระอาจารย์กงมา จิรปุฎฺโณซึ่งเป็นศิษย์หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต และภายหลังเป็นผู้ก่อตั้งวัดดอยธรรมเจดีย์ จังหวัดสกลนคร

เนื่องจากตอนนั้นพระองค์ทรงเป็นเจ้าของคณะใหญ่คณะธรรมยุต จึงมีหน้าที่รับผิดชอบกับเรื่องดังกล่าวโดยตรง แต่แทนที่จะทรงบัญชาการให้พระในตำแหน่งรอง ๆ ลงไป หรือพระสังฆาธิการ

ในพื้นที่ดูแลเรื่องนี้ พระองค์กลับเสด็จไปสืบสวนหาข้อเท็จจริงด้วยพระองค์เอง โดยทรงไปพำนักอยู่กับพระอาจารย์กงมารวม ๒ ครั้ง ๒ ครา ที่วัดทรายงาม จังหวัดจันทบุรี ในพ.ศ. ๒๔๘๑ และ พ.ศ. ๒๔๘๒ ทั้งนี้โดยที่พระอาจารย์กงมาไม่ทราบวัตถุประสงค์การมาเยือนของพระองค์เลย

ในระหว่างที่พระองค์อยู่วัดทรายงามนั้น ทรงกระทำวัตรเช่นเดียวกับหมู่คณะ เช่นฉันหนเดียว แม้พระอาจารย์กงมาจะให้บรรดาญาติโยมนำภัตตาหารเพลมาถวาย พระองค์ก็ปฏิเสธ ตรัสว่า “เราอยู่ที่ไหนก็ต้องทำตามระเบียบเขาที่นั่น”

ข้อหาแรกที่พระอาจารย์กงมาถูกร้องเรียนก็คือสะพายบาตรเหมือนพระมหานิกาย เมื่อพระองค์ได้เห็นการบิณฑบาตของวัดทรายงาม ก็ไม่ทรงเห็นเป็นเรื่องเสียหาย เพราะเป็นการสะพายบาตรไว้ข้างหน้าดูรัดกุม ตรัสว่า “สะพายบาตรอย่างนี้มันก็เหมือนกับอุ่มนั่นเอง ไม่ผิดหรอกเรียบริ่อยดี”

ข้อหาที่ ๒ ก็คือ พระอาจารย์กงมาเทศน์ผิดแปลกจากคำสอนของพระพุทธองค์ วิธีการของพระองค์ในการสอบสวนเรื่องดังกล่าวเป็นที่กล่าวขานสืบมาดังนี้

วันหนึ่งพระอาจารย์กงมา ได้ประกาศให้ญาติโยมมาฟังเทศน์ โดยสมเด็จพระวชิรญาณวงศ์จะเป็นองค์แสดง ประชาชนจึงแห่กันไปฟังกันล้นหลาม แต่เมื่อพระอาจารย์กงมาทูลอาราธนาที่กุฏิ พระองค์ก็ปฏิเสธว่า “เราไม่สบายเธอจงแสดงธรรมแทนเราเถอะ” เมื่อเป็นเช่นนี้ พระอาจารย์กงมากลับขึ้นไปศาลาและแสดงธรรมแทนพระองค์

เมื่อแสดงธรรมไปได้ประมาณ ๑๐ นาที สามเณรผู้หนึ่ง ก็ลงมาจากศาลาเพื่อถ่ายปัสสาวะ ก็ได้พบพระองค์ทรงนั่งอยู่กับพื้นดินข้างศาลานั้นเอง สามเณรตกใจรีบกลับขึ้นศาลา แต่สุดท้าย จะบอกพระอาจารย์กงมาได้

รุ่งเช้าพระองค์ได้กล่าวชมเชยพระอาจารย์กงมาว่า “กงมานี้เทศนาเก่งกว่าเปรียญ ๙ ประโยคเสียอีก”

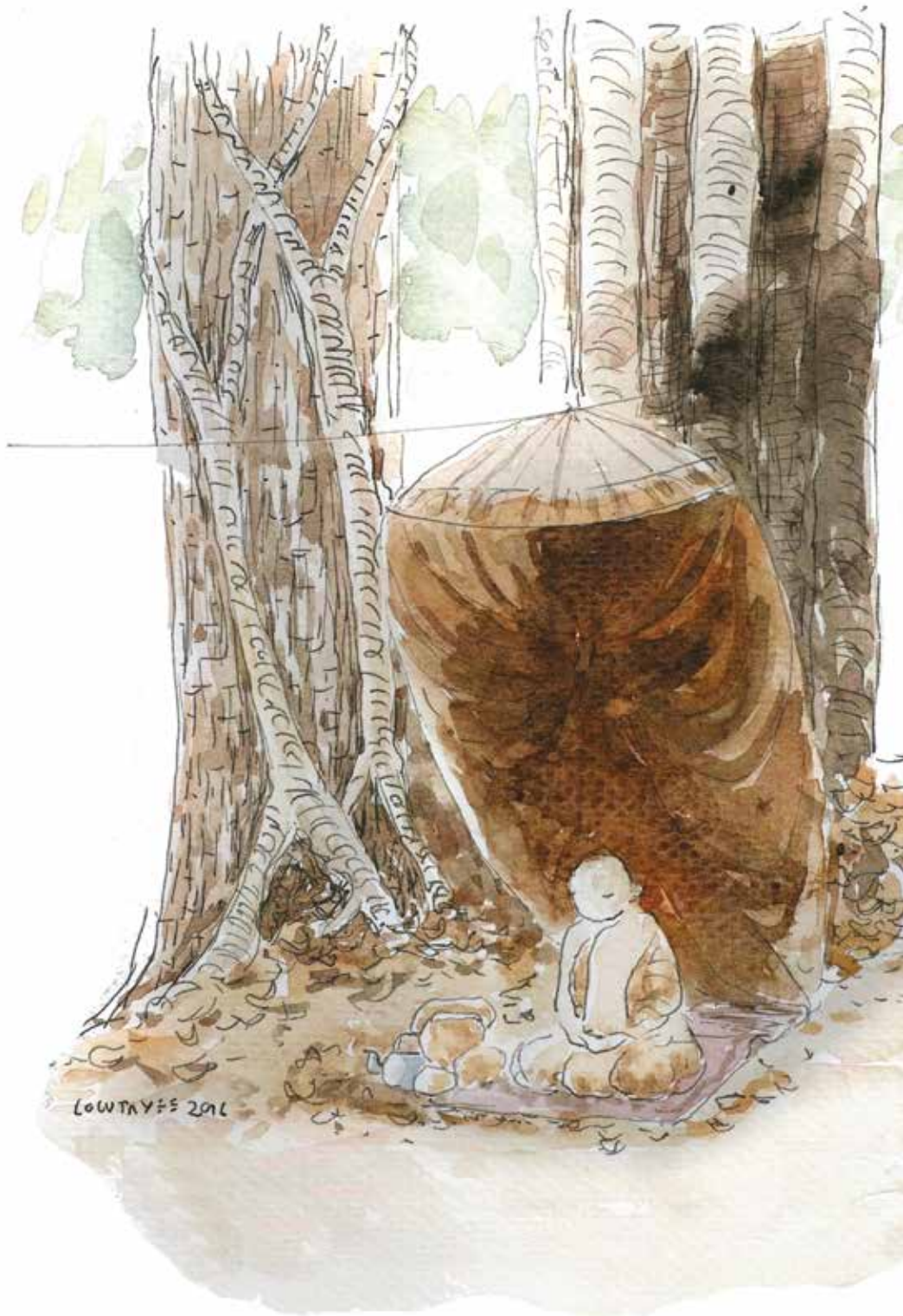
ข้อกล่าวหาที่ ๓ คือ พระอาจารย์กงมาเที่ยวตั้งตัวเป็นผู้วิเศษ แจกของขลังให้ประชาชนหลงผิด

วิธีการสอบสวนของพระองค์ก็คือ ชวนพระอาจารย์กงมา ไปรูดงค้ด้วยกันแบบสองต่อสอง ในการรูดงค้ครั้งนี้ทรงแบกกลด สะพายบาตรเอง เพราะไม่มีผู้ติดตาม ครั้นพระอาจารย์กงมาจะขอช่วยสักเท่าไรพระองค์ก็ไม่ยอม โดยทรงเดินตามหลังพระอาจารย์กงมา

หลังจากรูดงค้หนึ่งอาทิตย์เศษ พระองค์ก็ตรัสว่า “การรูดงค้ของท่านกงมาและพระปฏิบัติกรรมฐานนี้ได้ประโยชน์เหลือหลาย อย่างนี้รูดงค้มาก ๆ ก็จะทำให้พระศาสนาเจริญยิ่งขึ้น”

นับแต่นั้นมาพระองค์ทรงให้การสนับสนุนคุ้มครองและสรรเสริญพระอาจารย์กงมาโดยตลอด

LOWTAY 2016

๗. เอาป่าไว้

พระโพธิญาณเถรหรือหลวงพ่ocha สุภทฺโท แห่งวัดหนองป่าพง เป็นคนรักป่า รักต้นไม้ ท่านกล่าวเสมอว่าพระพุทธเจ้าประสูติในป่า ตรัสรู้ในป่า ท่านจึงให้ความสำคัญกับป่ามาก เพราะเป็นสถานที่ที่เกื้อกูลต่อการเจริญสมณธรรมอย่างยิ่ง ในสมัยที่ พระ เณร และ แม่ชีวัดหนองป่าพงป่วยเป็นไข้มาเลเรียกันหลายรูปนั้น เจ้าหน้าที่สาธารณสุขได้มาแนะนำให้ถางป่าตัดกิ่งไม้ออกให้โล่งเตียน เมื่อป่าโปร่งลมจะได้พัดสะดวก

หลวงพ่อดตอบว่า “ตายชะคน เอาป่าไว้ก็พอ”

พูดสั้น ๆ เพียงเท่านั้น แต่เจ้าหน้าที่ก็พยายามอธิบายโน้มน้าว ให้เหตุผลหวานล่อมต่าง ๆ แต่ท่านก็ยืนยันคำเดิมว่า

“พระหรือชีก็ตาม อาตมาเองก็ตาม ตายแล้วก็ไปแล้ว เอาป่าไว้เสียดีกว่า”

วัดหนองป่าพงจึงมีสภาพป่าอุดมสมบูรณ์ดังเดิมจวบจนทุกวันนี้

๘. ตัวโกธร

หลวงปู่บุดดา ถาวโร จัดว่าเป็น “รัตตัญญู” คือ เป็นผู้เก่าแก่ และมีประสบการณ์มาก รูปหนึ่งของคณะสงฆ์ไทย ด้วยท่านมีอายุ ยืนนานถึง ๑๐๐ ปี ก่อนจะมรณภาพเมื่อพ.ศ. ๒๕๓๗

สมัยที่ยังหนุ่ม ท่านมีโอกาสพบปะครูบาอาจารย์ที่สำคัญ หลายรูป เช่น พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (จันทร์ สิริจันโท) และ ครูบาศรีวิชัย ท่านหลังนี้เคยทักหลวงปู่บุดดาเนื่องจากเห็นท่าน ไม่พาดสังฆาฏิว่า “เขาเป็นนายฮ้อย ก็ต้องให้เขาฮ้อยว่าเป็นนายฮ้อย ไม่ใช่ นายสิบ” นับแต่นั้นมาหลวงปู่จึงพาดสังฆาฏิติดตัวตลอดเวลา จนกลายเป็นเอกลักษณ์ของท่าน

หลวงปู่บุดดาเป็นพระป่า ชอบธุดงค์ ไม่มีวัดเป็นหลักแหล่ง จนเมื่ออายุ ๘๗ ปีจึงได้มาประจำที่วัดกลางชูศรีเจริญสุข อำเภอ บางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี กระทั่งมรณภาพ

แม้หลวงปู่บุดดาจะไม่ได้เล่าเรียนในทางปริยัติมาก แต่ ความที่ท่านเชี่ยวชาญในการปฏิบัติ จึงมีความสามารถในการสอน ธรรมชนิดที่สื่อตรงถึงใจ มีคราวหนึ่งท่านได้รับนิมนต์ไปเทศน์คู่กับ ท่านเจ้าคุณรูปหนึ่งซึ่งเป็นเปรียญธรรม ๙ ประโยค ท่านเจ้าคุณ รูปนั้นคงเห็นหลวงปู่เป็นพระบ้านนอก จึงอยากลองภูมิหลวงปู่ ได้ถามหลวงปู่ว่า “จะเทศน์เรื่องอะไร”

หลวงปู่ตอบว่า “เรื่องตัวโกธร กิเลสตัณหา”

ท่านเจ้าคุณซักต่อว่า “ตัวโกธรเป็นอย่างไร”

หลวงปู่ตอบสั้น ๆ ว่า “สันตินใจละ”

เท่านั้นเองท่านเจ้าคุณก็โกรธหัวฟัดหัวเหวี่ยง ไม่ยอมเทศน์ กับหลวงปู่ วันนั้นหลวงปู่จึงต้องขึ้นเทศน์องค์เดียวเมื่อเทศน์จบแล้ว ท่านก็ไปขอขมาท่านเจ้าคุณองค์นั้น พร้อมกับอธิบายว่า

“ตัวโกรธมันเป็นอย่างนี้เองนะ มันหน้าแดง ๆ นี้แหละ มันเทศน์ไม่ได้ คอแข็ง ตัวโกรธสู้เขาไม่ได้ ขึ้นธรรมาสน์ก็แพ้เขา ใครจะเป็นนักเทศน์ต่อไปจดจำเอาไว้นะ ตัวโกรธนะ นักเทศน์ไป ชัดคอกันเอง มันจะเอาคอกไปให้เขาชัด

หลวงปู่บุตรู้จักตัวโกรธดี ท่านรู้ว่าตัวโกรธกลัวคนกราบ ท่านเล่าว่าตั้งแต่เริ่มบวช ท่านพยายามเอาชนะความโกรธด้วยการกราบ เวลาโกรธท่านจะลุกขึ้นกราบพระ ๓ ครั้ง โกรธ ๒ ครั้ง ก็กราบพระ ๖ ครั้ง โกรธ ๑๐๐ ครั้ง ก็กราบ ๓๐๐ ครั้ง ทำเช่นนั้นหลายครั้งความโกรธก็ครอบงำท่านไม่ได้

เมื่อความโกรธเป็นใหญ่เหนือใจไม่ได้ ความเมตตาและอ่อนน้อมถ่อมตนก็ตามมา หลวงปู่บุตรู้ขึ้นชื่อในเรื่องนี้มาก คราวหนึ่งท่านกำลังจะเดินข้ามสะพาน ก็เห็นสุนัขตัวหนึ่งนอนขวางทางอยู่บนสะพาน แทนที่ท่านจะเดินข้ามสุนัขตัวนั้น หรือไล่มันให้พ้นทาง กลับเดินลงไปลุยโคลนข้างล่าง

ท่านว่าไม่อยากให้ผู้อื่นได้รับความขุ่นเคืองเพียงเพื่อเห็นแก่ความสะอาดของตนเอง แม้เป็นเพียงสัตว์เดรัจฉานท่านก็ไม่ปรารถนาจะเบียดเบียน

๙. สุนัขโพรธิสต์ว์

สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) เป็นผู้ที่มีกิริยาวาจาอ่อนละไม เป็นปกติ ท่านจะพูดจาปราศรัยกับใครทั้งที่เป็นผู้ใหญ่และเด็ก ก็ใช้คำรับคำขานว่า จำ จ๊ะ ที่สุดสัตว์เดรัจฉานท่านก็ประพฤติเช่นนั้น “โยมจำ ขอฉันไปทีเถิดจ๊ะ” แล้วก็ก้มกายหลีกทางไป มีผู้ถามท่านว่า ทำไมท่านจึงทำเช่นนั้น ท่านตอบว่า “ฉันรู้ไม่ได้ว่าสุนัขนี้จะเคยเป็น พระโพรธิสต์ว์หรือมิใช่”

๑๐. สังฆราชไก่เถื่อน

ไก่เป็นสัตว์ที่ระแวง เวลาจิกกินอาหารจะผงกหัวขึ้นมองรอบตัวอยู่ไม่ขาด หากมีเสียงผิดปกติ จะกระโดดกระตาคหรือส่งเสียงดั่งลั่น ยิ่งไก่ป่าตัวยแล้ว ระวังภัยรอบทิศ ไม่ยอมเฉียดกรายเข้าใกล้บ้านคนเลย ไก่ป่าที่จะประพติตนเป็นไก่บ้านจึงไม่อยู่ในวิสัยที่จะเป็นไปได้ แต่สิ่งที่เป็นไปไม่ได้กลับเป็นไปได้ที่วัดราชสิทธาราม ผังธนบุรี เมื่อร้อยกว่าปีก่อน

สมเด็จพระสังฆราช (สุก ญาณสังวร) ทรงเป็นพระสังฆราชองค์ที่ ๒ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ท่านเป็นพระมหาเถระที่ทรงคุณในทางวิปัสสนาธุระ แต่แทนที่ท่านจะมีชื่อเสียงในทางอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์หรือการเป็นเกจิอาจารย์ดังสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) ซึ่งเป็นพระรุ่นหลัง ท่านกลับเป็นที่รู้จักโดยพระนามฉายาว่า “สมเด็จพระสังฆราชไก่เถื่อน” ทั้งนี้เพราะทรงมีเมตตาตามหานิยมสูงมาก แม้กระทั่งไก่ป่าที่อยู่รอบวัดก็ยังสัมผัสได้ถึงเมตตาบารมีดังกล่าวจนกลายเป็นสัตว์เชื่อง พวกมันมาหากินอยู่รอบ ๆ พระตำหนักและในบริเวณวัดของท่านเป็นฝูง ๆ กล่าวกันว่าใครที่มาเห็นก็มักเข้าใจว่าเป็นไก่บ้านที่ถูกปล่อยวัด

๑๑. โจรกลับใจ

วัดเศวตฉัตรเป็นวัดแถวฝั่งธน ฯ ที่ทุกวันนี้ขึ้นชื่ออย่างมากในเรื่องเครื่องบริขารสำหรับพระกรรมฐาน เมื่อเกือบ ๑๐๐ ปีก่อนวัดนี้มีเจ้าอาวาสชื่อพระอาจารย์บุญ ท่านเป็นพระที่มีชื่อเสียงในด้านการเทศน์ มีกิจนิมนต์ให้ไปแสดงธรรมตามที่ต่าง ๆ อยู่เสมอ

คราวหนึ่งพระอาจารย์บุญได้รับนิมนต์ไปเทศน์ที่วัดแห่งหนึ่งในจังหวัดสมุทรปราการ สมัยนั้นการสัญจรต้องใช้เรือเป็นหลัก พระอาจารย์บุญได้นั่งเรือไปถึงวัดด่านสำโรง จากนั้นก็จ้างชาวบ้านแถวนั้นชื่อนายดำ ให้พายเรือต่อไปยังวัดที่จัดงานเทศน์

ตามปกติต้องใช้เวลาประมาณ ๒-๔ ชั่วโมงกว่าจะพายเรือจากวัดด่านสำโรงไปถึงวัดดังกล่าว ดังนั้นเมื่อเรือออกจากวัดด่านสำโรงแล้ว พระอาจารย์บุญและพระอีกรูปหนึ่งซึ่งเดินทางไปด้วย จึงจับเอาแรง ปล่อยให้นายดำพายเรือ

ช่างนายดำหลังจากที่พายเรือได้สักชั่วโมงเศษ ๆ ก็หันหัวเรือขึ้นฝั่ง เพื่อเก็บกัญชามาหั่นและสูบอย่างสบายอารมณ์ เมื่ออิมเอมใจแล้วก็กลับไปเรือแล้วพายต่ออย่างมีชีวิตชีวา ปากก็บอกเป็นระยะ ๆ ว่า “ใกล้ถึงแล้ว”

หลังจากนั้นไม่ถึงชั่วโมง เรือก็จอดเทียบท่า เมื่อพระอาจารย์บุญตื่นขึ้นมาก็พบว่าเรือกลับมาจอดอยู่ที่วัดด่านสำโรง ตรงจุดเดียวกับที่ได้ลงเรือเมื่อ ๒-๓ ชั่วโมงที่แล้ว

พระอาจารย์บุญโกรธเป็นกำลัง ตะโกนไปที่นายดำ

“มึงอยู่ที่ไหนก่อนจะย้ายมาที่นี่?”

“แถวหัวรอ อยุธยาครับ” นายดำตอบ

“งั้น ดูหน้าข้าตี ๆ ซิ” พระอาจารย์บุญสั่ง

เมื่อนายดำทำตามคำสั่ง ก็เห็นผลเป็นที่หน้าผาก

พระอาจารย์บุญ ยาวถึง ๔ นิ้ว

“มีงูจ๊กเสือบูญที่อยู่ธยาไหม?” พระอาจารย์บุญถาม

“รู้จ๊กครับ” นายดำตอบ

“ข้านี้แหละเสือบูญ มีงูต้องพายเรือไปที่วัดบ้านก่อนสว่าง
ไม่งั้นตาย!” พระอาจารย์บุญประกาศ

ทันทีที่ได้ยินอาญาสิทธิ์ นายดำรีบหันหัวเรือและพายอย่าง
ไม่คิดชีวิต ในที่สุดก็พาพระอาจารย์บุญถึงที่หมายก่อนสว่างทันงาน

พระอาจารย์บุญไม่ค่อยชอบเปิดเผยอดีตของตัวเองมากนัก
แต่บางครั้งก็จำเป็นต้องทำเพื่อให้งานสำเร็จ

เสือบูญเป็นโจรที่มีชื่อกระฉ่อนทั่วอยุธยา บุกลั่นเป็นอาจิณ
คราวหนึ่งขณะที่กำลังจะร่นกายออกจากบ้านที่ปล้นเสร็จ เจ้าของ
บ้านซึ่งแอบอยู่หลังประตูได้เอาขวานจามหัวเสือบูญ คมขวานเปิด
หน้าผากเป็นแผลใหญ่ แต่เสือบูญรอดมาได้เพราะกระโจนลงน้ำ
เสียก่อน และซ่อนตัวอยู่ใต้ฝักตบชวากอใหญ่ คินนั้นทั้งคินเลือด
ไหลไม่หยุด เสือบูญจึงบริกรรมคาถาเพื่อสมานแผล

รุ่งสว่างกระแสน้ำพาเสือบูญและกอดฝักตบมาที่หน้าวัด
แห่งหนึ่ง เสือบูญกระเสือกกระสนไปขอความช่วยเหลือจากสมภาร
เสือบูญสัญญาว่าหากรอดตายจะบวชพรรษาหนึ่ง เผอิญสมภารเป็น
หมอยา จึงช่วยรักษาเสือบูญจนหาย

เสือบูญได้บวชตามสัญญาที่วัดเศวตฉัตร พรรษานั้นทั้ง
พรรษาพระบุญตั้งใจศึกษาเล่าเรียนทั้งธรรมและวินัย สวดมนต์จน
แคล้วคล่อง ออกพรรษาพระบุญก็ยังไม่สึก เพราะจิตใจใฝ่ศรัทธาใน

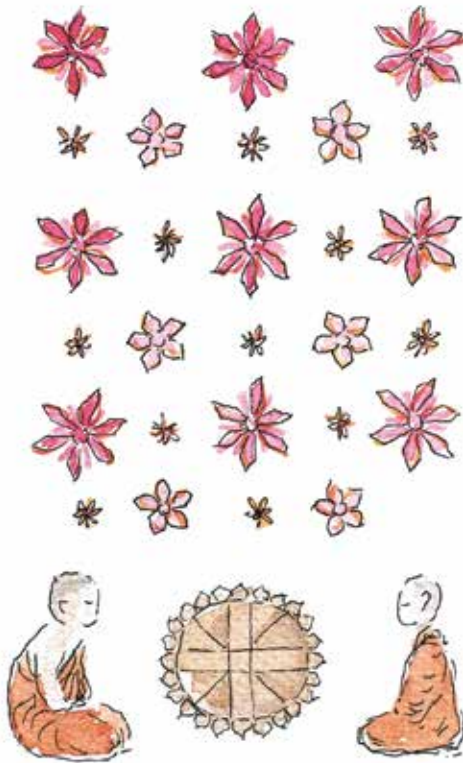
บวรพระพุทธศาสนาเสียแล้ว ในเวลาไม่นานพระบุญก็ได้กลายเป็นพระนักเทศน์ที่สามารถ ขณะเดียวกันก็ก้าวหน้าในการศึกษาธรรมจนเป็นเปรียญ ๕ ประโยคและได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสในที่สูงสุด

พระกับโจรนั้นอยู่ตรงข้ามกันเหมือนนรกกับสวรรค์แต่บางครั้งก็เกี่ยวเนื่องกันอย่างใกล้ชิดดังชีวิตของพระอาจารย์บุญ หากไม่ประสบเคราะห์กรรมจนตาย เสือบุญก็คงไม่หันหน้าเข้าวัด แต่จุดพลิกผันสำคัญในชีวิตของเสือบุญน่าจะอยู่ที่เมตตาของสมภารที่รักษาเขาจนหาย หากสมภารท่านนั้นเพียงแต่กระชับให้เจ้าหน้าที่บ้านเมืองมาจับเสือบุญก็คงไม่มีใครว่าอะไรท่าน (คนสมัยนี้ดูเหมือนจะนิยมใช้วิธีนี้ เพราะปลอดภัยดีและไม่เปลืองตัว) แต่สมภารท่านเห็นว่าการช่วยเหลือคนตกทุกข์ได้ยากเป็นเรื่องสำคัญกว่า

ที่สำคัญท่านเห็นว่าคนเรานั้นกลับตัวกลับใจได้ แม้จะเลวแค่ไหน ก็สามารถเป็นคนดีได้ ใช่ว่าจะต้องกำจัดหรือฆ่าให้ตายสถานเดียว แล้วพระอาจารย์บุญก็ได้พิสูจน์ว่าเมตตาของสมภารท่านนั้นไม่สูญเปล่า

พระอาจารย์บุญแม้จะเข้าวัดเมื่อฉกรรจ์แล้ว แต่ท่านก็ได้รับใช้พระศาสนาหลายสิบปี ท่านมรณภาพพ.ศ. ๒๕๐๐ หลังจากครองวัดนานถึง ๔๔ ปี

๑๒. คุณธรรมของโหรเอก

เมื่อ ๖๐ ปีก่อน พระในกรุงเทพฯ ที่ขึ้นชื่อว่าเอกอยู่ในทางโหราศาสตร์เห็นจะมีแค่ ๒ องค์ องค์หนึ่งคือสมเด็จพระสังฆราช วัดสระเกศ อีกองค์หนึ่งคือพระภัทรมุนี (อิน ภัทรมุนี) ทั้ง ๒ องค์เป็นเปรียญประโยค ๙ และที่เหมือนกันอีกอย่างคือเป็นพระสมณะทั้งคู่

ธรรมดาของพระที่ขึ้นชื่อในด้านโหราศาสตร์ย่อมต้องมีคนมาขึ้นมาก พระภักทมุนีก็เช่นกัน คนที่มาขอพึ่งบารมีท่านมีทั้งคนที่เดือดเนื้อร้อนใจ และคนที่อยากประสบโชค ไหนจะมาให้ท่านผูกดวง ตั้งชื่อลูก ชื่อร้าน ชื่อสกุล ให้ฤกษ์ จับยาม ฯลฯ กระนั้นท่านก็พอใจอยู่อย่างเรียบง่าย กุฎิของท่านที่วัดทองนพคุณ นอกจากจะเก่าคร่ำคร่าแล้วยังไม่มีเครื่องประดับ ส่วนเครื่องอุปโภคก็ไม่มาก ทั้งๆ ที่มีคนถวายของให้แก่ท่านมากมาย ไม่ว่าจะเป็นหมอนอิง ปิ่นโต ไตรจักร เครื่องลายคราม ตะลุ่ม กาน้ำ แต่ท่านก็ชุกเอาไว้ วันดีคืนดีก็ทยอยเอาออกมาแจกเป็นการทำบุญ

ในเรื่องของอาจารย์ โดยเฉพาะความสุภาพและอ่อนน้อม ท่านก็ขึ้นชื่อนัก กับพระในวัดท่านก็เจรจาด้วยความสุภาพเหมือนกันหมด กับพระที่มีพรรษามากกว่า แม้จะสมณศักดิ์ต่ำกว่าท่าน ท่านก็ลงกราบอย่างนอบน้อม ท่านมิได้แสดงออกเฉพาะต่อหน้าเท่านั้น ศิษย์ที่ใกล้ชิดเล่าว่า แม้จะลับหลัง ท่านก็ไม่เคยว่าร้ายใคร ให้ได้ยิน ตรงกันข้ามกลับพยายามให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกนิทาลับหลัง

ว่าจำเพาะความสามารถในทางโหราศาสตร์ของท่าน มีเกร็ดเล่าว่าคราวหนึ่งท่านดูตัวท่านเองว่า เลือดจะตกยางจะออก ท่านจึงระวังตัวมาก แต่ก็ไม่เห็นเป็นอะไร เผอิญวันสุดท้ายแห่งเกณฑ์นั้น ขณะที่ท่านเดินลงบันได ไม้ผู้ที่ประตูเกิดหล่นลงโดนหน้าผากท่านเลือดไหลซิบๆ ออกมา คนก็ยิ่งลือว่าท่าน “แม่น”

ใช้แต่คนทั่วไปเท่านั้น แม้สมเด็จพระสังฆราชวัดสระเกศ ก็ยกย่องท่านมาก ดังเคยมีพระดำรัสว่า “แต่ก่อนนี้มีกันอยู่ ๒ คน

มีช่วยแบ่งเบากันไป เขาไปที่นั่น (วัดทองนพคุณ) กันบ้าง มาที่นี้กันบ้าง ตั้งแต่สิ้นเจ้าคุณภักท ที่นี้ก็เลยหนัก ใครๆ มาที่นี้กันทั้งนั้น”

ที่ควรกล่าวถึงก็คือปฏิปทาของท่านในการพยากรณ์และให้ฤกษ์ ท่านถือมากที่จะไม่ยอมพยากรณ์ในเรื่องที่ทำให้ครอบครัวแตกสามัคคี เช่น ใครจะมาให้พยากรณ์คู่สมรสว่าจะอยู่กันยืดยาวไหม ท่านจะไม่ยอมพยากรณ์เลย ท่านให้เหตุผลว่าจะทำให้คู่สามีภรรยาเขาแตกกัน หรือกรณีคนที่หมั้นกันไว้แล้วมาให้ท่านพยากรณ์ว่าจะอยู่กันต่อไปยืดยาวหรือไม่ ท่านก็ไม่พยากรณ์เช่นกัน เพราะเขาหมั้นกันแล้ว หากไปพยากรณ์ให้เขากินแหนงแคลงใจจนถอนหมั้น ก็จะเป็นการเสียหายไม่สมควรที่ท่านจะทำ

นอกจากนั้นท่านยังเคร่งครัดในเรื่องลาภ มีบางคนมาให้ดูแล้วถวายปัจจัยท่าน ท่านจะไม่รับเลย เพราะถือว่าไม่ใช่เป็นการรับจ้าง ทั้งไม่มีการตั้งกล่องเรียไร ต่อเมื่อนำเครื่องสักการะมาถวายอย่างธรรมดาท่านจึงจะรับ

๑๓. ต้นพะยอมของสมเด็จพระเจ้า

แม้สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์จะทรงเป็นพระราชอุปัธยาจารย์ (อุปัชฌาย์) ของในหลวงรัชกาลที่ ๙ แต่ก็หาทรงถือพระองค์ไม่ ทรงเป็นกันเองกับลูกศิษย์และญาติโยม ขณะเดียวกันก็ทรงเปี่ยมด้วยเมตตาและทรงเป็นแบบอย่างในทางธรรมได้เป็นอย่างดี

คราวหนึ่งเสด็จกลับจากหัวหิน มาถึงวัดบวรนิเวศก็เย็นแล้ว ไม่นานม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ซึ่งเคยเป็นสัทธิวิหาริกของท่าน ได้เดินทางมาเยี่ยม ม.ร.ว. คึกฤทธิ์สังเกตเห็นที่ปากประตูตำหนัก มีต้นไม้ต้นเล็ก ๆ แคคืบใส่กระป๋องนมวางอยู่ ถึงทูลถามพระองค์ว่า ต้นอะไร

“ต้นพะยอมวะ สมภารวัดหัวหินท่านให้มา” สมเด็จฯ ตอบ

“โอ้โฮ!” ม.ร.ว. คึกฤทธิ์อุทาน

“ทำไม โอ้โฮ” สมเด็จฯ ถาม

ม.ร.ว. คึกฤทธิ์จึงอธิบายว่า “ก็ต้นพะยอมมันต้องใช้เวลาดูตั้ง ๔๐ หรือ ๕๐ ปีตั้งแต่ปลูก จึงจะโตออกดอกได้ สมเด็จฯ แก่จะตายมิตายแหล่อยู่แล้ว จะไปได้ดูดอกมันทันอย่างไร”

“อย่างนั้นหรือ?” สมเด็จฯ ตรัสถามย้ำ “เอ็งว่ากี่ปีนะ?”

“๕๐ ปี” คือคำตอบยืนยัน

เมื่อทรงได้ยินเช่นนั้นพระองค์ก็ทรงตะโกนเรียกไวยาวัจกร ล้นตำหนัก พอไวยาวัจกรมาถึงก็รับสั่งให้เอาต้นพะยอมนั้นไปปลูกทันที อย่าให้เสียเวลาแม้แต่นาทีเดียว

“ไอนี้มันบอกว่าต้องปลูกถึง ๕๐ ปี ต้นพะยอมมันถึงจะออกดอก ต้องรีบปลูกเร็ว ๆ อย่าให้เสียเวลา ลูแก่ความประมาทไม่ได้”

เมื่อประสบกับอะไรก็ตามที่ให้ผลช้า ใช้เวลานานกว่าจะบังเกิดความสำเร็จ คนทั่วไปมักจะเฉื่อยแฉะหรือหนึ่งดูตาย เพราะคิดว่ายังมีเวลาอีกมาก หรือยิ่งกว่านั้นก็คือถึงกับวางมือด้วยความ

ท้อแท้ ไม่มีกำลังใจที่จะทำ แต่สำหรับสมเด็จพระสังฆราชเจ้า
พระองค์นี้ ยิ่งให้ผลซ้ำ ยิ่งต้องรีบทำเพื่อให้ผลนั้นมาถึงเร็วขึ้น เพราะ
ยิ่งทอดธุระ ผลก็ยิ่งมาถึงช้าลงไปเรื่อย ๆ และหากผลนั้นเป็นสิ่งที่
ดีงามด้วยแล้ว ก็ไม่ต้องห่วงกังวลว่าตนเองจะเป็นผู้รับผลนั้นหรือไม่
เพราะถึงตนเองไม่ได้รับ คนอื่นก็ได้รับอยู่ดี

ด้วยเหตุนี้แม้จะทรงตระหนักกว่าว่าต้นพะยอมจะออกดอก
พระองค์ก็คงละโลกนี้ไปแล้ว แต่ก็ยังทรงกระตือรือร้นที่จะปลูก ทั้งนี้
เพื่อประโยชน์ของอนุชนรุ่นหลังนั่นเอง

๑๔. จงอางหางกุดที่วัดหนองป่าพง

วัดหนองป่าพงช่วงแรก ๆ มีจงอางหางกุดอยู่ตัวหนึ่ง หลวงพ่อชา สุภทฺโท เรียกมันว่าไอ้หางกุด ตอนเช้าเมื่อหลวงพ่อกออกไปบิณฑบาต มันก็เลื้อยตามหลังทับรอยเท้าของหลวงพ่อกไปด้วย เช้าวันหนึ่งขณะที่หลวงพ่อกำลังเดินเข้าหมู่บ้าน คนหาปลาผู้หนึ่งสังเกตเห็นรอยงูใหญ่เลื้อยตามหลัง จึงวิ่งเข้าไปในหมู่บ้านบอกเพื่อนบ้านว่า “อาจารย์ชาเอางูมาบิณฑบาตด้วย”

ชาวบ้านกลัวมาก ขากลับจึงสะกดรอยตามหลวงพ่อก็เห็น
งูใหญ่ตามหลวงพ่อเข้าไปในวัดด้วย รุ่งเช้าชาวบ้านจึงพากันมาพูด
กับท่าน

“ท่านอาจารย์ทำไมเอางูไปบิณฑบาตด้วย ที่นี้จะไม่ใส่บาตร
แล้วนะ กลัว”

“อาตมาไม่ทราบ อาตมาไม่ได้เอาไป” หลวงพ่อตอบ

“ไม่ได้เอาไปอย่างไร ตอนออกมาท่งนายังเห็นรอยงูมันเลื้อย
ทับรอยเท้าท่านอาจารย์อยู่นี่นา” ชาวบ้านช่วยกันต่อว่า

แต่หลวงพ่อก็ยังยืนยันว่าไม่รู้ผู้นั้นเอง ชาวบ้านก็เลยพากัน
มาสังเกต ก็พบว่างูตัวนี้ตามท่านไปจากวัด พอถึงศาลพระภูมิ
ทางเข้าหมู่บ้าน มันก็แยกไปคอยอยู่ที่นั่น จนหลวงพ่อกลับจาก
บิณฑบาต มันก็เลื้อยตามท่านกลับวัดอีก หลวงพ่อเองจึงไม่ได้เห็นงู
แต่สังเกตว่ามีรอยอย่างที่ชาวบ้านพูดกัน หลังจากนั้นเวลาที่ท่านจะ
ออกจากวัดไปบิณฑบาตเมื่อจะพ้นเขตวัดหนองป่าพง ท่านพูดขึ้นว่า

“ไฉ่หางกุดอย่าไปบิณฑบาตกับอาตมานะ คนเขากลัว”
ต่อมาท่านก็ได้บอกด้วยว่า

“ให้หลบหนีเข้าไปหาที่อยู่ในป่ารกทึบเสียเถอะ อย่าออกมา
ให้คนเห็นอีก เพราะวัดนี้จะมีคนมามากขึ้น เขาจะกลัว”

กาลต่อมา ก็ไม่ปรากฏเห็นงูจงอางใหญ่ตัวนี้อีก

๑๕. ขรัวโตกับหัวโขน

สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) ไม่เพียงเป็นพระที่รอบรู้ในทางปริยัติธรรมเท่านั้น หากยังเชี่ยวชาญด้านวิปัสสนาธุระ จนเชื่อกันว่าท่านทรงคุณวิเศษทางวิทยาคม

คุณวิเศษของท่านมักถูกกล่าวถึงในแง่อภินิหาร แต่อภินิหารนั้นยังเป็นเรื่องโลกียะ ที่สูงขึ้นไปกว่านั้นคือโลกุตระ ได้แก่การอยู่เหนือโลก อันโลกธรรมทั้งหลายไม่อาจฉาบย้อมได้ องค์คุณประการหลังนี้ท่านได้บำเพ็ญและแสดงให้เห็นตลอดชีวิต

ตัวอย่างหนึ่งได้แก่การไม่ใส่ใจกับสมณศักดิ์พัดยศซึ่งท่านเห็นว่า
เป็นแค่ “หัวโขน” เท่านั้นเอง

ตามธรรมเนียม พระที่ทรงสมณศักดิ์อย่างท่านย่อมมีศิษย์
วัดแจวเรือให้เวลาเดินทาง แต่เนื่องจากท่านชอบประพฤติตนอย่าง
พระอนุจรหรือพระลูกวัด ดังนั้นเมื่อใดที่เห็นศิษย์แจวเรือเหนือ
ท่านก็จะให้นั่งพักเสีย แล้วท่านก็แจวแทน

มีคราวหนึ่งท่านได้รับนิมนต์ไปในงานที่จังหวัดนนทบุรี
ขากลับเจ้าภาพได้ให้บ่าวสองคนผิวเมี้ยแจวเรือมาส่ง ระหว่างทาง
เมี้ยผิวคู่นี้เกิดทะเลาะกันอย่างรุนแรง ท่านเห็นเช่นนั้นจึงขอให้
ทั้งสองเลิกวิวาทกันและให้เข้ามานั่งพักในประทุน แล้วท่านก็แจว
เรือมาเองจนถึงวัดระฆัง

แต่ที่กล่าวขานกันมากก็คือตอนที่ท่านไปสวดมนต์ใน
สวนแห่งหนึ่ง เขตราชฎร์บูรณะ ฝั่งธนบุรี สวนแห่งนี้ต้องเข้าทาง
คลองเล็ก ท่านไปด้วยเรือสำปั้นกับศิษย์ โดยเอาพัดยศไปด้วย
บังเอิญเวลานั้นน้ำแห้ง เรือเข้าคลองไม่ได้ ท่านจึงลงเข็นเรือกับศิษย์
ชาวบ้านก็ร้องบอกกันว่า “สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว”

ท่านได้ยินก็ตอบไปว่า “ฉันไม่ใช่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฉันชื่อ
ขรัวโตจะ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเรือนี้จะ” ว่าแล้วก็ชี้มือไปที่พัดยศ
สักพักชาวบ้านก็ลงมาช่วยกันเข็นเรือไปจนถึงบ้านงาน

นิทานเรื่องนี้สอนว่า หัวโขนนั้นพึงถอดวางเมื่อลงจากเวที
ฉันใด สมณศักดิ์ก็มีใช้สิ่งซึ่งพึงยึดถือเป็น “ตัวกู ของกู” ฉะนั้น

๑๖. ของดีจากสวนโมกข์

สวนโมกขพลารามเมื่อครั้งที่พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) ยังมีชีวิตอยู่นั้นเนื่องแน่นด้วยผู้คนเสมอ โดยเฉพาะในวันหยุด ยิ่งเมื่อมีถนนซูเปอร์ไฮเวย์ตัดผ่านหน้าวัดราว ๔๐ ปีมาแล้ว สวนโมกข์ก็กลายเป็นจุดแวะพักอีกแห่งหนึ่งของบรรดานักท่องเที่ยวที่เดินทางลงใต้ จึงมีสภาพไม่ต่างจากสถานที่ท่องเที่ยวในสายตาของผู้คนเป็นอันมาก

เป็นธรรมดาอยู่เองที่นักท่องเที่ยวทั้งหลายเมื่อหยุดรถแวะที่สวนโมกข์แล้ว ก็ถือเป็นโอกาสดีที่จะเข้าไปกราบนมัสการท่านอาจารย์พุทธทาส ซึ่งมักจะมานั่งอยู่ที่ม้านหินหน้ากุฏิเกือบตลอดวันเป็นประจำ หลายคนแม้จะได้ยินกิตติศัพท์ท่านมานาน แต่ก็หาได้ศึกษาหรือติดตามผลงานของท่านไม่ จึงมักจะเข้าใจว่าท่านเป็น “เกจิอาจารย์” สำคัญรูปหนึ่ง

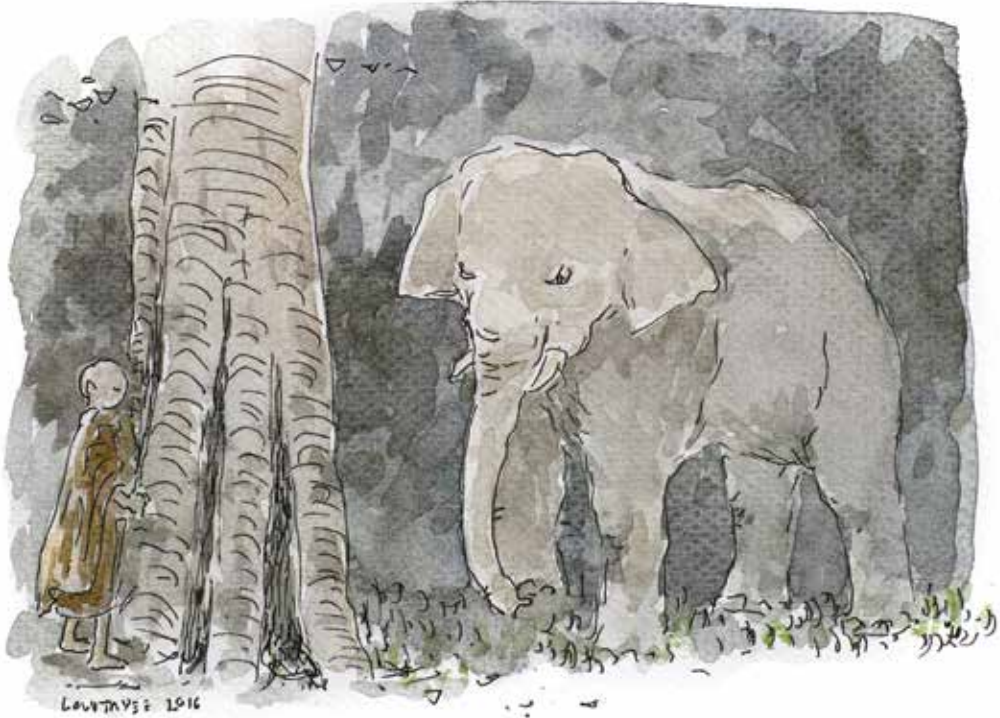
“ผมอยากจะมาขอเลขเด็ดจากท่านอาจารย์เอาไปแทงหวยสักงวด จะได้ร่ำรวยกับเขาเสียทีครับ” ประโยคเช่นนี้ท่านมักจะได้ยินเป็นประจำ บางครั้งท่านก็ตอบว่า “ถ้าขอหวยก็ต้องไปขอกับสมพาล”

นี่ก็เป็นหน้าที่ของคนวัดทั้งพระและโยมในสวนโมกข์ที่จะต้องคอยตอบคำถามเวลามีคนมาถามว่า “คุณครับ ผมมาหาท่านสมภารครับ” ถ้าคนในวัดรู้ว่าผู้นั้นต้องการหวยก็จะชี้ไปอีกทางหนึ่ง ซึ่งคนละทางกับกุฏิของอาจารย์โพธิ์ซึ่งเป็นเจ้าอาวาสแน่นอนว่าผู้นั้นมองหาเท่าไรก็ไม่เห็น “สมภาร” เสียที แต่ไม่ใช่ว่าเขาถูกหลอก

ที่จริงผู้ที่ท่านอาจารย์พุทธทาสกล่าวถึงก็อยู่แถวนั้นเอง ต่อเมื่อคนวัดที่เดินผ่านชี้ให้ดู เขาจึงเห็นถนัดถนี่เพราะ “สมพาล” นอนเล่นอยู่ข้างหน้าเขานั้นเอง

สมพาลเป็นสุนัขที่ท่านอาจารย์พุทธทาสเลี้ยงไว้ เนื่องจากสมพาลมีนิสัยเกเร ชอบเอาแต่ใจตัว ท่านอาจารย์จึงตั้งชื่อว่า “สมพาล” แปลว่า “โง่แท้” หากใครหลงมงายมาขอหวย ก็ต้องเจอกับสมพาลตัวนี้เป็นประจำ

๑๗. ช้างรับศีล

หลวงปู่ขาว อนาลโย แห่งวัดถ้ำกลองเพล จังหวัดอุดรธานี เป็นศิษย์คนสำคัญของหลวงปู่มั่น ฐริทตฺโต แม้ท่านจะล่วงลับดับขันธไปตั้งแต่พ.ศ. ๒๕๒๖ แต่ท่านก็ยังเป็นที่เคารพนับถือในหมู่ผู้ใฝ่ธรรมอย่างไม่เสื่อมคลาย

ท่านเป็นพระปฏิบัติที่ใฝ่ในธุดงค์วัตรมาตั้งแต่ยังหนุ่ม เมื่อท่านได้ยินกิตติศัพท์หลวงปู่มั่น ก็บุกป่าฝ่าดงตามหาท่าน และเที่ยวติดตามท่าน จนภายหลังได้รับเมตตาเข้าไปจำพรรษา กับท่านอาจารย์ใหญ่

คืนหนึ่งในพรรษา ขณะที่ท่านกำลังนั่งภาวนาอยู่ในกุฏิ ช่างบ้านใหญ่เชือกหนึ่งได้พลัดตรงเข้ามายังกุฏิท่าน แต่เผอิญกุฏิ ด้านหลังมีม่านหินใหญ่ก้อนหนึ่งบังอยู่ ช่างจึงไม่สามารถเข้ามาถึง ตัวท่านได้ แม้กระนั้นก็ยังเอาจวงสอดเข้ามาในกุฏิจนถึงกลดและมุ้ง เสียงสูดลมหายใจตมกลืนท่านดังพุดพาด ๆ จนกลดและมุ้งไหวไปมา แต่ท่านเองไม่ไหวติง นั่งภาวนาบริกรรมพุทโธ ๆ ตลอด ๒ ชั่วโมง ช่างใหญ่ตัวนั้นไม่ยอมหนีไปไหนราวกับจะคอยทำร้ายท่าน ต่อมาก็เคลื่อนไปทางตะวันตกของกุฏิ แล้วล้วงเอามะขามมากิน

ท่านเห็นว่าหากนิ่งเฉยคงไม่ได้การ จึงตัดสินใจออกไปพูด กับมันให้รู้เรื่อง เพราะเชื่อว่าช่างนั้นรู้ภาษาคน หากพูดกับช่างดี ๆ มันคงจะไม่พุ่งมาทำร้ายเป็นแน่

เมื่อตกลงใจแล้วท่านก็ออกจากกุฏิมายืนแอบโคนต้นไม้ หน้ากุฏิ แล้วพูดกับช่างว่า “พี่ชาย น้องขอพูดด้วยสักคำสองคำ ขอพี่ชายจงฟังคำของน้องจะพูดเวลานี้” ท่านว่าพอช่างได้ยินเสียง ท่านก็หยุดนิ่งเงิบ แล้วท่านก็พูดต่อไปว่า

“พี่ชายเป็นสัตว์ของมนุษย์นำมาเลี้ยงไว้ในบ้านเป็นเวลานานจนเป็นสัตว์บ้าน ความรู้สึกทุกอย่างตลอดจนภาษามนุษย์ที่เขาพูดกันและพราสอนพี่ชายตลอดมานั้น พี่ชายรู้ได้ดีทุกอย่าง ยิ่งกว่ามนุษย์บางคนเสียอีก ดังนั้นพี่ชายควรจะรู้ขนบธรรมเนียม และข้อบังคับของมนุษย์ ไม่ควรทำอะไรตามใจชอบ เพราะการกระทำบางอย่างแม้จะถูกใจเรา แต่เป็นการขัดใจมนุษย์ก็ไม่ใช่ของดี เมื่อขัดใจมนุษย์แล้วเราอาจทำอันตรายเราได้ ดีไม่ดีอาจถึงตายได้ เพราะมนุษย์เป็นสัตว์ฉลาดแหลมคมกว่าบรรดาสัตว์ที่อยู่ร่วมโลก

สัตว์ทั้งหลายจึงกลัวมนุษย์มากกว่าสัตว์ด้วยกัน ตัวพี่ชายเองก็อยู่ในบังคับของมนุษย์ จึงควรเคารพมนุษย์ผู้ฉลาดกว่าเรา ถ้าต้อดึงต่อเขาอย่างน้อยเขาก็ดี เขาเอาขอสับลงที่ศีรษะพี่ชายให้ได้ รับความเจ็บปวด มากกว่านั้นเขาฆ่าให้ตาย พี่ชายจงจำไว้ อย่าได้ลืมคำที่น้องสั่งสอนด้วยความเมตตาอย่างยั้งนี้”

แล้วท่านก็ขอให้ช่างรับศีล ๕ และกำชับให้รักษาให้ดี เมื่อตายไปจะได้สู่ความสุข มีชาติที่สูงขึ้น จากนั้นท่านก็สรุปว่า “เอาละน้องสั่งสอนเพียงเท่านี้ หวังว่าพี่ชายจะยินดีทำตาม ต่อไปนี้ขอให้พี่ชายจงไปเที่ยวหาอยู่หากินตามสบายเป็นสุขกายสุขใจเถิด น้องก็จะได้เริ่มบำเพ็ญภาวณาต่อไปและอุทิศส่วนกุศลแผ่เมตตาให้พี่ชายเป็นสุขทุก ๆ วัน และไม่ลดละเมตตา เอาพี่ชายไปได้แล้วจากที่นี่”

ท่านว่าขณะที่ท่านกำลังให้โอวาทสั่งสอน ช่างยืนนิ่งราวก้อนหินไม่กระตุกกระดิกหรือเคลื่อนไหววระส่วนใดส่วนหนึ่ง แม้แต่น้อย ต่อเมื่อท่านให้ศีลให้พรเสร็จและบอกให้ไปได้ มันจึงเริ่มหันหลังกลับไปจากที่นั้น

เมตตาและปิยวาจา นั้นไม่เพียงแต่มนุษย์เท่านั้น แม้ช่างก็ซาบซึ้งและสัมผัสได้ด้วยใจ

๑๘. เมตตาของหลวงปู่

สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) แห่งวัดระฆังนั้น ท่านเป็นคนสมัยรัชกาลที่ ๑ หากแต่มีกิตติศัพท์เลื่องลือจนถึงปัจจุบัน แต่ส่วนมากเวลานี้ก็ถึงท่าน ผู้คนมักมองไปในแง่อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์หรือพระเครื่อง ทั้ง ๆ ที่คุณธรรมของท่านมีอยู่เอนกประการที่สมควรน้อมนำไปประพฤติปฏิบัติ

คุณธรรมของท่านประการหนึ่งได้แก่ ความเมตตา ไม่เฉพาะต่อผู้คน หากยังแผ่ไปถึงสัตว์เล็กสัตว์น้อย

มีเรื่องเล่าว่าคราวหนึ่งเขานิมนต์ท่านไปในงานบ้านแห่งหนึ่งที่จังหวัดสุพรรณบุรี ท่านได้ไปโดยทางเรือ ครั้นเรือจะเข้าทางอ้อมท่านได้ขึ้นบกลัดทุ่งนาไปด้วยหมายจะให้ถึงเร็ว ปล่อยให้ศิษย์แจวเรือไปตามลำพัง ระหว่างทางท่านพบนกกระสาตัวหนึ่งติดแระอยู่ จึงแก้บัวงปล่อยนกนั้นไป แล้วท่านเอาเท้าของท่านสอดเข้าไปในบัวงแทน

เมื่อศิษย์แจวเรือถึงบ้านงาน เจ้าภาพไต่ถาม ก็ได้ความว่าท่านขึ้นบกเดินมาก่อนนานแล้ว จึงให้คนออกติดตามสืบหา ไปพบท่านติดแระอยู่ พอจะเข้าไปแก้บัวง ท่านร้องห้ามว่า “อย่า อย่าเพิ่ง เพราะขรวิโตยังมีโทษอยู่ ต้องให้เจ้าของแระเขาอนุญาตให้ก่อนจะ” ครั้นท่านได้รับอนุญาตแล้วจึงบอกให้เจ้าของแระกวรดน้ำ แล้วท่านได้กล่าวคำอนุโมทนา ยถา สัพพี เสร็จแล้วท่านจึงได้เดินทางต่อไปยังบ้านงาน

๑๙. บนเส้นทางชีวิตพรหมจรรย์

หลวงพ่ोजวน กุลเชฎฺฐโง เป็นพระอาจารย์ฝ่ายวิปัสสนา
ธุระรูปหนึ่ง ซึ่งมีผู้เคารพนับถือเป็นอันมาก ท่านเป็นศิษย์ของ
หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต ผู้สร้างกุฎอกให้เป็นรมณีสถานศักดิ์สิทธิ์
สำหรับนักปฏิบัติธรรม ผู้ที่ได้ไปกุฎอก อันเป็นที่ตั้งของวัดเจติยา
คีรีวิหาร จังหวัดหนองคาย ย่อมอดพิศวงไม่ได้ที่เห็นสะพานเวียน
ไต่รอบหน้าผาขึ้นไปเป็นชั้น ๆ จนถึงยอด

บันไดเลียบหน้าผาทำเหวλικที่กุฎอกเต็มไปด้วยเกร็ด
ที่น่าสนใจ แต่ที่น่าสนใจยิ่งกว่าก็คือเกร็ดชีวิตของหลวงพ่ोजวน

โดยเฉพาะในช่วงที่ยังหนุ่ม ท่านเล่าว่าเมื่ออายุ ๑๘ ปี ได้รักหญิงสาวคนหนึ่งซึ่งอยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน มูลเหตุที่รักก็เพราะทุกเช้าหญิงผู้นั้นเดินผ่านบ้านของท่านโดยไม่ใส่เสื้อหรือมีผ้าปกปิดร่างกายส่วนบนเลย คงมีแต่ผ้าชิ้นนุ่งผืนเดียวเท่านั้น

วันแรกๆ ที่เห็นหญิงผู้นั้นเดินเปลือยอก ก็มีได้นี้รักนี้กชอบอะไร แต่เมื่อเห็นทุกวัน ก็เริ่มจะเห็นว่าหญิงผู้นี้มีหน้าอกงาม จึงเกิดความรักในความงามของหน้าอก แล้วก็เลยไปเห็นเธอกามทั้งตัว เกิดความรักเธอหมดทั้งตัว

อยู่มาวันหนึ่งหนุ่มจวนเกิดความคิดขึ้นมาว่า เมื่อเรารักเขาและเห็นเขางามไปหมดทั้งตัว เราก็น่าจะไปดูอุจจาระของหญิงคนนี้ว่าสวยงามไหม น่ารักไหม ปกติหญิงผู้นั้นเดินผ่านหน้าบ้านหนุ่มจวนทุกวันเพื่อ “ไปทุง” คือไปถ่ายอุจจาระที่ป่าละเมาะ ดังนั้นหนุ่มจวนจึงคอยให้หญิงผู้นั้นถ่ายเสร็จแล้วเดินกลับมา จากนั้นจึงตามเข้าไปดูทันที แต่วันแรกไม่ประสบความสำเร็จ เพราะมีหมูเข้าไปกินอุจจาระของเธอจนหมด

วันต่อมาเมื่อเห็นหญิงผู้นั้นเดินผ่านหน้าบ้านเหมือนเคยหนุ่มจวนก็รีบเข้าไปทางใหม่ เพื่อสกัดหมูไว้ไม่ให้เข้าไปกินอุจจาระคราวนี้ได้ผล เมื่อหญิงผู้นั้นถ่ายอุจจาระเสร็จหนุ่มจวนก็เข้าไปเฟ่งพินิจอุจจาระ เห็นมีลักษณะเหลวๆ มีพยาธิตัวติดตัวแบนบ้าง พยาธิตัวกลมบ้าง พยาธิเส้นด้ายบ้าง จึงบอกกับตัวเองว่า “ถ้ารักตัวเขาก็ต้องรักซี่ของเขาด้วยซิ” แต่ใจตอนนั้นก็บอกว่า “อื้อ! ให้ดมเอาไหม? อื้อ! ไม่..ให้ใส่กระเป่ากางเกง..เอาไหม? อื้อ! ไม่! ไม่! มันสกปรกมันเปื้อน!”

หนุ่มจวนยังถามต่อไปว่า “ให้กิน เอาไหม?” คำตอบ คือ “บรีอว์...ไม่! ไม่! ไม่!”

หนุ่มจวนยังไม่หายสงสัย ต่อมาได้ไปสำรวจอุจจาระของหญิงสาวคนอื่นอีก อุจจาระของหญิงคนใหม่ แม้ไม่มีพยาธิตัวติด แต่ก็เหลวๆ มีมูกติดอยู่ เป็นเมือก น่ารังเกียจ ชวนให้จิตใจห่อเหี่ยว สลดสังเวช

หลังจากเฟ่งพินิจอุจจาระของหญิงสาว ความรักที่หนุ่มจวนมีต่อหญิงสาวคนนั้นก็คลายลงเป็นลำดับๆ จนกระทั่งไม่เหลือเลย

ต่อมาเมื่ออายุ ๒๑ ปี หนุ่มจวนก็อุปสมบทเป็นพระภิกษุ ช่วงพรรษาที่ ๕-๖ นั้น ท่านไปจำพรรษาที่เชียงใหม่ ท่านเล่าว่ามีกิเลสมารบกวนหลายครั้ง คราวหนึ่งขณะที่เดินบิณฑบาต มีหญิงสาวคนหนึ่งนิมนต์ให้ท่านมารับบาตร พอท่านเปิดฝาบาตรเตรียมจะรับอาหาร หญิงสาวคนนั้นก็ชะงักวางถาดและขันข้าวลงเสีย แล้วขยับผ้าถุงคลี้ออกเป็นวงกว้างต่อหน้าท่าน โดยไม่มีผ้าชั้นในปกปิดร่างกายส่วนล่างเลย เท่ากับว่ามาเปลือยให้เห็นของสงวนอยู่ต่อหน้าท่าน

ท่านเล่าว่าตอนนั้นเกิดความกำหนัดขึ้นมา แต่มีสติทัน จึงรีบปิดฝาบาตรเดินหนีไปทันที แล้วเดินทางออกจากหมู่บ้านนั้นในวันนั้นเอง

หลวงพ่ोजวนเล่าว่ามีเหตุการณ์อีกหลายครั้งที่ทำให้จิตใจหวั่นไหว แต่ก็พาทัวร์รอดมาได้ด้วยสติและความตั้งมั่นในพรหมจรรย์ สามารถดำรงตนในสมณภาวะจนสิ้นอายุขัยเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๓

๒๐. หลวงพ่อชากับรถยนต์

ทุกวันนี้รถยนต์กลายเป็นปัจจัยที่ ๕ สำหรับคนมีเงินไปแล้ว เป็นธรรมดาอยู่เองที่ฆราวาสเห็นอะไรดีก็อยากถวายให้พระได้ใช้บ้าง เพราะเชื่อว่าจะได้บุญมาก ดังนั้นการถวายรถยนต์แก่พระจึงเป็นที่นิยมในหมู่คนมีเงิน จนกระทั่งรถยนต์กลายเป็นเครื่องแสดงสถานภาพของพระว่าเป็นที่ศรัทธาอันดับหนึ่งของญาติโยม ผลก็คือพระที่มีสมณศักดิ์ท่านใดที่ไม่มีใครถวายรถยนต์ให้ก็ต้องถือเป็นกิจที่จะชวนขวายเป็นระดับบารมี

สำหรับหลวงพ่ocha สุภโทนั้น ท่านไม่ต้องชวนขวายเป็นรถยนต์ให้ท่าน แต่แทนที่ท่านจะตอบรับท่านได้นำเรื่องนี้เข้าที่ประชุมสงฆ์วัดหนองป่าพงหลังสวดปาฏิโมกข์ เพื่อฟังความเห็นของสงฆ์ทุกรูปต่างเห็นพ้องต้องกันว่าควรจะได้รับด้วยเหตุผลว่าสะดวกแก่หลวงพ่oเวลาไปเยี่ยมสำนักสาขาต่าง ๆ ซึ่งมีมากมายกว่า ๔๐ สาขาในเวลานั้น อีกทั้งเวลาพระเณรอาพาธก็จะได้นำส่งหมอได้ทันทั่วถึง

หลังจากที่หลวงพ่oชารับฟังความคิดเห็นของที่ประชุมแล้วท่านก็แสดงทัศนะของท่านว่า “สำหรับผม มีความเห็นไม่เหมือนกับพวกท่าน ผมเห็นว่าเราเป็นพระ เป็นสมณะคือผู้สงบระงับ เราต้องเป็นคนมักน้อยสันโดษ เวลาเช้าเรารู้มาตรออกไปเที่ยววิณฑบาตรับอาหารจากบ้านมาเลี้ยงชีวิตเพื่อยังอัตภาพนี้ให้สืบไป ชาวบ้านส่วนมากเขาเป็นคนยากจน เรารับอาหารมาจากเขา เรามีรถยนต์แต่เขาไม่มีนี่ ลองคิดดูซิว่ามันจะเป็นอย่างไร เราอยู่ในฐานะอย่างไร เราต้องรู้จักตัวเอง”

ท่านยังให้แง่คิดว่า “เราเป็นลูกศิษย์ของพระพุทธเจ้า เมื่อพระพุทธเจ้าไม่มีรถ เราก็อyamิเลยดีกว่า ถ้ามี สักวันหนึ่งก็จะมี ชาววารวตนั้นคว่าที่นั่น รถวตนี้ไปชนคนที่...อะไรุ่นวายเป็นภาระ ยุ่งยากในการรักษา

เมื่อก่อนนี้จะไปไหนแต่ละทีมีแต่เดินไปทั้งนั้น ไปจุดงค์ สมัยก่อนไม่ได้นั่งรถไปเหมือนทุกวันนี้ ถ้าไปจุดงค์ก็จุดงค์กันจริงๆ ขึ้นเขาลงห้วยมีแต่เดินทั้งนั้น เดินกันจนเท้าพองทีเดียว แต่วันนี้ พระเถรเขาไปจุดงค์มีแต่นั่งรถกันทั้งนั้น เขาไปที่เวฬุวน้านั้น เมืองนี้กัน ผมเรียกทะเลจุดงค์ ไม่ใช่จุดงค์ เพราะดงที่ไหนมีทะเลจุดงค์ไปหมด นั่งรถทะเลจุดงค์เลย”

แล้วท่านสรุปว่า “ไม่มีรถก็ช่างมันเถอะ ขอแต่ให้เราประพฤติ ปฏิบัติให้ดีเข้าไว้ก็แล้วกัน เทวดาเห็นเข้าก็เลื่อมใสศรัทธาเองหรือ ผมไม่รับรถยนต์ที่เขาจะเอามาถวายก็เพราะเหตุนี้ ยิ่งสบาย เสียอีก ไม่ต้องเข็ดไม่ต้องล้างให้เหนียว ขอให้ท่านทั้งหลายจงจำไว้ อย่าเห็นแก่ความสะดวกสบายกันนักเลย”

๒๑. ปืบของหลวงพ่อบ้านกว้าง

พระเมธีธรรมสาร (ไสว ธมฺมसारโ) อดีตเจ้าคณะอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี หรือที่ชาวบ้านแถบนั้นรู้จักในนามหลวงพ่อบ้านกว้าง ตามชื่อวัดที่ท่านเป็นเจ้าของอาวาสนั้น ได้ชื่อว่า เป็น “พระขลัง” แม้เครื่องรางของขลังและวัตถุมงคลที่ท่านสร้างจะมีอยู่ไม่มากก็ตาม

แต่สาเหตุที่ชาวบ้านเคารพนับถือท่านกระทั่งทุกวันนี้ แม้ท่านจะมรณภาพไปเกือบ ๔๐ ปีแล้ว ไม่ได้อยู่ที่ความขลังของท่านอย่างเดียว ที่สำคัญกว่านั้นก็คือศีลาจารวัตรอันงดงามและปฏิบัติที่ท่านประพฤติเป็นแบบอย่าง โดยความเรียบง่ายมักน้อย และเสียสละ

มีเหตุการณ์หนึ่งซึ่งยังความศรัทธาซาบซึ้งแก่ญาติโยมอย่างมากก็คือ ตอนที่มีการระดมเงินสร้างอาคารหลังใหม่ของโรงเรียนวัดบ้านกร่าง เนื่องจากทางการมีงบประมาณให้ไม่ถึงครึ่งของทุนที่จะใช้ก่อสร้าง จำเป็นต้องอาศัยเงินบริจาคจากผู้มีศรัทธา ท่านเห็นว่าพระจำต้องเป็นผู้นำในการเสียสละ

วันหนึ่งท่านได้นัดหมายให้กรรมการวัดมาประชุมพร้อมกันที่กุฏิท่าน แล้วท่านก็ให้คนไปยกบิ๊บบางหนึ่งในห้องพระของท่านลงมาปรากฏว่าบิ๊บนั้นมีซองใส่เงินอัดแน่นอยู่เต็ม ท่านบอกว่าตั้งแต่ท่านมาอยู่วัดบ้านกร่าง เงินที่มีผู้ถวายแก่ท่าน ส่วนหนึ่งใช้ไปตามควรแก่สมณวิสัย อีกส่วนก็ใช้เพื่อสาธารณประโยชน์ เช่น สร้างเมรุเผาศพและวิหาร ส่วนที่เหลือทั้งหมดอยู่ในบิ๊บนี้นี้ ท่านขอให้กรรมการวัดเอาออกมานับรวมกัน ได้เท่าไรบริจาคสร้างโรงเรียนทั้งหมด

เมื่อกรรมการวัดเอาซองเงินออกมา ก็พบว่าซองยังอยู่ล็อกก็ยิ่งเก๋าจนกระดาศเหลืออง แสดงว่าบัจจัยที่ญาติโยมถวายท่านในโอกาสต่าง ๆ นั้น ท่านไม่ได้เปิดดูและไม่สนใจว่าเป็นเงินมากน้อยเท่าใด ได้มาก็ใส่บิ๊บบเอาไว้ เมื่อจำเป็นก็ใช้ไป ส่วนที่เหลือก็อยู่อย่างนั้น ญาติโยมจึงศรัทธาท่านขึ้นกว่าแต่ก่อน ด้วยประจักษ์แก่สายตาว่าท่านไม่ติดในบัจจัยที่ได้รับ

นอกจากท่านจะไม่ยึดติดในลาภแล้ว กับผู้มีเงินท่านก็ไม่ได้มีฉันทาคติด้วย ตอนที่มีการสร้างห้องแถวในตลาดนั้น ทางวัดให้เจ้าของแต่ละคนลงทุนและดำเนินการก่อสร้างกันเอง วัดเพียงให้เช่าที่ดินในราคาถูก (คูหาละ ๖๐ บาทต่อปี ปัจจุบันเพิ่มปีละ ๑๐๐ บาท) แต่มีปัญหาคือคนส่วนมากอยากได้ห้องห้วมุม เพราะอยู่ใกล้ท่ารถท่าเรือ เป็นทำเลดีเหมาะแก่การค้าขาย

มีคหบดีบางคนเสนอท่านว่า พวกเขาขอสิทธิพิเศษเลือกเอาห้องห้วมุมดังกล่าว โดยจะสร้างถวายวัดคนละห้องเป็นการตอบแทน หลวงพ่อไม่ยอม เพราะเห็นว่าเป็นการไม่ยุติธรรมต่อผู้อื่น ยิ่งกว่านั้นก็คือวัดจะกลายเป็นผู้รับสินบนเห็นแก่ผลประโยชน์ แม้จะมีใช้ผลประโยชน์ส่วนตัวก็ตาม

วิธีของท่านคือให้ทุกคนจับฉลาก ใครได้พื้นที่ตรงไหนก็สร้างห้องของตนตรงนั้น ทีแรกคหบดีเหล่านั้นไม่พอใจถึงกับจะยกเลิกการสร้างห้องของพวกตน โดยคิดว่าถ้ารวมหัวถอนตัวกันไปหลายคน โครงการสร้างห้องแถวก็ต้องล้มเลิก แต่หลวงพ่อก็ไม่ได้วิตกอะไร ใครจะสร้างหรือไม่ท่านไม่ว่า ในที่สุดตลาดก็สร้างสำเร็จ ส่วนคหบดีเหล่านั้นต้องยอมแพ้ ยอมจับสลากห้องแถวของตนเหมือนคนอื่น ๆ

๒๒. กระต่ายน้อยนั่งภาวนา

ก่อนที่หลวงพ่ोजวน กุลเชฎฐโจะมานุกเบิกสร้างวัดเจติยาศรีวิหารที่ภูทอก กิ่งอำเภอศรีวิไล จังหวัดหนองคายนั้น ท่านใช้ชีวิตเยี่ยงพระธุดงค์กรรมฐานอย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย เจริญรอยตามพระอาจารย์ใหญ่คือหลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต จะอยู่ประจำที่ใดที่หนึ่งก็จำเพาะช่วงเข้าพรรษาเท่านั้น ออกพรรษาเมื่อใดก็ออกเที่ยววิเวก ถือป่าเขาและเฟิงถ้ำเป็นที่พักพิง กระนั้นก็มีอยู่หลายปีที่ท่านได้อาศัยป่าเป็นที่จำพรรษา

เมื่อ ๖๐ ปีก่อน อีสานทั้งภาคเต็มไปด้วยป่าทึบเป็นที่สิงอาศัยของสัตว์นานาชนิด จึงเป็นธรรมดาที่พระธุดงค์อย่างท่านจะต้องพานพบสัตว์ร้ายน้อยใหญ่ บางครั้งข้างและเสือกก็แวะเวียนให้เห็นใกล้ ๆ ภูฎิที่พัก มีพรรษาหนึ่ง ท่านและหมู่มิตรได้ร่วมกันบำเพ็ญเพียรที่ดงหม้อทองในจังหวัดสกลนคร ท่านเล่าว่าคราวหนึ่งอาหารเกิดผิดสำแดง ทั้งพระและเณรเกิดท้องเสียกลางดึก แต่ส้วมมีไม่พอ พระบางรูปจึงต้องเลี้ยวเข้าป่า แต่ไม่ทันจะได้

ถ่ายทุกซ์ เสื้อตัวหนึ่งก็เกิดผลุนผลันไหลมาแล้วกระโดดข้ามหัวท่าน ตรงไปยังส้วมที่ณเริงกำลังทำกิจอยู่ พอรู้ว่าเสื้อมาเท่านั้น ณเริงก็กระโจนออกจากส้วม วิ่งป่าราบเลยทีเดียว

บางวันข้างก็มาเดินเล่น พอมาถึงกระต๊อบของผ้าขาวผู้หนึ่ง ก็ยื่นวงเข้าไปหยิบรองเท้าออกมาเล่นแล้วโยนเข้าป่าไปเท่านั้นไม่พอ ยังรีบันไดกุฎิออกมาอีกด้วย พอความหาของเล่นพักใหญ่ก็เตรียมกลับ แต่ก่อนจะกลับก็เอาจวงคุณผาจนกุฎิโยกตอนนั้นผ้าขาวอยู่กุฎิพอดี แต่ตอนที่ข้างหยิบรองเท้า ถอนบันไดนั้น แกคงไม่รู้สึกละอายใจเพราะเป็นคนหูตึง ครั้นรู้สึกว่ากุฎิโยกก็เลยออกมาดู พอเห็นข้างป่าเต็มตาเท่านั้นแหละ ก็กระโจนหนีออกจากกุฎิ

แต่ชีวิตในป่ามิได้มีแต่เรื่องน่ากลัวตัวสั่นเท่านั้น สิ่งอัจริยะน่าชื่นชมก็มีให้เห็นอยู่เนือง ๆ ในระหว่างจำพรรษาที่ถ้ำพวง จังหวัดสกลนคร หลวงพ่อจวนเล่าว่า ทุกวันที่ท่านออกเดินจงกรมเวลาบ่ายแก่ ๆ จะมีกระต่ายน้อยน่ารักตัวหนึ่งมานั่งหลับตานิ่งอยู่ห่างจากทางจงกรมเพียง ๑ ศอกเท่านั้น ทำเช่นนี้เป็นประจำโดยไม่มีอาการตื่นกลัวท่านเลย อาการนั่งหลับตาพริ้มเช่นนั้น ดูราวกับว่ามันกำลังนั่งภาวนากับท่านด้วย แต่ถ้าได้ยินเสียงคนเดินมากระต่ายก็จะวิ่งเข้าป่าไปทันที

ท่านเองก็ไม่แน่ใจว่า จริง ๆ แล้วกระต่ายต้องการจะภาวนากับท่านหรือไม่ แต่ท่านเชื่อว่า มันเคยมี “นิสัย วาสนา” ทางนี้มาแล้ว

กระต่ายมานั่งหลับตาพริ้มยามท่านเดินจงกรมอยู่หลายวัน ก่อนที่ต่างจะแยกย้ายไปตามวิถีทางของตน

2006

๒๓. ในหลวงกับหลวงตา

หลวงปู่โตหรือสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) เป็นผู้ไม่ปรารถนาศักดิ์ แม้เชี่ยวชาญทางพระปริยัติธรรมแต่ก็ไม่ยอมเข้าสอบเพื่อเป็นเปรียญ เมื่อพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวจะทรงตั้งท่านเป็นพระราชาคณะ ท่านก็ทูลขอตัว ว่ากันว่าท่านเกรงว่าจะได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ จึงมักธุดงค์หกลีกรั้นไปยังจังหวัดห่างไกลเนื่อง ๆ

ครั้นถึงรัชกาลที่ ๔ อาจเป็นเพราะหลวงปู่โตมีอายุมากแล้ว จึงไม่ขัดข้องที่จะรับพระราชทานสมณศักดิ์จากพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในชั่วเวลาไม่ถึง ๑๕ ปีท่านได้รับเลื่อนเป็นถึงสมเด็จพระพุฒาจารย์ ซึ่งเป็นพระราชาคณะชั้นสูง แม้กระนั้นท่านก็ยังดำรงตนเป็นพระธรรมดาสามัญ

ลักษณะพิเศษของท่าน นอกเหนือจากความสันโดษและไม่ถือยศถืออย่าง ก็คือความกล้าหาญ ท่านไม่เพียงสอนธรรมแก่ชาวบ้านเท่านั้น หากยังกล้าตักเตือนพระมหากษัตริย์โดยไม่กลัวว่าจะทรงกริ้วหรือไม่โปรดปราน

คราวหนึ่งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จงานลอยกระทงหลวง ขณะที่ทรงประทับที่ตำหนักแพพร้อมด้วยฝ่ายในเป็นอันมาก ก็ทอดพระเนตรเห็นหลวงปู่โตแจวเรือข้ามฟากมา เจ้ากรมเรือต้องไปขวางเอาไว้ ครั้นพระเจ้าอยู่หัวทรงทราบว่าเป็นเรือของหลวงปู่โต ก็รับสั่งถามว่าจะไปไหน ท่านตอบว่าตั้งใจมาเฝ้า

“ทำไมเป็นถึงสมเด็จพระเจ้าแล้วต้องแจวเรือเอง เสียเกียรติยศแผ่นดิน”

หลวงพ่อดตอบว่า “ขอถวายพระพร อาตมาภาพทราบว่าจะแจวเรือเสวยน้ำเหล่า สมเด็จพระเจ้าก็ต้องแจวเรือ”

พระองค์พอทรงสดับเช่นนั้นก็ได้สติ ตรัสว่า “อ้อ จริง ๆ การกินเหล่าเป็นโทษ เป็นมูลเหตุให้เสื่อมเสียเกียรติยศแผ่นดินใหญ่โตทีเดียว ตั้งแต่วันนี้ไปโยมจะถวายพระคุณเจ้าจักไม่กินเหล่าอีกแล้ว”

อีกคราวหนึ่งท่านจุดไฟได้เข้าไปในพระราชวังเวลากลางวัน แสก ๆ แล้วเอาไต้ที่นั่นที่กำแพงวังจนดับก่อนกลับวัด พระเจ้าอยู่หัวทอดพระเนตรเห็น ตรัสว่า “ขรัวโตเขารู้แล้ว ๆ ๆ”

เรื่องของเรื่องก็คือท่านวิตกว่าพระเจ้าอยู่หัวจะทรงหมกมุ่นมัวเมาในกามคุณมากเกินไป จึงทำอุบายถือได้เข้าไปในพระราชวังเวลากลางวัน ประหนึ่งว่าในพระราชฐานนั้นกำลังมีตมิดดังกลางคืน

มีอีกหลายครั้งที่หลวงพ่อดกล้าขัดพระราชหฤทัย คราวหนึ่งท่านได้ถวายเทศน์ในพระราชฐาน ๓ วันติดต่อกัน บังเอิญวันที่ ๒ นั้นพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชประสงค์จะทรงสดับแต่พอสังเขป ด้วยมีพระราชกิจอย่างอื่น (นัยว่าเจ้าจอมจะมีประสูติกาล) แต่หาได้ตรัสอย่างใดไม่ ปรากฏว่าท่านถวายพระธรรมเทศนาอย่างยืดยาว

ครั้นวันต่อมาพาท่านตั้งนโมเสร็จก็กล่าวสั้น ๆ ว่า “พระ

ธรรมชาติมหาดใหญ่ มหาบพิตรก็ทราบหมดแล้ว เอวังก็มีด้วยประการฉะนี้” แล้วก็ลงธรรมาสน์ พระเจ้าอยู่หัวจึงตรัสถามว่าเหตุใดวันก่อนจึงถวายเทศน์มาก วันนี้กลับถวายน้อย หลวงพ่อโตถวายพระพรว่า “เมื่อวานนี้มหาบพิตรมีพระราชหฤทัยชุ่มมัว จะทำให้หายชุ่มมัวได้ด้วยทรงสดับพระธรรมเทศนาให้มาก วันนี้มีพระราชหฤทัยผ่องใส จะไม่ทรงสดับก็ได้”

มีครั้งหนึ่ง พระเจ้าอยู่หัวทรงกริ้วท่านมาก เพราะท่านถวายเทศน์เกี่ยวกับเมืองกบิลพัสดุ์ว่า พี่เอาน้อง น้องเอาพี่ เอากันเรื่อยมาไม่ว่ากัน เพราะถือว่าบริสุทธิ์ไม่เจือปนจรจนถึงประเทศสยามก็เอาอย่าง เอาพี่เอาน้อง ขึ้นราชาภิเษกแล้วก็สมรสกันเป็นธรรมเนียมมา

พระเจ้าอยู่หัวไม่ทรงพอพระราชหฤทัย ไล่ลงธรรมาสน์ ตรัสว่า “ไป ไป ไป ไปให้พ้นพระราชอาณาจักร ไม่ให้อยู่ในดินแดนของฟ้า ไปให้พ้น”

หลวงพ่อโตออกจากวังแล้วกลับวัดระฆัง เข้าไปนอนในโบสถ์ ไม่ออกมา บิณฑบาตในโบสถ์ ไม่ลงดิน

ครั้นพระเจ้าอยู่หัวเสด็จถวายพระกฐินวัดระฆังพบท่านก็รับสั่งว่า “อ้าว ไล่แล้วไม่ให้อยู่ในราชอาณาจักร ทำไมยังขึ้นอยู่”

“ขอถวายพระพร อาตมาภาพไม่ได้อยู่ในพระราชอาณาจักร อาศัยอยู่ในพุทธจักรตั้งแต่วันมีพระราชโองการ ไม่ได้ลงดินของมหาบพิตรเลย”

“ก็กินข้าวที่ไหน ไปถ่ายที่ไหน”

“ขอถวายพระพร บิณฑบาตบนโบสถ์นี้ ถานในกระโถน เทวดาเป็นคนนำไปลอยน้ำ”

“โบสถ์นี้ไม่ใช่อาณาจักรสยามหรือ”

“โบสถ์เป็นวิสุคาม เป็นส่วนหนึ่งแยกจากพระราชอาณาจักร กษัตริย์ไม่มีอำนาจจับไล่ได้ ขอถวายพระพร”

“ขอโทษๆ” แล้วทรงถวายกลิ่น รับสั่งใหม่ว่าให้สมเด็จพระโต อยู่ในสยามประเทศได้

โบสถ์เป็นของพระพุทธเจ้าฉันใด หลวงพ่อโตก็ถือว่า ท่านเป็นสาวกของพระพุทธเจ้าฉันนั้น หาใช่พระของในหลวงไม่ แม้ท่านจะเป็นพระราชาคณะก็ตาม ด้วยเหตุนี้ท่านจึงกล้าเตือน พระเจ้าอยู่หัวได้อย่างไม่หวั่นเกรงภัยใด ๆ ทั้งนี้ด้วยกรุณาและ ปัญญาของท่านเป็นสำคัญ

๒๔. ทุนที่ไม่มีวันหมด

หลังจากที่หลวงพ่อบุชา สุภทฺโท ได้ริเริ่มบุกเบิกวัดหนองป่าพง
แต่พ.ศ. ๒๔๙๗ เป็นต้นมา วัดนี้ก็ค่อย ๆ เติบโตจนกลายเป็นสำนัก
ปฏิบัติธรรมที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งในจังหวัดอุบลราชธานี เป็นเหตุ
ให้มีผู้คนหลั่งไหลมาจาริกบุญศึกษาธรรมที่วัดนี้ต่อเนื่องไม่ขาดสาย
จนลูกศิษย์กลุ่มหนึ่งมีความคิดว่าวัดหนองป่าพงควรมีมูลนิธิเหมือน
อย่างวัดอื่นบ้างเพื่อวัดจะได้มีทุนดำเนินงานอย่างมั่นคง

เมื่อลูกศิษย์นำความดังกล่าวไปปรึกษาหลวงพ่อบริการโยค
แรกที่ท่านตอบก็คือ

“อย่างนั้นก็ได้อยู่ แต่ผมคิดว่ามันยังไม่ถูกต้อง” แล้วท่าน
ก็ให้ความเห็นต่อว่า “ถ้าพวกท่านปฏิบัติดีปฏิบัติชอบแล้วคงจะ
ไม่อด พระพุทธเจ้าท่านก็ยังไม่เคยมีมูลนิธิเลย ท่านก็โงนหัวปลงผม
ทำอะไรเหมือนพวกเรา ท่านก็ยังอยู่ได้ ท่านได้ปูทางไว้ให้แล้ว เรา
ก็เดินตามทาง ก็น่าจะพอไปได้นะ”

แล้วหลวงพ่อก็สรุปว่า

“บาตรกับจีวรนี้แหละ มูลนิธิที่พระพุทธเจ้าตั้งไว้ให้เรา
กินไม่หมดหรอก”

หลวงพ่อบริการโยคเป็นอยู่อย่างมักน้อยสันโดษมาก กุฎิของท่าน
แทบจะโล่ง เพราะมีแต่เตียงนอนและของใช้ที่จำเป็น เช่น กระจาด
ไม่มีของให้ฟุ่มเฟือยเลย ส่วนวัตถุสิ่งของต่างๆ ที่ญาติโยมนำมาถวาย
อยู่เสมอนั้น ท่านก็ส่งต่อไปให้ลูกศิษย์ตามวัดสาขาต่างๆ หมด

ท่านไม่เคยมีบัญชีเงินฝากส่วนตัว บัณฑิตหรือเงินทำบุญ
ที่โยมถวายนั้น ท่านให้เป็นของกลางหมด “เราพอกินพออยู่แล้ว
จะมากอะไรทำไมนะ กินข้าวมือเดียว” ท่านเคยพูดให้ฟัง

บ่อยครั้งที่โยมมาวัดตัดพ้อต่อว่า เพราะได้บวชธรรมาวาส
บัจฉัยไว้ให้ท่านใช้ในกิจส่วนตัว แต่หลวงพ่อก็ไม่เคยเรียกใช้สักที
ท่านเคยปรารภกับลูกศิษย์ว่า “ยิ่งเขามาบวชธรรมาแล้วผมยิ่งกลัว”

คราวหนึ่งมีผู้เอารถไปถวายหลวงพ่อบริการโยค รับไว้ให้หลวงพ่อบริการโยค
รับให้ได้ โดยขับมาจอดหลังกุฏิท่าน แล้วเอากุญแจใส่ยามท่านไว้

แต่ปรากฏว่าหลวงพ่อก็ไม่เคยไปดูรถคันนั้นเลย พอออกจากกุฏิท่าน จะเดินไปทางอื่น จะไปในเมืองท่านก็ขึ้นรถคันอื่น หลังจากนั้น ๗ วัน ท่านก็เรียกโยมคนหนึ่งมาแล้วบอกว่า

“ไปบอกเขาเอารถกลับคืนไปนะ เอามาถวายข้อย ข้อยก็รับ
ไปแล้ว เดียวนี้ข้อยจะส่งคืน มันไม่ใช่ของพระ”

อีกครั้งหนึ่ง หลวงพ่อก็จะไปวัดถ้ำแสงเพชร ลูกศิษย์ที่มีรถ
ส่วนตัวคันงามยี่ห้อดัง ต่างแย่งกันนิมนต์ให้ท่านขึ้นรถของตนซึ่ง
จอดเรียงรายอยู่ที่ลานวัดให้ได้ หลวงพ่อกวาดตาดูสักครู่ ก็ชี้มือไปที่
รถเก่าบุโรทั่งคันหนึ่งพร้อมกับพูดว่า “เอา ไปคันนั้น” เจ้าของไต้ยีน
เช่นนั้นก็ดีใจสุดขีด รีบเปิดประตูนิมนต์ให้หลวงพ่อนั่ง

ว่ากันว่าการเดินทางวันนั้นใช้เวลามากกว่าปกติเพราะ
ขบวนรถคันงามความเร็วสูงต้องค่อย ๆ ขับตามหลังรถโกโรโกโส
ไปโดยดุชนิภาพ

๒๕. ผู้มั่นคงในธรรม

ในสมัยรัชกาลที่ ๖ ได้เกิดเหตุการณ์ซึ่งเป็นที่กล่าวขานกันอย่างมากในแวดวงพระสงฆ์และกลายเป็นประวัติศาสตร์หน้าหนึ่งของเมืองไทย ปีพ.ศ. ๒๔๕๘ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้มีพระบรมราชโองการให้ถอดสมณศักดิ์พระราชอาคันตุกะ และให้ “กักบริเวณ” ไว้ที่วัดบวรนิเวศวิหาร แต่ไม่นานก็ทรงเปลี่ยนพระทัย และให้เลื่อนสมณศักดิ์ของท่านเจ้าคุณรูปนั้นเป็นพระธรรมธีรราชมหามุนีในปีถัดมา

ท่านเจ้าคุณรูปนั้นคือพระเทพโมลี (จันทร์ สิริจันโท) เจ้าอาวาสวัดบวรนิเวศ สาเหตุที่ท่านถูกถอดสมณศักดิ์ก็เพราะคำเทศนาของท่านที่ไม่เหมือนใคร แม้จะตรงตามพุทธวจนะ แต่ก็ “ไม่ตรงกับพระราชนิยม” เนื่องจากสวนทางกับนโยบายของรัฐบาลในเวลานั้นที่ส่งทหารไปร่วมรบกับสัมพันธมิตรในสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง

ในครั้งนั้นพระเทพโมลีได้แสดงพระธรรมเทศนาโดยยก พุทธภาษิตว่า “ทวิชานโน ปรากาโว” แปลว่า วิชาชั่วเป็นสะพาน แห่งความเสื่อมโทรม จากนั้นท่านได้ขยายความว่า “วิชาทหาร วิชาฝึกหัดยิงปืนให้แม่นยำเป็นต้น ก็ชื่อว่าทวิชาเป็นวิชาชั่วโดยแท้ เพราะขาดเมตตากรุณาแก่ฝ่ายหนึ่ง” นอกจากนั้นท่านยังได้ยก ความหายนะของสงครามโลกครั้งที่หนึ่งมาเป็นตัวอย่าง พร้อมกับ ตำหนิคู่สงครามทั้งสองฝ่าย

รัฐบาลไม่ว่ายุคใดสมัยใดย่อมต้องการให้พระสงฆ์เทศนา สันนิษฐานนโยบายของตนแม้จะขัดกับหลักศาสนาก็ตาม แต่ พระเทพโมลีเป็นผู้ที่มั่นคงในหลักธรรม ไม่ยอมมไถ่เกลี้ยคำสอน ของพระพุทธานุญาตให้มารับใช้นโยบายรัฐบาล จึงยอมสร้าง ความไม่พอใจให้แก่ผู้นำรัฐบาล แต่ด้วยอานุภาพแห่งธรรม ในที่สุด พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเปลี่ยนพระทัย กลับมายกย่องท่านเจ้าคุณรูปนี้ ซึ่งภายหลังได้เจริญในสมณศักดิ์ เป็นที่พระอุบาลีคุณูปมาจารย์

พระอุบาลีคุณูปมาจารย์นอกจากจะเป็นธรรมกถึกที่เทศนา ได้อย่างสุขุมลุ่มลึก เป็นที่ยกย่องแม้กระทั่งปัจจุบันนี้แล้ว ท่านยังมีบทบาทสำคัญในทางคณฤชระ ส่งเสริมให้การศึกษาคณะใหม่ แพร่หลายในวงการสงฆ์สมกับที่เป็นศิษย์และผู้ไต่บังคัมภีร์ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส แต่ท่าน ยังมีความพิเศษอีกอย่างหนึ่งซึ่งทำให้ท่านเด่นกว่าพระชั้นผู้ใหญ่ ในยุคนั้น นั่นคือความใฝ่ในวิปัสสนาธุระ คุณสมบัติประการหลัง นี้เองทำให้ท่านสนิทสนมกับหลวงปู่มั่น ภูริทัตโตซึ่งเป็นพระ รุ่หลัง

ในยุคที่พระป่าถูกมองอย่างดูแคลนจากพระผู้ใหญ่ซึ่งล้วนมีภูมิหลังทางด้านปริยัติธรรมชั้นสูง การที่พระราชาคณะชั้นรองสมเด็จอย่างท่านเจ้าคุณอุบาลีคุณูปมาจารย์ให้การยกย่องสรรเสริญพระป่าที่ไร้คุณวุฒิการศึกษา จึงเป็นเรื่องที่ไม่ธรรมดาเลย ในสมัยที่หลวงปู่มั่นยังไม่มีชื่อเสียงนั้น ท่านเจ้าคุณอุบาลีคุณูปมาจารย์เป็นพระผู้ใหญ่องค์แรก ๆ ที่กล่าวรับรองในที่ประชุมสงฆ์ว่า “ท่านมั่นเป็นกัลยาณมิตรควรสมาคม”

ความที่มีท่านเจ้าคุณอุบาลีคุณูปมาจารย์เป็นสื่อกลาง หลวงปู่มั่นจึงเป็นที่รู้จักและได้รับการยอมรับจากผู้ปกครองสงฆ์ในฝ่ายธรรมยุต เป็นผลให้ทำทีต่อพระป่าเปลี่ยนไป แม้แต่สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (อ้วน ดิสฺโส) ซึ่งครั้งหนึ่งเคยสั่งให้เจ้าหน้าที่บ้านเมืองขับไล่ลูกศิษย์ของท่านที่กำลังรุดงค์อยู่ในป่า ให้ออกไปจากเขตของท่าน เมื่อครั้งที่ท่านเป็นเจ้าคณะมณฑลอีสาน (อุบลราชธานี) อีกทั้งห้ามไม่ให้ชาวบ้านใส่บาตร ภายหลังก็หันมาให้ความนับถือหลวงปู่มั่นและลูกศิษย์ของท่าน

พระอุบาลีคุณูปมาจารย์มรณภาพในพ.ศ. ๒๔๗๕ เมื่อวาระสุดท้ายของท่านใกล้จะมาถึง ท่านได้ถามผู้ใกล้ชิดว่าเวลาเท่าไรครั้งนี้ได้รับคำตอบแล้ว ท่านได้สั่งให้ผู้พยาบาลช่วยพยุงลุกขึ้นนั่ง ลักครู่ก็ให้พยุคนอน แล้วกล่าวออกมาว่า “ทุกขเวทนามีหน้าตาอย่างนี้เทียวหรือ” จากนั้นได้สั่งให้กั้นฉาก และให้พยุขึ้นนั่งตรงยกมือประหนึ่งขึ้นประนม แล้วก็สิ้นลมแต่เพียงนั้น

๒๖. รู้ธรรมจากความประหยัด

มีศิษย์เพียงไม่กี่คนที่รู้ว่าท่านอาจารย์พุทธทาสมี “สมบัติ
ชิ้นเอก” อยู่ชิ้นหนึ่ง สมบัติชิ้นนี้หาในภุภิกิไม่พบเพราะอยู่ข้างกาย
ท่านตลอดเวลา สมบัติชิ้นที่ว่าก็คือ แหนบถอนหนวด

แหวนดังกล่าวไม่ได้ทำด้วยวัสดุพิเศษอะไรเลย ออกจะ
ด้อยคุณภาพด้วยซ้ำ เพราะทำจากขาปิ่นโตที่ลูกศิษย์เอามาถวาย
ท่านเพียงแต่เอามาพิบก็เป็นแหวนได้แล้ว หากจะมีความพิเศษก็
ตรงที่เป็นของที่ท่านใช้มานานร่วม ๗๐ ปี คือตั้งแต่บวชมาได้
๒ พรรษา จวบจนบั้นปลายชีวิตท่านก็ยังใช้แหวนดังกล่าวอยู่

ท่านอาจารย์พุทธทาสเป็นพระที่ขึ้นชื่อในเรื่องความ
ประหยัดและใช้สิ่งต่าง ๆ อย่างระมัดระวัง ท่านเคยเล่าว่าหาก
ไม่ประหยัด สวนโมกข์คงจะ “พินาศ” ไปนานแล้ว เนื่องจากตั้งอยู่
ในป่า ไกลจากแหล่งชุมชนมาก สิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ จึงหาได้ยาก
ไม่เหมือนปัจจุบัน แม้กระทั่งกระดาษชำระก็เป็นของมีค่าสำหรับ
สวนโมกข์ ท่านเคยเล่าว่าหากมีคนเอาวิมานมาให้ท่านหลังหนึ่งกับ
กระดาษชำระม้วนหนึ่ง ท่านขอเอากระดาษชำระม้วนเดียว เพราะ
กระดาษมีประโยชน์ ตรงกันข้ามกับวิมานซึ่งใช้ทำอะไรไม่ได้เลย

เวลานั้น หากมีแกงหก ท่านจะดื่งกระดาษชำระ (แบบม้วน)
มาใช้เพียงแผ่นเดียว เมื่อเช็ดเสร็จท่านจะไม่ทิ้งแต่วางไว้บนโต๊ะ
หากมีใครจะเก็บไปทิ้งท่านจะห้ามไว้ โดยให้เหตุผลว่าปล่อยไว้
สักครู่กระดาษก็จะแห้ง สามารถเอามาเช็ดใหม่ได้อีก

กระดาษคาร์บอนที่ใช้พิมพ์สำเนาต้นฉบับ สมัยนี้ใช้ ๒-๓
ครั้งก็ทิ้งแล้ว แต่ท่านจะใช้พิมพ์ซ้ำแล้วซ้ำเล่า แม้คาร์บอนจะ
จางแล้ว หากยังพิมพ์ได้อยู่ท่านก็ยังใช้ต่อจนกว่าคาร์บอนจะจาง
กระทั่งอ่านไม่ออก ที่ยิ่งกว่านั้นก็คือต้นฉบับพิมพ์ดีดหลาย
พันหน้าที่ออกจากสวนโมกข์สมัยที่ท่านยังมีชีวิตอยู่นั้น เรียกได้ว่า
ไม่เคยได้สัมผัสกับยางลบหมึกเลย เวลาลูกศิษย์พิมพ์ผิด ท่านจะ

แนะนำให้ใช้เข็มช้อนปลายค่อยๆ เชี่ยวเอา การแก้ไขคำผิดด้วยวิธีนี้ ทำให้ลูกศิษย์ต้องพิมพ์ติดอย่างระมัดระวัง พยายามไม่ให้ผิด นับเป็นการฝึกสติอย่างดี

ท่านอาจารย์ไม่ได้ประหยัดเฉพาะกับอุปกรณ์ที่ต้องซื้อหามาเท่านั้น กระทั่งของที่หาได้ง่ายๆ ในสวนโมกข์ท่านก็ใช้อย่างระมัดระวัง เวลานั้นน้ำ ท่านจะเตือนให้ลูกศิษย์ใส่น้ำมาเพียงครึ่งแก้ว อย่าใส่เต็มแก้ว ท่านว่า ท่านฉันทครึ่งแก้วแล้วต้องทิ้งอีกครึ่งแก้ว ไม่เป็นการประหยัด เรียกว่าไม่ใช่หน้าด้วยสติปัญญา

ทุกวันนี้เรามักได้ยินคำประกาศเชิญชวนให้ประหยัดน้ำไฟ และอะไรต่ออะไรมากมาย แต่การรณรงค์ให้ประหยัดในปัจจุบันมักเกิดจากความจำเป็นบีบบังคับ เช่น เพราะว่าทรัพยากรกำลังขาดแคลน สิ่งแวดล้อมกำลังวิกฤต แต่สำหรับท่านอาจารย์พุทธทาส ความประหยัดไม่ได้เกิดจากความจำเป็นเท่านั้น หากยังเป็นคุณธรรมในตัวเอง นั่นหมายความว่าแม้สิ่งของจะมีมาก ก็ไม่ควรใช้อย่างฟุ่มเฟือย การใช้อย่างประหยัดนอกจากจะเป็นการฝึกให้มีสติ ใช้สิ่งของอย่างระมัดระวังและละเอียดลออแล้ว ยังทำให้ฟุ้งฟิงวัตถุน้อยลงและเอื้อให้ชีวิตเป็นอิสระและโปร่งเบามากขึ้น

ท่านเคยเล่าว่าธรรมะเป็นของละเอียด ดังนั้นคนที่จะรู้ธรรมะได้ จึงต้องเป็นคนละเอียดลออ ความละเอียดลออนี้มาจากไหน ส่วนหนึ่งก็มาจากการใช้สิ่งต่างๆ อย่างระมัดระวังนั่นเอง

๒๗. เผชิญเสือโคร่ง

หลวงปู่ชอบ จานสโม เป็นศิษย์ผู้ใหญ่ของหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต วิปัสสนาจารย์ผู้ยิ่งใหญ่แห่งยุคปัจจุบัน หลวงปู่ชอบเป็นผู้ฝึกฝนในการเที่ยวธุดงค์กรรมฐาน และนิยมบำเพ็ญปฏิบัติอยู่ในป่าเขามาโดยตลอด เมื่อ ๕๐-๖๐ ปีก่อน ป่าดงพงไพรปกคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศ สิ่งสาราสัตว์จึงมีอยู่อย่างชุกชุม หลวงปู่ชอบจึงมักพบนกสัตว์ป่านานาชนิดอยู่ไม่ขาด

มีคราวหนึ่งท่านไปเที่ยวธุดงค์ในประเทศพม่า ขณะนั่งภาวนาอยู่ในถ้ำราว ๕ โมงเย็น ก็เห็นเสือโคร่งใหญ่ลายพาดกลอนตัวหนึ่งเดินมาหน้าถ้ำ แม้ท่าทางดูน่ากลัว แต่เมื่อมันมองเข้ามาในถ้ำสบตาท่าน แทนที่จะแสดงอาการกลัวหรือคำรามตามวิสัยสัตว์ป่า กลับมีอาการเฉย ๆ เมื่อขึ้นมาถึงถ้ำแล้วก็กระโดดขึ้นไปนั่งอยู่บนก้อนหินด้านทางขึ้นถ้ำสูงประมาณ ๑ เมตร ห่างจากท่านประมาณ ๖ เมตร แล้วก็นั่งเลียแข้งเลียขาโดยหาได้สนใจท่านแต่อย่างใดไม่ ท่านว่ามันนั่งราวกับสุนัขบ้าน พอเลียแข้งเลียขาเหนื่อยก็นอนหมอบแบบสุนัขอีก แล้วก็เลียขาและลำตัวต่อโดยไม่สนใจอะไร

แม้ท่าทีของมันจะไม่ดุร้าย แต่ท่านก็ไม่วางใจ จึงดออกไปเดินจงกรมที่หน้าถ้ำเหมือนอย่างเคย ในใจรู้สึกหวาดเสียวเล็กน้อย แต่ก็นั่งภาวนาต่อไปตามปกติ เสือโคร่งนาน ๆ ก็หันมามองดูท่านสักครั้งหนึ่ง เป็นการมองอย่างธรรมดาๆ คล้ายกับมิตร แม้มันเลียแข้งเลียขาเสร็จนานแล้ว แต่ก็ไม่ไปไหนต่อจนมืดแล้ว ท่านจึงเข้าไปในกลด ตกตึกท่านจะเข้านอนมันก็ยังอยู่ที่เดิม

ท่านตื่นนอนราวตี ๓ มองไปที่หน้าถ้ำก็ยังมีมันนอนอยู่ท่าเก่าจวบจนรุ่งเช้า ก็เกิดปัญหาขึ้นมาว่าท่านจะไปบิณฑบาตได้อย่างไรในเมื่อมันนอนอยู่หน้าถ้ำ แต่ท่านตัดสินใจว่าต้องออกไป แม้ว่าทางที่จะเดินห่างตัวมันราว ๑ เมตรเศษๆ เท่านั้น

เมื่อท่านครองผ้าสะพายบาตรเสร็จก็ตำรังสติมันเจริญเมตตาแล้วพูดกับมันว่า “นี่ถึงเวลาออกบิณฑบาตแล้ว เราก็มืดท้อง มีปากมีความหิวกระหายเหมือนสัตว์โลกทั่วไป เราจะขอทางไปบิณฑบาตมาฉันหน่อยนะ จงให้ทางเราบ้าง ถ้าเจ้าอยากอยู่ที่นี้ต่อไปก็ได้ หรือจะไปเพื่อหาอยู่หากินที่ไหนก็ตามใจสะดวก เราไม่ว่า”

ท่านว่า มันนอนฟังท่านเหมือนสุนัขนอนฟังเจ้าของพูดพอพูดจบท่านก็เดินผ่านหน้ามัน ส่วนมันก็นอนสบายปล่อยให้ท่านเดินผ่านไป พลังช้าเลื่องดูด้วยสายตาอ่อนๆ

เมื่อท่านบิณฑบาตกลับมา ก็ไม่พบมันแล้ว นับแต่วันนั้นก็เลยไม่พบมันอีกเลย

๒๘. จิตงดงาม ดอกไม้งาม

ผู้มีภูมิธรรมอันสูงส่ง ไร้ธุลีกิเลสในดวงใจย่อมยังความสงบเย็นให้แก่ผู้อยู่รอบข้าง กระแสแห่งเมตตาบารมีมีเพียงแผ่ไปยังสรรพสัตว์เท่านั้น แม้พรรณไม้ก็อาจได้รับอานิสงส์ดังกล่าวด้วย

ในช่วงปลายอายุขัยของหลวงพ่ocha สุภทุกุโ ท่านป่วยด้วยโรคน้ำคั่งในโพรงสมอง จำต้องมารับการตรวจรักษาที่โรงพยาบาลสำโรง โยมผู้หนึ่งจึงได้กราบนิมนต์ท่านไปพักฟื้นยังที่พักสงฆ์

ซึ่งสร้างเป็นเอกเทศภายในบริเวณบ้านของเธอ ซึ่งไม่ไกลจาก
โรงพยาบาลนัก

ระหว่างที่หลวงพ่อดำนัก ณ ที่พักสงฆ์แห่งนั้น ปรากฏว่า
พันธุ์ไม้ต่าง ๆ ภายในบริเวณบ้านพากันผลิดอกออกช่อสะพรั่ง
พร้อมต่อเนื่องกันเป็นที่อัศจรรย์ใจ โดยเฉพาะไม้ดอกต้นหนึ่ง
ที่ชื่อพวงประติษฐ์ซึ่งแห้งเหี่ยวเฉา และไม่ออกดอกเลยมาเป็น
เวลา ๘ ปีแล้ว นับแต่ปีที่บุตรชายของโยมเจ้าของบ้านได้เสียชีวิต
แม้จะพยายามเอาใจใส่ดูแลรักษาเพียงใด พวงประติษฐ์ต้นนี้ก็
ไม่ชูช่ออีกเลย

จนเมื่อหลวงพ่อดำมาพำนัก ต้นพวงประติษฐ์ต้นนี้จึง
กลับฟื้นตัว มีชีวิตชีวา แตกกิ่งก้านสาขาผลิบางดงามอย่าง
รวดเร็วจนเป็นไม้พุ่มใหญ่ ทั้งยังออกดอกสีชมพูสดใสเป็นพวง
ระย้าทุกช่อทุกแขนง จนมองเห็นแต่พวงสีชมพูที่ระพันหญ้า
และปกคลุมลำต้นเรื่อยขึ้นไปจนถึงยอด เป็นที่น่าตื่นตาตื่นใจ
แก่ผู้พบเห็น

หลวงพ่อดำเมื่อทราบเรื่องนี้ ท่านก็ออกมาเย็นใกล้ ๆ
ต้นพวงประติษฐ์อยู่เป็นเวลานาน ราวกับจะแผ่เมตตา นับแต่
นั้นมาพวงประติษฐ์ต้นนี้ก็ออกดอกให้เจ้าของบ้านได้ชมทุกปี
แต่ไม่มากมายสะพรั่งไปทั้งต้น เหมือนคราวที่หลวงพ่อดำพัก

๒๙. มีแต่ไม่เอา

หลวงปู่ดุลย์ อตุโล ได้ชื่อว่าเป็นแม่ทัพธรรมคนสำคัญที่สุดของจังหวัดสุรินทร์ จวบจนมรณภาพเมื่อพ.ศ. ๒๕๒๖ ด้วยอายุ ๙๖ ปี เมื่อครั้งท่านยังมีชีวิตอยู่ วัดบูรพารามในอำเภอเมือง เป็นจุดหมายปลายทางของผู้ใฝ่ธรรมทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์

หลวงปู่ดุลย์ หรือพระราชวุฒาจารย์เป็นศิษย์รุ่นแรก ของหลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต และเป็นสหายธรรมของหลวงปู่สิงห์ ขนดฺยาคโม ดังนั้นจึงเป็นที่เคารพนับถือของพระกรรมฐานรุ่นหลัง ๆ เป็นอย่างมาก

แม้มีประสบการณ์โชกโชนในฐานะพระป่า เชี่ยวชาญในกรรมฐานทั้งฝ่ายสมถะและวิปัสสนา แต่ท่านไม่เคยอ้างตนเป็น “ผู้วิเศษ” เวลาใครมาชวนคุยเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์อิทธิฤทธิ์ และสิ่งอาถรรพ์ลึกลับ ท่านจะตัดบทหรือไม่สนใจเอาเลย เมื่อมีใครมาขอให้ท่านช่วยกำหนดฤกษ์ยาม เช่นหาวันที่จะบวช หรือหาฤกษ์จัดงานมงคล ท่านมักบอกว่า “วันไหนก็ได้ วันไหนก็ดี”

อย่างไรก็ตาม ท่านยอมรับว่าวัดดุมงคลยังมีประโยชน์อยู่บ้างสำหรับคนบางจำพวก ดังท่านเคยกล่าวว่า “สำหรับผู้มีจิตใจเพเลิดเพลินอยู่ ยังยินดีในการเกิดตายในวัฏสงสาร ยังไม่สามารถหันมาสู่การปฏิบัติธรรมได้ ก็ให้อาศัยวัดดูภายนอก เช่นวัดดุมงคลเช่นนี้เป็นที่พึ่งไปก่อน” แต่ท่านก็เตือนว่าวัดดุมงคลนั้น “ไม่มีอะไร เป็นเพียงช่วยด้านกำลังใจเท่านั้น”

LOQUINIA 2016

คราวหนึ่งมีคนเอาเครื่องรางของขลังออกมาวดกันเอง
ต่อหน้าท่าน คนหนึ่งมีเขี้ยวหมูตัน อีกคนมีนอแรด ต่างอวดว่า
ของตนวิเศษ ดิอย่างนั้นอย่างนี้ มีคนหนึ่งถามท่านว่าอย่างไร
วิเศษกว่ากัน

ท่านตอบว่า “ไม่มีดี ไม่มีวิเศษอะไรหรอก เป็นของสัตว์
เดรัจฉานเหมือนกัน”

นอกจากจะไม่แสดงตัวเป็นผู้วิเศษแล้ว ท่านยังไม่อวดอ้าง
ว่าเป็นพระอรียะ แม้มีคนจำนวนมากที่เชื่อเช่นนั้น แต่ถึงจะชักใช้
ไต่เลียงถามถึงคุณวิเศษของท่านเพียงใด ท่านก็ไม่เคยอวดตน

เคยมีคนถามหลวงปู่สั้น ๆ ว่า ท่านยังมีความโกรธอยู่ไหม

แทนที่ท่านจะตอบว่า หมดโกรธ หมดโลก หมดหลงแล้ว
ท่านตอบสั้น ๆ ว่า “มี แต่ไม่เอา”

๓๐. เสียงเกี้ยว

ธรรมะนั้นไม่จำเป็นต้องสอนด้วยการเทศน์เสมอไป หากมองให้เป็นทุกสิ่งทุกอย่างก็สอนธรรมแก่เราตลอดเวลา แต่บางครั้งก็ต้องมีผู้รู้มากกระตุ้นให้นึกคิด

ครั้งหนึ่งหลวงปู่ปุดดา ถาวโร รับนิมนต์ไปฉันเพลที่บ้านโยมในกรุงเทพฯ เมื่อฉันเสร็จแล้ว เจ้าของบ้านเห็นหลวงปู่เดินทางมาเหนื่อย จึงขอให้ท่านเอนกายพักผ่อนก่อนเดินทางกลับวัดที่จังหวัดสิงห์บุรี

ระหว่างนั้นช่างห้องซึ่งเป็นร้านขายของ มีคนเดินลากเกี้ยวกระทบพื้นบันไดเสียงดัง ศิษย์คนหนึ่งรู้สึกรำคาญเสียงเกี้ยว ปนขึ้นมادتัง ๆ ว่า “แหม เดินเสียงดังเชียว”

หลวงปู่ซึ่งนอนหลับตาอยู่จึงพูดเตือนว่า “เขาเดินของเขาอยู่ดี ๆ เราเอาหูไปรองเกี้ยวเขาเอง”

๓๑. เพราะถือจิ้งหิ้ง

นาวาเอกผู้หนึ่งได้เข้าไปกราบสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ ซึ่งทรงเคยเป็นอุปัชฌาย์เมื่อครั้งเขาอุปสมบทที่วัดบวรนิเวศ หน้าตาของนาวาเอกดูหม่นหมองและอิดโรย ท่าทางอมทุกข์ สมเด็จฯ จึงรับสั่งถามว่า “เป็นไงมั่งพักนี้?”

“หนักครับ” เขาทูล “ช่วงนี้แย่มากเลยครับ”

“หนักอะไร?” สมเด็จฯ ถาม

แล้วนาวาเอกก็ทูลเล่าถึงปัญหาต่าง ๆ ที่ประดังประเดเข้ามา ทั้งเรื่องชีวิตและงานการ เขาบอกว่าตอนนี้จวนจะแบกไม่ไหวแล้ว จึงมาเฝ้าสมเด็จฯ เพื่อขอพระบารมีเป็นที่พึ่ง

สมเด็จฯ นั่งสັกพัก ก็รับสั่งให้เขานั่งคุกเข่าและยื่นมือทั้งสองออกมาข้างหน้า แล้วพระองค์ก็หยิบเศษกระดาษชิ้นหนึ่งมาวางบนฝ่ามือทั้งสองของนาวาเอก จากนั้นพระองค์ก็เสด็จ

ออกไปจากที่ประทับ พร้อมกับรับสั่งว่า “นั่งอยู่นี้แหละ อย่าขยับหรือไปไหนจนกว่าข้าจะกลับมา จะเข้าไปข้างในสักประเดี๋ยว”

นาวาเอกนั่งอยู่ในท่าคุกเข่าและประคองกระดาดทั้งสองมืออยู่เป็นเวลานาน ๑๐ นาทีก็แล้ว ๒๐ นาทีก็แล้วสมเด็จฯ ก็ยังไม่เสด็จออกมา เขาเริ่มเหนื่อย แขนก็เมื่อยล้า กระดาดขึ้นเล็ก ๆ ซึ่งเบาหวิวดูจะหนักขึ้นเรื่อย ๆ จนเหงื่อเริ่มออก

ในที่สุดสมเด็จฯ ก็เสด็จเข้ามาประทับที่เดิม ทำท่าเหมือนกับไม่มีอะไรเกิดขึ้น สักพักก็มองกระดาดที่มือนาวาเอก แล้วทรงถามว่า “เป็นไง?”

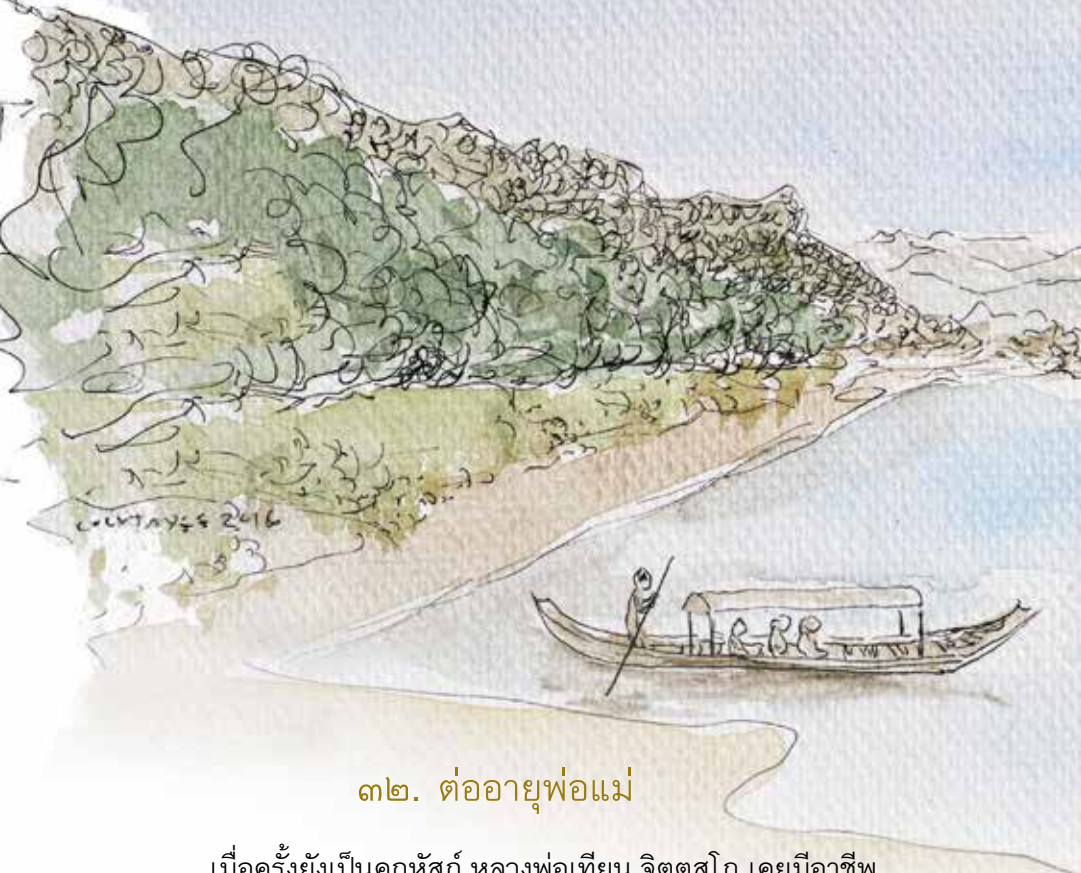
“หนักครับ พระเดชพระคุณ เมื่อยจนจะทนไม่ไหว”

“อ้าว ทำไมไม่วางมันลงเสียล่ะ?” สมเด็จฯ รับสั่ง “ก็ไปยอมให้มันอยู่อย่างนั้น มันก็หนักอยู่ยั้งงั้นนะซี มันจะเป็นอย่างอื่นไปได้ยังไง”

กระดาดขึ้นเล็ก ๆ ที่เบาหวิว หากถือนาน ๆ เข้า ก็ยอมกลายเป็นของหนัก ตรงกันข้ามก้อนหินก้อนใหญ่ถ้าไม่ไปแบกหรืออุ้มมันก็ไม่รู้สึกหนัก ฉะนั้นถ้าไม่ยากให้ชีวิตหรือจิตใจหนักอึ้ง ควรรู้จักปล่อยวางเสียบ้าง

แม้แต่ของที่มีประโยชน์ เราควรยึดถือก็ต่อเมื่อถึงเวลาใช้งาน เมื่อใช้เสร็จ ก็ควรวางลงเสีย นับประสาอะไรกับของที่ไร้ประโยชน์ เช่น ความทุกข์ ความห่วงกังวล ยิ่งต้องวางทันทีที่รู้ตัวว่ามาครองใจ หากไม่แล้วจะกลายเป็นของหนักจนเอาตัวไม่รอด

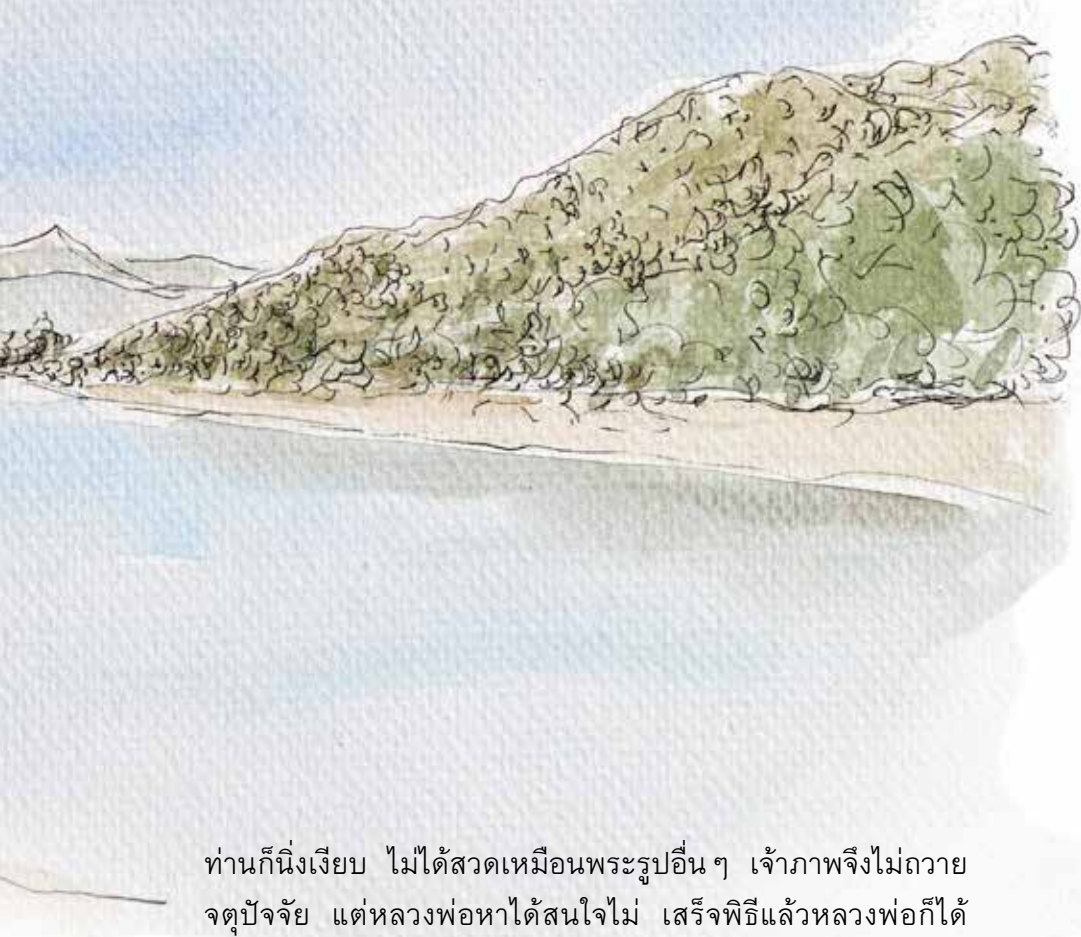

๓๒. ต่อกอายุพ่อแม่

เมื่อครั้งยังเป็นคฤหัสถ์ หลวงพ่อเทียน จิตตสุโภ เคยมีอาชีพเป็นพ่อค้า ไปทำมาค้าขายที่ประเทศลาวอยู่เป็นประจำ เมื่อบวชแล้วท่านก็ยังได้รับนิมนต์ให้ไปสอนธรรมที่นั่นอยู่หลายครั้ง เนื่องจากวัดป่าพุทธยานซึ่งเป็นสำนักแรกที่ท่านบุกเบิกที่จังหวัดเลยนั้นอยู่ไม่ไกลจากแม่น้ำโขงเท่าใดนัก

แนวการสอนธรรมของหลวงพ่อไม่เหมือนพระรูปอื่น ๆ ท่านเน้นที่แก่นธรรมมากกว่าระพี จึงพยายามชักชวนผู้คนให้ปฏิบัติธรรมแทนที่จะหมกมุ่นกับพิธีรีตอง แต่ท่านไม่ได้ชักชวนด้วยการพูดเฉย ๆ หากมักจะทำให้เห็นเป็นแบบอย่าง

ในการจาริกไปประเทศลาวครั้งหนึ่ง ท่านได้รับนิมนต์ให้ไปสวดต่อกอายุโยมคนหนึ่งซึ่งเป็นแม่ของเจ้าภาพ เมื่อไปถึง

ท่านก็นิ่งเงียบ ไม่ได้สวดเหมือนพระรูปอื่นๆ เจ้าภาพจึงไม่ถวายน
จตุปัจจัย แต่หลวงพ่อก็ได้สนใจไม่ เสรีจพิธีแล้วหลวงพ่อก็ได้
ชี้แจงเจ้าภาพว่า หากต้องการต่ออายุพ่อแม่จะต้องทำดีต่อท่าน
ไม่ใช่เพียงแต่นิมนต์พระมาสวดแล้วหวังว่าท่านจะอายุยืน

กล่าวจบ ท่านก็ชวนลูกๆ ให้กราบพ่อแม่ตามท่าน ชาวบ้าน
ที่อยู่เหตุการณ์เห็นเช่นนั้นก็ตกใจ ฮือฮากันว่าผิดประเพณี
เพราะไม่เคยเห็นพระกราบโยม

หลวงพ่อก็อธิบายว่า

“อาตมาไม่ได้กราบโยม อาตมากราบตัวเองที่สามารถ
สั่งสอนคนให้เข้าใจได้ว่า การต่ออายุที่แท้จริงนั้นเป็นอย่างไร”

๓๓. คำเฉลย

ปัญหาหนึ่งที่คนชอบถามหลวงพ่อบุญญา ก็คือ “ชาติหน้ามีจริงหรือไม่”

เมื่อเจอคำถามแบบนี้ หลวงพ่อบอกกลับว่า “ถ้าบอกจะเชื่อไหมล่ะ”

“เชื่อครับ”

หลวงพ่อบอกกลับว่า “ถ้าเชื่อคุณก็โง่”

อีกคำถามหนึ่งที่ใกล้เคียงกันก็คือ “คนตายแล้ว เกิดไหมครับ”

หลวงพ่อก็ตอบกลับในทำนองเดียวกันว่า “จะเชื่อไหมล่ะ ถ้าเชื่อ คุณโง่หรือฉลาด”

ใครได้ยินเป็นต้องงง หลวงพ่อบอกจึงต้องขยายความต่อว่า “ที่คุณเชื่อเพราะคุณเชื่อตามเขา คนเขาว่าอย่างไร คุณก็เชื่ออย่างนั้น

คุณไม่รู้ชัดด้วยปัญญาของคุณเอง คุณก็โง่อยู่รำไป ทีนี้ถ้าอาตมาตอบว่า คนตายแล้วเกิดหรือว่าชาติหน้ามี อันนี้คุณต้องถามต่อไปอีกว่า ถ้ามีพادمไปดูหน่อยได้ไหม เรื่องมันเป็นอย่างนี้ มันหาที่จับลงไม่ได้ เป็นเหตุให้ทะเลาะทู่มเถียงกันไปไม่มีที่สิ้นสุด”

แล้วท่านก็แนะนำว่า “คนตายแล้วจะเกิดหรือไม่เกิด อันนั้นไม่ใช่ปัญหา มันไม่ใช่หน้าที่ของเรา หน้าที่ของเราคือ เราจะต้องรู้เรื่องราวของตนในปัจจุบัน เราต้องรู้ว่า เรามีทุกข์ไหม ถ้าทุกข์มันทุกข์เพราะอะไร นี่คือนี่สิ่งที่เราต้องรู้ และเป็นหน้าที่โดยตรงที่เราจะต้องรู้ด้วย”

ไม่ใช่แต่คนไทยเท่านั้นที่สนใจเรื่องชาติหน้า ฝรั่งเศสก็อยากรู้เหมือนกัน คราวหนึ่งหลวงพ่อก็ได้รับนิมนต์ไปสอนธรรมในประเทศอังกฤษ หม่อมคนหนึ่งถามหลวงพ่่ว่า “คนตายแล้วไปไหน”

หลวงพ่อแทนที่จะตอบ กลับเป่าเทียนที่อยู่ใกล้ๆ ให้ดับแล้วถามว่า

“เทียนดับแล้วไปไหน”

หม่อมรู้สึกรุนงกับคำตอบที่ได้รับ จึงนั่งเงียบไป หลวงพ่อก็ถามต่อว่า

“พอใจหรือยัง ที่ตอบปัญหาอย่างนี้”

หม่อมตอบว่า “ไม่พอใจ”

“เราก็ไม่พอใจคำถามของเธอเหมือนกัน” คือ คำตอบของหลวงพ่อ

๓๔. โฝงผางแต่ฝ่องแผ้ว

หลวงพ่อทองรัตน กนฺตสีโล เป็นผู้หนึ่งที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นแม่ทัพนายกองธรรมใหญ่ระดับแนวหน้าของหลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต

ท่านเป็นผู้เคร่งครัดในข้อวัตรปฏิบัติเป็นอย่างยิ่ง นิยมหลีกเลี่ยงบ่าเพ็ญเพียรตามป่า ธุดงค์ถึงไหนก็จำวัดที่นั่น บางทีก็นอนหนุนโคนต้นไม้ บางครั้งก็เอากิ่งไม้มัดรวมกับใบไม้เป็นที่หนุนศีรษะ แต่เอกลักษณ์ของท่านที่ไม่เหมือนใคร เห็นจะเป็นอุปนิสัยห้าวหาญ ชอบพูดจาโฝงผาง ทำอะไรแผลงๆ และมีอารมณ์ขันอยู่เสมอ

สมัยหนึ่งท่านพำนักอยู่กับหลวงปู่มั่น อยากรังสรรค์ จากหลวงปู่มั่นเป็นอย่างยิ่ง แต่หลวงปู่มั่นในช่วงนั้นไม่ค่อยแสดง ธรรม ท่านจึงหาอุบายหลายอย่างที่ทำให้หลวงปู่มั่นแสดงธรรม จนได้ คราวหนึ่งไปบิณฑบาต จู้ ๆ ท่านก็เดินแข่งหน้าหลวงปู่มั่น แล้วควักเอาแตงกวาจากบาตรออกมากัดดังก่ำม ๆ ต่อหน้าต่อตา หลวงปู่มั่น

อีกคราวหนึ่งท่านไปได้ถุณกุฎิหลวงปู่มั่น ส่งเสียงเหมือน กำลังชกมวย และทำที่ท่าทำเตะเสากุฎิอย่างอุตลุด ขณะที่เพื่อน พระด้วยกันพากันถอยหนีด้วยความกลัว ผลก็คือตกกลางคืน ลูกศิษย์ลูกหาก็ได้ฟังเสียงหลวงปู่มั่นเทศน์กัณฑ์ใหญ่ทั้ง ๒ ครั้ง

มีเรื่องเล่าอีกว่า วันหนึ่งหลวงปู่มั่นเปรยกับท่านว่า เดียวนี้พระเจ้าไม่เหมือนเมื่อก่อนนะ เครื่องใช้ไม้สอย สบู่ ผงซักฟอกอะไร ๆ มันหอมฟุ้งไปหมดแล้วนะ ท่านก็ตอบรับ ไม่นาน หลังจากนั้น ขณะที่ท่านนั่งอยู่ในที่แห่งหนึ่ง มีพระภิกษุ ๒-๓ รูป เดินผ่านท่านไป ท่านก็ร้องขึ้นว่า “อ๊วย หอมผู้บ่าว” เพียงเท่านั้น พระกลุ่มนั้นก็รู้ตัว

หลวงพ่อบุชา สุภทฺโท นับถือหลวงพ่อบุชทองรัตน ว่าเป็น ครูปาอาจารย์ของท่านรูปหนึ่ง ท่านเล่าว่าเวลาไปบิณฑบาตกับ หลวงพ่อบุชทองรัตน มักมีเรื่องขันให้เห็นอยู่เสมอ บางครั้งหลวงพ่อบุชทองรัตนไปหยุดยืนที่หน้าบ้านหลังหนึ่ง เมื่อเจ้าของบ้านเหลือบ เห็นท่าน ก็ร้องว่า “ข้าวยังไม่สุก” แทนที่ท่านจะเดินจากไป ท่าน กลับร้องบอกว่า “ไม่เป็นไรลูก พ่อจะคอย เเร่งไฟเข้าเถอะ”

หมู่บ้านไหนที่ผู้คนไม่ชอบทำบุญ ท่านยิ่งชอบไปโปรดบ่อยๆ ชาวไม่สึกก็ยืนคอยจนสึก จนบางคนนึกว่าท่านเป็นพระมักได้ บางคนถึงกับแกล้งโดยเอาคบเป็นๆ ตัวใหญ่ใส่บาตรก็มี พอท่านกลับวัดมาเปิดดู เห็นกบกระโดดออกมา ท่านก็หัวเราะชอบใจ พลังรำพึงว่า “เกือบไหมหละเจ้าหนู เขาเกือบฆ่าเอ็งมาใส่บาตรเสียแล้ว”

แม้ว่าท่านจะใจดี มีเมตตา แต่บางครั้งท่านก็ชอบพูดแรงๆ กระตุกใจคน ครั้งหนึ่งในระหว่างที่ท่านธุดงค์ผ่านหมู่บ้าน มีหญิงชาวบ้านมาร้องห่มร้องไห้คร่ำครวญกับท่านเนื่องจากลูกชายเพิ่งตายจาก อยากให้ลูกกลับฟื้นคืนชีวิตขึ้นมา ท่านพูดเสียงดังว่า “ให้มันตาย ให้มันตายหมดโคตร หมดเชื้อหมดแวมมัน หมดพ่อหมดแม่มัน” ปรากฏว่าหญิงผู้นั้นหยุดร้องให้พุ่มพวยทันที จากนั้นท่านจึงเทศนาอบรมให้เธอคลายทุกข์คลายโศก

หลวงพ่อทองรัตน์เคยเล่าให้ศิษย์ฟังว่า ท่าน “บวชหนีผู้สาว” เนื่องจากมีสาวชาวบ้านคนหนึ่งมารักท่านถึงขั้นจะหนีตาม ท่านจึงตัดสินใจบวช หาได้มีเหตุผลอะไรมากกว่านั้น ครั้นมาบวชแล้วท่านก็ซาบซึ้งรสพระธรรม จึงไม่ยอมลาสิกขาบท

ท่านเป็นพระที่รักสันโดษ ประหยัด อยู่อย่างเรียบง่าย กุฎิของท่านเป็นกุฏิหลังเก่าๆ มุงหญ้าคาแฝก ใครมาสร้างกุฏิหลังใหม่ให้ท่านก็ไม่อยู่ ชอบกลับมาอยู่กุฏิเดิม

หลวงพ่อกกล่าวถึงหลวงพ่อทองรัตน์ว่า ท่านเป็นผู้ อยู่อย่างผ่องแผ้วจนกระทั่งวาระสุดท้าย เมื่อท่านมรณภาพนั้น ท่านมีสมบัติในยาม คือมีตโกนเพียงเล่มเดียวเท่านั้น

๓๕. บุญของยายแพง

สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) หรือหลวงพ่โต เป็นผู้ที่มีเมตตาสูงมาก ใครขออะไรจากท่าน มักจะไม่ผิดหวัง แม้แต่กัณฑ์เทศน์ท่านก็ให้ใครต่อใครได้อย่างง่ายดาย ขณะเดียวกันท่านก็ไม่ค่อยถือตัวหรือติดในสมมุติ ผู้คนจึงมองว่าท่านจึงมีพฤติกรรมแปลกๆ ไม่เหมือนใคร จึงหาว่าท่านเป็น “พระบ้า” ก็มี

อย่างไรก็ตามหากเป็นเรื่องความถูกต้องแล้ว ท่านเข้มแข็ง มั่นคงมาก ไม่ยอมโอนอ่อนเลยแต่ก็มีใช้แข่งกระด้าง หากมี กุศโลบาย สมัยที่ท่านมีสมณศักดิ์เป็นพระเทพกวี ได้รับนิมนต์ เข้าไปเทศน์ในจวนของสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) ซึ่งเป็นขุนนางที่มีอำนาจมากที่สุดในเวลานั้น แม้แต่ พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ต้องเกรงใจ

เมื่อท่านขึ้นธรรมาสน์ ให้ศีลเสร็จ ก็เริ่มแสดงพระธรรม เทศนา ระหว่างนั้นขุนนางที่รับใช้สมเด็จพระยาฯ รวมทั้งพวก ที่มาจากหัวเมือง พวกนี้หมอบกับพื้นฟังธรรมกันเป็นแถว ตรงข้าม กับสมเด็จพระยาฯ กลับนั่งเอกเขนกอยู่บนเก้าอี้ ไขว่ห้าง รินน้ำชา ฟังเทศน์

หลวงพ่อดิจึงเทศน์ว่า “สัมมาวัรินกินน้ำชา มีฉาหมอบก้ม ประนมมือ”

สมเด็จพระยาฯ ได้ยินก็โมโห ลูกเข้าเรือนไปทันที ส่วนหลวงพ่อดิจึงจากธรรมาสน์กลับวัดระฆัง ว่ากันว่าสมเด็จพระ ยาฯ ชุ่นเคืองท่านอยู่นาน

อีกคราวหนึ่งท่านได้รับนิมนต์เทศน์ฉลองวัดของยายแพง ยายแพงผู้นี้เป็นแม่เฒ่าที่ร่ำรวยจากน้ำพักน้ำแรงของโสภณี เมื่อยาย แพงมีอายุมากขึ้น อยากทำบุญครั้งใหญ่เพื่อลบลอยบาป จึงบริจาค เงินสร้างวัด ตั้งชื่อว่าวัดใหม่ยายแพง เมื่อสร้างวัดเสร็จ ยายแพง ดีใจมากที่สามารถสร้างวัดได้อย่างเศรษฐีแม่มีอาชีพเป็นแม่เฒ่า

เมื่อหลวงพ่อดิจึงขึ้นธรรมาสน์ ท่านได้เทศน์ให้ยายแพงฟัง ต่อหน้าว่า

“ยายแพ่งสร้างวัดครั้งนี้ ได้ผลานิสงส์บกร่อง ไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย เพราะเงินที่สร้างวัดเป็นเงินที่เกิดจากน้ำพักน้ำแรงของคนอื่น ที่ไม่ชอบด้วยธรรมเนียม ถ้าเปรียบอนิสงส์นี้ด้วยเงินเหรียญบาท ยายแพ่งก็ได้ไม่เต็มบาท จะได้สักสลึงเพียงเท่านั้น นี่ว่าอย่างเกรงใจกันนะ”

สลึงเพียงนั้นเป็นจำนวนเท่ากับค่าตัวของหญิงโสเภณีในช่องยายแพ่ง

ใครฟังแล้วก็ชอบใจ หัวเราะกันใหญ่ แต่ยายแพ่งไม่ขำด้วย มีแต่ความขุ่นเคืองใจ แต่เมื่อเวลาผ่านไป ยายแพ่งก็เห็นจริงตามที่ท่านว่า จึงไม่โกรธเคืองท่านต่อไป

วัดใหม่ยายแพ่งต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นวัดคณิกาผล เป็นกรายกย่องหญิงคณิกาอันเป็นที่มาของวัดนี้ ทุกวันนี้มีน้อยคนที่จะรู้ว่ายายแพ่งเป็นคนสร้างวัดนี้

๓๖. กายป่วย ใจไม่ป่วย

คราวหนึ่งหลวงปู่บุดดา ถาวโร ได้รับนิมนต์ไปฉันที่บ้านของโยมผู้หนึ่ง มีพระหลายรูปไปร่วมฉันด้วย พอฉันเสร็จไม่นาน พระทุกรูปก็อาเจียนอย่างหนัก เนื่องจากอาหารเป็นพิษ อาเจียนเสร็จก็หมดแรง ส่วนเจ้าบ้านตกใจมากที่เกิดเหตุไม่คาดฝันขึ้น

เช้าวันนั้นพระทุกรูปล้มนอนเพราะหมดแรง คงเหลือแต่หลวงปู่บุดดาองค์เดียว ที่ยังนั่งพูดคุยกับเจ้าของบ้านและญาติโยมทั้งหลาย ที่ท่านเองก็อาเจียนไม่น้อยกว่าพระรูปอื่น เวลาจะอาเจียน ท่านก็ลากกระโถนจากใต้ที่นั่งออกมา พออาเจียนเสร็จท่านก็คุยต่อไม่ได้แสดงอาการอ่อนเพลียแต่อย่างใด

ภายหลังได้มีผู้ถามหลวงปู่บุดดาว่า หลวงพ่อไม่เป็นอะไรหรือ
จึงนั่งคุยกับญาติโยมเหมือนกับว่าไม่มีอะไรเกิดขึ้น

หลวงปู่บุดดาตอบว่า เจ้าภาพเขามีความทุกข์ใจที่นำอาหาร
เป็นพิษมาถวายพระ ท่านเลยนั่งคุยให้เขาคลายทุกข์ใจ ท่านยังกล่าว
ต่อว่า “ร่างกายเรานี้มันสั๊กแต่ว่าเท่านั้น ธาตุ ๔ มันถูกยาเมา ยาเบื่อ
มันก็แสดงอาการต่าง ๆ นานา ส่วนจิตใจมันไม่ได้ถูก ก็เลยไม่เป็น
อะไร เหตุเพราะกายกับใจมันคนละเรื่อง รวมกันไม่ได้”

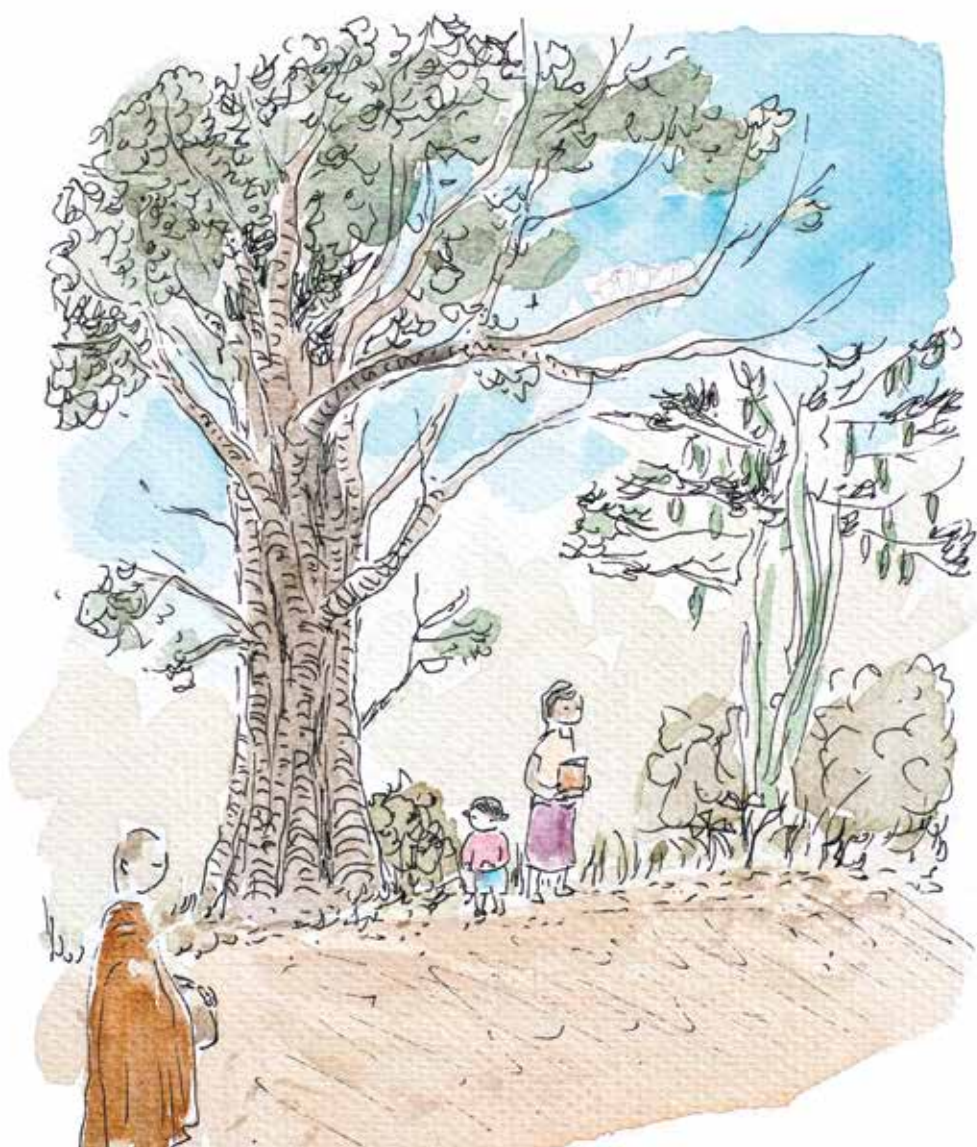
อีกคราวหนึ่งท่านต้องเข้าโรงพยาบาลเพื่อผ่าตัดนิ้ว หลังจาก
ผ่าตัดเสร็จ หลวงปู่ก็พูดว่า “ค่อยยังชั่วแล้ว ไม่เป็นไรแล้ว”

แพทย์และพยาบาลพากันแปลกใจ ถามหลวงปู่ว่า ท่าน
ไม่รู้รู้สึกเจ็บเลยหรือ คนอื่นผ่าตัดน้อยกว่าหลวงปู่ ยังแสดงอาการ
เจ็บปวดมากกว่า หลวงปู่ทำอะไรถึงไม่เจ็บ

หลวงปู่ตอบว่า “ร่างกายของหลวงปู่ก็เหมือนกัน ทำไมมันจะ
ไม่เจ็บ แต่จิตใจต่างหากที่ไม่ได้เจ็บป่วยไปกับร่างกายด้วยเท่านั้น”

ความเจ็บป่วยเป็นเรื่องของกาย แต่แทนที่จะเห็นว่ากาย
ป่วยหรือกายเจ็บ เรามักจะทีกทักหรือสำคัญมันหมายความว่า “กูป่วย”
หรือ “กูเจ็บ” ความป่วยจึงลามไปถึงใจ หาไม่ก็ไปยึดติดถือมั่น
กับความเจ็บปวด ใจจึงปวดไปด้วย หลวงปู่บุดดาเป็นผู้มีปัญญา
ท่านเห็นว่าความเจ็บป่วยเป็นเรื่องธรรมดา ใจจึงไม่ทุกข์ร้อนไปด้วย
แม้จะมีทุกข์เวทนาเกิดขึ้น ก็เพียงแต่รู้เฉย ๆ ไม่ยึดติดถือมั่นกับ
ทุกข์เวทนานั้น ใจจึงโปร่งเบาสุขสบาย

๓๗. อาจารย์ของหลวงพ่อบุญ

หลวงพ่อบุญ จาณิโย เป็นพระสุปฏิปันโน ที่ได้รับการยกย่องนับถืออย่างกว้างขวาง ท่านเป็นศิษย์รุ่นสุดท้ายที่จัดว่าเป็นเพชรน้ำเอกของหลวงปู่เสาร์ กนฺตสีโล ซึ่งเป็นพระอาจารย์ใหญ่ด้านกรรมฐานของภาคอีสาน ท่านเป็นชาวสระบุรีโดยกำเนิด แต่ไปศึกษาปฏิบัติจนเจริญงอกงามในทางธรรมที่ภาคอีสาน โดยบรรพชาเป็นสามเณรที่จังหวัดอุบลราชธานี หลังจากอุปสมบทแล้ว ท่านได้ใช้ชีวิตส่วนใหญ่ในภาคอีสาน ต่อมาได้เป็นเจ้าอาวาสวัดป่าสาละวัน นครราชสีมาจวบจนละสังขารเมื่อพ.ศ. ๒๕๔๒ สิริรวมอายุได้ ๗๗ ปี พรรษา ๕๗

ท่านเป็นผู้ที่เฝงในการขัดเกลาตน มีเรื่องเล่าว่า เมื่อครั้งท่านยังเป็นพระหนุ่ม วันหนึ่งขณะที่ท่านกำลังบิณฑบาตอยู่ เห็นแม่กับลูกชายวัยห้าขวบรอใส่บาตร ท่านจึงเดินเข้าไปหา พอจวนถึงเด็กน้อยก็ร้องขึ้นเสียงดังว่า “มิ่งบ่แม่นพระดอก มิ่งบ่แม่นพระดอก” (มิ่งไม่ใช่พระหรือ มิ่งไม่ใช่พระหรือ)

พอท่านได้ยิน ก็รู้สึกไม่พอใจขึ้นมาทันที แต่แล้วท่านก็ได้คิดขึ้นมาว่า

“เออ จริงของมัน เราไม่ใช่พระหรือ ถ้าเราเป็นพระ เราต้องไม่โกรธชึ้”

พอคิดได้เช่นนั้น ความโกรธก็ดับวูบ ท่านเดินไปรับบาตรด้วยอาการปกติ

นอกจากจะไม่โกรธแล้ว ท่านยังถือว่าเด็กคนนั้นเป็น

“อาจารย์” ของท่านด้วย เพราะทำให้ท่านได้เห็นอารมณ์ความรู้สึกของตนเอง อีกทั้งยังทำให้ท่านรู้ว่าต้องฝึกปฏิบัติต่อไป

อันที่จริงวันนั้นท่านเจอ “อาจารย์” ไล่ๆ กันถึงสองคน กล่าวคือ พอท่านเดินต่อไปอีกหน่อย ก็มีผู้หญิงขับมอเตอร์ไซด์สวนมา บังเอิญเธอเสียหลัก จึงทิ้งรถ แล้วกระโจนเข้ากอดท่านอย่างเต็มที่ แต่แทนที่ท่านจะโกรธหญิงผู้นั้น ท่านกลับมาดูที่ใจของตนทันที จึงไม่มีอารมณ์กระเพื่อมไหว

ส่วนผู้หญิงคนนั้น พอรู้ว่าถูกเนื้อต้องตัวท่าน ก็รีบกราบขอโทษท่านทันที แต่ท่านไม่ถือสา บอกเธอว่า “ไม่เป็นไรหรอก หลวงพ่อกำลังสำรวจจิตใจของตัวเองอยู่”

ท่านบอกว่า ผู้หญิงคนนั้นก็ เป็น “อาจารย์” ของท่านเหมือนกัน คือมาทดสอบสติของท่าน

ธรรมดาของคนเราเมื่อมีสิ่งไม่ดีมากกระทบ ไม่ว่าจะทางตา หู จมูก ลิ้น และกาย ย่อมตอบโต้ออกไปทางวาจาและการกระทำทันที หากไม่ก็ส่งจิตพุ่งไปยังสิ่งนั้นด้วยความโกรธ แต่ผู้เป็นบัณฑิต ย่อมหันมาดูใจของตนก่อนที่จะส่งจิตออกนอก ทำให้ไม่ตกเป็นทาสของอารมณ์ความรู้สึกที่เป็นอกุศล กายและวาจาจึงเป็นปกติ ไม่ก่อความทุกข์แก่ตนเองหรือสร้างปัญหาเพิ่มขึ้น

ใช้แต่เท่านั้น ผู้เป็นบัณฑิตยังรู้จักหาประโยชน์จากทุกสิ่งที่เกิดขึ้นกับตน แม้เกิดเหตุที่ไม่พึงประสงค์ ก็ยังสามารถเรียนรู้จากสิ่งนั้น ทุกอย่างหรือทุกคนจึงสามารถเป็นอาจารย์ของตนได้

หลวงพ่อบุญคือแบบอย่างแห่งบัณฑิตที่สาธุชนพึงศึกษา

๓๘. รวยกับช่วย

หลวงปู่ศุร พรหมปัญโญ เป็นพระมหาเถระที่มีลูกศิษย์ลูกหาทั่วประเทศ ไม่จำเพาะจังหวัดอยุธยา อันเป็นบ้านเกิดและที่ตั้งของวัดสะแก อันเป็นสถานพำนักของท่านเท่านั้น

ตอนที่ท่านแรกบวช ท่านมิได้ปรารถนามรรคผลนิพพานแต่อย่างใด แต่ต้องการเรียนรู้วิชาคงกระพันชาตรีและเวทมนต์คาถา

เพื่อสีกออกไปแก้แค้นโจร ที่ปล้นบ้านโยมพ่อโยมแม่ของท่าน ถึงสองครั้งสองครา แต่ต่อมาท่านได้คิด นึกสลดสังเวชใจที่ปล่อยให้ ความอาฆาตพยาบาทครอบงำจิตใจนานนับสิบปี ในที่สุดท่านได้ ตั้งจิตอธิษฐานกรรมแก่คนเหล่านั้น แล้วมุ่งเจริญสมณธรรมอย่างจริงจัง

ในวัยฉกรรจ์ท่านได้เดินธุดงค์ติดต่อกันเป็นเวลาหลายปี จนในที่สุดได้มาพำนักที่วัดสะแก นับแต่นั้นก็ได้เป็นที่พึงทางใจแก่ ญาติโยมมาโดยตลอด ต่อมาราว ๆ พ.ศ. ๒๔๙๐ คือเมื่ออายุได้ ๔๓ ปี ท่านตัดสินใจไม่รับกิจนิมนต์นอกวัด ใครที่ตั้งใจกราบนมัสการ หรือฟังธรรมจากท่าน แม้จะเดินทางไกลเพียงใด ก็ไม่ผิดหวังเลย เพราะเมื่อมาถึงวัดสะแก จะเห็นท่านนั่งรับแขกหน้ากุฏิตั้งแต่เช้าจรดค่ำ แม้กระทั่งเมื่อท่านชราภาพมากแล้ว มีลูกศิษย์จัดทำป้าย กำหนดเวลารับแขกเพื่อถนอมสุขภาพของท่าน แต่ไม่นานท่านก็ให้น่าป้ายออกไป ด้วยความเมตตาที่ท่านมีต่อญาติโยมทั้งหลายนั่นเอง

ท่านมีวิธีสอนธรรมะแก่ญาติโยมอย่างแยบคาย คราวหนึ่ง มีศิษย์มากกราบท่านโดยพาเพื่อนซึ่งเป็นนักเลงเหล้าตามมาด้วย เมื่อสนทนากับหลวงปู่ได้พักหนึ่ง ศิษย์ผู้นั้นได้ชักชวนเพื่อนให้สมาทานศีลห้า พร้อมกับทำสมาธิภาวนา นักเลงเหล้าผู้นั้นแย้งต่อหน้าหลวงปู่ว่า “จะให้ผมสมาทานศีลและปฏิบัติได้อย่างไร ก็ผมยังกินเหล้าเมายาอยู่นี้ครับ”

แทนที่จะคาดคั้นหรือคะยั้นคะยอเขา หลวงปู่ดู่กลับตอบว่า “เอ็งจะกินก็กินไปซิ ข้าไม่ว่า แต่ให้เอ็งปฏิบัติให้ช้าวันละ ๕ นาทีก็พอ” ชายผู้นั้นเห็นว่านั่งสมาธิแคว้นละ ๕ นาทีไม่ใช่เรื่องยาก จึงรับคำหลวงปู่

นับแต่วันนั้นเขาก็นั่งสมาธิอย่างสม่ำเสมอตามที่รับปากเอาไว้ ไม่ขาดแม้แต่วันเดียว บางวันถึงกับงดกินเหล้ากับเพื่อน ๆ เพราะได้เวลาปฏิบัติพอดี เมื่อได้สัมผัสกับความสงบจากสมาธิภาวนา เขาก็มีความสุข จึงโยยหาเหล้าน้อยลง จนในที่สุดก็เลิกเหล้าไปโดยไม่รู้ตัว หลังจากนั้นไม่นานเขาก็ละชีวิตทางโลก อุปสมบทเป็นพระภิกษุและมุ่งมั่นกับการปฏิบัติธรรม

หลวงปู่รู้ดีว่าการขอร้องให้เขาเลิกเหล้านี้เป็นเรื่องยาก ดังนั้นแทนที่ท่านจะห้ามเขากินเหล้า ท่านกลับขอให้เขาทำสิ่งที่ยากกว่านั้นคือ นั่งสมาธิแค่วันละ ๕ นาที ท่านรู้ว่าใครที่ทำสมาธิภาวนาทุกวันแม้จะไม่กี่นาที ไม่นานก็จะเห็นอานิสงส์ของการปฏิบัติ และปฏิบัตินานขึ้นเอง จนเลิกเหล้าได้ในที่สุด

อีกคราวหนึ่งมีชาวบ้านซึ่งมีอาชีพหาปลาตามน้สากรท่านก่อนกลับท่านขอให้เขาสมาทานศีล ๕ เขารู้สึกลำบากใจ จึงกราบเรียนท่านว่า “ผมไม่กล้าสมาทานศีล ๕ เพราะรู้ว่าประเดี๋ยวต้องไปจับปลา จับกุ้ง มันเป็นอาชีพของผมครับ”

หลวงปู่ตอบเขาว่า “แกจะรู้หรือว่า แกจะตายเมื่อไหร่ ไม่แน่ ว่าแกเดินออกไปจากกุฏิช้าแล้ว อาจถูกงูกัดตายเสียกลางทางก่อนไปจับปลา จับกุ้ง ก็ได้ เพราะฉะนั้นเมื่อตอนนี้แกยังไม่ได้ทำบาปกรรมอะไร ยิ่งไง ๆ ก็ให้มีศีลไว้ก่อน” แล้วท่านก็พูดต่อว่า “ถึงจะมีศีลขาดก็ยิ่งดีกว่าไม่มีศีล”

หลวงปู่ไม่ได้บอกให้เขาเลิกอาชีพหาปลา แต่ให้มีศีลเป็นหลักของชีวิต แม้จะทำได้บ้างไม่ได้บ้างก็ยังดีกว่าไม่มีหลักไว้เลย คำชี้แจงของท่านทำให้ชายผู้นั้นยอมสมาทานศีล ๕ ในที่สุด

ท่านมีวิธีดึงหรือเตือนที่แยบคาย คราวหนึ่งมีชายผู้หนึ่งมาขอเช่าพระอุปัชฌาย์ที่วัดเพื่อนำไปบูชา เขาให้เหตุผลว่า บูชาแล้วจะได้รวย เมื่อเขามากราบหลวงปู่ดู ท่านก็เปรยขึ้นมาว่า “รวยกับช่วยมันใกล้เคียงกันนะ”

เพื่อนของชายผู้นั้นจึงถามท่านว่า “ใกล้เคียงยังไงครับ”

“มันออกเสียงคล้ายกัน” ท่านตอบ

สักครู่ท่านก็ขยายความว่า “จะเอารวยนะ จะหาไปยังไงก็ทุกข์ จะรักษามันก็ทุกข์ หมดไปก็ทุกข์อีก กลัวคนจะจี้จะปล้น ไปคิดดูเถอะ มันไม่จบหรอก มีแต่เรื่องยุ่ง เอาดี ดีกว่า”

ถึงรวยก็ยังทุกข์ ความดีหรือธรรมะต่างหากที่ช่วยให้พ้นทุกข์ได้

๓๙. สมาธิของหลวงพ่อบุญ

บ่อยครั้งที่ญาติโยมมากราบหลวงพ่อบุญ สุภทฺโท เพียงเพราะอยากได้ “ของดี” เช่น วัตถุมงคล หรือไม้เท้าอยากฟังเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์ ชาตินี้ชาติหน้า ฯลฯ บางคนก็หวังเพียงแค่อยากได้ “บุญ” ที่มากราบท่าน แต่หลวงพ่อบุญมักให้ธรรมแก่เขาไป รวมทั้งชวนเขาทำสมาธิภาวนาด้วย แต่หลายคนก็ไม่สนใจ เหตุผลหนึ่งที่คนมักอ้างกันก็คือ “ไม่มีเวลา”

“แล้วมีเวลาหายใจหรือเปล่าละ” ท่านถามเขากลับไป

ถ้ามีเวลาหายใจก็ย่อมต้องมีเวลาทำสมาธิภาวนาเพราะเป็นเรื่องเดียวกัน อันที่จริงการหายใจนั้นไม่ใช่เรื่องเสียเวลาเลย เพราะเราทำตลอดเวลาที่ทำงานอื่นอยู่แล้ว ฉันทิดก็ฉันทินั้นสมาธิภาวนา

โดยเฉพาะการเจริญสติ ก็เป็นสิ่งที่เราสามารถทำพร้อมไปกับงานอื่นได้ ไม่จำเป็นต้องหาเวลาเฉพาะสำหรับกิจงานนี้

นั่นเป็นเหตุผลข้อหนึ่งว่า แม้หลวงพ่อก็ให้ความสำคัญกับสมาธิภาวนา แต่กิจวัตรอย่างหนึ่งของวัดหนองป่าพงก็คือการทำงานร่วมกัน ไม่เว้นแม้แต่การใช้แรงงาน คราวหนึ่งขณะที่พระเณรทั้งวัดกำลังขนดินขึ้นไปใส่สนามหญ้ารอบโบสถ์ โดยมีหลวงพ่อยืนสั่งงานอยู่ มีหนุ่มใหญ่กลุ่มหนึ่งเดินมาเห็นเข้า จึงมายืนดูอยู่ใกล้ๆ แต่กิริยาท่าทางไม่ค่อยสุภาพอ่อนน้อมเท่าไรนัก มีคนหนึ่งถามท่านหัวนๆ ว่า

“ทำไมท่านไม่พาพระเณรนั่งสมาธิ ชอบพาทำงานอยู่เรื่อย”

“นั่งมากมันขี้ไม่ออกวะ” คือคำตอบของหลวงพ่อ

วัยรุ่นกลุ่มนั้นรู้สึกงุนงงต่อคำตอบของท่าน แล้วท่านก็ยกไม้เท้าชี้ไปยังชายหนุ่มผู้นั้นก่อนที่จะพูดต่อว่า

“ที่ภูคนั้น นั่งอย่างเดียวก็ไม่ใช่ เดินอย่างเดียวก็ไม่ใช่ ต้องนั่งบ้าง ทำประโยชน์บ้าง และทำความรู้ความเห็นให้ถูกต้องไปทุกเวลานาที อย่างนี้จึงจะถูก กลับไปเรียนมาใหม่ นี่ยังอ่อนอยู่มาก เรื่องการปฏิบัตินี้ถ้าไม่รู้จริง อย่าพูด มันจะขายขี้หน้าตัวเอง”

สมาธิภาวนาไม่ได้หมายถึงการนั่งหลับตาอยู่คนเดียว แต่หมายถึงการฝึกอบรมจิตให้สงบงาม มีสติ สมาธิ เมตตา และปัญญาเป็นต้น ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหน ทำอะไร ก็ล้วนเป็นโอกาสสำหรับการฝึกอบรมจิตทั้งสิ้น หากไม่เข้าใจแก่นแท้ของสมาธิภาวนาก็ย่อมคิดไม่ต่างจากวัยรุ่นกลุ่มนี้

๔๐. หลวงปู่ขาวกับเด็กน้อย

หลวงปู่ขาว อนาลโย เป็นวิปัสสนาจารย์สายหลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต ที่มีลูกศิษย์ลูกหานับถือมากโดยเฉพาะในภาคอีสาน ท่านเป็นพระที่เด็ดเดี่ยวมั่นคงในสมาธิภาวนา จนเป็นที่เลื่องลือ ขณะเดียวกันท่านก็เปี่ยมไปด้วยเมตตาอย่างมาก

มีเรื่องเล่าว่าคราวหนึ่ง แม่พาเด็ก ๓ ขวบมาถวายอาหารเช้า ให้หลวงปู่ขาว ในป่าบาตรของหลวงปู่่นั้นมีเงาะซึ่งปอกเปลือกเรียบร้อยแล้ววางอยู่ใกล้ ๆ เด็กไม่เคยเห็นเงาะ ก็สนใจเพราะมันชวน่ากินดี

หลวงปู่จึงถามเด็กน้อยว่าอยากกินหรือเปล่า ถ้าอยากกิน ต้องแลกกันนะ เด็กตอบประสาชื้อว่า อยากกิน แล้วถามว่าอยากกินต้องทำอย่างไร

หลวงปู่บอกให้นั่งสมาธิ เด็กถามว่านั่งสมาธิทำอย่างไร หลวงปู่จึงแนะว่า ให้นั่งขัดสมาธิ ขาขวาทับขาซ้าย มือขวาทับมือซ้าย หลับตา แล้วภาวนาไปด้วย

เด็กน้อยถามต่อว่าภาวนาอย่างไร หลวงปู่ขาวก็บอกว่าให้ภาวนาว่า “หมากเงาะ” (ภาษาอีสานเรียกลูกเงาะว่าหมากเงาะ)

เด็กก็ทำตาม ทีแรกเด็กนั่งไปก็เสียวริมฝีปากไปด้วยเพราะอยากกินมาก แต่พอนั่งสมาธิไปสักพัก จิตก็รวมเป็นหนึ่ง รู้สึกสบาย เพราะวาจิตไปอยู่ที่คำว่าหมากเงาะ ๆ เด็กรู้สึกสงบเป็นอย่างยิ่ง

ไม่นานเด็กก็ได้ยินเสียงระฆัง พอเปิดตาขึ้นมาปรากฏว่า ไม่มีใครอยู่ในศาลาแล้ว มีแต่หลวงปู่ขาวกำลังนั่งสมาธิอยู่ด้วย

ปรากฏว่าตอนนั้นเป็นเวลาบ่ายสามแล้ว เป็นเวลาที่พระจะต้องออกมาทำกิจส่วนรวม

วันนั้นเด็กน้อยนั่งสมาธินานถึง ๗ ชั่วโมง ทั้ง ๆ ที่ไม่เคยนั่งสมาธิมาก่อน และไม่ได้สนใจสมาธิด้วย สนใจอย่างเดียวคือ “หมากเงาะ”

หลวงปู่ขาวทราบดีว่า สมาธินั้นไม่ใช่เรื่องของผู้ใหญ่เท่านั้น เด็กก็ทำได้ เพราะเป็นศักยภาพที่มีอยู่ในมนุษย์ทุกคน ใช่แต่เท่านั้น ท่านยังทราบดีว่า อุบายที่นำไปสู่สมาธินั้นมีมากมายหลายอย่าง แม้แต่ความอยากหรือ “ตัณหา” ก็สามารถจูงใจให้เกิดสมาธิได้ หากรู้จักใช้ให้เป็น ไม่จำเป็นว่าจะต้องบริกรรมด้วยคำว่า “พุทโธ” หรือ “พองหนอ ยุบหนอ” เท่านั้น

ทุกอย่างที่เรามีอยู่ ไม่ว่าจะรูปธรรมหรือนามธรรม หากใช้ให้เป็น ก็สามารถก่อประโยชน์หรือสร้างกุศลธรรมให้เกิดขึ้นได้ ทั้งนี้ รวมทั้งกิเลส แม้แต่ความทุกข์ ไม่เพียงช่วยให้เราเข้มแข็งหรือตั้งอยู่ในความไม่ประมาทเท่านั้น แต่หากเรารู้จักและเข้าใจมันอย่างแจ่มแจ้ง ก็ช่วยให้เกิดปัญญาจนเป็นอิสระจากความทุกข์ได้

๔๑. ธรรมนั้นมียู่ทุกหย่อมหญ้า

ทุกวันนี้บ่อยคนจะรู้ว่าเมื่อ ๑๐๐ ปีที่แล้ว “พระป่า” หาได้เป็นที่ยอมรับนับถืออย่างกว้างขวางเช่นปัจจุบันไม่ ตรงกันข้ามกลับถูกมองด้วยสายตาหวาดระแวง ยิ่งพระป่าสายอีสานที่เป็นลูกศิษย์ของหลวงปู่มั่น ฎิริทตโตด้วยแล้ว ผู้ปกครองสงฆ์ในเวลานั้นถือว่าเป็นตัวปัญหาที่ต้องจัดการ หรือไม่ก็ต้องขับไล่ออกไปให้พ้นจากเขตปกครองเลยทีเดียว เพราะมองว่าพระเหล่านั้นนอกจากอยู่อย่างไม่เป็นหลักแหล่ง ไม่สังกัดวัดที่แน่นอนแล้ว ยังไม่สนใจศึกษาพระปริยัติธรรม อันเป็นนโยบายสำคัญของคณะสงฆ์ขณะนั้นมีหน้าซ้ำยังชักชวนพระจำนวนไม่น้อยให้ละทิ้งปริยัติธรรม หันมาฝึกฝนในวิปัสสนากรรมฐาน ซึ่งผู้ปกครองสงฆ์จำนวนไม่น้อยเห็นว่าเป็นเรื่องมกมายไม่เป็นเหตุผลตามหลักพุทธศาสนา

เหตุการณ์หนึ่งซึ่งเป็นที่กล่าวขานกันในเวลานั้นก็คือ การขับไล่คณะศิษย์ของหลวงปู่มั่นออกจากจังหวัดอุบลราชธานี ในพ.ศ. ๒๔๖๙ คราวนั้นพระอาจารย์สิงห์ ขนุตยาคโม ซึ่งเป็นศิษย์คนสำคัญของหลวงปู่มั่นนำพระป่ากว่า ๕๐ รูปเดินธุดงค์มาปักกลดในป่าบ้านหัวตะพาน โดยมีแม่ชีและฆราวาสนักร้อยร่วมคณะมาด้วย

เมื่อทราบข่าว เจ้าคณะมณฑลอุบลราชธานี ได้สั่งการให้เจ้าคณะอำเภอและเจ้าหน้าที่จากอำเภออำนาจเจริญ และม่วงสามสิบ ขับไล่ท่านเหล่านั้นออกจากป่า ขณะเดียวกันก็ห้ามมิให้ประชาชนใส่บาตรให้คณะธุดงค์ แต่พระอาจารย์สิงห์ปฏิเสธที่จะออกจากพื้นที่ โดยยืนยันว่าท่านเป็นชาวอุบล และไม่ได้ก่อปัญหาใดๆ เจ้าหน้าที่อำเภอตอบโต้ด้วยการควบคุมตัวพระอาจารย์สิงห์และคณะ เรื่องทำท่าจะบานปลาย แต่ในที่สุดก็ยุติลงได้เมื่อเจ้าคณะจังหวัดมีลิขิตถึงนายอำเภอให้ผ่อนปรน หลังจากที่ได้รับการร้องขอจากศิษย์หลวงปู่มั่น

เจ้าคณะมณฑลอุบลราชธานีท่านนี้ คือพระโพธิวงศาจารย์ (อ้วน ติสฺโส) อย่างไรก็ตามเมื่อท่านได้เลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระพรหมมุนี ทศนคติของท่านต่อพระป่าก็เปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิง ท่านหันมาศรัทธาเลื่อมใสหลวงปู่มั่นและพระป่า สาเหตุสำคัญก็เพราะท่านได้ประจักษ์ถึงคุณค่าของสมาธิภาวนา

ก่อนหน้านั้นท่านล้มป่วยมาเป็นเวลานาน แต่ได้รับการเยียวยาจนหายขาดจากพระอาจารย์ฝั้น ซึ่งไม่เพียงใช้สมุนไพร หากยังอาศัยสมาธิภาวนาในการรักษาด้วย และยังมีศรัทธาปสาทะใน

กรรมฐานมากขึ้น เมื่อได้รับคำแนะนำจากพระอาจารย์ลี ธมฺมธโร แห่งวัดอโศการาม ซึ่งเป็นลูกศิษย์อีกท่านหนึ่งของหลวงปู่มั่น อานิสงส์ของสมาธิภาวนานี้ประจักษ์แก่ท่านอย่างชัดเจน จนถึงกับอุทานว่า “ตลอดชีวิตของเรา เราไม่เคยนึกมาก่อนเลยว่า สมาธิภาวนาจะมีประโยชน์ ถึงเพียงนี้”

ในเวลาต่อมาท่านได้เลื่อนสมณศักดิ์เป็นสมเด็จพระมหาวิรรวงศ์ ดำรงตำแหน่งสังฆนายก ทำหน้าที่ปกครองทั้งสังฆมณฑล ตามกฎหมายคณะสงฆ์ในเวลานั้น ในช่วงนี้เองที่ท่านได้พบกับหลวงปู่มั่น หลังจากที่ได้ยินกิตติศัพท์ของท่านมานานผ่านลูกศิษย์ของท่าน เมื่อได้สนทนารธรรมกับหลวงปู่มั่น สมเด็จพระสังฆราชฯ อุดพิศวงไม่ได้ในความลุ่มลึกแห่งธรรมของท่าน ขณะเดียวกันก็แปลกใจว่าหลวงปู่มั่นเข้าใจธรรมอย่างลึกซึ้งได้อย่างไร ในเมื่อท่านเรียนปริยัติธรรมน้อยมาก นอกจากไม่ได้เป็นเปรียญแล้ว ยังไม่สำเร็จนักธรรมเอกด้วย

ในทัศนะของสมเด็จพระสังฆราชฯ คนเราจะเข้าใจธรรมได้ก็ต้องผ่านการศึกษาคำสอน ตำรา ตัวท่านเองก็ได้รับการศึกษาในทางปริยัติธรรมสูงถึงระดับเปรียญโท แต่ก็ยังมีความรู้ทางธรรมไม่เท่าหลวงปู่มั่น ซึ่งครั้งหนึ่งถูกมองว่าเป็น “พระจรจัด”

ด้วยความสงสัยดังกล่าว สมเด็จพระสังฆราชฯ จึงถามหลวงปู่มั่นว่า ในเมื่อท่านอยู่แต่ในป่า ไม่มีตำรา จะเรียนรู้ธรรมจนสอนพระและญาติโยมได้อย่างไร หลวงปู่มั่นตอบสั้น ๆ ว่า “ธรรมนั้นมีอยู่ทุกหย่อมหญ้าสำหรับผู้มีปัญญา”

๔๒. ตายเป็นตาย

หลวงปู่เจี๊ยะ จุนโท เป็นศิษย์ที่หลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต ให้สมญานามว่า “ผ้าขี้ริ้วห่อทอง” เพราะอากัปกิริยาภายนอกของท่านดูคล้ายนักเลง พูดจาโฉบฉวาง มีคำว่า “กู-มึง” เป็นปกติ แต่จิตใจของท่านงดงาม เคร่งครัดในการปฏิบัติ และมีปัญญาเข้าถึงธรรมอันลึกซึ้ง

ท่านเป็นลูกจีนแห่งเมืองจันทบุรี ตอนเด็ก ๆ มีนิสัยดีอรรื่น และชอบเป็นหัวใจของเพื่อน ไม่กลัวใคร พร้อมต่อyticกับผู้คนเมื่อเห็นความไม่ถูกต้อง จนได้ชื่อว่า “ไอ้ตัวแสบ” เมื่อท่านอายุ ๒๑ ได้พบรักกับสาวข้างบ้าน อยากรแต่งงานด้วย จึงแจ้งความประสงค์กับบิดามารดาว่า จะขอบวชหนึ่งพรรษา จากนั้นก็จะสึกมาแต่งงาน

ใครที่รู้ว่านี่ก็พูดเป็นเสียงเดียวกันว่า “ไอ้ตัวแสบ” บวชไม่ถึงพรรษา ก็ต้องแหกผ้าเหลืองอย่างแน่นอน แต่เป็นโชคดีหรือบุญวาสนาของท่านก็ว่าได้ ช่วงที่เตรียมตัวเป็นนาคนั้น ท่านได้พระอาจารย์กงมา จิรปุณฺโณ เป็นอาจารย์ วันหนึ่งระหว่างที่ภาวนา และนั่งฟังพระอาจารย์กงมาแสดงธรรม ท่านเกิดประสบการณ์ธรรมเป็นครั้งแรก ทำให้ท่านเกิดปีติและศรัทธาในธรรม

ท่านเล่าว่า “พอเรานั่งภาวนา ฟังไป ๆ จิตอยู่กับคำบริกรรม हुก็ไต่ยีนเสียงเทศน์ไป คือจิตทำหน้าที่ของมัน हुก็ทำหน้าที่ของมัน มันเกิดเป็นสมาธิ แต่ตอนนั้นเราไม่รู้ว่ามันเป็นสมาธิ มันรวมจนกระทั่งว่าไม่มีตัว ไม่มีตน ตัวตนหายหมด แล้วก็ปรากฏภาพนิมิตที่ตัวเองนี้มาปรากฏหมอบลงไปพุกกับกองทรายที่เป็นทรายขาวอยู่ในบริเวณวัดนั้นอย่างชัดเจน”

ประสบการณ์ครั้งนั้นทำให้ท่านมีจิตมุ่งมั่นในการบวช ตั้งใจเจริญสมาธิภาวนาอย่างเต็มที่ แต่พอบวชได้แค่เดือนสองเดือน ความเพียรก็ลดลง ความเกียจคร้านเริ่มครอบงำ ตกบ่าก็เผลอเอนนอน พอท่านรู้ตัว ก็ตั้งปณิธานว่าระหว่างที่อยู่ในบวรพุทธศาสนาจะไม่ทำให้ผ้าเหลืองมัวหมอง จะตั้งใจปฏิบัติธรรมให้ถึงที่สุด แล้วท่านก็อธิษฐานว่าจะไม่นอนกลางวัน จะภาวนาอย่างเต็มที่ จนจิตเต็มด้าในการปฏิบัติ

ผลก็คือ เมื่อครบหนึ่งพรรษา ท่านตัดสินใจไม่สึก ทิ้งเรื่องแต่งงาน กลับมุ่งหน้าปฏิบัติภาวนาเข้มข้นขึ้นกว่าเดิมอีก เป็นที่ประหลาดใจของชาวบ้านอย่างยิ่ง

ในพรรษาที่สองนั้น ท่านถึงกับอธิษฐานโดยมีพระรัตนตรัย และเทวดาเป็นพยานว่า จะถือเนสัชชิก คือไม่เอนกายลงนอนตลอดทั้งพรรษา “แม้ว่าข้าพเจ้าไม่ทำตามสัจจะอันนั้น ๑. ขอให้ฟ้าผ่าตาย ๒. ขอให้แผ่นดินสูบตาย ๓. ขอให้ไฟไหม้ตาย ๔. ขอให้น้ำท่วมตาย พุทธานุภาพ ธัมมานุภาพ สังฆานุภาพ ถ้าทำอย่างนั้นไม่ได้... เอ้า... ให้สิ่งนั้นมันเกิดขึ้นมาเลย”

พรรษานั้นทั้งพรรษาท่านต้องสู้กับตัวเอง เกือบจะพ่ายแพ้ก็หลายครั้ง แต่ทุกครั้งท่านได้บอกกับตัวเองว่า “เอ้า... ตายเป็นตาย แต่จะให้สัจจะที่ตั้งไว้ขาดไม่ได้” ในที่สุดท่านก็ทำตามที่อธิษฐานได้ตลอดพรรษา

หลวงปู่เจี๊ยะเล่าว่า ตอนบวชพรรษาแรกๆ ท่านก็เหมือนคนหนุ่มทั่วไปที่ถูกกิเลสครอบงำอยู่บ่อยๆ ทำให้เกียจคร้านในการปฏิบัติ แต่ท่านเป็นคนจริง ไม่ยอมพ่ายแพ้ต่อกิเลสง่าย ๆ เวลานี้จะทำตามกิเลส ก็ดำหนิต่อว่าตนเองแรงๆ เช่น “มึงเป็นพระให้เขากราบไหว้ แล้วมึงภาวนานั่งสูญชาติโยมแก่ ๆ ไม่ได้ แล้วมึงจะมาบวชทำไม” หรือไม่ก็ดำตนเองว่า “กูบวชมากินข้าวชาวบ้านแล้วยังพาลมาชี้เกียจอีก”

เวลานี้ก็ได้เช่นนี้ก็รู้สึกละเอียดใจตนเอง ถึงกับต้องตั้งสัจจะอธิษฐานกับตัวเองว่า “ถ้ามึงภาวนาไม่ได้ให้มึงตายซะ ถ้ามึงไม่มีสัจจะในตน ขอให้ฟ้าผ่า แผ่นดินสูบ น้ำท่วมตายซะ อย่ามีหน้า

มาอยู่ดูโลกนี้อีกเลย” พออธิษฐานเช่นนี้ ใจจะคึกคักขึ้นมาทันที เกิดความแกล้วกล้า พร้อมภาวนาแบบสู้อยู่ตายถวายชีวิต เดินจงกรม ได้ทั้งวันทั้งคืน โดยไม่ต้องนอน จนจิตสงบนิ่งเหมือนตัวลอยหรือ เหาะได้อยุ่งบ่อย ๆ จนเพื่อนพระด้วยกันแปลกใจถึงกับพูดว่า “เอ๊ะ... พระองค์นั้นมันเดินจงกรมยังไงวะ... แผ่นดินนี้แหวกไปหมดเลย... เกิดมาจากท้องพ่อท้องแม่ยังไม่เคยเห็นใครเดินจงกรมอย่างนี้เลย”

ความใจถึงจนดูเหมือนกล้ำบ่าบั้นของหลวงปู่เจี๊ยะนั้น แม้แต่ พระอาจารย์ลี ธมฺมธโร หรือท่านพ่อลีแห่งวัดอโศการามถึงกับออกปากว่า “ท่านเจี๊ยะนี้ใครไปยุ่งกับมันไม่ได้ เดียวมันฮึด ไม่ว่า เทวดา มันเอาหมด มันสู้หมด”

ท่านได้ทำความเพียรเช่นนี้มาตลอด จึงประสบความสำเร็จ ก้าวหน้าในการปฏิบัติธรรมอย่างรวดเร็ว ว่ากันว่า เมื่อท่านบวชได้ ๑๒ พรรษา อายุ ๓๓ ปี ก็สามารถเอาชนะกิเลสและอวิชชา หลุดพ้นจากวัฏสงสารที่ยึดยาวจนนับชาติภพไม่ถ้วนได้ในที่สุด

๔๓. นิ่งได้ ไม่หวั่นไหว

ก่อนอุปสมบท หลวงพ่อประสิทธิ์ ถาวร อดีตเจ้าอาวาส วัดถ้ำยายปริก เกาะสีซัง จ.ชลบุรี เคยเป็นชาวนาชาวไร่ ต่อมาได้ผันตัวมาเป็นพ่อค้า มีร้านเล็กๆ อยู่ที่ อ.บ้านบึง จ.ชลบุรี เมื่ออายุได้ ๓๘ ปี ชะตาชีวิตก็พลิกผัน วันหนึ่งเกิดลูกแกโทสะ ขาดสติถึงกับฆ่าภรรยาตายคามือ เนื่องจากระแวงว่าเธอจ้างคนมาฆ่า เหตุการณ์ครั้งนั้นทำให้ท่านถูกตัดสินจำคุก ๑๒ ปี หลังจากพ้นโทษท่านได้ตัดสินใจออกบวช และครองเพศบรรพชิตจนวาระสุดท้ายของชีวิต

ชีวิตของท่านเป็นชีวิตที่โลดโผน มิใช่แต่ตอนเป็นฆราวาสเท่านั้น แม้ครองเพศสมณะแล้ว ก็ยังมีเหตุการณ์ร้าย ๆ หลายอย่างเกิดขึ้นกับท่านอย่างที่พระนอयरูปจะได้รับ เช่น ถูกนักเลงท้องถิ่นรังควาน ทั้งด่าว่า และกลั่นแกล้งต่าง ๆ นานา เพราะอยากได้ที่ดินวัด แต่สิ่งที่เปลี่ยนไปจากเดิม คือท่านมีความสงบนิ่งเพราะมีสติมั่นคงไม่หวั่นไหวไปตามสิ่งที่มากระทบ แม้บางครั้งจะต้องเจอสิ่งที่สร้างทุกข์เวทนาให้อย่างมาก

ท่านเล่าว่าคราวหนึ่งถูก “พระนักเลง” ทำร้ายร่างกายด้วยไม้หน้าสาม ก่อนจะตีพระรูปนั้นถามว่า “ท่านแน่หรือ” ท่านไม่ยอมมีเรื่องจึงตอบไปว่า “ผมไม่แน่” ขนาดยอมถึงอย่างนั้น พระรูปนั้นก็ยังไม่หน้าสามมาตีท่านอย่างแรง แต่ท่านมีสติตามทัน ทันทีที่ถูกไม้ฟาดจนแผลแตกเลือดอาบ ก็พิจารณาว่า เนื้อหนังมังสาเป็นของเนาเปื่อย ตอนนั้นไม่มีความคิดจะโต้ตอบกลับเลย ยืนนิ่งให้พระรูปนั้นฟาดกระหน่ำ แทนที่จะโกรธ ท่านกลับมองดูจีวรของท่านที่ชุ่มเลือด แล้วนึกในใจว่า “เออ ดีเหมือนกัน เอาเลือดเราออกจะได้ล้างกรรมสังขม”

สักพักโยมที่วัดก็มาเห็น จึงดึงพระรูปนั้นออกมา แล้วพาหลวงพ่อบุญไปส่งโรงพยาบาล ท่านถูกเย็บ ๑๐ เข็ม ส่วนพระรูปนั้นถูกจับสึก ภายหลังมาขอกราบเท้าท่าน ท่านไม่ได้ถือโทษโกรธเคืองแต่อย่างใด ได้แต่บอกเขาไปว่า “โยม เวย์ยอมระงับด้วยการไม่จองเวร อาตมาไม่ถือโทษหรอก แต่กรรมมันย่อมสนองกรรมเป็นธรรมดาเนะ”

เวลาลูกศิษย์ลูกหา ไม่ว่าจะพระ เณร แม่ชี หรือญาติโยมทะเลาะกัน ท่านก็ใช้หลักเดียวกันนี้ตัดเคืองเพื่อให้หยุดทำร้ายกัน

ท่านเคยพูดว่า “หากขัดแย้งกันเมื่อไร ลองถามกันดูซิว่า มึงต้องตายไหม แล้วถามตัวเองว่า กูต้องตายไหม ในเมื่อทั้งสองฝ่ายก็ต้องตายด้วยกันทั้งคู่ แล้วทะเลาะกันทำไม มันได้อะไรขึ้นมา คำพูดที่ด่ากันก็เป็นลมเป็นแล้งสูญสลายไปหมดแล้ว แม้แต่ด่ากันอยู่เวลานั้น มันก็ดับทุกคราวที่พูดจบ”

คนส่วนใหญ่มักมีปฏิกิริยาต่อผู้คนหรือสิ่งต่าง ๆ สุดแท้แต่ว่าจะมีอะไรมากระทบ หากเขาด่ามา ก็ด่าไป เขาโกรธเรา เราก็โกรธ เขากลับคืน พุด่างๆ คือ แรงมาก็แรงไป โดยไม่สนใจว่าปฏิกิริยาที่สะท้อนกลับไปนั้นจะก่อปัญหาหรือสร้างทุกข์แก่เราและผู้อื่นมากน้อยเพียงใด ดังนั้นผู้คนส่วนใหญ่จึงมีชีวิตเสมือนตกอยู่ภายใต้การครอบงำกำหนดของสิ่งรอบตัว ทั้งๆ ที่ในความเป็นจริงเราสามารถเลือกได้ว่าเมื่อมีอะไรมากระทบ เราจะตอบโต้หรือนิ่งสงบ จะหวั่นไหวหรือเป็นปกติ จะโกรธหรือไม่โกรธ รวมทั้งจะทุกข์หรือสุข เราเลือกได้เพราะมีทั้งสติและปัญญา

ใช่หรือไม่ว่านี่คือสิ่งสำคัญที่ทำให้มนุษย์แตกต่างจากสัตว์

๔๔. ภาวนาที่ใจ

เมื่อครั้งยังเป็นพระหนุ่ม หลวงพ่อชา สุภทฺโท ได้ใช้เวลาหลายปีในการเสาะหาครูบาอาจารย์ผู้รู้แจ้งในธรรม ท่านเคยเดินธุดงค์จากลพบุรีไปยังนครพนม เพื่อศึกษาธรรมจากหลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต แม้มีเวลาฟังธรรมโอวาทจากท่านเพียงแค่ ๓ วัน แต่ก็บังเกิดความอึดเอิบในธรรมอย่างยิ่ง มีกำลังใจในการปฏิบัติอย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย

ในพรรษาที่เก้าท่านได้ฝากตัวเป็นศิษย์หลวงปู่กินรี จนฺทโย ที่นครพนม หลวงปู่กินรีเป็นพระวิปัสสนาจารย์ซึ่งเปี่ยมด้วยภูมิธรรมและมีประสบการณ์การภาวนาตามป่าเขาอย่างโชกโชกน เมื่อท่านชราภาพได้มาเป็นหลักเป็นประธาน ณ วัดป่าหนองอี

ในพรรษานั้นพระเจ้าทำความเพียรอย่างไม่ลดละ เดินจงกรมทั้งวันทั้งคืน โดยไม่ระย่อต่อแดดฝนหรืออุปสรรคใดๆ จนพื้นดินเป็นร่องลึก แต่มีสิ่งหนึ่งที่ยังความสงสัยแก่ท่านมากก็คือ หลวงปู่กินรีนั้นกลับไม่ค่อยเดินจงกรมนั่งสมาธิ วันหนึ่ง ๆ ท่านเห็นหลวงปู่เดินเพียงไม่กี่เที่ยว เวลานอนนั้นท่านทำกิจอื่น เช่น เย็บผ้าปะจีวร ดูท่านมีงานจิปาตะทำทั้งวัน

เมื่อเห็นเช่นนั้นพระเจ้าจึงคิดในใจว่า “ครูบาอาจารย์จะไปถึงไหนกัน เดินจงกรมก็ไม่เดิน นั่งสมาธินาน ๆ ก็ไม่เคยนั่ง คอยแต่ทำนั่นทำนี่ตลอดทั้งวัน แต่เรานี้ปฏิบัติไม่หยุดเลย ถึงขนาดนั้นก็ยังไม่รู้ไม่เห็นอะไร ส่วนหลวงปู่ปฏิบัติแค่นั้นจะเห็นอะไร”

แต่หลังจากที่ได้อยู่ปฏิบัติกับหลวงปู่นาน ๆ และได้ฟังธรรมอันลุ่มลึกจากท่าน พระชาก็รู้ว่าเป็นความเขลาของท่านเองที่คิดเช่นนั้น ท่านพูดถึงบทเรียนที่ท่านได้จากประสบการณ์ครั้งนั้นว่า

“เรามันคิดผิด หลวงปู่ท่านรู้อะไร ๆ มากกว่าเราเสียอีก คำเตือนของท่านสั้น ๆ และไม่ค่อยมีให้ฟังบ่อยนัก เป็นสิ่งที่ลุ่มลึกแฝงไว้ด้วยปัญญาอันแยบคาย ความคิดของครูบาอาจารย์กว้างไกลเกินปัญญาเราเป็นไหน ๆ ตัวแท้ของการปฏิบัติคือความพากเพียรกำจัดอวิชชากิเลสภายในใจ ไม่ใช่ถือเอากิจการภายนอกของครูบาอาจารย์เป็นเกณฑ์”

ท่านมาได้ตระหนักชัดอีกครั้งว่า การปฏิบัติธรรมนั้นไม่ได้อยู่ที่รูปแบบ แต่อยู่ที่การวางใจให้ถูกต้อง ไม่ว่าจะทำอะไร ก็สามารถเป็นการภาวนาได้

คราวหนึ่งพระชานั่งปะชุนจีวรที่ขาดวิน ใจนั้นนึกถึงการภาวนาอยู่ตลอดเวลา อยากรีบปะชุนให้เสร็จเร็ว ๆ เพื่อจะได้ไปภาวนาต่อ ขณะนั้นเองหลวงปู่กินรีเดินผ่านมา สังเกตเห็นอาการของพระหนุ่ม จึงพูดขึ้นมาว่า

“ท่านชา จะรีบร้อนไปทำไมเล่า”

“ผมอยากให้เสร็จเร็ว ๆ ครับหลวงปู่”

“เสร็จแล้วท่านจะทำอะไรล่ะ”

“จะไปทำอันนั้นอีก”

“ถ้าเสร็จอันนั้นแล้ว ท่านจะทำอะไรอีกล่ะ”

“ผมก็จะทำอย่างอื่นอีก”

“เมื่อทำอย่างอื่นเสร็จแล้ว ท่านจะไปทำอะไรอีกเล่า”

เมื่อเห็นว่าใจของพระเจ้าไม่ได้อยู่กับงานที่กำลังทำ แต่คิดถึงงานชิ้นอื่น ๆ ที่อยู่ข้างหน้า และรีบร้อนจะทำให้เสร็จไว ๆ ทั้งหมดนี้ก็เพื่อไปภาวนาต่อ หลวงปู่กินรีจึงเตือนพระหนุ่มว่า

“ท่านชา ท่านรู้ไหม นั่งเย็บผ้าผืนนี้ก็ภาวนาได้ ท่านดูจิตตัวเองสิว่าเป็นอย่างไร แล้วก็แก้ไขมัน ท่านจะรีบร้อนไปทำไมเล่า ทำอย่างนี้เสียหายหมด ความอยากมันเกิดขึ้นท่วมหัว ท่านยังไม่รู้เรื่องของตนอีก”

คำพูดของหลวงปู่กินรีกระตุกใจของพระเจ้าอย่างแรง ทำให้ท่านได้สติ และเกิดความเข้าใจชัดเจนว่า ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหน ทำอะไรก็ภาวนาได้ทั้งนั้น ขอให้หมั่นดูใจของตนอย่างต่อเนื่อง จนเกิดความรู้สึกตัวทั่วพร้อม นี่เป็นบทเรียนที่ประทับใจท่านมาก และถือเป็นหลักปฏิบัติของท่านตลอดมา

ตั้งนั้นจึงไม่น่าแปลกใจเลย เมื่อท่านได้กลายเป็นพระวิปัสสนาจารย์ชั้นผู้ใหญ่ หากฆราวาสคนใดบอกท่านว่า ไม่มีเวลาปฏิบัติธรรม ท่านก็จะถามกลับไปว่า “แล้วมีเวลาหายใจหรือเปล่านั้น”

๔๕. ก่อนมาเป็นหลวงพ่อเทียน

หลวงพ่อเทียน จิตตสุโก ซึ่งได้รับการยกย่องจากนายแพทย์ ประเวศ วะสี ว่าเป็นปรมาจารย์แห่งการเจริญสติ นั่นคือเดิมของท่านคือพันธ์ อินทนิล ส่วน “เทียน” นั้นเป็นชื่อบุตรชายของท่าน ธรรมเนียมของเชียงคานบ้านเกิดของท่าน นิยมเรียกผู้ใหญ่ตามชื่อของลูกคนหัวปี (หรือคนโตที่ยังมีชีวิตอยู่) ใครต่อใครจึงรู้จักท่านในนามของ “หลวงพ่อเทียน”

พันธ์ อินทนิลเป็นคนที่ใฝ่ในการทำบุญตั้งแต่เล็ก เมื่อโตขึ้นได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้าน ก็เป็นผู้นำชาวบ้านในการทำบุญเสมอมา นอกจากนั้นความที่ท่านเป็นพ่อค้า มีเรือค้าขายขึ้นล่องตามลำน้ำโขง ไปจนถึงเมืองลาว ประสบความสำเร็จพอสมควร จึงเป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้านมาก

เมื่ออายุราว ๔๐ ปี ได้เกิดจุดเปลี่ยนในชีวิตที่ทำให้ท่านหันมาสนใจปฏิบัติกรรมฐานอย่างจริงจัง ครั้งนั้นท่านเป็นเจ้าของภาพทอดกฐินที่เมืองลาว ในงานมีมหรสพต่าง ๆ มากมาย เช่น หมอลำ ภาพยนตร์ ท่านได้ตกลงกับภรรยาว่า การใช้จ่ายต่าง ๆ ตลอดจนการจัดอาหารเลี้ยงแขก ยกให้เป็นหน้าที่ของภรรยา ส่วนตัวท่านเองจะรับอุโบสถศีลและรับแขกทางไกล

ครั้นถึงเวลาเช้าภรรยาของท่านมาถามว่าจะต้องจ่ายค่าหมอลำเป็นจำนวนเท่าใด ท่านรู้สึกโกรธมาก ท่านเล่าความรู้สึกตอนนั้นว่า “มันหนักจนลูกแทบจะไม่ได้ มันดำเข้าไปในใจ” แต่ท่านก็ข่มอารมณ์ไว้ และตอบด้วยสีหน้าปกติว่าเป็นหน้าที่ของภรรยาท่าน อย่างไรก็ตามความโกรธนั้นยังคงคุกรุ่นในจิตใจของท่าน

เมื่อเสร็จงานกฐิน ระหว่างรับประทานอาหารมือเย็นกับภรรยา ท่านเปรยถึงเรื่องที่เกิดขึ้นตอนเช้าว่า “คนไม่รู้จักเคารพนับถือก็อย่างนี้แหละ” ท่านกล่าวซ้ำหลายหนจนภรรยาเอะใจ เมื่อสอบถามจนรู้ว่าสาเหตุเกิดจากอะไร ก็พูดขึ้นว่า “เจ้าไม่พอใจละสิโอ เจ้าตกรอกแล้ว แม้ทำกองกฐินก็ได้บุญดอกเจ้า”

คำพูดของภรรยากระทบใจท่านมาก ทำให้ได้คิดขึ้นมาว่า การทำบุญให้ท่านนั้นไม่ได้ช่วยให้ท่านหายทุกข์เลย ท่านจึงหันมาสนใจการทำกรรมฐาน และตั้งใจว่าหากยังเอาชนะความทุกข์ไม่ได้ ก็จะไม่เลิกละการทำกรรมฐาน

นับแต่นั้นท่านได้ตัดสินใจว่าจะเลิกทำมาค้าขายเพื่อทำกรรมฐานอย่างเดียว แต่กว่าจะสะสางงานและจัดการเรื่องเงินทองต่าง ๆ จนแล้วเสร็จก็ใช้เวลาถึง ๓ ปี จากนั้นท่านก็แสวงหาครูบาอาจารย์เพื่อแนะนำการปฏิบัติธรรม แต่ก็ไม่พบวิธีที่จะช่วยแก้ทุกข์ของท่านได้ จนได้ทดลองปฏิบัติตามแบบของตนเอง ด้วยการยกมือเคลื่อนไหวเป็นจังหวะ พร้อมกับมีสติรู้กายตามไปด้วย ในยามที่ใจเผลอไปคิดนึกเรื่องราวต่าง ๆ ก็มีสติรู้ทันอาการของใจ แล้วพาใจกลับมาสู่กาย จนเกิดความรู้อะไรบางอย่างต่อเนื่อง

ท่านทำเช่นนี้อยู่นานจนเข้าวันหนึ่งขณะที่กำลังนั่งเจริญสติอยู่ จู่ ๆ แมงป่องแมลงुकอ่อนตัวหนึ่งตกมาที่ขาของท่าน แล้วลูกมันก็ออกมาวิ่งตามขาของท่าน พอท่านเอาไม้มาแตะขา แมงป่องก็เกาะไม้แน่นไว้ ระหว่างที่ท่านเอาไม้และแมงป่องไปวางไว้ที่คันนา ความเปลี่ยนแปลงก็เกิดขึ้นที่ใจของท่าน เกิดปัญญาเห็นรูปร่างรู้สมมติ เข้าใจไตรลักษณ์ เมื่อถึงตอนเย็นก็เกิดความเปลี่ยนแปลงอีกจนท่านรู้ชัดในอริยสัจและปรมาตถสภาวะ

นับแต่วันนั้นท่านก็มั่นใจว่าได้พบสิ่งที่แสวงหามานาน ความทุกข์ใจที่เคยมีดับไปอย่างสิ้นเชิง ท่านจึงหยุดการแสวงหา และเริ่มแนะนำญาติมิตรให้รู้จักการเจริญสติด้วยวิธีดังกล่าว ในเวลาต่อมาก็มีคนมาเรียนกับท่านมากขึ้น แต่ท่านก็เห็นความจำกัดของเพศคฤหัสถ์ในการสอนผู้คน ในที่สุดจึงได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุ เมื่อพ.ศ. ๒๕๐๓ ขณะอายุ ๔๘ ปี

ท่านสอนลูกศิษย์อย่างไม่เห็นแก่เหน็ดเหนื่อยด้วยวิธีการที่เป็นแบบฉบับของท่านเอง จนมรณภาพเมื่อพ.ศ. ๒๕๓๑ สิริรวมอายุได้ ๗๗ ปี

๔๖. พระของชาวบ้าน ผู้นำของศาสนา

ชาวอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี หากเป็นผู้เฒ่าผู้แก่แล้ว น้อยคนจะไม่รู้จัก “หลวงพ่อวัดบ้านกร่าง” หรือพระเมธีธรรมสาร (ใสว ธรรมสาร) อดีตเจ้าอาวาสอำเภอศรีประจันต์ ซึ่งมรณภาพมาเกือบ ๔๐ ปีแล้ว ท่านเป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้าน แม้จนทุกวันนี้ ไม่ใช่เพราะวัตถุมงคลหรือเครื่องรางของขลัง

(ซึ่งท่านทำอยู่บ้างแต่น้อยมาก) หากเป็นเพราะศีลาจารวัตรของท่าน นั้นน่าเลื่อมใส นอกจากมีความเที่ยงธรรมและมั่นคงในพระธรรม วินัยแล้ว ท่านยังมีความเสียสละอุทิศตนเพื่อประโยชน์สุขของ ชาวบ้านและเพื่อความเจริญของงามของพระศาสนา

ในยุคของท่านมีการสร้างสาธารณูปการมากมาย โดยเฉพาะด้านการศึกษาทั้งสำหรับเยาวชนและพระสงฆ์ แต่ที่ประทับใจ คนไม่น้อยก็คือปฏิบัติของท่านซึ่งมุ่งความถูกต้องเป็นที่ตั้งโดย ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน อีกทั้งไม่เกรงกลัวอิทธิพลใดๆ

มีนายอำเภอสตรีประจันต์คนหนึ่งเป็นคอสุรา ชอบตั้งวง กินเหล้าในพื้นที่วัดเป็นประจำ เท่านั้นไม่พอยังร้องรำทำเพลง ส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่น ท่านเห็นว่าเขาคงไม่เลิกง่ายๆ จึงเข้าไป เอ็ดว่า ในเขตวัดห้ามคนมากินเหล้าส่งเสียงอึกทึก นายอำเภอ ควรเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ประชาชน นับจากวันนั้นนายอำเภอ ผู้นั้นก็ไม่กล้าไปกินเหล้าส่งเสียงเฮฮาในเขตวัดอีก ท่านเล่าภายหลังว่า ถ้าเตือนแล้วไม่ฟัง ท่านจะเอาเรื่องให้ถึงกรมการปกครอง

คราวหนึ่งท่านได้รับนิมนต์เป็นกรรมการสร้างอนุสาวรีย์ ชาวบ้านบางระจัน มีผู้แทนจากกรมศิลปากรนำหุ่นจำลองอนุสาวรีย์ เสนอต่อที่ประชุม มีหุ่นพระอาจารย์ธรรมโชติยืนอยู่กลางหมู่วีรชน คนอื่น ๆ เมื่อประธานถามความเห็น กรรมการทุกคนก็เห็นด้วย แต่ ท่านนิ่งอยู่ ไม่ออกความเห็นสนับสนุน ประธานจึงถามว่า “ทำไม หลวงพ่อไม่ออกความเห็นเลยครับ”

ท่านชี้แจงว่า “ถ้าให้อาตมาออกความเห็น ก็จะเป็นการ คัดค้านความเห็นชอบของทุกคน” แล้วท่านก็อธิบายว่า ตามพระวินัย

พระไปดูหรือไปในกระบวนทัพไม่ได้ เว้นแต่มีเหตุจำเป็น แต่ก็อยู่
ได้ไม่เกิน ๓ วัน ระหว่างที่อยู่ในกองทัพตามกำหนดนั้น ถ้าไปดูเข
ารบกันก็ดี ดูเขาตรวจพลก็ดี ดูเขาจัดกระบวนทัพก็ดี หรือดูหมู่เสนา
ที่จัดเป็นกระบวนแล้วก็ดี ต้องอาบัติปาจิตตีย์ จึงไม่ควรมีรูป
พระอาจารย์ธรรมโชติอยู่ในหมู่่นักรบชาวบ้านบางระจัน อีกทั้ง
ตามประวัติท่านก็ไม่ได้ออกไปกับกองทัพ เพียงแต่รับนิมนต์
มาอยู่ที่วัดโพธิ์เก้าต้น แจกฝ้ายนัต รดน้ำมนต์ให้เป็นขวัญและ
กำลังใจเท่านั้น

ท่านจึงเสนอว่าอนุสรณ์ของพระอาจารย์ธรรมโชติจึงควร
แยกไปอยู่ที่วัด จึงจะถูกต้องตามพระวินัย และไม่เสียหายแก่พระ
ศาสนาและตัวพระอาจารย์ธรรมโชติเองด้วย กรรมการทุกคนฟังแล้ว
ก็เห็นด้วยกับท่าน ด้วยเหตุนี้อนุสาวรีย์ชาวบ้านบางระจันจึงไม่มี
หุ่นพระอาจารย์ธรรมโชติอยู่ด้วย

ในด้านวัตรปฏิบัติส่วนตัว ท่านก็ถือเคร่งครัด อาทิ ไม่เอา
ของสงฆ์มาเป็นของส่วนตัว มีการแยกแยะอย่างเด็ดขาด แม้บางเรื่อง
ดูเป็นเรื่องเล็กน้อยในสายตาของคนทั่วไป

อาจารย์ผู้หนึ่งเล่าว่าเคยบวชเรียนอยู่กับท่าน ท่านจึงเอา
ปิ่นโตที่เป็นของสงฆ์มาให้ยืมใช้ เมื่อใกล้วันลาสิกขา ท่านสั่งว่า
พຽ່งนี้พอฉันเช่าเสร็จ ก่อนลาสิกขา ให้เอาปิ่นโตมาคืน เพราะเป็น
ของสงฆ์ ไม่ใช่ของ ๆ ท่าน

อาจารย์ท่านนี้ยังเล่าอีกว่า เมื่อลาสิกขาแล้ว ก่อนออกจากวัด
ได้ยืมหนังสือที่อยู่ในกุฏิท่าน ๒ เล่ม ท่านหยิบไปดูแล้วบอกว่า
“ยืมเอาไปอ่านก็แล้วกัน หลวงตาต้องทบทวนดูก่อนว่าเป็นหนังสือ

ของวัดหรือของหลวงตาเอง”

ไม่กี่ชั่วโมงหลังจากนั้น ท่านเขียนหนังสือให้ลูกศิษย์ถือมาให้อาจารย์ท่านนี้ว่า “หนังสือ ๒ เล่มนั้น หลวงตาตรวจสอบดูแล้ว ไม่ใช่เป็นของวัด เป็นหนังสือของหลวงตาเอง ฉะนั้นไม่ต้องเอามาคืนหลวงตาให้เลย”

ในส่วนที่เป็นเงินของวัดนั้น ท่านละเอียดลออมาก ไม่ยอมให้ใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย เช่น ห้ามเปิดไฟหรือน้ำทิ้งไว้ นอกจากกำชับพระเณรแล้ว ท่านยังออกตรวจตราอยู่เสมอ ใครไม่ปฏิบัติตามจะถูกท่านดู

ท่านย้ำนักหนาว่า วัดอยู่ด้วยเงินที่ชาวบ้านถวาย ชาวบ้านทำงานเหนื่อยยาก พระจะเอาเงินชาวบ้านมาใช้ฟุ่มเฟือยไม่ได้ แต่จะต้องประหยัดยิ่งกว่าชาวบ้าน ไม่ควรมีความเป็นอยู่ฟุ้งเฟ้อหรูหรากว่าชาวบ้าน

ด้วยปฏิปทาดังกล่าว ท่านจึงเป็นที่ศรัทธาของชาวบ้าน และสามารถชักชวนชาวบ้านมาร่วมแรงร่วมใจพัฒนาชุมชนครั้งแล้วครั้งเล่าจนเจริญก้าวหน้า ดังปรากฏให้เห็นกระทั่งทุกวันนี้

๔๗. สนุกป่วย

หลวงพ่อบุญรอด เขียน สุวณฺโณ เป็นศิษย์รุ่นแรก ๆ ของหลวงพ่อบุญรอด จิตตสุโก ท่านมีอริยาตย์ต่างจากเพื่อนสภธรรมิกในสายเดียวกันตรงที่ท่านชอบอยู่ป่า จึงได้มาช่วยบุกเบิกวัดป่าสุคะโตบนภูแลนคาหลังจากบวชได้ไม่กี่พรรษา และเป็นหลักของที่นี่นับตั้งแต่พ.ศ. ๒๕๑๙ จนกลายเป็นสถานปฏิบัติธรรมที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดชัยภูมิ

หลวงพ่อดำเขียนมักสอนลูกศิษย์ให้หมั่นมีสติรู้กายรู้ใจ โดยให้หลักว่า “เห็น อย่าเข้าไปเป็น” นั่นคือมีอะไรก็สักแต่ว่ารู้ ไม่ยึดติดถือมั่นหรือมีปฏิริยาต่อมัน ไม่ว่าจะชอบหรือชัง เหมือนกับที่หลวงพ่อเขียนสอนว่า “รู้ชื่อ ๆ” หรือรู้เฉย ๆ

เมื่อพ.ศ. ๒๕๔๙ ท่านป่วยหนักด้วยโรคมะเร็งต่อมน้ำเหลือง ถึงกับต้องเข้ารักษาตัวในห้องไอซียู โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ก่อนมะเร็งไม่เพียงทำให้คอววมเกือบเท่าหน้า หากยังบีบหลอดลม จนหายใจไม่สะดวก แต่ท่านก็ไม่มีอาการกระสับกระส่าย ท่านว่า “หายใจแบบแหลมลมเอา”

ญาติโยมหลายคนตกใจเมื่อรู้ว่าท่านเป็นมะเร็งและอยู่ในระยะลุกลาม บางคนถึงกับเกาะกระจกร้องให้หน้าห้องไอซียู จนท่านต้องเขียนจดหมายมาปลอบใจคนเหล่านั้นว่า ท่านสบายดี ไม่ต้องเป็นห่วง

ผลการตรวจต่อมาพบว่าท่านมีก้อนเนื้อในตับอ่อนด้วย เมื่อหมอกดท้องของท่าน พระอุปัชฐาถามแล้วว่า เป็นครั้งแรกที่เห็น หลวงพ่อแสดงอาการเจ็บ หมอถามท่านว่าเจ็บก็เปอร์เซ็นต์ท่าน ตอบว่า “เกินร้อย” พยาบาลแปลกใจถามว่าแล้วทำไมไม่ร้อง ท่าน ตอบว่า “ปวดแล้วจะร้องอีกทำไมให้ขาดทุน” แล้วท่านก็พูดต่อว่า “มันเป็นเพียงอาการเอาไว้ดู ไม่ได้เอาไว้เป็น”

ในช่วงที่หลวงพ่อดำเขียนรักษาตัวที่โรงพยาบาลนั้น ทุกขเวทนารบกวนท่านตลอดเวลา ไม่เว้นแม้แต่ตอนรักษาด้วยเคมีบำบัดและการฉายแสง แต่ท่านไม่มีอาการทุกข์ร้อน ท่านพูดในเวลาต่อมาว่า “การปวดนี้มันก็ไม่ได้ลงโทษเรา ไม่เท่าไรหรอก

แต่เราเป็นผู้ปวด นี่มันลงโทษเรา ก็เห็นมันปวด ไปลงโทษอะไรมัน (ทำไม) เหมือนเรานอนไม่หลับก็ไม่มีปัญหา กินไม่ได้ก็ไม่มีปัญหา แต่เราไปคิดว่าเรานอนไม่หลับ ตัวนี้อันตราย เราคิดว่าเรากินไม่ได้ นี่ก็อันตราย”

แล้วท่านขมวดว่า “ตัวคิดต่างหากที่ทำให้เราเป็นภพ เป็นชาติ ต้องอยู่กับความเกิด ความแก่ ความเจ็บ ความตาย ถ้าเราไม่ไปอยู่กับมันก็ไม่มีอะไร ทำอะไรไม่ได้”

ท่านเล่าว่าตอนนอนป่วยอยู่โรงพยาบาลนั้น “มันแสนสบาย หนอ” เพราะมีคนทำให้ทุกอย่าง ท่านยังพูดอีกว่า ตอนนั้น “ไม่ต้องทำอะไรหรอก เห็นไตรลักษณ์อย่างเดียวพอแล้ว มันโชว์ให้เราเอง”

เป็นเวลา ๘ เดือน ที่ท่านได้รับการรักษาอย่างเข้มข้น เข้า ๆ ออก ๆ โรงพยาบาลหลายครั้ง สิ้นปี ๒๕๔๙ การรักษาก็ยุติ ท่านพูดถึงความรู้สึกในช่วงนั้นว่า “ไม่ทุกข์เลย ความเจ็บปวดแทนที่เป็นเรื่องทุกข์ เข้า...เป็นเรื่องสนุก”

แล้วท่านก็สรุปว่า “สนุกป่วยเกือบปี”

๔๘. ขุนเขาที่เบาบาง

ในสายตาของคนทั่วไป ท่านอาจารย์พุทธทาสเป็นพระที่ดู
น่าเกรงขาม จนไม่ค่อยมีใครกล้าโต้เถียงหรือถามท่านตรง ๆ แต่
ในความเป็นจริงแล้วท่านชอบเวลามีคนมาซักถามหรือโต้แย้งท่าน
หากมีเหตุผล ท่านก็รับฟัง แม้กิริยาอาการของผู้ถามจะดูไม่สุภาพ
ท่านก็ไม่โกรธ กลับนิ่งสงบ และตอบเป็นปกติเพื่อประโยชน์ของผู้ฟัง

เทพศิริ สุขโสภา นักเขียนและศิลปินชื่อดัง เล่าว่าคราวหนึ่ง
ได้ถามท่านว่า

“อาจารย์ครับ อาจารย์สอนเรื่องจิตว่างมานาน ท่านไม่โกรธ
ไม่เกลียดใคร ผมก็เชื่อ แต่เคยนึกพอใจไหม”

“ถ้าแผลอกก็มี” ท่านตอบเรียบ ๆ

“แล้วท่านแผลบ่อยหรือเปล่า” เทพศิริถามพลางชี้หน้าท่าน แต่ท่านกลับไม่ว่าอะไร ท่านพูดน้ำเสียงปกติว่า “ของอย่างนี้ปฏิบัติมากเท่าไร โอกาสแผลอกก็มีน้อยลงเท่านั้น”

ท่านมีความปกติแม้กระทั่งเวลาได้ฟังปัญหาต่าง ๆ ที่ชวนให้หดหู่หรือโกรธแค้น

เทพศิริเล่าว่าคราวหนึ่งได้เล่าให้พระที่สวนโมกข์ฟังถึงการทำลายโบราณสถาน โดยเฉพาะเจดีย์เก่า ๆ มีการเอารถแทรกเตอร์ทำลายพระเจดีย์เพื่อหากรุพระ หลายคนได้ฟังก็ไม่พอใจ แม้แต่พระก็รู้สึกโกรธเคืองโจรเหล่านั้น แต่ท่านอาจารย์พุทธทาสฟังเป็นปกติราวกับไม่ได้ยินเรื่องเล่า จนในที่สุดเทพศิริซึ่งเป็นนักเล่านิทานด้วยก็ค่อย ๆ ลดเสียงลง แล้วเลิกเล่าไปกลางคันเลย เมื่อเห็นท่านไม่มีอารมณ์ร่วม มองดูเหมือนว่าท่านไม่สนใจเรื่องเหล่านี้ หรือไม่เห็นคุณค่าของโบราณสถาน แต่ที่จริงน่าจะเป็นเพราะท่านเห็นว่ามันเป็นธรรมดาโลก ไม่มีประโยชน์อะไรที่จะโกรธเคืองพฤติกรรมของคนเหล่านี้

ความซื่อตรงกับตัวเอง กล้าที่จะยอมรับความผิดพลาดหรือข้อจำกัดของตนเองเป็นคุณลักษณะประการหนึ่งของท่านอาจารย์พุทธทาสที่ประทับใจผู้ใกล้ชิด โกวิท เขมานันท์ซึ่งเคยบวชกับท่านนานนับสิบปีแล้วว่า

“วันหนึ่งพวกเราพระเณร กำลังกวนปูนกันอยู่ ท่านอาจารย์เดินมาพูดว่า ‘พวกคุณง้ออยู่ได้ คุณไปกวนทำไมให้เสียเวลา ทำไมไม่เอาปูน เอาทราย เอาหิน เอาน้ำเทรวมในถึงน้ำมันปิดฝา แล้ว

ก็กลิ้งมันไปในสนามหญ้า' ทุกคนก็สว่างไสว พูดยว่า เออจริง ๆ แล้วทุกคนก็ปฏิบัติตาม กลิ้งกันไปกลิ้งกันมาจนเหงื่อตก พอเปิดฝาทินอยู่หिन ทรายอยู่ทราย ปูนอยู่ปูน พวกเราก็ชักมีอารมณ์ทั้งเหนื่อยทั้งผิดหวัง อาจารย์เห็นเข้าท่านก็หัวเราะ บอกว่า 'ผมจะไปรู้อะไร ผมไม่เคยทำ'

นอกจากไม่สร้างภาพให้ตนเองดูดีแล้ว ท่านยังชอบล้อตัวเอง ดั่งมักเรียกตัวเองว่าเป็น สุนัขปากร้าย หรือกล่าวหาว่าตัวเอง ชอบใช้คำว่าไสกโดก กล่าวได้ว่าท่านไม่ยอมพะนอหรือปรนเปรออัตตาตนเองเลย สมกับที่เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ประพันธ์ไว้ว่า

“พุทททาส” นามท่านปานขุนเขา
ทว่าเบาสบายอย่างว่างน้าหนัก
และตัวตนของท่านนั้นใหญ่หนัก
ใหญ่ด้วยหลักให้สละละตัวตน

๔๙. เคล็ดลับของสมเด็จพระวันรัต

พูดถึงสมเด็จพระวันรัต วัดมหาธาตุ คนเฒ่าคนแก่ที่ใกล้ชิด วัดสักหน่อย มักจะนึกถึงสมเด็จพระวันรัต (เฮง เขมจารี) ซึ่งเป็นผู้สนองงานคนสำคัญฝ่ายมหานิกาย ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส แต่ที่จริงยังมีสมเด็จพระวันรัตอีกองค์หนึ่ง ซึ่งสมเด็จพระเฮงถือเป็นอาจารย์ นั่นคือสมเด็จพระวันรัต (ทิต อุทโย)

เมื่อสมเด็จพระทิตล่วงสู่วัยชรา ท่านได้มอบอำนาจการบริหาร และการศึกษาของวัดให้อยู่ในมือของสมเด็จพระเฮง (ซึ่งตอนนั้นเป็นพระเทพเมธี) หมด แม้อายุถึง ๘๐ ปี ท่านก็ไม่หลง มีอาจารย์รงดงามเป็นที่เคารพนับถือของพระเณรในวัด

คราวหนึ่งมีพระหนุ่มขึ้นไปกราบเรียนถามท่านว่า ท่านทำอย่างไรจึงมีศิลาจารวัตรและสติสัมปชัญญะบริบูรณ์แม้อายุปุนนี้แล้ว แทนที่ท่านจะตอบ กลับเปรยขึ้นมาว่า “หนุ่มนี้เวลาพระตีระฆังหมาหอนกันแปลกเหลือเกิน มหาสงครามในยุโรป (สงครามโลกครั้งที่หนึ่ง) จะเป็นอย่างไรก็ไม่รู้ สมเด็จพระมหาสมณเจ้าประชวรจะหายหรือไม่ ก็ไม่รู้ได้ ถ้าพระองค์ท่านเป็นอะไรไป การพระศาสนาจะกระทบกระเทือนเพียงใด ก็เหลือที่จะเดาได้”

พระหนุ่มได้ฟังก็นึกว่าท่านจะเริ่มหลงเสียแล้วกระมัง เพราะที่ท่านพูดมานั้นไม่เกี่ยวข้องกับคำถามที่ตรงไหน

แต่สักพัก ท่านก็หันมาแล้วพูดว่า “ที่เธอถามฉันว่ามีกิจวัตรอันใด ที่ช่วยคำจุนใจ ให้ประพฤติพรหมจรรย์มาได้จนทุกวันนี้ นั่น

ฉันจะบอกให้ ว่าฉันถือหลักอยู่ ๓ สูตร ท่องขึ้นใจอยู่เสมอ ถ้าอยู่คนเดียวแล้ว เป็นต้องท่องเอาไว้ ท่องถอยหน้าถอยหลังได้โดยตลอด ถ้ามีแขกก็หยุดไว้ มีกิจอื่นต้องทำก็ทำ เช่น อ่านหนังสือพิมพ์ เช่นหนังสือ ตอบปัญหา เมื่อหมดกิจแล้ว ท่องค้างไว้ที่ไหน ก็ท่องต่อไปจากนั้น โดยรำลึกรู้สึกตามข้อความนั้นไปตลอดเวลา”

สูตรทั้งสามได้แก่

๑) พระภิกษุปาฏิโมกข์ ท่านขยายความว่า ท่านท่องพระปาฏิโมกข์เป็นนิจ เพื่อตรวจตราดูว่าได้ล่วงสิกขาบทข้อใดบ้าง เมื่อรู้ว่าผิดพลาด ก็ทรงจำไว้ แล้วนำไปปลงอาบัติ ถ้าไม่ถือตามพระปาฏิโมกข์อย่างเคร่งครัด ก็เป็นพระอลัชชี อยู่ในพระมหจรรย์ไม่ได้ ถึงอยู่ไป ก็เป็นคนหลงโลก

๒) มูลกัจจายน์ หรือตำราภาษาบาลี ท่านอธิบายว่า ท่านเรียนภาษาบาลีแบบเก่า อาศัยคัมภีร์นี้เป็นแม่บท ที่รู้พระไตรปิฎกแตกฉานก็อาศัยคัมภีร์นี้ ท่านว่าท่านต้องท่องสูตรและแม่บทแห่งภาษาบาลีให้คล่องแคล่ว หากมีพระรุ่นใหม่มารวม แล้วท่านตอบเขาไม่ได้ เขาก็จะหาว่าท่านหลงแล้ว หรือความรู้สู้เขาไม่ได้แล้ว ถ้าเขาเกิดความคิดเช่นนี้ จะเป็นบาปแก่เขา เพราะการไม่เคารพผู้ใหญ่

๓) มหาสติปัฏฐานสูตร พระพุทธเจ้าตรัสว่า สติปัฏฐานเป็นทางเอกที่จะช่วยให้เราพ้นจากวัฏสงสาร ที่ท่านมาขอก็เพื่อทำตนให้พ้นทุกข์ ดังนั้นจึงท่องพระสูตรนี้เป็นประจำ พร้อมกับพิจารณา กาย เวทนา จิต ธรรม อยู่เป็นประจำ ท่านขยายความว่า ถึงแม้จะไม่ได้เป็นพระอรหันต์ แต่ท่านก็เพียรพยายามตามนั้นอยู่ตลอดเวลา

“ยศถาบรรดาศักดิ์ อัครฐาน เพียงช่วยให้ฉันบริหารงาน พระศาสนา เพื่อประโยชน์และความสุขของมหาชนเท่านั้น แต่ฉันก็ไม่ลืมที่จะทำหน้าที่อนุเคราะห์ตัวเองด้วยเช่นกัน”

ท่านกล่าวกับพระหนุ่มว่า วัตรปฏิบัติดังกล่าวท่านทำเป็นประจำ สม่าเสมอ จนบัดนี้จึงยังไม่หลงไหล โลกธรรมไม่อาจกล้ำกรายได้ ที่ผ่านมายังไม่เคยบอกใครเรื่องนี้ แต่เมื่อถูกถามจึงบอกให้รู้

เคล็ดลับดังกล่าวประทับแน่นในใจของพระหนุ่มรูปนั้น กาลเวลาล่วงเลยมาหลายสิบปีจนพระหนุ่มได้กลายเป็นชายชรากลับไปครองเพศฆราวาสที่อุทัยธานีบ้านเกิด เรื่องราวดังกล่าวคงจะหายไปพร้อมกับชีวิตของชายชราผู้นั้น หากมิใช่เป็นเพราะมีชายหนุ่มคนหนึ่งมาสนทนาพูดคุยด้วย ชายหนุ่มผู้นี้รู้เรื่องวัดวาอารามดี เมื่อคุยกันถึงสมเด็จพระและสมเด็จพระจิต ชายชราจึงเล่าเรื่องนี้ให้ฟัง

การสนทนาครั้งนั้นเกิดขึ้นเมื่อพ.ศ. ๒๕๐๗ เวลาผ่านไป ๑๔ ปี เรื่องนี้จึงได้ถูกถ่ายทอดเป็นข้อเขียนโดยชายหนุ่มผู้นั้น ซึ่งได้กลายเป็นนักเขียนชั้นนำ มีนามปากกาว่า ส. ศิวรักษ์

ทุกวันนี้คงแทบไม่มีใครรู้จักข้อเขียนชิ้นนั้นแล้ว เพื่อไม่ให้เรื่องนี้สูญหายไปจึงขอนำมาเล่าซ้ำอีกครั้ง

๕๐. ที่นี่มีตจริงหนอ

ก่อนหลวงพ่อดำจะได้รับสถาปนาเป็นสมเด็จพระพุฒาจารย์
นั้น ท่านมีสมณศักดิ์เป็นพระเทพกวี เมื่อถึงปลายสมัยรัชกาล
พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ท่านจึงได้รับเลื่อนสมณศักดิ์เป็นชั้นสมเด็จพระ
ตอนนั้นท่านชราภาพมากแล้ว คืออายุ ๗๘ ปี

สามปีหลังจากนั้นพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวก็สวรรคต
พระราชโอรสขึ้นครองราชย์ เป็นพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ตอนนั้น
พระองค์ยังมีพระชนมายุเพียง ๑๕ ปีเท่านั้น ฐานะยังอ่อนแอมาก

เพราะขุนนางและพระบรมวงศานุวงศ์ล้วนอยู่ในอำนาจของสมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) ซึ่งเป็นผู้สำเร็จราชการ

เวลานั้นเป็นที่หวั่นเกรงกันมากจนมีเสียงร่ำลือว่าจะมีการก่อกบฏเพื่อยึดอำนาจจากพระยุพราช เมื่อหลวงพ่อดำทราบบเรื่องดังกล่าว วันหนึ่งจึงถือได้พร้อมตาลปัตรไปที่จวนสมเด็จพระเจ้าพระยาฯ ตอนกลางวันแสดกๆ แล้วเดินรอบบ้าน

สมเด็จพระเจ้าพระยาฯ เห็นเช่นนั้นจึงถามหาสาเหตุ

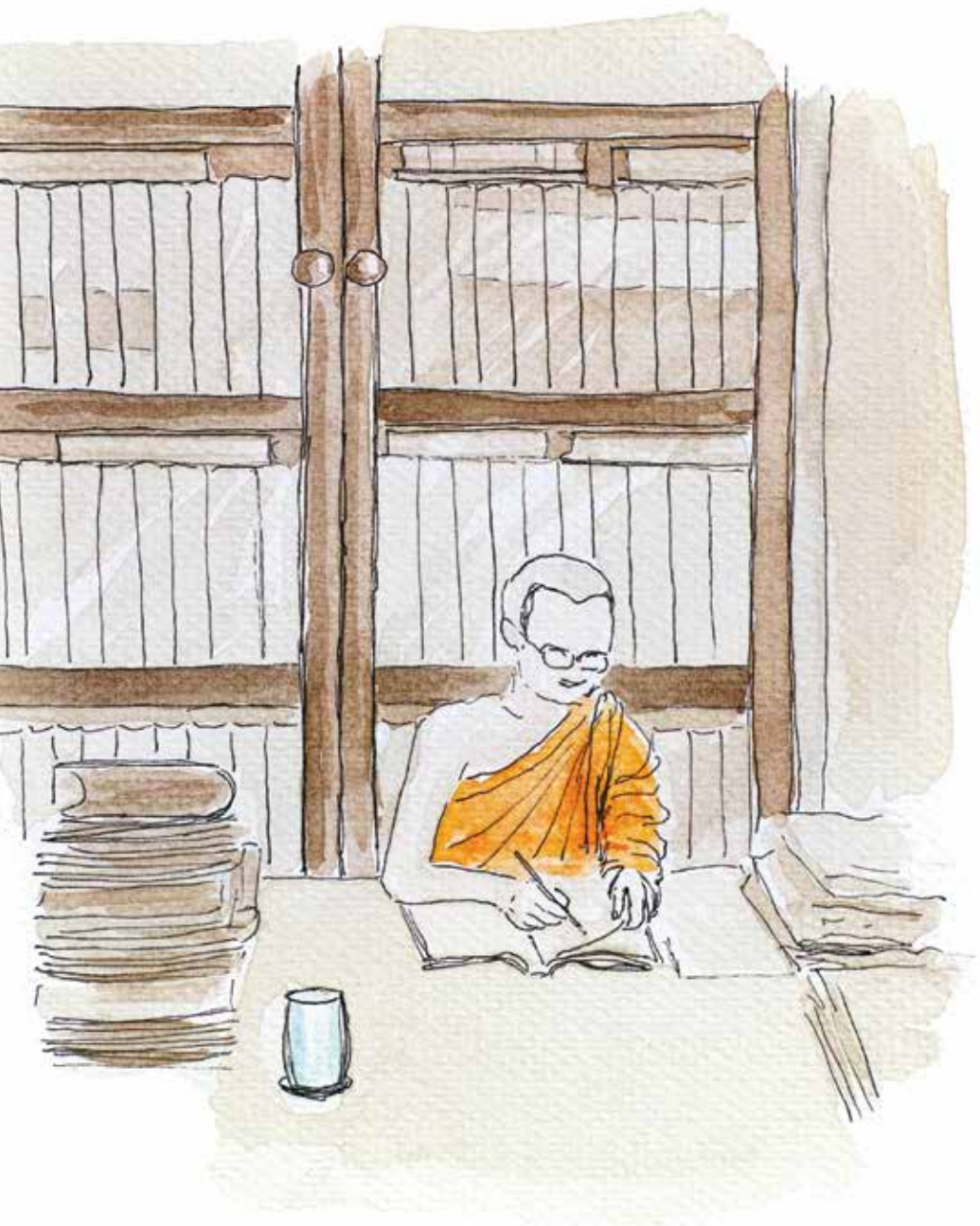
หลวงพ่อดำตอบว่า “อาตมภาพได้ยินว่าทุกวันนี้แผ่นดินมีดม้วนัก ด้วยมีคนคิดร้ายจะเอาแผ่นดิน ไม่ทราบเท็จจริงจะเป็นประการใด ถ้าแม้เป็นความจริงแล้วไซ้ อาตมภาพก็ใคร่จะขอพิณชบาทเขาเสียสักครั้งหนึ่งเถิด”

สมเด็จพระเจ้าพระยาฯ จึงตอบว่า

“โยมไม่สู้มีตดอกเจ้าคุณ โยมนี้มีใจแน่นแฟ้นในพระพุทธศาสนา แน่นอนมันคงเสมอ อนึ่งโยมทะนุบำรุงแผ่นดินโดยเที่ยงธรรม และตั้งใจประคับประคองสนองพระเดชพระคุณโดยตรงโดยสุจริตเป็นที่ตั้งตรงอยู่เป็นนิตย์ ขอเจ้าคุณอย่าปรวิวิตกให้ยิ่งกว่าเหตุ นิมนต์กลับได้”

สมเด็จพระเจ้าพระยาฯ ได้รักษาคำพูด มิได้ก่อเหตุเภทภัยต่อยุวกษัตริย์ จนทิวงคตในพ.ศ. ๒๔๒๕ ส่วนหลวงพ่อดำนั้นได้มรณภาพ ๑๐ ปีก่อนหน้านั้นแล้วคือพ.ศ. ๒๔๑๕ รวมสิริอายุ ๘๔ ปี

๕๑. ปราชญ์ผู้สิ้นโคธ

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) เป็นพระมหาเถระที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นปราชญ์ที่สำคัญที่สุดของพุทธศาสนาไทยในปัจจุบัน ว่าจำเพาะสมณศักดิ์ของท่านก็จัดว่าสูงมาก คือเป็นพระราชาคณะชั้นสมเด็จพระสังฆราช แต่ท่านมีความเป็นอยู่อย่างสมถะมาก ฟังพอใจในการอยู่อย่างเรียบง่าย และเสมอต้นเสมอปลายในเรื่องนี้มาโดยตลอด ตั้งแต่เป็นพระชั้นผู้น้อยจวบจนถึงปัจจุบัน

เมื่อครั้งที่ท่านยังเป็นเจ้าอาวาสวัดพระพิเรนทร์ แม้ได้รับสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะ และเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะเมื่อหนังสือพุทธธรรม ฉบับขยายความ ได้ตีพิมพ์เผยแพร่ แต่ชีวิตความเป็นอยู่ของท่านแทบไม่ได้แตกต่างไปจากตอนเป็นพระหนุ่มเมื่อ ๒๐ ปีก่อนหน้านั้นเลย กุฎิของท่านมีหนังสือกับอุปกรณ์ที่ใช้เขียนหนังสือเป็นหลัก ตุโถงและเป็นระเบียบ

คราวหนึ่งมีญาติโยมขออนุญาตติดเครื่องปรับอากาศให้ท่าน เนื่องจากรอบวัดเป็นย่านชุมชน มีมลภาวะมาก มีหน้าซำซ่าง วัดยังเป็นร้านทำทอง กลิ่นน้ำประสานทองโชยมาที่กุฏิของท่านทุกวัน ทำให้ท่านมีอาการภูมิแพ้ หอบ เหนื่อย แต่ท่านก็ปฏิเสธไปทุกครั้ง แต่ญาติโยมก็ไม่ละความพยายาม ในที่สุดก็สามารถพาช่างมาติดเครื่องปรับอากาศให้ท่านจนได้ แต่ท่านก็ได้ใช้น้อยมาก เพราะไม่นานก็ย้ายออกไป เมื่อท่านไปยังวัดญาณเวศกวัน ท่านก็ยังไม่ยอมติดเครื่องปรับอากาศเช่นเดิม คงใช้แต่พัดลมช่วยระบายความร้อน เหมือนเมื่อครั้งอยู่วัดพระพิเรนทร์

ท่านเป็นพระเถระที่ไม่สะสม ทั้ง ๆ ที่ได้รับอติเรกลาภในโอกาสต่าง ๆ เป็นประจำ โดยเฉพาะเวลามีญาติโยมมาจัดงานทำบุญถวายท่าน เนื่องในวันคล้ายวันเกิดบ้าง ในวันสำคัญทางศาสนาบ้าง หรือแสดงมุทิตาจิตที่ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์บ้าง ของที่นำมาถวายนั้นเป็นสิ่งของเครื่องใช้มากมาย แต่เมื่อเสร็จงานแล้ว ท่านจะเก็บแต่เฉพาะหนังสือไว้ ส่วนของอื่น ๆ ท่านจะแจกต่อให้แก่พระเณรในวัด

ของถวายบางอย่างบรรจุใส่กล่องสวยงาม บางกล่องก็ห่อเป็นของขวัญ ท่านก็ไม่เปิดดูด้วยซ้ำว่าข้างในเป็นอะไร วิธีการแจกของท่านก็คือตีหมายเลขที่กล่องเหล่านั้น แล้วทำสลากให้พระเณรแต่ละรูปมาจับ ใครได้สลากตรงกับของกล่องใด ก็รับของกล่องนั้นไป ว่ากันว่า การแจกแบบนี้สามเณรในวัดชอบมาก เพราะอาจได้ของใช้ดี ๆ ซึ่งตามปกติไม่มีโอกาสได้รับ

นอกจากของขวัญ ค่าลิขสิทธิ์หรือค่าตอบแทนจากงานเขียน ท่านก็ไม่เคยรับ หากแต่บริจาคให้แก่สถาบัน มูลนิธิ หรือสาธารณกุศลต่าง ๆ ทั้งนี้เพราะท่านถือว่างานเขียนเหล่านั้นเป็นการบำเพ็ญธรรมทาน อันเป็นหน้าที่อย่างหนึ่งของบรรพชิต งานบรรยายก็เช่นกัน ไม่ว่าที่ไหน เมื่อเจ้าภาพถวายของปัจจัยแก่ท่าน ท่านก็จะมอบคืนเพื่อเป็นทุนดำเนินงานขององค์กรเหล่านั้นต่อไป โดยไม่เคยเปิดดูเลยว่าในซองนั้นมีเงินเท่าไร หากมีผู้มาถวายปัจจัยให้แก่ท่านที่วัด ท่านก็จะมอบให้เป็นสมบัติของสงฆ์ ไม่เก็บไว้แม้แต่บาทเดียว

๕๒. รวยบุญญาบารมี

หลวงพ่อบาน โสนนโท แห่งวัดบางนมโค เป็นที่รู้จักกันดีในฐานะพระเกจิอาจารย์ชื่อดังแห่งอยุธยา ลูกศิษย์ของท่านหลายรูปเป็นพระที่มีชื่อเสียงมาก อาทิ หลวงปู่ตุดดา ถาวโร และพระราชพรหมยาน (หลวงพ่อกาฬศิลา)

ท่านเป็นคนสมัยรัชกาลที่ ๕ ถือกำเนิดเมื่อพ.ศ. ๒๔๑๘ ท่านมีใจใฝ่ในเพศพรหมจรรย์ตั้งแต่วัยเด็ก เมื่ออายุครบบวชได้อุปสมบท ณ วัดบางนมโค ท่านเป็นผู้ใฝ่ในการศึกษามาก จึงได้เดินทางไปตามสำนักต่างๆ เพื่อเล่าเรียน สมัยนั้นนอกจากพระปริยัติธรรมแล้ว วิชาคาถาอาคมก็ถือกันว่าเป็นอีกวิชาหนึ่งที่พระควรเรียนรู้ ท่านจึงได้ศึกษากับหลวงพ่อสุนซึ่งได้ชื่อว่าแก่กล้าทางคาถาอาคมและรักษาโรคภัยไข้เจ็บ

คำสอนข้อหนึ่งที่ท่านได้รับจากหลวงพ่อสุ่นก็คือ อย่า
 หวั่นไหวในโลกธรรม อย่าอยากรวย อย่าอยากมียศถาบรรดาศักดิ์
 เพราะสิ่งเหล่านี้ไม่เที่ยง หากสูญเสียดีพรทรัพย์และยศก็จะเป็นทุกข์
 พระนั่นถ้ำารวยก็ไม่ใช้พระ พระต้องรวยด้วยบุญญาบารมี

หลวงพ่อสุ่นได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ท่าน ทั้งคาถา
 อาคม วิชาแพทย์แผนโบราณ และวิปัสสนากรรมฐานจนหมดสิ้น
 ทุกกระบวน แต่ท่านก็ยังคงแสวงหาครูบาอาจารย์ต่อไป เพราะทราบ
 ดีว่าวิชาหนึ่งที่ยังขาดไปคือวิชาปริยัติธรรม

ท่านจึงเดินทางไปเรียนกับพระอาจารย์เงินแห่งวัดเจ้าเจ็ด
 ตามคำแนะนำของหลวงพ่อสุ่น ชาวบ้านแถวนั้นพูดร่ำลือว่า
 พระอาจารย์เงินเป็นคนโมโหร้ายมาก เวลาโมโหแล้วยังไม่อยู่ ปาก
 ว่ามือถึง จนลูกศิษย์หวาดกลัวมาก พระอาจารย์เงินเองก็รู้ตัว และ
 กลัวว่าตนจะไปทำร้ายลูกศิษย์เวลาสอนหนังสือ ท่านจึงสั่งให้สร้าง
 กรงใหญ่ขึ้นสำหรับขังตัวท่านเองเวลาสอนหนังสือ แล้วให้ลูกศิษย์
 คนหนึ่งเก็บกุญแจไว้

เวลาสอนหนังสือลูกศิษย์คนใดไม่ตั้งใจเรียนหรือตอบ
 คำถามไม่ถูกต้อง ท่านจะโมโหจนคุมไม่อยู่ ถึงกับเอามือจับลูกกรง
 เหล็กเขย่าจนลูกศิษย์ขวัญหนีดีฝ่อ แต่พอท่านคลายโทสะลงแล้ว
 ท่านก็กลายเป็น พระอาจารย์เงินรูปเดิม

หลวงพ่อบานเป็นผู้ใฝ่เรียน มีความเพียรเป็นที่ตั้ง พระ
 อาจารย์เงินถามอะไร ท่านก็ตอบได้ถูกต้อง จึงเป็นที่พอใจแก่พระ
 อาจารย์มาก ไม่นานพระอาจารย์เงินก็สิ้นความรู้ที่จะสอนให้ ท่าน
 จึงเข้ามาเรียนต่อที่กรุงเทพฯ ๗ กับพระอาจารย์เงิน วัดสระเกศ

ระหว่างอยู่ที่วัดสระเกศนั้น ท่านเล่าว่าอดคัดมาก บิดนทบาท บางครั้งก็ไม่พอฉัน ได้แต่ข้าวเปล่าๆ หาไม่ก็เด็ดยอดกระถินมา จิ้มน้ำปลา น้ำพริก ฉันแทบทุกวัน กิจนิมนต์ก็แทบไม่มี เป็นเช่นนี้ อยู่หลายปี ปีสุดท้ายก่อนที่ท่านจะกลับวัดบางนมโค ท่านเล่าว่า คั้นหนึ่งเทวดามาหาท่านถึงกุฏิเพื่อบอกหวย บอกเสร็จก็เขียนให้ดู แล้วย้ำว่าจำได้ไหม ท่านก็ตอบว่าจำได้ แทนที่จะดีใจ ท่านกลับ ครุ่นคิดจนนอนไม่หลับ

รุ่งเช้าท่านตัดสินใจไม่แทงหวย เพราะเห็นว่าไม่ใช่กิจของ สงฆ์ ท่านระลึกถึงคำของหลวงปู่สุนที่ว่า “ถ้ารวยก็ไม่ใช่พระ พระต้องรวยด้วยบุญญาบารมี” ปรากฏว่าวันนั้นหวยออกตรงตาม ที่เทวดาบอก หากท่านแทงหวยตามที่เทวดาบอก ก็จะได้ลากก้อน ใหญ่ แม้โชคลาภหลุดลอยไปต่อหน้า แต่ท่านก็หาเสียใจไม่ กลับ รู้สึกสบายใจด้วยซ้ำที่ใจไม่หวั่นไหวต่อลาภ

หลวงปู่ปานได้เรียนรู้หลายวิชา รวมทั้งคาถาอาคม สามารถสะเดาะกัญแจให้หลุดได้อย่างง่ายดาย แต่วิชาเหล่านั้น เทียบไม่ได้กับวิชาสะเดาะกิเลสให้หลุดจากใจ วิชานี้ทำให้ชีวิต สงบเย็นและเป็นอิสระ ไม่เบียดเบียนทั้งตนและผู้อื่น ขณะที่พระ อาจารย์จีนต้องมีกรงเหล็กไว้ควบคุมตนทั้ง ๆ ที่มีความรู้มากมาย แต่หลวงปู่ปานเพียงแต่มีสติรักษาใจ และมีปัญญาเห็นโทษของ โลกธรรม ก็สามารถป้องกันใจไม่ให้ทุกข์ครอบงำได้ แม้ทุกขนั้น จะมาในคราบของสุขหรือโชคลาภก็ตาม วิชานี้ทำให้ท่านรวยอย่าง แท้จริง คือรวยด้วยบุญญาบารมี

๕๓. ใจหนอใจ

ในปี ๒๕๒๐ หลวงพ่อชา สุภทฺโท แห่งวัดหนองป่าพง ได้รับนิมนต์ให้ไปแสดงธรรมที่ประเทศอังกฤษ นับเป็นครั้งแรกที่ท่านเดินทางไปต่างประเทศด้วยเครื่องบิน คราวนั้นมีเหตุการณ์ระทึกขวัญเกิดขึ้น เนื่องจากขณะที่เครื่องกำลังร่อนลง ได้เกิดอุบัติเหตุยางเส้นหนึ่งระเบิดกลางอากาศ กับตันจึงประกาศให้ผู้โดยสารรัดเข็มขัดอยู่กับที่ พร้อมทั้งถอดรองเท้าและแว่นตา แม้กระทั่งฟันปลอมก็ต้องถอดออก เมื่อทุกคนทำตามเสร็จก็นั่งเงยบกริบทั้งเครื่องบิน ด้วยกังวลว่าวาระสุดท้ายใกล้จะมาถึงแล้วหรือไม่

หลวงพ่อชาได้พูดถึงความรู้สึกนึกคิดตอนนั้น “เป็นครั้งแรกที่เราได้เดินทางมาเมืองนอกเพื่อสร้างประโยชน์แก่ศาสนา จะเป็นผู้มีบุญอย่างนี้เทียวหรือ เมื่อระลึกได้เช่นนั้นแล้วก็ตั้งสัตย์อธิษฐานมอบชีวิตให้พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ แล้วก็กำหนดจิตรวมลงในสถานที่ควรอันหนึ่ง แล้วก็ได้รับความสงบเยือกเย็นดูคล้ายกับไม่มีอะไรเกิดขึ้น พักในที่ตรงนั้น”

สักพักเครื่องบินก็ลดระดับและถึงพื้นดินโดยสวัสดิภาพ พอรู้ว่าปลอดภัยผู้โดยสารก็ปรบมือดั่งลั่นด้วยความดีใจ หลวงพ่อชาเห็นพฤติกรรมของคนเหล่านั้นแล้วรู้สึกแปลก ดั่งท่านตั้งข้อสังเกตว่า

“ขณะเมื่อเครื่องบินเกิดอุบัติเหตุ ต่างคนก็ร้องเรียกว่า หลวงพ่อช่วยปกป้องคุ้มครองพวกเราทุกคนด้วย แต่เมื่อพ้นอันตรายแล้วเดินลงจากเครื่องบิน เห็นพระนวมมือไหว้พระเพียงคนเดียวเท่านั้น นอกนั้นไหว้แอร์โฮสเตสทั้งหมด”

เวลามีภัยคุกคาม คนเราอดไม่ได้ที่จะนึกถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ พร้อมทำทุกอย่างเพื่อให้รอดตาย แต่เมื่อพ้นภัยแล้ว ก็มักลืมไปว่า ได้สัญญาหรือวิงวอนอะไรไว้ จะว่าไปมิใช่แต่อันตรายถึงตายเท่านั้น แม้กระทั่งเวลาที่มีความทุกข์ใจ ก็นึกถึงพระธรรม แต่พอความทุกข์หายไป ใจก็เปลี่ยน

หลวงพ่อบุญมาเล่าว่าที่วัดหนองป่าพง มักมีโยมผู้หญิงมาขอ บวชชีคนละหลายเดือน บ้างก็ว่าจะขอยุ่วัดตลอดชีวิต เพราะเบื่อโลกเหลือเกิน ส่วนใหญ่เป็นเพราะมีเรื่องทะเลาะกับสามี กับคนเหล่านี้หลวงพ่อบุญมาจะแนะนำ ให้มาทดลองอยู่สักพักก่อน แล้วค่อยตัดสินใจ อย่าเพิ่งปักใจว่าจะอยู่นานๆ แต่หลายคนก็ยืนยันว่าจะขอบวชไปจนตาย ไม่มีวันกลับบ้านแน่นอน แต่หลังจากอยู่ได้ไม่กี่วัน พอสามีมางอนง้อ ก็หอบผ้าหอบผ่อนกลับบ้านทันที บางคนอยู่ได้แค่ไม่กี่เดือน เกิดคิดถึงลูกและสามีขึ้นมา ก็ทิ้งวัดกลับไปอยู่กับครอบครัวตามเดิม

หลวงพ่อบุญมาจึงมักเตือนคนเหล่านี้เสมอว่า “อย่าไปเชื่ออะ จิตของเราเนอะ”

๕๔. น้ำนนต์ของหลวงปู่เทียน

ในช่วง ๗ ปีสุดท้ายของหลวงปู่เทียน จิตตสุโภ ท่านต้องเข้าโรงพยาบาลอยู่หลายครั้งเนื่องจากมีมะเร็งในลำไส้ เป็นโอกาสให้นายแพทย์วัฒนา สุพรหมจักร ได้รู้จักท่านอย่างใกล้ชิด ในขณะที่หมอวัฒนารักษากายของหลวงปู่ด้วยการให้ยา หลวงปู่ก็รักษาใจของหมอวัฒนาด้วยการให้ธรรม

หมอว์ฒนาเล่าว่าตอนที่รู้จักหลวงพ่อกีเยินใหม่ ๆ กำลังสนใจพระเครื่องมาก วันหนึ่งได้เอาพระนางพญาพิษณุโลกมาให้ท่านดู พร้อมกับบอวว่าพระเครื่ององค์นี้เก่าแก่มาก สร้างมาตั้ง ๗๐๐ ปีแล้ว

“พระองค์นี้ทำจากอะไร” ท่านถาม

หมอว์ฒนาอธิบายว่า “ทำจากเนื้อดินเผาแกร่ง สีเนื้อมะขามเปียก มีแร่ต่าง ๆ ปรากฏอยู่เต็ม”

ได้ยินเช่นนั้น ท่านก็พูดเรียบ ๆ ว่า “ดินนั้นเกิดมาพร้อมกันตั้งแต่สร้างโลก พระองค์นี้ไม่ได้เก่าแก่ไปกว่าดินที่เราเหยียบก่อนเข้ามาในบ้านนี้หรอก”

เพียงประโยคนี้ประโยคเดียว หมอว์ฒนาก็ “ตาสว่าง” ตัดสินใจถอดพระเครื่องออกจากคออย่างไม่ลังเล

เคยมีคนถามท่านว่าแขวนพระดีหรือไม่ ท่านตอบว่า “ดี แต่มีสิ่งที่ดีกว่าแขวนพระจะเอาใหม่”

อีกคราวหนึ่งมีคนถามท่านด้วยความสงสัยว่า เครื่องรางของขลังของเขามีอานุภาพตามที่เล่าลือหรือไม่ ท่านไม่ตอบ แต่ถามกลับว่า “คนทำตายหรือยัง”

เมื่อได้คำตอบว่าคนที่ทำได้ตายแล้วเพราะเป็นของมรดกตกทอดกันมา ท่านจึงตอบว่า

“คนที่ทำยังตายเลย แล้วเราจะหวังสิ่งนี้ ช่วยไม่ให้เราตายได้อย่างไร”

แม้หลวงพ่อก็คือเป็นหลวงตาที่พูดน้อย น้ำเสียงเบา แต่ถ้าพูดถึงการสอนธรรมแล้ว ท่านมั่นคง พูดตรง ไม่อ้อมค้อม และไม่ยอมประนีประนอมเลย โดยเฉพาะเมื่อต้องเกี่ยวข้องกับพิธีกรรมที่คนเชื่อว่าศักดิ์สิทธิ์ ท่านเห็นว่าสิ่งเหล่านั้นกลับทำให้คนมีความหลงมกมายมากขึ้น และเป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงธรรม

ท่านเคยได้รับนิมนต์ไปสวดในงานบุญแห่งหนึ่ง เจ้าภาพอยากให้คุณพรมน้ำมนต์ให้ ท่านจึงขอให้เจ้าภาพเตรียมกาละมังขนาดใหญ่ ใส่น้ำให้เต็มเพื่อทำน้ำมนต์แทนที่จะทำจากน้ำในบาตร เมื่อทำเสร็จแล้ว แทนที่จะประพรมน้ำมนต์ ท่านกลับเอาน้ำมนต์ในกาละมังสาดไปทั่วบ้านแล้วบอกว่า

“ช่วยกันเก็บช่วยกันดู อันนี้แหละเป็นมงคล การที่เราใช้น้ำมนต์ประพรมตัวเรา อาจจะแพ้ลูกไม้ใบหญ้าที่ใส่ไว้ในน้ำมนต์ มีอาการผื่นคันขึ้นมา ต้องเปลืองเงินทองซื้อหูกยารักษาอีก แล้วมันจะเป็นมงคลได้อย่างไร”

๕๕. ถูกด่าแค่ไหน ก็ไม่ทุกข์

หลวงพ่อบุญประดิษฐ์ ถาวโร เป็นผู้บุกเบิกวัดถ้ำยายปริก เกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี ท่านเล่าว่า ตอนที่ท่านไปจุดธูปที่เกาะแห่งนี้ครั้งแรก มีหญิงชราปรากฏในนิมิตมาอาราธนาให้ท่านจำพรรษาที่ถ้ำดังกล่าว เมื่อท่านขึ้นไปดูแล้ว เห็นว่าถ้ำยายปริกเป็นสถานที่เหมาะแก่การเจริญสมณธรรม จึงมาจำพรรษาที่นั่นเป็นหลัก และได้พัฒนาถ้ำยายปริกจนยกฐานะขึ้นเป็นวัดอย่างสมบูรณ์

ตอนที่ท่านมาบุกเบิกถ้ำยายปริกนั้น ช่วงแรก ๆ ประสบความลำบากมาก เพราะนอกจากน้ำกินน้ำใช้จะหายากแล้ว ยังมักถูกเบียดเบียนจากนักเลงเจ้าถิ่นบนเกาะสีชัง ที่ต้องการครอบครองที่ดินของวัด จึงหาเรื่องกับทางวัดเสมอ ท่านเองก็โดนคนเหล่านั้นด่าว่าบ่อย ๆ แต่ท่านก็ตั้งอยู่ในขันติธรรม อีกทั้งยังมีเมตตาต่อคนเหล่านี้เสมอ

ท่านเคยแนะนำลูกศิษย์ลูกหาว่า เวลาถูกใครด่าว่าหรือติฉินนินทา “ให้พนมมือเหนือหัวพูดไปเลยว่า เจ้าประคูน ขอให้คุณจงเจริญ ๆ เกอะ แล้วในใจก็อุทิศให้เขาไปเลย” ท่านให้เหตุผลว่า “พูดบ่อย ๆ เนือง ๆ เข้า จิตเราจะอ่อนโยนลงเองหรือก ไม่ถือโทษโกรธเคือง”

ท่านยังแนะนำให้ทำจิตด้วยว่า “ถ้าเขาด่าเราว่าเราเป็นคนไม่ดี ก็ให้ยอมรับไปเลยว่าจริง เพราะทุกวันนี้แม้แต่ตัวหลวงพ่อก็ยังไม่ดี ถ้าดีแล้ว จะต้องมาอาบน้ำ ล้างหน้า แปรงฟัน อะไรต่าง ๆ ทำไมก็ร่างกายนี้มีแต่ของสกปรกเน่าเปื่อย เตี้ยวจีบ เตี้ยวไซ้ เตี้ยวร้อน เตี้ยวหนาว...เตี้ยวปวดขี้ ปวดเยี่ยว....จะว่ามันดีได้ที่ไหน ฉะนั้นใคร

ด่าว่าเราไม่ดี ให้รับคำกับเขาเลยว่า ครับ ผมมันไม่ดี ค่ะ ฉันทัน
ไม่ดี ตัวฉันทันมันไม่มีอะไรดีเลยสักอย่าง แค่นั้นแหละ”

ท่านไม่เพียงสอนผู้อื่นเท่านั้น หากยังทำเป็นแบบอย่าง แต่ใช้
อุบายที่เป็นแบบฉบับของท่าน คราวหนึ่งท่านเดินผ่านหน้าบ้าน
ของนักเลงคนหนึ่ง เขาออกมายืนด่าท่านทันที แทนที่ท่านจะทำ
หูทวนลม ท่านเดินเข้าไปหาแล้วจับแขนเขา ทำท่าชิงชังแล้วพูดว่า

“มึงด่าใคร มึงด่าใคร”

“ก็ด่ามึงนะสิ” เขาตอบกลับ

หลวงพ่อยิ้มรับแล้วพูดว่า “อ้อ แล้วไป ที่แท้ก็ด่ามึง ดีแล้ว
อย่ามาด่ากูก็แล้วกัน”

ว่าแล้วท่านก็เดินออกมา ปล่อยให้ นักเลงผู้นั้นยืนงงอยู่
พักใหญ่

คำด่าว่าไม่ว่าออกจากปากใครก็ตาม ถ้าเราไม่รับ ก็ไม่มี
อะไรต้องทุกข์ร้อน แต่ถ้าจะรับ ก็รับอย่างฉลาด คือเพื่อใช้เตือนตน
หาไม่ก็เพื่อเจริญกุศลธรรมให้งอกงามยิ่งขึ้น

๕๖. เมื่อหลวงพ่อดำรับจ้างเทศน์

สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) หรือหลวงพ่อดำนั้น ได้ชื่อว่า เป็นพระนักเทศน์ที่แสดงธรรมได้อย่างไพเราะ ลุ่มลึก อีกทั้งยังมี ปฏิภาณที่เรียกรอยยิ้มจากผู้ฟัง ท่านจึงได้รับนิมนต์ให้แสดงธรรม อยู่เนือง ๆ

คราวหนึ่งท่านได้รับอาราธนาให้ไปเทศน์ที่บ้านคหบดี ก่อน จะขึ้นธรรมาสน์เจ้าภาพได้เข้ามากราบเรียนว่า “วันนี้ขอให้พระเดช พระคุณเทศน์ให้เพราะ ๆ สักหน่อยค่ะ ดิฉันมีศรัทธาติดกณฑ์เทศน์ ๑๐๐ บาท” สมัยนั้นเงิน ๑๐๐ บาทนับว่าสูงมาก แต่ท่านฟังแล้วก็ ไม่ว่าอะไร

พอขึ้นธรรมาสน์ ท่านก็ให้ศีล ตั้งนโม ตามด้วย “พุทฺธัง ธัมมํ
สังฆัง” จากนั้นก็ว่า “เอวัง ก็มีด้วยประการฉะนี้”

พูดจบก็อนุโมทนาให้พร แล้วลงจากธรรมาสน์ทันที

เจ้าภาพไม่พอใจมาก แต่ไม่กล้าพูดอะไร ได้แต่ดำหนิในใจ
ว่า “เทศน์อะไร ฟังไม่รู้เรื่องรู้ราว เสียแรงติดกัณฑ์เทศน์ตั้ง ๑๐๐
บาท”

วันรุ่งขึ้น ท่านกลับไปเทศน์ที่บ้านนั้นอีก ทั้ง ๆ ที่เขาไม่ได้
นิมนต์ ท่านให้เหตุผลว่า

“เมื่อวานนี้ ฉันรับจ้างเทศน์ วันนี้ฉันจะมาให้ธรรมเป็นทาน
นะจ๊ะ”

วันนั้นท่านเทศน์อย่างเต็มที่ สมบูรณ์ทั้งอรรถทั้งรส เนื้อหา
และสำนวนเป็นที่ชื่นชอบอย่างมากของคหบดีและเพื่อนบ้าน ทุกคน
ได้รับความปิติทั่วกัน

หลวงพ่อดุเป็นพระที่มีเมตตาสูงมาก พร้อมเกื้อกูลทุก
ผู้คน แต่ในเวลาเดียวกันท่านก็กล้าที่จะเตือนสติญาติโยมหากทำสิ่ง
ที่ไม่ถูกต้อง ใครที่อวดรวยหรือต้องการประกาศตนว่าเป็นผู้เปี่ยม
ศรัทธา ท่านก็พร้อมจะทักท้วงเขาโดยไม่กลัวเขาโกรธ ยิ่งมองว่า
ท่านเห็นแก่เงิน หรือเข้าใจว่าธรรมะตีค่าเป็นตัวเงินด้วยแล้ว ท่านก็
พร้อมที่จะทำให้เขาผิดหวังได้ทุกเมื่อ

๕๗. นาที่สุดท้ายของหลวงปู่เสาร์

ในแวดวงพระกรรมฐานสายวัดป่า โดยเฉพาะภาคอีสาน ส่วนใหญ่แล้วยกย่องนับถือหลวงปู่มั่น ฐิริทตโต เป็นบูรพาจารย์ จำนวนไม่น้อยสามารถสืบสายครูบาอาจารย์ย้อนหลังไปถึงหลวงปู่มั่น แต่หากถามว่าใครเป็นอาจารย์ของหลวงปู่มั่น คำตอบก็คือ หลวงปู่เสาร์ กนตสีโล

หลวงตามหาบัว ญาณสมฺปนฺโน ยกย่องหลวงปู่เสาร์ว่าเป็น “พ่อพระกรรมฐานภาคอีสาน” ท่านมีอภิยาศัยน้อมในทางสมาธิภาวนา และใฝ่ความสงบวิเวก จึงออกธุดงค์เป็นประจำ ปักกลดอยู่ในป่าหรือในถ้ำเป็นนิจ หลังจากที่ประสบความก้าวหน้าในการปฏิบัติ ท่านก็มาเปิดสำนักปฏิบัติธรรมที่วัดเลียบ อำเภอเมืองจังหวัดอุบลราชธานี อันเป็นบ้านเกิดของท่าน

หลวงปู่เสาร์เป็นพระมหาเถระที่ไม่ชอบพูด เวลาเทศน์กล่าวเพียงไม่กี่ประโยคก็ลงจากธรรมาสน์ ว่ากันว่าทั้งวันท่านพูดกับใครไม่เกิน ๒ ประโยค แต่ท่านมีเมตตาสูงมาก ไม่เคยแสดงอาการโกรธเคืองใครเลย ใครได้พบเห็นก็รู้สึกเอ็นใจ ท่านจึงเป็นที่เคารพเลื่อมใสของพระเณรมาก

ศิษย์ของท่านผู้หนึ่งก็คือหลวงปู่มั่น หลวงปู่มั่นเคยประสบอุปสรรคในการปฏิบัติ ถึงกับเกิดสัญญาวิปลาส ก็ได้อาศัยหลวงปู่เสาร์ช่วยแก้วิปลาสให้จนสำเร็จเป็นที่อัศจรรย์แก่ลูกศิษย์ อย่างไรก็ตามท่านเป็นพระที่ถ่อมตนมาก ไม่อวดคุณวิเศษ

หลวงพ่อพุทธ จาณิโย เล่าว่าระหว่างที่ได้อุปัฏฐากท่านคราวหนึ่ง ได้ยินท่านเปรยขึ้นมาว่า “เวลานี้จิตขำมันไม่สงบ มันมีแต่ความคิด” หลวงพ่อพุทธแปลกใจ จึงถามว่า “จิตมันขำมันหรือใจอาจารย์” หลวงปู่เสาร์ตอบสั้น ๆ ว่า “ถ้าให้มันหยุดนิ่งมันก็ไม่ก้าวหน้า” หลวงพ่อพุทธเล่าว่า กว่าจะเข้าใจความหมายของท่านก็ใช้เวลาหลายปี กล่าวคือท่านหมายความว่า เวลาปฏิบัติถ้าจิตมันหยุดนิ่งก็ปล่อยให้มันหยุดนิ่งไป อย่าไปรบกวมนมัน ถ้ามันจะคิดก็ให้มันคิดไป เราเอาสติตัวเดียวเป็นตัวตั้งตัวตี

หลวงปู่เสาร์มีวัตรปฏิบัติอยู่ข้อหนึ่งคือ เมื่อออกพรรษา ท่านจะพาศิษย์ออกธุดงค์เป็นเวลาหลายเดือน ส่วนใหญ่มักไปที่ประเทศลาว แล้วกลับมาจำพรรษาที่เมืองไทย จนแม้ชราแล้วท่านก็ยังบำเพ็ญธุดงค์วัตรดังกล่าว ในพ.ศ. ๒๔๘๔ ขณะที่ท่านอายุ ๘๒ ปี ท่านได้พาศิษย์ไปธุดงค์ที่จำปาศักดิ์ และปากเซ ประเทศลาว เช่นเคย แต่ปีนั้นท่านอาพาธตั้งแต่ก่อนออกพรรษาแล้ว

สาเหตุก็เพราะป่วยวันหนึ่งขณะที่ท่านนั่งสมาธิอยู่ที่โคนต้นยาง มีเหยี่ยวตัวหนึ่งโฉบเอารังผึ้งซึ่งอยู่บนต้นยางต้นนั้น รวงผึ้งส่วนหนึ่งตกลงมาใกล้ ๆ กับที่ท่านนั่งอยู่ ผึ้งจึงรุมต่อยท่านหลายตัว จนท่านต้องเข้าไปหลบในมุ้งกลด นับแต่นั้นท่านก็อาพาธมาโดยตลอด

เมื่อท่านออกธุดงค์เข้าไปในเมืองลาวได้พักใหญ่ ก็ป่วยหนัก ศิษย์จึงพาท่านกลับมายังนครจำปาศักดิ์ ระหว่างนั้นท่านนั่งหลับตามาตลอด เมื่อถึงที่หมาย ท่านลืมตาขึ้นแล้วพูดว่า “ถึงแล้วใช่ไหม ให้นำเราไปยังอุโบสถเลย เพราะเราจะไปตายที่นั่น”

ศิษย์ได้ประคองท่านเข้าไปในอุโบสถ แล้วท่านสั่งให้เอาผ้าสังฆาฏิมาพาด นั่งสมาธิพักใหญ่ แล้วท่านก็กราบพระ ๓ ครั้ง พอกราบครั้งที่สาม ท่านก็นิ่งงัน ไม่ขยับเขยื้อน ลูกศิษย์เห็นท่านกราบนานผิดปกติ จึงเอามือแตะที่จมูกท่าน ปรากฏว่าท่านหมดลมหายใจแล้ว

๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๘๔ คือวันที่หลวงปู่เสาร์มรณภาพ เป็นการมรณภาพที่แปลกไม่เหมือนใคร คือมรณภาพในท่านั่งกราบหน้าพระพุทธรูป

๕๘. บทพิสูจน์ของชายหนุ่ม

หลวงพ่อบาน โสนนุโท แห่งวัดบางนมโค เป็นพระมหาเถระร่วมสมัยเดียวกับหลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต ท่านมีชื่อเสียงในฐานะเกจิอาจารย์แห่งภาคกลาง ในขณะที่หลวงปู่มั่นมีกิตติศัพท์เลื่องลือทั่วภาคอีสานในด้านวิปัสสนากรรมฐาน

ประวัติของท่านมีเกร็ดน่าสนใจหลายตอน ตอนที่อายุสัก ๓-๔ ขวบ คุณย่าของท่านป่วยหนักใกล้เสียชีวิต ใครก็ตามที่ไปดูใจท่านล้วนพูดกรอกหูท่านว่า “แม่ แม่ อรหังนะ ภาวนาไว้

อรหัง พระอรหัง จะช่วยแม่” ทุกคนพูดเสียงดังจนท่านได้ยิน ขณะเล่นอยู่ใต้ถุนเรือน ท่านจึงขึ้นไปดูว่าเกิดอะไรขึ้น พอผู้ใหญ่ เห็นท่านก็ไถ่ลงมา

ตอนเย็นได้เวลากินข้าว ท่านกินแกงฉู่ฉี่แล้วรู้สึกอร่อย ครี้มอกครี้มใจขึ้นมาจึงพูดตั้งๆ ว่า “อรหัง อรหัง” ปรากฏว่าได้ เรื่องทันที มารดาของท่านโกรธมาก ลูกพรวดแล้วจับตัวท่านไป วางไว้บนอกชาน แล้วตะโกนสุดเสียงว่า “เฮ้อ มึงจะตายโหง ตายห่า ก็ตายคนเดียว มันจะมาว่าอรหังที่นี้ได้หรือ คำว่า อรหัง พุทโธ นี่ คนเขาจะตายเท่านั้นแหละเขาว่ากัน นี่ดันมาว่า อรหัง ที่นี้ ทำเป็น ลางร้ายให้คนอื่นเขาพลอยตายด้วย”

ท่านงุนงงว่าเกิดอะไร ทำไมแม่ถึงโกรธขนาดนั้น นับแต่นั้นท่านก็ไม่กล้าพูดคำนี้เลย ต่อเมื่อท่านได้บวชพระ จึงรู้ โยมแม่ เข้าใจผิด “อรหัง” นั้นเป็นคำที่ดี แสดงถึงองค์คุณของพระพุทธองค์ และเป็นอุดมคติของชาวพุทธ ท่านเคยพูดว่า “ถ้าใครภาวนาคำนี้ได้ ตกนรกไม่ได้” ด้วยเหตุนี้ท่านจึงชี้แจงให้โยมแม่เข้าใจ และแนะนำ ให้ท่านว่าคำนี้ทุกวัน ท่านก็ทำตาม จนกระทั่งเมื่อจะหมดลม โยมแม่ของท่านก็ยังยึดพุทโธและอรหัง เป็นอารมณ์ภาวนา

ท่านยังเล่าอีกว่าเมื่ออายุครบบวช โยมพ่อโยมแม่อยาก ให้ท่านบวช ท่านก็ยินดีทำตามความประสงค์ของท่าน แต่มีความ สงสัยอยู่ข้อหนึ่งว่า เหตุใดบุรุษเพศจึงหลงไหลใฝ่ฝันในสตรีเพศ มากนัก อะไรที่เป็นแรงดึงดูดของผู้หญิง ท่านอยากรู้คำตอบ เนื่องจากไม่เคยยุ่งเกี่ยวกับผู้หญิงมาก่อน ท่านตั้งใจว่าถ้าสตรีเพศ นั้นน่าหลงไหล บวชครบพรรษาก็จะสึกออกมาแต่งงาน แต่ถ้าไม่ เห็นมีอะไรน่าสนใจก็จะไม่สึก

ที่บ้านของท่านมีทาสคนหนึ่งเป็นหญิงรับใช้ ชื่อว่าพี่เชียว อายุประมาณ ๒๕ ปี วันหนึ่งขณะที่อยู่ด้วยกันสองต่อสอง ตอนกลางวันในครัว ท่านเห็นเป็นโอกาสที่จะคลายความสงสัย จึงบอกกับพี่เชียวว่า ตั้งแต่เกิดมานอกจากแม่กับพี่แล้ว ไม่เคยจับเนื้อผู้หญิงคนไหนเลย อยากู้จริงๆ ว่าเนื้อผู้หญิงมีดีที่ตรงไหน ว่าแล้วก็ยกมือไหว้และพูดต่อว่า “พี่เชียว ขออภัยเถอะ ฉันขอจับเนื้อพี่เชียวดูหน่อยได้ไหมว่า เนื้อผู้หญิงน่ะมันดียังไง เขาถึงชอบกันนัก”

พี่เชียวก็แสบดี อนุญาต แล้วท่านก็เลือกจับตรง “กล้ามเนื้อสองกล้ามเนื้อที่หน้าอก” ของพี่เชียว ท่านจับตรงนั้นเสร็จ ก็ลงมาจับที่น่อง รู้สึกแปลกใจจึงพูดขึ้นว่า “เฮ้! มันคล้ายกันนี่” พี่เชียวก็พยักหน้ารับว่า ใช่ มันก็คล้ายกัน ท่านจึงถามพี่เชียวต่อว่า “แล้วทำไมผู้ชายเขาถึงชอบเนื้อผู้หญิงนัก” พี่เชียวตอบว่า “ไม่รู้เหมือนกัน”

แล้วท่านก็ยกมือไหว้พี่เชียวพร้อมกับพูดว่า “ขอโทษ ที่ขอจับเนื้อ นี่ไม่ได้ดูถูกดูหมิ่น อยากจะพิสูจน์เท่านั้นว่ามันดีอย่างไร”

ผลจากการพิสูจน์ครั้งนั้นทำให้ท่านหมดความสงสัย ท่านจึงก็ตกใจว่าเมื่อบวชแล้วก็จะไม่สึกหาลาเพศ แล้วท่านก็ได้ทำอย่างที่ตั้งใจไว้

หลวงพ่อบานมรณภาพในผ้าเหลืองเมื่อปีพ.ศ. ๒๔๘๑
สิริอายุ ๖๓ ปี พรรษา ๔๓

๕๙. อย่าถามไกลตัว

เมื่อหลวงพ่อบุชา สุภทฺโท ก่อตั้งวัดหนองป่าพง เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๗ นั้น ท่านยังไม่เป็นที่รู้จักกว้างขวาง แต่ในชั่วเวลาไม่ถึง สิบปี กิตติศัพท์ของท่านก็เป็นที่เลื่องลือในหมู่นักปฏิบัติธรรม จนต่อมา ได้มีชาวต่างประเทศมาขอและปฏิบัติกับท่าน ทั้ง ๆ ที่ท่านไม่สามารถพูดภาษาของเขาได้ แต่ปฏิปทาอันงดงามของท่าน รวมทั้งคำสอนที่ง่ายแต่ลึกซึ้ง ก็สามารถจูงใจให้เขาเกิดศรัทธาใน พระรัตนตรัยและทุ่มเทให้กับการปฏิบัติ แม้มีข้อวัตรที่เข้มงวด ก็ตาม

อย่างไรก็ตามในสายตาของคนไทยจำนวนไม่น้อย หลวงพ่อชาคือพระเกจิอาจารย์ที่มีอิทธิปาฏิหาริย์ ดังนั้นจึงมีคนมาถามท่านเรื่องทำนองนี้เสมอ แต่มักได้คำตอบที่คาดไม่ถึง

ครั้งหนึ่งมีคนถามท่านว่า “เชื่อว่าหลวงพ่อเป็นพระอรหันต์เป็นจริงหะได้หรือเปล่า”

ท่านตอบว่า “เรื่องหะบินนี้ไม่สำคัญหะอก แมงกุดจีมันก็บินได้”

ครุคนหนึ่งถามท่านว่า จริงหรือไม่ที่พระอรหันต์สมัยพุทธกาลสามารถหะเหินเดินอากาศได้ คำตอบของท่านก็คือ “ถามไกลตัวเกินไปแล้วละครุ มาพูดถึงตอสนั้ ๆ ที่จะดำทำเรานี้ดีกว่า”

ชายหนุ่มในหมู่บ้านถูกเกณฑ์ทหาร จึงมาราบลาท่านพร้อมทั้งขอพระเครื่องเพื่อป้องกันอันตราย

หลวงพ่อชี้ไปที่พระประธานในศาลา พร้อมกับบอกว่า “เอาองค์นั้นดีไหม เวลาไปยิงกับเขาก็อึดไปด้วย”

อีกคราวหนึ่ง มีโยมผู้หญิงมาราบท่าน และขอให้ท่านช่วยเป่าขาให้เพราะปวดขาเหลือเกิน

ท่านตอบว่า “โยมมาเป่าให้อาตมาบ้างซี อาตมาก็ปวดเหมือนกัน”

๖๐. ทักท้วงความคิด

ตอนที่หลวงพ่อดำเขียน สุวณฺโณ ได้รับนิมนต์เป็นเจ้าอาวาสวัดภูเขาทอง เมื่อปี ๒๕๒๐ นั้น บ้านท่ามะไฟหวานได้ชื่อว่า เป็น “ดงเลือด” เพราะนอกจากจะตกตึ้นด้วยอบายมุข โดยเฉพาะสุรา และการพนันแล้ว ยังมีการตีรันฟันแทงและชกต่อยกันเป็นประจำ เนื่องจากเป็นบ้านป่าบนหลังเขา ไกลหูไกลตาเจ้าหน้าที่

จึงมีโจรผู้ร้ายมาหลบซ่อนพักพิงและก่อเรื่องทะเลาะวิวาทกันอยู่เสมอ แต่เมื่อหลวงพ่อก้าวไปเป็นประธานสงฆ์ที่นั่น ได้พยายามชักนำชาวบ้านให้ตั้งอยู่ในธรรม มีทั้งชักชวนให้เข้าวัดถือศีล และออกไปสอนธรรมในหมู่บ้าน บ่อยครั้งท่านยังทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยชาวบ้านที่วิวาทบาดหมางให้คืนดีกัน

ความที่ท่านมีศีลาจารวัตรตรงงาม เปี่ยมด้วยเมตตากรุณา และมีจิตใจเยือกเย็นหนักแน่นมั่นคง อันเป็นผลจากกรรมฐานที่ท่านบำเพ็ญอย่างซื่อซอ หลวงพ่อคำเขียนจึงเป็นที่นับถือศรัทธาของชาวบ้านและได้รับการเคารพเชือฟัง แม้กระทั่งในหมู่คนที่เคยเป็นผู้ร้ายมาก่อน ความสุขสงบที่เกิดขึ้นได้ทำให้ท่ามะไฟหวานเติบโตใหญ่จนทุกวันนี้ได้รับการยกฐานะเป็นตำบลหนึ่งของอำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

หลวงพ่อกำเขียนมีวิธีการที่นุ่มนวลในการชักจูงผู้คน ขณะเดียวกันก็มีความเข้าใจในจิตใจของผู้คนเป็นอย่างดี จึงสามารถชี้ทางออกหรือเตือนสติให้แก่ชาวบ้านในยามที่ประสบปัญหาได้ คราวหนึ่งมีชาวบ้านพาพระหนุ่มซึ่งเพิ่งบวช มาพำนักกับท่าน หลวงพ่อจึงสอนกรรมฐานและแนะนำให้พระรูปนั้นหมั่นเดินจงกรม ไม่กัวันพระรูปนั้นก็มาขอลาสิกขา โดยให้เหตุผลว่า ไม่อยากปฏิบัติธรรม เพราะไม่ได้มาบวชเพื่อเดินจงกรม แต่ที่มาบวชก็เพราะพี่ขอให้บวช

หลวงพ่อบุญเสธที่จะทำตามคำขอของพระรูปนั้น และแนะนำให้ไปเดินจงกรมต่อ พระใหม่ออกไปเดินได้สักพัก ก็กลับมาขอสิกขาอีก หลวงพ่อทำที่ไม่สนใจ ไล่ให้กลับไปเดินต่อ

ที่นี้พระใหม่ยื่นกรานขอสิกให้ได้ หลวงพ่อจึงถามว่า

“อะไรพาให้คุณมาหาผม?”

“ความคิดครับ” พระใหม่ตอบ

“มันคิดแล้วต้องทำตามความคิดทุกอย่างหรือ? ถ้าคุณทำตามความคิดทุกอย่าง ไม่แยءหรือ?”

หลวงพ่อแนะให้พระใหม่ดูความคิด และคอยทักท้วงความคิดในใจตนบ้าง

ไต้ยีนเซ่นนั้นพระรูปนั้นก็เดินหายไป รุ่งเช้าก็มาหาหลวงพ่อพร้อมทั้งกราบหลวงพ่ออย่างนอบน้อม และเปิดเผยว่า ถ้าหลวงพ่อไม่ทักทวนเขาเมื่อวันก่อน เขาก็จะต้องฆ่าคนแน่ เพราะตั้งใจว่าจะสิกไปฆ่าคน ๒ คน ให้หายแค้น เขาวางแผนแล้วว่า จะไปเอาปืนและรถที่ไหนเพื่อจัดการกับสองคนนั้น แต่เมื่อหลวงพ่อแนะให้เขาดูความคิด เขาก็ได้สติขึ้นมา เปลี่ยนใจไม่สิกตีกว่า

พระรูปนั้นจึงบวชต่อ เวลาผ่านไปร่วม ๒๐ ปีก็ยังคงครองเพศบรรพชิตอยู่ มีชีวิตที่สงบเย็น ทั้งนี้เพราะมีจุดเปลี่ยนสำคัญในวันที่หลวงพ่อแนะนำให้เขาทักท้วงความคิดนั่นเอง

๖๑. ผ้าชีร์วิห่อทอง

หลวงปู่เจี๊ยะ จุนโท เป็นศิษย์รุ่นหลังของหลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต ท่านได้มีโอกาสกราบหลวงปู่มั่นเป็นครั้งแรก เมื่อบวชได้ ๓ พรรษา เท่านั้น ประสบการณ์ครั้งนั้นไม่เพียงตอกย้ำศรัทธาของท่านให้มั่นคงในการปฏิบัติเท่านั้น หากยังทำให้ท่านพบคำตอบในการเจริญกรรมฐาน จนมีความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง

หลวงปู่เจี๊ยะหรือ “ผ้าชีร์วิห่อทอง” ของหลวงปู่มั่นนั้น เป็นพระที่มีกิริยาอาการไม่เหมือนใคร อยู่หนึ่งไม่ค่อยได้ ชอบทำงาน โดยเฉพาะการก่อสร้างและงานใช้แรง หากอยู่ว่าง ๆ เมื่อใดเป็นต้องขยับเนื้อขยับตัวอยู่ตลอดเวลา อีกทั้งยังชอบพูดจาโผงผาง ส่งเสียงเอะอะ ดูอาการภายนอกแล้วก็ไม่สู้เรียบร้อย

มีเรื่องเล่าว่าคราวหนึ่งท่านได้รับนิมนต์ไปสวดในงานแต่งงาน เมื่อถึงบ้านเจ้าภาพ แทนที่จะขึ้นบันไดตามปกติ ท่านกลับโหนตัวขึ้นทางลูกกรง พอนั่งเสร็จ ท่านก็ถามเจ้าภาพว่า “จะสวดหรือไม่สวดล่ะ เอ้า ประเคนกินกันเลย”

เวลาไปบิณฑบาต พอถึงบ้านญาติโยมที่คุ้นเคย ท่านถือวิสาสะเดินเข้าไปในบ้านเลย แล้วพูดกับเจ้าของบ้านว่า “เฮ้ย ชงกาแฟถ้วยซิ” ระหว่างที่จิบกาแฟก็นั่งไขว่ห้างกระดิกเท้า สูดบุหรี่ยุ้ย วันไหนอยากฉันอะไรก็พูดว่า “เฮ้ย ตำน้าพริกกุ่มแห้งเกลือให้หนูหน่อย”

วันหนึ่งท่านซาเจ็บ ต้องนั่งรถไปบิณฑบาต พอถึงบ้านศิษย์ที่ใกล้ชิด ท่านก็สั่งทันที “เอ้า เอาข้าวมาให้กูกิน” ว่าแล้วก็ตั้งบาตร แล้วนั่งอ่านหนังสือพิมพ์ พอลูกศิษย์ทัก ท่านก็ว่า “ซาจูเจ็บนี่หว่า” ลูกศิษย์จึงว่า “ท่านอาจารย์ไม่ต้องมาบิณฑบาตเลย นอนอยู่เฉยๆ เลย จะจัดไปถวายที่วัดเอง”

“ไม่ได้ เตียวเขาจะดำ หาว่าซีเกียจบิณฑบาต” ท่านตอบ

ลูกศิษย์จึงพูดต่อหน้าท่านว่า “นั่นล่ะ เขาจะดำหนักล่ะไปอย่างนั้น”

ท่านฟังแล้วก็ไม่ได้เคืองศิษย์แต่อย่างใด

ท่านจะไปไหนมาไหน ไม่มีพิธีรีตองมาก เรียกว่าไปง่ายมาง่าย พาหนะที่ท่านใช้เดินทางไปกรุงเทพ ฯ เป็นประจำ หาใช้รถยนต์ไม่ แต่เป็นรถสิบล้อ เวลาจะเดินทาง พร้อมเมื่อใดท่านก็ออกไปโบกรถทันที รถคันไหนที่ท่านหมายตาไว้ เป็นต้องจอดทุกคัน เพราะท่านไม่ได้โบกรถยนต์ แต่ยืนโบกกลางถนนเลย บางครั้งท่านรีบมาก

คว่ำจิวรคว่ำยามได้ก็ออกจากวัดเลย แล้วค่อยห่มจีวรขณะที่ยืนโบก
อยู่กลางถนน บางทีไม่ได้โบกเฉยๆ ยกเท้าโบกด้วย

ลูกศิษย์เล่าว่าคราวหนึ่งมารอรับท่านที่กรุงเทพฯ เห็นท่าน
นั่งอยู่บนหลังคารถสิบล้อ พร้อมกับตะโกนว่า “หนาวไวยๆ ...หนาว”
ท่านว่าข้างล่างนั้นมีคนเต็ม มีผู้หญิงมาด้วย ท่านจึงขึ้นมา นั่งบน
หลังคา

ท่านเป็นพระที่ไม่ถือเนื้อถือตัว พระอาจารย์วัน อุตตโม ซึ่ง
เป็นวิปัสสนาจารย์ชื่อดังภาคอีสาน เล่าว่า เคยได้รับนิมนต์ไปฉันใน
งานพระราชทานเพลิงศพหลวงปู่ฝั้น อาจาโร ระหว่างที่ฉันอยู่บน
ปะรำพิธี ก็สังเกตเห็นหลวงปู่เจี๊ยะนั่งฉันปะปนกับพระหนุ่มเณร
น้อยด้านล่าง หลวงปู่เจี๊ยะนั้นเป็นพระที่พระอาจารย์วันเคารพมาก
พอฉันเสร็จจึงมาขอขมาต่อหลวงปู่เจี๊ยะว่า “ครูอาจารย์ เกล้าฯ ขอ
ขมาที่นั่งสูงกว่า” พระเณรทั้งหลายตกใจกันใหญ่เพราะคิดว่าหลวงปู่
เจี๊ยะเป็นพระหลวงตาธรรมดาๆ

อีกคราวหนึ่งพระอาจารย์วันไปงานฉลองพระที่จังหวัด
ขอนแก่น ท่านได้รับนิมนต์ให้นั่งบนแท่นใหญ่ในพิธี พอเห็นหลวงปู่
เจี๊ยะนั่งข้างล่าง ท่านก็รีบกระโดดลงมาขอขมาหลวงปู่ หลวงปู่ตอบ
ว่า “วัน...ไปๆ ไม่เป็นไร”

คนส่วนใหญ่มองเห็นหลวงปู่เจี๊ยะว่าเป็นพระหลวงตา
ธรรมดาๆ อาจจะมีกตัญญูหรือค่อนข้างอ่อนแคะอยู่ในใจด้วยก็ได้ที่เห็น
อากัปกิริยาของท่านไม่เรียบร้อย แต่เขาเหล่านั้นหารู้ไม่ว่าหลวงปู่
เจี๊ยะเป็นที่นับถือของพระอาจารย์องค์สำคัญๆ สายหลวงปู่ฝั้น
ท่านเหล่านี้มาเยี่ยมและกราบคารวะท่านสม่ำเสมอ เช่น หลวงปู่หลุย

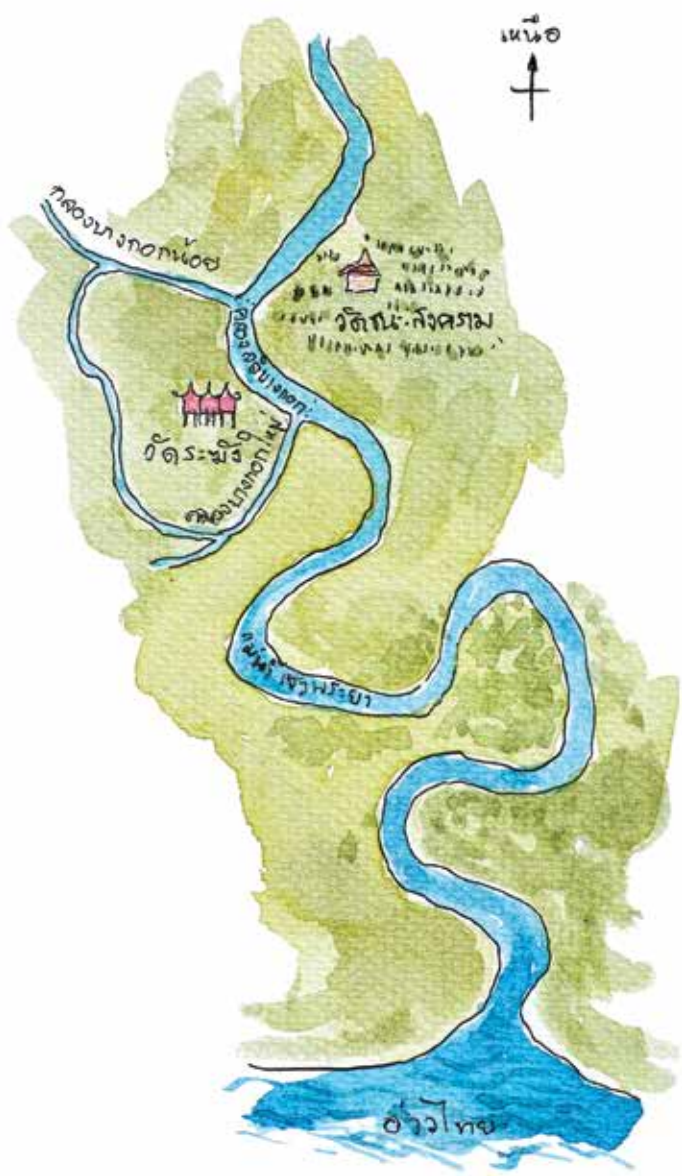
หลวงปู่ชอบ หลวงปู่สาม หลวงปู่ดี หลวงตามหาบัว หลวงพ่อพุธ และพระอาจารย์สิงห์ทองเป็นต้น

แม้ว่าท่านจะเป็นคนโง่โงวมอง เอะอะตึงตังอยู่เสมอ แต่ท่านนอบน้อมในธรรมยิ่งนัก บางคราวขณะที่กำลังคุยกับพระเถรสังฆเสียดัง หรือมีเสียง เฮ ๆ เป็นระยะ ๆ แต่ทันทีที่มีพระเถร ผู้ใหญ่ หรือเด็ก พูดเรื่องธรรมะ ท่านจะนิ่งฟัง แสดงความเคารพในธรรม จนศิษย์บางคนตั้งข้อสังเกตว่า “กิริยาในธรรมกับกิริยาในโลกของท่านต่างกันนัก”

หลวงปู่จันทา ถาวโร เคยถามหลวงปู่เจี๊ยะว่า กิริยาอาการของหลวงปู่เป็นอย่างไร ท่านไม่กลัวคนตำหนิบ้างหรือ ท่านตอบว่า “อันว่ากิริยาภายนอกนั้นจะเป็นอย่างไรก็ตามเถอะ แต่ถ้าหากเรามุ่งมั่นปั้นใจจนเที่ยงดี ก็ยังดีกว่าคนที่กิริยามากแต่ใจไม่เที่ยง เพราะนิสัยवासนาคนเรามันไม่เหมือนกัน เขาก็ยังมีคำพูดอยู่มิใช่หรือว่า แข่งอะไรก็แข่งได้ แต่แข่งवासนาแข่งกันไม่ได้ เราจึงไม่ไปแข่งवासนากับใคร เราเป็นอย่างนี้จึงพอใจอย่างนี้ เพราะนิสัยवासนาเป็นมาอย่างนี้”

ในยุคที่ผู้คนติดยึดอยู่กับรูปลักษณ์ภายนอก และตัดสินคนจากสิ่งที่เห็นด้วยตานั้น หลวงปู่เจี๊ยะได้เตือนใจให้เราตระหนักว่า สิ่งสำคัญกว่าคือคุณธรรมภายใน หากเราไม่หลงเข้าใจว่าเปลือกเป็นแก่นแล้ว ก็ยอมเรียนรู้สิ่งดี ๆ ได้มากมายจากหลวงปู่เจี๊ยะ นำเสียดายก็ตรงที่ท่านได้ละสังขารไปแล้วตั้งแต่พ.ศ. ๒๕๔๗ คงเหลือแต่เรื่องราวมากมายที่สอนใจเราและอนุชนรุ่นหลัง

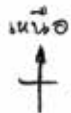
คลองบางกอกน้อย

คลองบางกอกใหญ่

วัดระฆัง

วัดใหม่-ศิรินคร
วัดใหม่-ศิรินคร

อ่าวไทย

อ่าวไทย

๖๒. ให้ทำตัวเหมือนหมา

สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) หรือหลวงพ่โต เป็นพระมหาเถระที่ขึ้นชื่อในด้านเมตตา เป็นที่พึ่งพาของผู้ทุกข์ยาก ใครมีปัญหา ไม่รู้จะแก้อย่างไร ก็มักนึกถึงหลวงพ่โต

คราวหนึ่งประเทศ แห่งวัดชนะสงคราม มีเรื่องผิดใจกับพระครูอุดมฉานผู้เป็นเจ้าของอาวาส รู้สึกรุ่มร้อนใจจนอยู่วัดนั้นไม่ไหว จึงพายเรือข้ามแม่น้ำเจ้าพระยามาที่วัดระฆัง ด้วยหวังหนีร้อนมาพึ่งเย็น

เมื่อพบหลวงพ่โต ประเทศก็นำตัวและแจ้งความประสงค์ว่า “เกล้ากระผมมีเรื่องไม่สบายใจ พยายามระงับความรุ่มร้อนในใจก็ไม่สำเร็จ จนร้อนผ้าเหลือง จึงขอความกรุณาจากใต้เท้า ขอพักที่วัดระฆังสักระยะหนึ่ง”

ได้ฟังเพียงเท่านี้ หลวงพ่อก็พูดขึ้นมาว่า “อยากสบายก็ให้ทำตัวเหมือนหมาซีจ๊ะ”

ประเทศงงนั่งอึ้งอยู่นาน เพราะไม่เข้าใจคำพูดของหลวงพ่

หลวงพ่จึงถามว่า “ท่านทะเลาะกับพระครูอุดมฉานมาไซ้ไหม”

ประเทศฟังแล้วก็สะดุ้ง อดสงสัยไม่ได้ว่าหลวงพ่รู้เรื่องนี้ได้อย่างไร ทั้งๆ ที่ยังไม่ได้เล่าอะไรให้ท่านฟังเลย

แล้วหลวงพ่ก็ขยายความว่า “เข้าใจไหมจ๊ะ ธรรมดาหมา

เมื่อเกิดกัดกันขึ้นแล้ว ถ้าตัวหนึ่งทำแพ้และนอนหงายเสีย ปล่อยให้เจ้าตัวชนะคร่อมอยู่ข้างบน ให้มันคำรามทำอานาจเสียก็หมดเรื่อง”

พระเทศฟังแล้วก็เข้าใจ จึงเปลี่ยนใจไม่ขอยุ่วัดระฆัง พายเรือกลับวัดชนะสงคราม นับแต่นั้นก็ทำตามที่หลวงพ่อบรรณา คือยอมเจ้าอาวาส ท่านจะว่าอะไรก็ได้เถียง ไม่นานความขัดแย้งก็ยุติ พระเทศอยู่วัดชนะสงครามได้อย่างมีความสุข

หลวงพ่อโตมิได้มีแต่เมตตาเท่านั้น ท่านยังเปี่ยมด้วยปัญญา จึงรู้ว่าความขัดแย้งนั้นมีอาจรังับได้ หากต่างฝ่ายต่างแข็งเข้าหากัน ยิ่งฝ่ายหนึ่งเป็นผู้น้อยด้วยแล้ว ก็ยากที่จะลงเอยด้วยดี ท่านจึงแนะนำให้ประเทศยอมโอนอ่อน ซึ่งช่วยให้อีกฝ่ายลดความแข็งกร้าว ทำให้มีอคติต่อกันน้อยลง สามารถเปิดใจรับฟังกันได้มากขึ้น

ที่จริงอย่าว่าแต่ผู้น้อยกับผู้ใหญ่เลย แม้เพื่อนกับเพื่อน สามีกับภรรยา หากมีเรื่องทะเลาะเบาะแว้งกัน ยากที่จะคลี่คลายได้ด้วย การเอาผิดเอาถูก หรือใช้เหตุผลยืนยันความถูกต้องของตน (หรือชี้ชัดความผิดของอีกฝ่าย) เพราะต่างฝ่ายต่างไม่ยอมเปิดใจกัน ต่อเมื่อลดอคติและความเป็นปฏิปักษ์ต่อกันก่อน ด้วยการที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยอมโอนอ่อน การรับฟังเหตุผลของกันและกันจึงจะเกิดขึ้นได้ และสามารถระงับความขัดแย้งได้ในที่สุด

๖๓. ที่ระลึกจากหญิงสาว

หลวงพ่อชา สุภทฺโท เป็นผู้ฉลาดในการสอนศิษย์ นอกจากการกระตุ้นให้เหล่าพระเถระมีความเพียรในการปฏิบัติและเคร่งครัดในพระวินัยแล้ว ท่านยังใส่ใจในความเป็นไปของลูกศิษย์ และให้คำแนะนำที่ “โดนใจ” อยู่เสมอ

ปัญหาหนึ่งที่มีก่อกำเนิดแก่พระหนุ่มเถระน้อยก็คือ ความใคร่ในกาม คราวหนึ่งท่านสังเกตเห็นพระหนุ่มรูปหนึ่งมีอาการร้อน

ผ้าเหลืองด้วยนึกถึงสีกา ท่านจึงทักขึ้นว่า “งูเห่าตายแล้วหรือยัง” พระรูปนั้นฟังแล้วก็หน้าแดง ท่านจึงพูดต่อว่า “ระวังนะ อย่าให้ งูเห่ามันฉก วันไหนมันแผ่แม่เบี้ยมาก ๆ ก็ให้ทำความเพียรให้มาก”

อีกคราวหนึ่งพระอาจารย์พรหมวังโสได้เล่าว่า ขณะที่ ท่านและเพื่อนพระนวกะกำลังนั่งรถอยู่กับหลวงพ่อบุ๊ ๆ ท่านก็หัน มามองพระหนุ่มชาวอเมริกันแล้วพูดว่า “ท่านกำลังคิดถึงแฟน ที่อเมริกาใช่ไหม” พระหนุ่มรูปนั้นประหลาดใจว่าหลวงพ่อบุ๊ทราบ ได้อย่างไร

แล้วหลวงพ่อบุ๊ก็บอกว่า “ไม่ต้องห่วง เรื่องนี้จัดการได้ ให้ท่านเขียนจดหมายถึงเธอ บอกให้เธอส่งของส่วนตัวบางอย่างมา ให้ท่าน เอาสิ่งที่ใกล้ชิดกับตัวเธอที่สุด ท่านจะได้เอาออกมาชื่นชม ได้เวลาคิดถึงเธอ”

พระหนุ่มถามด้วยความประหลาดใจว่า “พระเราทำได้หรือ ครับ”

“ทำได้สิ” ท่านตอบ

หลวงพ่อบุ๊ขยายความเพิ่มเติมว่า

“ท่านควรจะขอให้เธอส่งซีดีส่วนตัวมาให้ เมื่อไหร่ที่ท่านคิดถึง เธอ จะได้หยิบขวดซีดีของเธอออกมาสูดดม”

ไต่ยินเพียงเท่านี้ ความรัญจวนหวนคะนึ่งถึงหญิงสาวก็ หายไปจากใจพระหนุ่มโดยพลัน

๖๔. อมฤตธรรมจากเทวดา

คนทั่วไปแม้กระทั่งในหมู่ผู้ไฝ่ธรรม น้อยคนจะเคยได้ยินชื่อ หลวงพ่อทองรัตน์ กนตสีโล แต่ในหมู่นักกรรมฐานแล้ว ชื่อนี้มีความโดดเด่นมากในฐานะครูบาอาจารย์ผู้สืบทอดแนวทางปฏิบัติจาก หลวงปู่เสาร์ กนตสีโลและหลวงปู่มั่น ฐริทุดโต จนได้รับการยกย่องจากบูรพาจารย์ทั้งสององค์ว่าเป็นแม่ทัพนายกองพระกรรมฐาน ฝ่ายมหานิกาย ที่มักน้อย สันโดษ และเพียรในการปฏิบัติเป็นอย่างยิ่ง

ความโดดเด่นของหลวงพ่อทองรัตน์อีกประการหนึ่ง คือ นิสัยที่ห้าวหาญและโผงผาง ไม่เฉพาะกับผู้อื่นเท่านั้น แม้กับตัวท่านเอง ท่านก็ไม่ลดราวาศอกให้

เมื่อท่านบวชได้ ๒ พรรษา ท่านมีความเพียรในการปฏิบัติ แต่ไม่ประสบผล จึงมีความคิดอยากลาสิกขา แต่ท่านก็ไม่ยอมพยายามต่อสู้กับตัวเอง ถึงกับยื่นคำขาดกับตัวเองว่า “มึงอยากสึกหลาย ให้มึงตายอยู่นี้” และท่านก็ทำความเพียร เดินจงกรม นั่งสมาธิต่อเนื่อง ๖-๗ วัน แต่ความคิดอยากสึกก็ยังมีอยู่ ท่านจึงไม่ลงไปบิณฑบาตเป็นเวลาหลายวัน จนโยมคิดว่าตายแล้ว เมื่อเดินขึ้นมาเห็นท่านเดินจงกรมอยู่ จึงนำเอาอาหารมาถวาย แต่ท่านไม่ฉันท่อเมื่อญาติโยมอ่อนวอน ท่านจึงสนองศรัทธา

ช่วงนี้เองที่ท่านได้ยินยอมพูดถึงหลวงปู่เสาร์ และหลวงปู่มั่นว่าเป็นพระปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ท่านจึงตัดสินใจเดินทางไปหาครูบาอาจารย์ทั้งสอง เป็นเหตุให้หยุดความคิดเรื่องสึกหาลาเพศ

อย่างไรก็ตามหลายปีต่อมา อุปสรรคก็บังเกิดแก่ท่านอีกครั้งราวนี้กามราคะกำเริบอย่างแรง ท่านพยายามระงับเท่าไรก็ไม่เป็นผล สุดท้ายก็คว่ำขวานเก่าแล้วเดินตรงไปสับขอนไม้ผุ ท่านสับแล้วสับเล่าอย่างเต็มกำลัง พร้อมทั้งร้องด่าไปด้วย เหมือนกับจะตวาดกิลีสในใจตนว่า “โคตรพ่อ โคตรแม่มีง มีงสิไปสร้างโลก โลกาทองได้ มีงู้จักอยู่บ้อ มันทุกข์ โคตรพ่อ โคตรแม่มีง” ท่านทำอยู่อย่างนั้นจนหมดแรง ในที่สุดความกำหนัดก็หายไป

ท่านเป็นพระที่เอาใจใส่วัตรปฏิบัติของสงฆ์โดยเฉพาะพระผู้บวชใหม่ ไม่นิ่งดูตายที่จะแนะนำสั่งสอน แต่ท่านมีวิธีสอนและท้วงติงที่ไม่เหมือนใคร คราวหนึ่งพระใหม่ ๒ รูปเถียงกันเรื่องพระธรรมวินัย ต่างไม่ยอมกัน พระรูปหนึ่งหยิบหนังสือนวโกวาทมาเปิดเพื่อยืนยันว่าตนเป็นฝ่ายถูก แม้กระนั้นอีกฝ่ายก็ไม่ยอมการโต้แย้งบานปลายจนเป็นการทะเลาะวิวาท และทำท่าว่าอาจถึงขั้นวางมวยกัน

จู่ ๆ หลวงพ่อทองรัตน์ก็เดินตรงเข้ามายังกลุ่มพระใหม่พร้อมกับคว่ำหนังสือนวโกวาท ทำท่าเหมือนเซ็ดกันแล้วโยนทิ้งต่อหน้าพระทั้งสอง พร้อมกับพูดว่า “ฮู้ชู้กูหนี” (ตูดข้านี้) แล้วพูดต่อว่า “อย่าเห็ดคือครูบาอาจารย์ได้” (อย่าทำเหมือนอาจารย์นะ) “มันบาป” พระทั้งสองตกตะลึงพักใหญ่สุดท้ายก็ได้คิดและเลิกทะเลาะกัน

แม้ว่าท่านจะมีทีท่าโผงผาง แต่เมื่อถึงคราวถูกกระทบ ท่านก็นิ่งสงบได้อย่างน่าทึ่ง คราวหนึ่งมีคนเขียนบัตรสนเท่ห์ใส่บาตรท่าน เมื่อท่านกลับถึงวัด ก็ห่มจีวรพาดสังฆาฏิอย่างดี แล้ว

ยื่นบัตรสนเท่ห์ให้พระเณรอ่าน พร้อมกับพูดว่า “เข้าลูกอ่าน อมฤตธรรมแน่ เทวดาเขาใส่บาตรมา หาฟังยากตัว”

ระหว่างที่พระเณรอ่าน ท่านก็พนมมือฟังไป ข้อความนั้นมีว่า

“พระผีบ้า เป็นพระเป็นเจ้า ไม่สำรวม ไม่มีศีล ไม่มีวินัย ประจบสอพลอขอของจากชาวบ้าน พระแบบนี้ถึงจะเหาะเหินเดินอากาศได้ ก็ไม่นับถือเป็นพระ ให้รีบออกจากวัดไป ถ้าไม่ไปจะเอาลูกตะกั่วมาฝาก”

พอพระเณรอ่านจบ ท่านก็พนมมือสาธุ แล้วพูดว่า

“เอาเก็บไว้ได้แทนพระบูชาเด้อ โลกธรรมแปดมันนี่เอง แต่ก่อนได้ยินแต่ชื่อว่า มีลาภ-เสื่อมลาภ มียศ-เสื่อมยศ มีสรรเสริญ-มีนินทา มีสุข-มีทุกข์ โอ้ย ของดีตัวนี้ สาธุ...พ่อได้ฟังแล้วแก่นธรรมเพิ่งมาเมื่อนี้ (วันนี้) เอง เก็บไว้ เก็บไว้”

ผู้มีปัญญานอกจากจะไม่หวั่นไหวเสียงตำหนิแล้ว ยังเห็นประโยชน์ของคำตำหนิด้วย หลวงพ่อทองรัตน์เป็นแบบอย่างของผู้มีปัญญาที่มองเห็นธรรม แม้กระทั่งจากคำต่อว่าของญาติโยมมิใช่แค่ธรรมธรรมดา แต่เป็น “อมฤตธรรม” ของ “เทวดา” เลยทีเดียว

๖๕. สิ่งทีพืงเห็นด้วยใจ

“เขมานันทะ” หรือ โกวิท เอนกชัย นักเขียนและศิลปิน ผู้ไฝ่ธรรม เป็น “ศิษย์สวนโมกข์” ที่มีบทบาทสำคัญผู้หนึ่ง เพราะ ในช่วงที่บวชปฏิบัติอยู่กับท่านอาจารย์พุทธทาสนั้น ได้ฝากผลงาน ไว้ที่โรงมหรสพทางวิญญานหลายชิ้น รูปปั้นพระอวโลกิเตศวร ครึ่งตัวก็เป็นผลงานของท่าน อีกทั้งยังมีงานเขียนงานบรรยายทาง ธรรมมากมายหลายชิ้น ก่อนที่จะลาสิกขามาเป็นอุบาสกผู้มุ่งมั่น ในการปฏิบัติ

ในช่วงที่เป็นภิกษุอยู่นั้น เขมานันทะได้เคยจาริกไปตามชนบทหลังจากอยู่สวนโมกข์มาหลายปี ท่านได้พบ “พระบ้านนอก” หลายรูป ที่มีปฏิปทาน่าสนใจ แม้ว่าอาภักิริยาภายนอกของท่านเหล่านั้นจะไม่งดงามในสายตาของคนเมือง หรือชาวพุทธที่เคร่งวินัย แต่ท่านเหล่านั้นมีคุณธรรมบางอย่างที่น่าประทับใจ และน่าสรรเสริญ ประสพการณ์ดังกล่าวทำให้ทัศนคติของท่านต่อพระเหล่านั้นเปลี่ยนแปลงไป

คราวหนึ่งท่านจาริกไปที่ชายแดนป่าดงเบซาร์ ตั้งใจค้างแรมที่วัดหนึ่งกลางทางจึงไปขออนุญาตเจ้าอาวาสซึ่งเป็นพระมีอายุ พอถามลงกราบ หลวงพ่อก็ตะคอกทันทีว่า “มาทำไม อดอยากจะตายอยู่แล้วที่นี่” แต่พูดจบท่านก็รีเข้ามาช่วยหิ้วยาม ถูกรมให้ พอพาไปถึงกุฏิพัก ท่านก็สั่งโยมว่า ฟรุ้งนี่เอาปืนโตมาถวายท่านด้วยนะ

ฟรุ้งเข้าก็พาพระอาคันตุกะไปชมถ้ำด้วยกัน ทั้ง ๆ ที่เพิ่งรู้จักกัน ท่านพูดว่านาน ๆ มาที ไปดูถ้ำกัน ท่านรู้สึกสนุกกับการพาเที่ยวด้วย “นี่คือพระชนบท คือพระที่หยาบ (แต่) มักเปิดเผยจริงใจ” เขมานันทะตั้งข้อสังเกต

ความที่ได้มีโอกาสอยู่ใกล้ชิดกับพระชนบทในฐานะพระด้วยกัน ทำให้ท่านหันกลับมามองพระบางรูปที่เคยรังเกียจด้วยสายตาที่เปลี่ยนไป หนึ่งในนั้นคือ “หลวงพ่อดิม” แห่งจังหวัดสงขลา ตอนท่านยังเด็ก คือนั่งราวสองทุ่มหลวงพ่อดิมมาสงขลาด้วยกิจธุระบางอย่าง พอมาถึงท่านก็แวะไปที่บ้านของด.ช. โกวิท แล้วตบประตูบ้านเรียกแม่ของด.ช. โกวิทว่า “อีน้อง ฟรุ้งนี่แกงไก่อ๊ะ เอาไปถวายกู” แล้วก็ไป

ตอนนั้นด.ช. โกวิท รู้สึกไม่ชอบใจ แต่ก็ไม่ได้แสดงออก แต่อย่างไร ต่อมาเมื่อบวชเป็นเขมานันท์ภิกขุ ท่านได้ไปกราบ หลวงพ่อฉิม กลับเห็นอีกภาพหนึ่ง

ท่านเล่าว่า “ผมเห็นความน่ารัก ความเปิดเผยความที่ไม่มีมุขลับเลยในชีวิตของแก แกนอนอยู่ พอป่าผมไปกราบ แกว่ามีอะไรมาให้กุ๊กกินวันนี้ นี่เป็นอะไรอีกมุมหนึ่งที่เรานึกไม่ถึง เป็นวัฏนธรรมเสมือนกระด้างและหยาบ แต่จริงๆ คือเปิดเผยจริงใจกับทุกคน ไม่ปกปิดซ่อนเร้นเลย ที่นอนฝากุ๊กก็ยังไม่มี นึกเงียนหมากขึ้นมา แกจับกระบอกย่น (กระบอกตำหมาก) โยนมาบอกบ้ำว่า ย่น(ตำ)หมากให้กุ๊กสักคำสิ แกไม่ทะนงตนอะไร เป็นพระธรรมดาๆ ไม่ทะเยอทะยานอะไร คุณค่าอันซ่อนเร้นอย่างนี้รู้จักยากตรงที่ว่า เรายังอ่อนหัด และเราจะหลงชิงชัง”

ท่านพบว่าพระเหล่านี้ ชาวบ้านจะเคารพมาก และให้ “อภิสิทธิ์ธรรม” คือยกให้ท่านในบางเรื่อง ไม่ว่าจะกล่าวไม่ถือสา เขมานันท์ะพูดโยงไปถึงพระบ้านนอกอย่างหลวงพ่อฉิมว่า “พระสงฆ์เช่นนี้ดูหยาบคาย แต่ว่าดูเหมือนไม่มีใครถือสาเลย บางทีพูดคำหยาบ แต่ไม่มีใครถือสา เพราะหยั่งรู้ว่าในคำพูดนี้ไม่มีอะไรเลย ไม่เบียดเบียน ไม่เกลียด ไม่รัก ไม่โลภอะไร”

เขมานันท์ะยังเล่าถึงหลวงพ่อกีรูปหนึ่ง คือ “หลวงพ่อแดง” ซึ่งชาวเกาะสมุญนับถือมาก เพราะเชื่อว่าท่านมีอิทธิปาฏิหาริย์ แต่เขมานันท์ะกลับมองว่าท่านเหมือนพระเซน “ชั่วชีวิตของท่าน ๘๐ เปอร์เซนต์ของห้วงเวลาอยู่ในน้ำ แล่นเรือไปไปรูปเดียว แต่ก่อนท่านเป็นสมภารวัดมีชื่อเสียง มีลูกศิษย์ลูกหาเยอะ ท่านเป็อระอาต่อ

กิจกรรมทางโลก ท่านเลยใช้เรือใบลำเดียว แล้วใช้ความรู้โบราณเกี่ยวกับทิศทางลม คราท่านออกทะเล คนมามุ่งดูกันที่ฝั่ง ต่างยกมือประนม เห็นท่านชักใบที่ใบเขียนว่า พุทธะ ลูกศิษย์ลูกหามายืนออกันริมฝั่งเพื่อดูอาจารย์แล่นเรือ”

เรื่องราวเหล่านี้เตือนใจได้ดีว่า อย่าตัดสินคนด้วยรูปแบบและอากัปกริยา หากควรพิจารณาให้ลึกถึงคุณสมบัติภายใน แม้รูปลักษณ์ภายนอกจะสำคัญ แต่ก็สามารถหลงตาเราได้ หากยึดติดถือนั่นในสิ่งที่เห็นด้วยตา ก็อาจทำให้เราละเลยสิ่งที่พึงสัมผัสด้วยใจ

๖๖. วาระสุดท้ายของท่านพุทธทาสภิกขุ

ปี ๒๕๓๔ ท่านอาจารย์พุทธทาส มีอาการหนักด้วยโรคหัวใจ ตอนนั้นท่านอายุ ๘๕ ปีแล้ว ลูกศิษย์มีความเป็นห่วงท่านมาก โรงพยาบาลศิริราชถึงกับส่งแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านโรคหัวใจมา รักษาท่าน เมื่อนายแพทย์นิธิพัฒน์ เจียรกุล ได้พบท่านเป็น ครั้งแรก อย่างแรกที่แปลกใจก็คือ “สีหน้าและท่าทางของท่าน อาจารย์นั้นไม่ได้สัดส่วนกันกับอาการอาพาธที่เราตรวจพบ” คือถ้าเป็นผู้ป่วยธรรมดาและมีอายุมากขนาดนี้ จะต้องมสีหน้า

และท่าทางว่าเจ็บป่วยอย่างชัดเจนกว่านี้ แต่ท่านอาจารย์กลับดูสงบ ไม่มีอาการทุกข์ร้อน เว้นแต่น้ำเสียงเท่านั้นที่อ่อนแรงและสีหน้าที่ อิดโรย “ผมยังไม่เคยเห็นการแสดงออกของผู้ป่วยแบบนี้มาก่อน”

เนื่องจากอาการของท่านหนักมาก แพทย์จึงขอให้ท่านเดินทางเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาล แต่ท่านปฏิเสธโดยให้เหตุผลว่า “อาตมาอยากให้การอาพาธ และการดูแลรักษานั้นเป็นไปแบบ ธรรมชาติ ธรรมดาๆ เหมือนกับการอาพาธของพระสงฆ์ทั่วไปใน สมัยพุทธกาล” และ “ขอใช้แผ่นดินนี้เป็นโรงพยาบาล”

คณะแพทย์พยายามชี้แจงว่าอาการของท่านนั้นหนักจน สามารถทำให้ท่านมรณภาพได้ตลอดเวลาและอย่างทันทีทันใด หาก ทำการรักษาอยู่ที่วัดซึ่งขาดอุปกรณ์ทางการแพทย์

แต่ท่านฟังแล้วก็ยิ้มๆ หัวเราะะ หึ หึ ไม่ว่าจะอะไร แล้วสักครู่ ก็กล่าวปฏิเสธ คณะแพทย์ไม่ละความพยายาม ต่อรองว่าหากท่าน เข้าโรงพยาบาลไม่ว่าจะเป็นที่ไหน จะไม่มีการใช้เทคโนโลยีที่เกินเลย เช่นการเจาะคอหรือใส่สายระโยงระยางต่าง ๆ แต่ท่านก็ยังปฏิเสธ อย่างนี้มันवलเช่นเคย ด้วยการหัวเราะะ หึ หึ และพูดคำว่า “ขอร้อง ขอร้อง”

“การรักษาตัวเองโดยธรรมชาติเป็นสิ่งที่เหมาะสม อาตมา ถือหลักนี้มาแต่ไหนแต่ไรแล้ว ให้ธรรมชาติรักษา ให้ธรรมะรักษา ส่วนคุณหมอก็ช่วยผดุงชีวิตให้มันโมเมๆ ไปได้ อย่าให้ตายเสียก่อน ขอให้แผ่นดินนี้เป็นโรงพยาบาล แล้วธรรมชาติก็จะรักษาการเจ็บ ป่วยต่าง ๆ ได้เอง ได้เท่าไรก็เอาเท่านั้น ไม่ควรจะมีอายุมากกว่า พระพุทธเจ้า ธรรมชาติจะเป็นผู้รักษา ทาง การแพทย์หยูกยาต่าง ๆ

ช่วยเพียงอย่าเพิ่งตาย”

ท่านยังกล่าวอีกว่า “การเรียนรู้ชีวิตใกล้ตาย ทำให้มีปัญญาที่สมบูรณ์ขึ้น เราจะศึกษาความเจ็บ ความตาย ความทุกข์ ให้มันชัดเจน ไม่สบายทุกที ก็ฉลาดขึ้นทุกทีเหมือนกัน”

ในที่สุดคณะแพทย์ก็ยอมตามความต้องการของท่าน โดยให้การรักษาท่านที่สวนโมกข์ ในที่สุดท่านก็มีอาการดีขึ้นและสามารถเผยแพร่ธรรมได้อีกต่อไป

อย่างไรก็ตามหลังจากนั้นไม่ถึง ๒ ปี วาระสุดท้ายของท่านก็มาถึง

เช้าวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๓๖ ท่านตื่นตามปกติ ประมาณ ๔.๐๐ น. จากนั้นก็ลุกขึ้นมาล้าง เตรียมงานเทศน์ ในวันเลิกอายุ ๒๗ พฤษภาคม แต่ทำไปได้เพียง ๑๐ นาที ท่านก็ล้มตัวลงนอน และพูดกับพระอุปัชฌายาคือพระสิงห์ทองว่า “ทอง วันนี้เรารู้สึกไม่สบาย” หลังจากนั้นก็นอนยาหอมแล้วก็นอนต่อ

ประมาณ ๖.๐๐ น. ท่านบอกพระสิงห์ทองว่า “วันนี้ เรารู้สึกไม่ค่อยสบาย ไปตามท่านโพธิ์ (เจ้าอาวาสสวนโมกข์) มาพบที่ เธอไม่ต้องไป ให้คนอื่นไปตาม เพราะเราไม่สบาย”

เมื่อท่านอาจารย์โพธิ์มาถึง ท่านพูดด้วยน้ำเสียงปกติว่า “น่ากลัวอาการเดิม จะกลับมาเป็นอีกแล้ว ไปโทรศัพท์ ตามยูร (นพ. ประยูร คงวิเชียรวัฒน์) มาพบที่”

ตอนนั้นท่านรู้แล้วอะไรจะเกิดขึ้นกับท่าน จึงพูดกับพระเลขานุการคือพระพรเทพว่า “เอาบุญแจ (บุญแจตู้เอกสารหนังสือ)

ในกระเปาะนี้ไปด้วย เราไม่อยากจะตายคาบุญแจ” ตอนนั้นท่านพรเทพไม่คิดว่า ท่านจะเป็นอะไรมาก จึงช่วยกันนวดแล้วให้ท่านอาจารย์นอนพัก

ประมาณ ๘.๐๐ น. ท่านก็พูดกับพระสิงห์ทองว่า “ทอง ทอง เราจะพูด ไม่ได้แล้ว ลิ้นมันแข็งไปหมดแล้ว” ต่อจากนั้น ท่านพูดไม่ชัด เมื่อพระอาจารย์โพธิ์มาพบท่าน ท่านพยายามพูดกับอาจารย์โพธิ์ ประมาณ ๔-๕ ช่วง คล้ายจะสั่งเสีย แต่ไม่มีใครฟังออก จับความไม่ได้ ไม่รู้เรื่อง เนื่องจากเส้นเลือดในสมองแตกทำให้สมองที่ควบคุมการพูดเสียไป

เมื่อพระที่แวดล้อมแสดงปฏิกิริยาว่า รับรู้ไม่ได้ ท่านก็หยุดพูด จากนั้นท่านก็สาธยายธรรม ซึ่งพระรูปอื่นก็ฟังไม่ออก แต่ท่านอาจารย์โพธิ์ พอจับความในช่วงที่สั้น ๆ ว่า ยตถ เนว ปฐวี น อาโป น เตโช น วาโย ซึ่งเป็นความตอนหนึ่งใน “นิพพานสูตร” ระหว่างนั้นท่านสาธยาย ทบทวนไป ทบทวนมา หลายครั้ง

หลังจากนั้นท่านก็ไม่ได้ตัว แพทย์จึงนำท่านไปรักษาที่โรงพยาบาลสุราษฎร์ และในที่สุดก็นำท่านไปที่โรงพยาบาลศิริราช ทุกคนรู้ว่าการทำดังกล่าวเป็นการขัดความประสงค์ของท่าน แต่ก็จำเป็นต้องทำเพราะเชื่อว่าจะช่วยให้ท่านหายได้ แต่หลังจากใช้ความพยายามเต็มที่กว่า ๔๐ วันก็ยอมรับความล้มเหลว ในที่สุดจึงพาท่านกลับมายังสวนโมกข์เมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม พอมาถึงสวนโมกข์ได้ไม่กี่นาทีท่านก็หมดลม

๖๗. ทะไลลามะ พระธรรมดา

ก่อนมีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับนับถือของคนทั้งโลก ท่านทะไลลามะผ่านการเคี่ยวกรำอย่างหนักทั้งในด้านปริยัติและปฏิบัติ จนมีความเข้าใจลึกซึ้งเกี่ยวกับพุทธศาสนา และรู้รอบคัมภีร์ต่างๆ ของนิกายทั้งสี่ ขณะเดียวกันก็มีคุณสมบัติด้านในที่หลายคนรู้สึกได้เมื่อได้อยู่ใกล้ชิด แม้จะไม่เคยรู้จักท่านมาก่อน

ว่ากันว่าเมื่อ ๓๐ ปีก่อน พระองค์เสด็จเยือนประเทศเม็กซิโก เจ้าภาพได้จัดหาคนมารักษาความปลอดภัยให้พระองค์ เนื่องจากมีทุนจำกัดจึงจ้างคนระดับล่างมาดูแลพระองค์ คนเหล่านี้พื้นเพเป็นนักเลง ชอบกินเหล้า พุดจาหยาบคาย เออะอะไววายวาย ไม่มีกิริยามารยาท แต่หลังจากที่ดูแลพระองค์แค่ ๒ วันก็รู้สึกซาบซึ้งประทับใจพระองค์มาก ต่างชื่นชมว่าพระองค์เป็นคนที่น่ารักที่สุดในโลก และพากันในครอบครัวมารับพรจากพระองค์ ทั้งๆ ที่คนเหล่านี้นับถือคริสต์ศาสนา

แต่แม้จะได้รับคำยกย่อง ทั้งในฐานะผู้รู้ธรรมชั้นสูง และตัวแทนชาวพุทธที่โดดเด่นที่สุดในโลก พระองค์กลับมีความถ่อมตัวมาก พระองค์ตรัสเสมอว่าพระองค์เป็น “พระธรรมดา”

เคยมีคนถามว่า “การบรรลุธรรมนั้นเป็นอย่างไร”

พระองค์ตอบว่า “อาตมาก็ไม่รู้ ขอให้ไปถามอาจารย์พระองค์นั้น” แล้วพระองค์ก็เอ่ยชื่อวิปัสสนาจารย์ที่อาวุโสกว่าพระองค์

เมื่อมีคนถามพระองค์ว่า “อะไรทำให้พระองค์มีความสุขที่สุด”

แทนที่พระองค์จะพูดถึงสภาวะธรรมชั้นสูง พระองค์ทรงตอบสั้นๆ ว่า “อาหารดีและหลับสนิท”

เคยมีคนถามพระองค์ว่า “พระองค์จำได้ไหมว่าชาติก่อนพระองค์เป็นอะไร”

พระองค์ทรงหัวเราะแล้วตอบว่า “รู้ไหม อาตมายังจำแทบไม่ได้เลยว่าอาทิตย์ก่อนอาตมาทำอะไรบ้าง”

พระองค์ทรงเป็นผู้ที่มีความเห็นอกเห็นใจผู้คนมาก หญิงหนึ่งเล่าว่าเธอเพิ่งสูญเสียพ่อไป สีหน้าเธอบ่งบอกถึงความเศร้า พระองค์ตอบว่า “รู้ไหม อาตมาพิจารณาความตายวันละ ๕ ครั้ง แต่หากว่าวันนั้นมาถึง อาตมาเกรงว่าอาตมาจะ...พลั้งพลาดไป”

มีเรื่องเล่าว่าเคยมีฝรั่งคนหนึ่งถามพระองค์ว่า “กรุณาตอบสั้น ๆ ง่าย ๆ ว่า ทำอย่างไรจึงจะบรรลุธรรมได้เร็วที่สุด”

พระองค์ทรงมองชายผู้อยู่ตรงหน้า พิจารณาใคร่ครวญเขาอย่างใกล้ชิดอยู่พักหนึ่ง แล้วทรงมีน้ำตาคลอเบ้า

พระองค์ทรงกำลังบอกเขาหรือเปล่านั้น คนเราต้องผ่านความทุกข์ยากแสนสาหัสสักเท่าใดกว่าจะบรรลุธรรมได้ หรืออาจทรงกำลังรู้สึกสงสารเขาอยู่ก็ได้ ที่ต้องผ่านความทุกข์ยากมากมายกว่าจะสนใจการพ้นทุกข์

๖๘. เหนือโลกกรรม

สมเด็จพระสังฆราชเจ้าองค์สุดท้ายของกรุงรัตนโกสินทร์ คือ สมเด็จพระสังฆราชเจ้ากรมหลวงวชิรญาณวงศ์ พระนามเดิมคือ ม.ร.ว. ชื่น นพวงศ์ ประสูติในต้นสมัยรัชกาลที่ ๕ และบรรพชาเป็นสามเณรตั้งแต่อายุ ๑๓ ปี หลังจากนั้นก็ทรงครองเพศบรรพชิตสืบมา จนได้รับสถาปนาเป็นสมเด็จพระสังฆราชเมื่อทรงมีพระชนมายุ ๗๓ พรรษา เมื่อพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชเสด็จออกผนวชพ.ศ. ๒๕๑๙ พระองค์ได้ทรงเป็นพระราชอุปัชฌาย์ (อุปัชฌาย์) ก่อนที่จะสิ้นพระชนม์ ๒ ปีถัดมา

แม้ว่าพระองค์ทรงมีชาติตระกูลอันสูง อีกทั้งทรงดำรงตำแหน่งประมุขสงฆ์ แต่พระองค์ทรงมีชีวิตอย่างเรียบง่าย สมถะ มีเมตตาและเป็นกันเองอย่างยิ่ง ไม่เฉพะกับผู้คน แต่ยังรวมถึงสรรพสัตว์ด้วย เป็นที่รู้จักกันว่าเมื่อใดเวลาฉัน พระองค์จะเสด็จไปประทับที่ห้องเล็ก นั่งกับพื้น หันหลังพิงฝา ะหว่างที่ฉันก็จะหยิบข้าวสุกทีละเม็ดจิ้มกับข้าว แล้วเอาติดไว้ที่ฝาเบื้องหลัง แล้วเอานิ้วเคาะที่ฝาเบาๆ ครั้งสองครั้ง จิ้งจอกก็จะวิ่งออกมากิน บางตัวก็รู้เวลา ออกมาคอย และกินอาหารจากพระหัตถ์ของพระองค์เลยทีเดียว ว่ากันว่าพระองค์ทรงรู้จักจิ้งจอกทุกตัวในกุฏิ

พระองค์ยังทรงขึ้นชื่อในเรื่องความเป็นกันเอง ไม่ถือพระองค์ อีกทั้งไม่มีพิธีรีตอง คราวหนึ่งพระองค์เสด็จไปงานบุญที่วัดแห่งหนึ่งในจังหวัดลพบุรี ชาวบ้านที่มาทำบุญไม่รู้จักพระองค์ก็เรียกพระองค์ว่าหลวงตา พระองค์ก็ตอบรับ สนทนากับชาวบ้านทั้งวันอย่างสนุกและสบายใจ

บางครั้งพระองค์หายไปจากวัดบวรนิเวศเป็นเวลานาน พระผู้ใหญ่ในวัดตามหากันจนวุ่น ถามใครก็ไม่มีการรู้ว่าเสด็จออกจากวัดตอนไหน เพราะไม่มีรถหลวงประจำตำแหน่งสังฆราชมารับ ครั้นราวๆ เทียงเศษ ผู้คนก็โล่งใจเมื่อเห็นพระองค์เดินถือตาลปัตรกลับมาเอง เพราะทรงรับนิมนต์ชาวบ้านไปสวดมนต์และฉันเพลตามห้องแถวเล็กๆ บริเวณเสาชิงช้าหรือบางลำพู เรื่องแบบนี้เลขานุการประจำพระองค์มักไม่รู้ เพราะใครที่ประสงค์จะมานิมนต์พระองค์ สามารถเข้าถึงพระองค์ได้โดยตรงและง่ายตาย ส่วนพระองค์ก็มักจดวันเวลาไว้ตามเศษกระดาษบ้าง ห่อใบชาบ้าง สุดแต่ว่ามีอะไรอยู่ใกล้มือ

มีเรื่องเล่าว่า วันที่มีประกาศสถาปนาพระองค์เป็นสมเด็จพระสังฆราชในพระบรมมหาราชวัง ศิษย์วัดกลุ่มหนึ่งที่ตามพระราชาคณะของตนเข้าไปในวัง ได้จับกลุ่มนั่งคุยกันอยู่ข้างนอก เด็กคนหนึ่งถามขึ้นมาว่า “สังฆราชองค์ใหม่ชื่ออะไรไว้อย่างไร?” เด็กในกลุ่มไม่ทันจะตอบ ก็มีเสียงหัวเราะดังมาจากข้างหลังว่า “ชื่อชินไว้อย่างไร” เมื่อเด็กหันหลังไปยังต้นเสียง ก็พบว่าผู้ตอบคือพระองค์นั่นเอง

ตอนนั้นพระราชพิธีเพิ่งเสร็จ พระองค์จึงเสด็จออกมาตามลูกศิษย์กลับวัด บังเอิญได้ยินคำถามของเด็ก พระองค์จึงตอบให้เพราะนามเดิมของพระองค์คือ ม.ร.ว. ชิน นพวงศ์

แม้ทรงมีชาติตระกูลและสมณศักดิ์อันสูงยิ่ง แต่สิ่งเหล่านี้แทบไม่มีความหมายกับพระองค์เลย จะว่าพระองค์ไม่ไยดีเลยก็ได้ เพราะทรงตระหนักว่ามันเป็นแค่สมมติที่มีควรลุ่มหลง อีกทั้งเป็นโลกธรรมที่ไม่ยั่งยืน สำหรับพระองค์ การครองตนอย่างสมณะตามวิถีของสมณะ มุ่งลดละกิเลสตามคำสอนของพระพุทธองค์ เป็นสิ่งประเสริฐและสำคัญเหนืออื่นใด

๖๙. กตัญญูต่อผู้มีพระคุณ

หลวงพ่อบุญรอด เดิมชื่อโรเบิร์ต แจ็คแมน เป็นพระฝรั่งรูปแรกที่เป็นศิษย์ของหลวงพ่อบุชา สุภทฺโท ภายหลังได้เป็นเจ้าอาวาสองค์แรกของวัดป่าบ้านนาชาติ ต่อมาได้เป็นกำลังสำคัญในการก่อตั้งวัดป่าจิตตวิเวกและวัดอมราวดีในประเทศอังกฤษ ตามมาด้วยวัดสาขาอีกมากมายในยุโรปและอเมริกา ทำให้สมาธิภาวนาและวัตรปฏิบัติแบบพระป่าเป็นที่รู้จักในโลกตะวันตก จนท่านได้รับเลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระราชสุเมธาจารย์

ท่านเดินทางมายังเมืองไทยเป็นครั้งแรกเมื่อพ.ศ. ๒๕๐๙ เพราะมีความสนใจในพุทธศาสนาตั้งแต่ออยู่ที่ประเทศมาเลเซีย เมื่อได้บำเพ็ญกรรมฐานที่วัดมหาธาตุฯ ท่านพระจันทร์ ก็มีความสนใจอยากบวชพระ ท่านเริ่มต้นชีวิตบรรพชิตด้วยการเป็นสามเณรโดยมีพระราชปริชาญาณมุนีเจ้าคณะจังหวัดหนองคายเป็นอุปัชฌาย์

หลังจากที่ได้ทำกรรมฐานอย่างเข้มข้นอย่างลำพังในกุฏิเป็นเวลาหนึ่งปี ท่านตระหนักถึงความสำคัญของการมีครูบาอาจารย์เพื่อแนะนำการปฏิบัติให้ถูกทาง จึงเริ่มแสวงหาอาจารย์กรรมฐานที่พึ่งพาได้

ระหว่างอยู่ที่ประเทศลาวเพื่อต่อวิชาเข้าเมืองไทย ท่านได้พบพระไทยรูปหนึ่ง ชื่อพระสมหมาย มีกิริยาน่าเลื่อมใส พระสมหมายได้พรรณนาถึงอาจารย์ของท่านที่จังหวัดอุบลราชธานี สามเณรสุเมโห ฟังแล้วก็เกิดความสนใจอยากไปศึกษาปฏิบัติกับท่าน อาจารย์รูปนั้นคือหลวงพ่อชา สุภทฺโท แห่งวัดหนองป่าพง เมื่อคิดว่าพบอาจารย์แล้ว ท่านได้ตัดสินใจวชพระ โดยกลับไปอุปสมบทที่หนองคาย มีพระราชปริชาญาณมุนีเป็นอุปัชฌาย์เช่นเคย

พระสมหมายเป็นทั้งผู้แนะนำและผู้พาพระสุเมโหไปกราบหลวงพ่อชาเป็นครั้งแรก ท่านจึงรู้สึกเป็นหนี้บุญคุณพระสมหมาย แต่เมื่ออยู่ด้วยกันได้ไม่นาน ท่านก็เริ่มมีปัญหาเกี่ยวกับพระรูปนี้ ทั้งนี้เพราะพระสมหมายเป็นผู้ที่เคร่งครัดในพระวินัยมาก แต่ด้วยความยึดติดถือมั่นในพระวินัย ท่านจึงจู้จี้ขี้นและเพ่งโทษจับผิดผู้อื่นเป็นประจำ พระสุเมโหจึงรู้สึกหงุดหงิดรำคาญใจมาก

ในเวลาต่อมาพระสมหมายได้ลาสิกขาบวช กลับไปเป็นฆราวาสได้ไม่กี่ปี วิถีชีวิตก็เหวี่ยงไปในทางตรงข้าม จากพระที่เคร่งวินัย กลายเป็นคนขี้เหล้าเมายา พระสุเมโหจึงรู้สึกผิดหวังและรังเกียจทิตสมหมายมาก ไม่อยากให้ใครรู้ว่าทิตสมหมายเป็นผู้พาท่านมาวัดหนองป่าพง เมื่อเรื่องนี้ทราบถึงหลวงพ่อชา ท่านก็เตือนสติพระสุเมโหให้สำนึกถึงบุญคุณของทิตสมหมาย และปฏิบัติต่อเขาด้วยความเคารพ

“นี่สุเมโธ เวลาเห็นสมหมาย ต้องเรียก ‘อาจารย์’ ทุกครั้ง ต้องเรียกว่า ‘อาจารย์สมหมาย’ ต้องแสดงความกตัญญูทักท้วงต่อสมหมาย เพราะสมหมายเป็นผู้ที่พาสุเมโธมาพบหลวงพ่อก่อน ถ้าไม่มีสมหมาย สุเมโธก็ไม่ได้มาที่วัดหนองป่าพง”

คำพูดของหลวงพ่อบอกทำให้ท่านเปลี่ยนทัศนคติที่เคยมีกับทิดสมหมาย ความเกลียดชังหายไป มีแต่ความสำนึกในบุญคุณมาแทนที่ เวลาพบทิดสมหมาย ท่านจะเรียกว่า “อาจารย์สมหมาย” ทุกครั้ง เมื่อท่านไปตั้งวัดที่ประเทศอังกฤษ ทุกครั้งที่กลับมาเมืองไทย ท่านจะหาโอกาสไปเยี่ยมอาจารย์สมหมาย พร้อมของฝากเป็นประจำ

ส่วนทิดสมหมายนั้น ชีวิตมีแต่ตกต่ำแย่ลง ปล่อยตัวปล่อยใจจนติดเหล้าอย่างหนัก กลายเป็นโรคสุราเรื้อรัง ถึงขั้นสติฟั่นเฟือน กลายเป็นคนเร่ร่อน แต่ก็ได้รับการสงเคราะห์จากพระผู้ใหญ่ที่เคยรู้จักกัน สร้างกระท่อบให้อยู่หลังวัด อาศัยข้าวกันบาตร และเก็บขยะขายไปวัน ๆ แต่แล้ววันหนึ่งขณะที่เดินข้ามถนนเพื่อไปขอเศษอาหารในตลาดได้ถูกรถเมล์พุ่งชนอย่างแรงจนเสียชีวิต

หลังจากเกิดเหตุการณ์ดังกล่าว หลวงพ่อบอกได้แนะนำให้พระสุเมโธอุทิศส่วนกุศลจากการปฏิบัติให้แก่ทิดสมหมาย ท่านได้น้อมรับและยินดีปฏิบัติตามจวบจนทุกวันนี้

หลวงพ่อบอกเคยกล่าวถึงเรื่องนี้ว่า “เพราะอาจารย์สมหมายพาเรามาพบหลวงพ่อบอก จึงทำให้มีพระสุเมโธในปัจจุบัน... อาจารย์สมหมายจึงมีบุญคุณกับเรา มีคุณต่อพระพุทธศาสนา ส่วนอาจารย์สมหมายจะสึกแล้วไปติดเหล้า นั่นเป็นเรื่องของท่าน แต่เป็นหน้าที่ของพระสุเมโธที่ควรแสดงความกตัญญูทักท้วง”

เรื่องราวของทิดสมหมายนั้นเป็นคติสอนใจได้หลายอย่าง นอกจากให้ข้อคิดเกี่ยวกับการมองผู้มีพระคุณอย่างรู้จักแยกแยะแล้ว ยังสะท้อนถึงภูมิธรรมของหลวงพ่อบุญช้อยด้วย แม้ท่านเป็นผู้เคร่งครัดในวินัยและใฝ่ธรรมอย่างยิ่ง แต่เมื่อศิษย์ของท่านกลายเป็นขี้เหล้าเมายา ประพฤติตนไม่สมกับเป็นชาวพุทธหรือศิษย์หนองป่าพง ท่านก็ไม่ได้โกรธหรือรังเกียจแต่อย่างใด หากยังมีความเมตตา และแนะนำให้ศิษย์ผู้น้องสำนึกในบุญคุณของเขา และแสดงความกตัญญูเป็นการตอบแทน

ความดีนั้นหากยึดมั่นถือมั่นหรือ “ติดดี” เมื่อใด ก็อาจทำให้เกิดความโกรธเกลียดผู้ที่ไม่ดีเหมือนตน หรือไม่ดีอย่างที่ตนคาดหวังก็ได้ แต่หลวงพ่อบุญช้อย ท่านทำดีโดยไม่ติดดี จึงสามารถคงความดีและมีความดีให้แม้กระทั่งผู้ที่พลัดตกจากความดีหรือผิดศีล

ชีวิตที่ผกผันของทิดสมหมายยังเป็นอนุสติเตือนใจว่า ผู้ที่เคร่งครัดในวินัย จนเห็นแต่ความผิดพลาดของผู้อื่นนั้น หากไม่ระมัดระวัง ก็อาจพลิกกลับเป็นตรงข้าม ตกต่ำแย่ยิ่งกว่าคนที่ไม่เคยบวชพระหรือศึกษาธรรมวินัยเลยก็ได้ จะว่าไปแล้ว สองขั้วที่อยู่ตรงข้ามกันนั้น ไม่ได้ห่างกันเลย แต่อยู่ใกล้กันมาก หากประมาทเมื่อใดก็อาจพลั้งพลาดสู่ความสุดโต่งอีกด้านหนึ่ง จนถึงแก่ความหายนะ

๗๐. เห็นธรรมเมื่อป่วย

พระภิกษุชาวอีสานรูปแรกที่ได้รับสมณศักดิ์ถึงขั้นสมเด็จพระราชาคณะคือ สมเด็จพระมหาวิรวงศ์ (อ้วน ติสฺโส) เมื่อครั้งยังเป็นพระหนุ่ม ท่านเป็นผู้ใฝ่ในการศึกษาพระปริยัติธรรม ได้เป็นเปรียญโท ภายหลังท่านได้เจริญในสมณศักดิ์เป็นลำดับ นอกจากได้เลื่อนเป็นพระราชาคณะชั้นเทพที่ พระโพธิวงศาจารย์แล้ว ยังได้เป็นเจ้าคณะมณฑลอุบลราชธานี งานหนึ่งที่ท่านแสดงความสามารถให้ปรากฏ คือการส่งเสริมการศึกษาของคณะสงฆ์ในภาคอีสานให้เจริญรุ่งเรือง

แม้ว่าท่านเห็นความสำคัญอย่างมากของการศึกษาพระปริยัติธรรม แต่ท่านไม่สู้มีศรัทธาในการทำกรรมฐาน อีกทั้งยังมีอคติต่อพระป่า เห็นว่าพระเหล่านี้นอกจากไม่อยู่เป็นหลักแหล่งแล้วยังไม่สนใจการศึกษาปริยัติธรรม มีวัตรปฏิบัติที่ม่งาย คราวหนึ่งท่านได้ทราบว่ามีพระป่าจำนวน ๕๐ รูป ซึ่งนำโดยพระอาจารย์สิงห์ ขนดะยากโม ศิษย์คนสำคัญของหลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต มารุดงค์ปักกลดในจังหวัดอุบลราชธานีซึ่งเป็นเขตปกครองของท่าน ท่านถึงกับสั่งการให้เจ้าคณะอำเภอขับไล่ออกจากพื้นที่ของท่าน

ความสามารถด้านการปกครองและการจัดการศึกษาคณะสงฆ์ ได้ทำให้ท่านเจริญในสมณศักดิ์เป็นลำดับ จนได้เลื่อนเป็นสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า อย่างไรก็ตามภารกิจที่มากขึ้นผสมกับวัยที่ชราลงได้ทำให้ท่านมีปัญหาด้านสุขภาพ ช่วงหนึ่งท่านอาพาธหนักถึงกับฉันอาหารไม่ได้ ต้องถวายอาหารทางสายยาง เวลานั้นท่านเริ่มมีทัศนคติที่ดีกับพระป่าสายหลวงปู่มั่นแล้ว โดยเฉพาะเมื่อได้รู้จักกับพระอาจารย์ฝั้น อาจาโร ดังนั้นท่านจึงมีบัญชาให้พระอาจารย์ฝั้นมาจำพรรษาที่วัดบูรพาราม เพื่อจะได้อยู่ใกล้ท่าน ซึ่งเวลานั้นพำนักที่วัดสุปฏิญนารามวรวิหาร จังหวัดอุบลราชธานี

วันหนึ่งท่านได้นิมนต์ให้พระอาจารย์สิงห์ และพระอาจารย์ทอง อโสก เจ้าอาวาสวัดบูรพาราม แสดงธรรมให้ท่านฟัง เสร็จแล้วก็หันมาทางพระอาจารย์ฝั้น ขอให้อธิบายธรรมเป็นรูปสุดท้าย พระอาจารย์ฝั้นจึงแนะนำให้ท่านทำจิตให้เป็นสมาธิ ไม่ต้องคิดถึงอดีตและอนาคต

เมื่อจิตสงบแล้ว พระอาจารย์ฝั้นก็แนะนำให้ทำวิปัสสนาต่อ

โดยพิจารณาว่าร่างกายนี้ประกอบด้วยธาตุดิน น้ำ ไฟ ลม มารวมกัน

“เมื่อพิจารณาตามความเป็นจริงแล้ว จะเห็นได้ว่าธาตุทั้งสี่ต่างเจ็บไม่เป็น ป่วยไม่เป็น แต่จะออก ผ่นจะตก ก็อยู่ในสภาพของมันเอง....การที่มีความเจ็บปวดป่วยไข้อยู่ที่นั่นเนื่องมาจากตัวผู้รู้คือจิต เข้ายึดถือด้วยอุปาทานว่าเป็นตัวเป็นตน เป็นของเขาของเรา....ตัวผู้รู้คือจิตเท่านั้นที่ไปยึดเอามาว่าเจ็บ ว่าปวด ว่าร้อน ว่าเย็น หรือหนาว”

แล้วพระอาจารย์ฝั้นก็ย้ำอีกว่า “ตามสภาพความเป็นจริงแล้ว สิ่งทั้งปวงเหล่านั้นไม่ได้เป็นอะไรเลย ดินก็คงเป็นดิน น้ำก็คงเป็นน้ำ ไม่มีส่วนรู้เห็นในความเจ็บปวดใดๆ ด้วย เมื่อทำจิตให้สงบและพิจารณาเห็นสภาพความเป็นจริงแล้ว จิตย่อมเบื่อหน่ายและวางจากอุปาทาน คือ เว้นการยึดถือมั่นในสิ่งเหล่านั้น เมื่อละได้เช่นนั้น ความเจ็บปวดต่างๆ ตลอดจนจนความตายย่อมไม่มีตัวตน”

“เพราะฉะนั้นหากทำจิตให้สงบ เป็นสมาธิแน่วแน่แล้ว โรคต่างๆ ก็จะทุเลาหายไปเอง” คือบทสรุปของพระอาจารย์ฝั้น

สมเด็จพระเจ้าฯ ได้ฟังแล้ว ก็พูดขึ้นว่า “เออ เข้าที่ดี” แล้วถามพระอาจารย์ฝั้นว่า “ในพรรษานี้ฉันจะอยู่ได้ตลอดตลอดพรรษาหรือไม่” พระอาจารย์ฝั้นตอบว่า “ถ้าพระเดชพระคุณทำจิตให้สงบได้ดังที่อธิบายถวายมาแล้ว ก็รับรองว่าอยู่ได้ตลอดพรรษาแน่นอน”

ในพรรษานั้นพระอาจารย์ฝั้นได้ไปแสดงธรรมและแนะนำกรรมฐานแก่สมเด็จพระเจ้าฯ ที่วัดสุปัฏนเป็นประจำเกือบทุกวัน ผลก็คือสุขภาพของท่านดีขึ้นเป็นลำดับ จนหายวันหายคืน ไม่เพียงอยู่ได้ตลอดพรรษา หากยังดำรงธาตุขันธ์ต่อมาจนนับสิบปี

เหตุการณ์ครั้งนั้นทำให้ท่านรู้สึกชื่นชมพระกรรมฐานสาย หลวงปู่มั่นว่าเป็นผู้ปฏิบัติดีจริง ทั้งยังทำได้ดังพูดจริง ๆ อีกด้วย สมควรที่พระมหาเปรียญทั้งหลายจะถือเอาเป็นแบบอย่าง ท่านยัง กล่าวต่อหน้าพระอาจารย์ฝั้นด้วยว่า “ฉันเป็นพระอุปัชฌาย์ บวชพระ บวชเณรมาจนนับไม่ถ้วน แต่ไม่เคยนึกสนใจ ตจบัญญัติกัมมัฏฐาน (การพิจารณา ผม ขน หนั่ง ฟัน เล็บ) เหล่านี้เลย เพิ่งจะมารู้ซึ่ง ในพรรษาตัวเอง”

ท่านถึงกับสารภาพว่า ตัวท่านเองเปรียบเหมือนผู้บวชใหม่ เพิ่งจะมาเรียนรู้ ผม ขน หนั่ง ฟัน เล็บ ความรู้ด้านมหาเปรียญ ที่เล่าเรียนมามากนั้น ไม่ก่อประโยชน์และความหมายต่อชีวิต ท่านเลย ยศฐาสมณศักดิ์ก็แก่ทุกข์ของท่านไม่ได้ แล้วก็กล่าวยกย่อง พระอาจารย์ฝั้นว่า ทำให้ท่านรู้จักกรรมฐานดีขึ้น

นับแต่นั้นท่านไม่เพียงหันมาปฏิบัติกรรมฐานโดยเฉพาะการ พิจารณากายตามแนวสติปัฏฐานสี่ หากยังสนับสนุนพระปออย่าง จริงจัง และมีศรัทธาปสาทะในหลวงปู่มั่นยิ่งขึ้นกว่าเดิม

สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้ามรณภาพ ๑๒ ปีหลังจากนั้น โดยได้ ดำรงตำแหน่งสังฆนายกองค์แรกของไทยในระหว่างนั้นด้วย สิริรวม อายุ ๘๙ ปี

ไม่ต้องสงสัยเลยว่าหากไม่ได้กรรมฐานช่วยท่านคงไม่มีอายุ ยืนถึงเพียงนั้น

๗๑. ได้สติเพราะถูกด่า

การบำเพ็ญสมาธิภาวนาหรือทำกรรมฐานนั้น หากปฏิบัติผิดหรือวางใจไม่ถูกต้อง ปัญหาก็คงเกิดขึ้นได้ แม้แต่การทำวิปัสสนากรรมฐาน เมื่อมีสภาวะบางอย่างปรากฏขึ้น หากผู้ปฏิบัติไม่เข้าใจหรือไม่รู้ทัน ก็อาจหลงผิดคิดว่าตนบรรลุมรรคผลได้ นอกจากจะหยุดทำความเพียรแล้ว ยังอาจมีพฤติกรรมเหมือนคนบ้า ที่สร้างปัญหาแก่ผู้อื่นได้

ศิษย์ผู้หนึ่งของหลวงปู่ดูลย์ อดุล ชื่อหลวงตาพวง ท่านมาบวชเมื่อแก่ จึงทำความเพียรทั้งวันทั้งคืน เพราะรู้ว่าเวลาเหลือน้อยแล้ว วันหนึ่งเกิดวิปัสสนูปกิเลสอย่างแรง สภาวะที่เกิดขึ้นนั้นตนไม่เคยพบมาก่อน จึงสำคัญผิดว่าตนบรรลุอรหัตผลแล้ว อีกทั้งยังเห็นต่อไปด้วยว่าไม่มีใครรู้ธรรมได้เท่ากับตน จึงอยากไปโปรดสรรพสัตว์ให้เห็นธรรมอย่างตน คนแรกที่ตนนึกถึงก็คือ หลวงปู่ดูลย์ ผู้เป็นอาจารย์

ด้วยปีติอันแรงกล้า หลวงตาพวงเดินเท้าเปล่าจากเขาพนมรุ้งบุรีรัมย์ถึงจังหวัดสุรินทร์ ระยะทางกว่า ๘๐ กิโลเมตรโดยไม่หยุด ครั้นถึงวัดบูรพารามประมาณเที่ยงคืน หลวงตาพวงก็ไม่รอช้า มุ่งหน้าไปยังกุฏิหลวงปู่ดูลย์ แล้วตะโกนว่า “หลวงตาคุณปู่ ออกมาเดี๋ยวนี้ พระอรหันต์มาแล้ว”

ครั้นหลวงปู่ดูลย์ออกมา แทนที่หลวงตาพวงจะกราบหลวงปู่อย่างที่เคยปฏิบัติ กลับต่อว่าหลวงปู่ว่า “อ้าว ไม่เห็นกราบ ท่านผู้สำเร็จมาแล้ว ไม่เห็นกราบ” หลวงปู่รู้ดีว่าเกิดอะไรขึ้น จึงนั่งเงียบปล่อยให้หลวงตาพวงพูดไปเรื่อย ๆ ผ่านไปเป็นชั่วโมง หลวงตาพวงก็ยังไม่หยุด หลวงปู่จึงซักถามข้อธรรมที่หลวงตาพวงกล่าวอ้างว่ารู้ แต่หลวงตาพวงก็ตอบผิด ๆ ถูก ๆ หลวงปู่จึงให้เณรพาหลวงตาพวงไปพักที่โบสถ์ แต่หลวงตาพวงก็ยังไม่หยุด ออกไปปลุกพระเณรที่ตนคุ้นเคยให้ลุกมาฟังเทศน์ตลอดคืน

หลวงปู่พยายามช่วยหลวงตาพวงด้วยวิธีการต่าง ๆ แต่ผ่านไป ๓ วันก็ยังไม่ได้ขึ้น สุดท้ายหลวงปู่จึงใช้ “ไม้แข็ง” นั่นคือพูดให้โกรธ ด่าอย่างแรงว่า “เออ สัตว์นรก สัตว์นรก ไปเดี๋ยวนี้ ออกจากกุฏิเดี๋ยวนี้”

คราวนี้ได้ผล หลวงตาพวงโกรธมาก ลูกพรวดแล้วเก็บ
 บริหารของตนออกจากวัดทันที พร้อมกับพูดว่า “เออ กูจะไปเดี๋ยวนี้
 หลวงตาดูเลยไม่ใช่แม่กู” ว่าแล้วก็หยิบเอาได้ดุ้นยาวขึ้นแบกบ่าด้วย
 สำคัญว่าเป็นกลด มุ่งหน้าไปยังอีกวัดหนึ่ง ซึ่งอยู่ไม่ไกล

ระหว่างที่หลวงตาพวงเดินไปยังวัดนั้น จิตที่ยึดติดอยู่กับ
 อารมณ์ปรุ่งแต่งได้ถูกกระแทกด้วยพลังแห่งความโกรธอย่างรุนแรง
 ผลก็คือจิตหลุดออกจากอารมณ์ดังกล่าว ทำให้ได้สติ เมื่อถึงวัดก็
 รู้ตัวว่าเกิดอะไรขึ้น เกิดความสำนึกผิด ไม่นานก็กลับไปขอขมา
 หลวงปู่ดูเลย

หลวงปู่ดูเลยเป็นผู้ที่มีวาจาสุภาพ ไม่เคยใช้คำแรง ๆ เช่นนี้
 กับใครมาก่อน แต่ท่านรู้ว่า ความโกรธนั้นสามารถช่วยหลวงตาพวง
 ให้หลุดจากความหลงตัวลืมนั่นได้ ความโกรธนั้นมีโทษมากก็จริง
 แต่หากรู้จักใช้ มันก็สามารถก่อประโยชน์ได้ อย่่างไรก็ตามใครที่คิด
 จะทำเช่นนั้นก็ต้องแนใจก่อนว่า กำลัง “ใช้มัน” ไม่ใช่ “ถูกมันใช้”
 สำหรับหลวงปู่ดูเลย ความโกรธทำอะไรท่านไม่ได้แล้ว ท่านจึงสามารถ
 ใช้มันให้เกิดประโยชน์ได้

๗๒. อุบายคลายโกรธ

หลวงพ่อดโต พรหมรังสี เป็นพระที่มีบุคลิกโดดเด่นที่สุดในสมัยรัชกาลที่ ๔ แม้ได้รับสมณศักดิ์เป็นถึงสมเด็จพระพุฒาจารย์ แต่ท่านกลับใช้ชีวิตอย่างสมถะ ไม่มีพิธีรีตองราวกับเป็นพระธรรมดา ความรู้ทางพระธรรมวินัยของท่านจัดว่าแตกฉาน แต่ท่านกลับไม่เคร่งครัดในแบบแผน ขนบธรรมเนียมหลายอย่างที่คุณคนยึดติดถือมั่น ท่านไม่สนใจเอาเลย ปฏิบัติตนอย่างผ่อนคลายเป็นกันเอง และเปี่ยมด้วยเมตตา

เป็นที่รำลือกันว่า ใครมานิมนต์ท่าน ไม่ว่าจะยากดีมีจน ท่านไม่เคยปฏิเสธ แต่จะไปเทศน์เมื่อใด ท่านไม่เคยกำหนดเวลา บางคราวเจ้าของบ้านหลับแล้ว ท่านไปถึงก็นั่งเทศน์ที่ประตูบ้าน เทศน์ตรงหัวบันไดบ้านก็เคย คราวหนึ่งท่านไปเทศน์ต่างจังหวัด ถึงที่หมายตอนยามสาม (ประมาณตี ๓-๖ โมงเช้า) ผู้คนนอนหลับกันหมดแล้ว ท่านสั่งให้คนแจวเรือตีกลองดังตมๆ แล้วก็เทศน์ ชูชกอยู่แต่ผู้เดียว ชาวบ้านต้องลุกมาฟังท่านจนสว่าง

ท่านเคยนั่งเรือไปทอดกฐินที่อ่างทอง ระหว่างทางได้แวะ
 จำวัดบนโบสถ์แห่งหนึ่ง กลางดึกขณะที่คนเรือนนอนหลับ ขโมย
 ได้ล้วงเอาเครื่องกฐินไปหมด เมื่อท่านรู้ แทนที่จะโมโหกลับดีใจ
 ขณะที่นั่งเรือกลับ ชาวบ้านถามท่านว่าทอดกฐินเสร็จแล้วหรือ
 ท่านตอบว่า “ทอดแล้วจ้า แบ่งบุญให้ด้วย” กลางทางท่านซื้อหม้อ
 บรรทุกเต็มลำ ใครถามท่านว่าซื้อไปทำไมมากมาย ท่านตอบว่า
 “ไปแจกชาวบางกอกจ้า” กว่าที่จะถึงวัดระฆัง ท่านก็แจกหม้อจนหมด
 ปราบกฐินว่าวันนั้นหอยออก ม. หันหุนเชิด คนที่คอยดูหอยจากท่าน
 ถูกกันมากมาย

คราวหนึ่งท่านกำลังจำวัดในกุฏิที่วัดระฆัง ขโมยได้เจาะ
 พื้นกุฏิเพื่อล้วงเอาข้าวของที่วางเกลื่อน แต่ล้วงไม่ถึง ท่านเห็นแล้ว
 ก็สงสาร ช่วยเอาไม้เขี่ยของเหล่านั้นให้ใกล้มือขโมย ได้ของไปแล้ว
 ก็ยังไม่พอใจ ขโมยยังจะเอาเรือใต้ถุนกุฏิไปด้วย ระหว่างที่เข็นเรืออยู่
 ท่านก็เปิดหน้าต่างแล้วบอกขโมยว่า “เข็นเบาๆ หน่อยจ้า ถ้าดังไป
 พระท่านได้ยินเข้า ท่านจะตีเอาเจ็บเปล่าจ้า” ท่านยังแนะนำขโมย
 ด้วยว่า “เข็นเรือบนที่แห้ง เขาต้องเอาหมอนรองข้างทำให้ไต่
 ก่อนจ้า ถึงจะกลิ้งสะดวกดี เรือก็ไม่ชำไม่รั่วจ้า” ขโมยได้ยิน
 เช่นนั้น ก็รู้สึกเกรงใจท่าน ไม่เข็นต่อ แล้วค่อยๆ ย่องออกไป
 พร้อมกับของที่ล้วงมาได้

หลวงพ่อดีมีวิธีสอนธรรมแปลกๆ ท่านเคยไปเทศน์คู่กับ
 พระพิมลธรรม (เถิก) แห่งวัดพระเชตุพน ขณะอยู่บนธรรมมาสน์
 เจ้าคุณพิมลธรรมได้ตั้งประเด็นขึ้นว่า “โทโสเป็นกิเลสสำคัญ พาเอา
 เจ้าของต้องเสียหาย เสียชื่อเสียงเงินทอง เสียน้องเสียพี่ เสียที่
 เสียทาง เสียเหลี่ยมเสียแถม ก็เพราะลูกแก้วอำนาจโทโส ให้โทษ

ให้ทุกข์แก่เจ้าของมากนัก” จากนั้นก็ถามหลวงพ่อดโต ซึ่งมีสมณศักดิ์สูงกว่าท่านว่า “โทโส(เมื่อ)จะเกิดขึ้น เกิดตรงที่ไหนก่อนนะขอรับ ขอให้แก้ให้ชาว”

ระหว่างนั้นหลวงพ่อดโตแกลัง้ทำเป็นหลับ ไม่ได้ยินคำถาม ซ้ำยังกรนเสียดด้วย เจ้าคุณพิมลธรรมจึงถามซ้ำ ๒-๓ ครั้ง ท่านก็นิ่งเฉย เจ้าคุณพิมลธรรมจึงโมโห ตวาดเสียงดังว่า “ถามแล้วไม่ฟัง นิ่งหลับใน” ว่าเช่นนี้ถึง ๒ ครั้ง หลวงพ่อดโตแกลัง้ตื่นแล้วด่าออกไปว่า “อ้ายเปรต อ้ายกาก อ้ายห่า อ้ายถึก กวนคนหลับ”

ท่านเจ้าคุณพิมลธรรมได้ยินเช่นนี้ก็โกรธจัด ครว้ากระโถน ปามายังหลวงพ่อดโต แต่พลาดไปโดนเสาศาลา แตกดังเปรี้ยง ผู้คนแตกตื่นตกใจ แต่หลวงพ่อดโตนิ่งสงบ แล้วกล่าวกับญาติโยมว่า โทโส โห้หงเกิดขึ้นเมื่ออนิฏฐารมณ คือ รูปที่ไม่น่าดู เสียงที่ไม่น่าฟัง กลิ่นที่ไม่น่าดม รสที่ไม่น่ากิน สัมผัสที่ไม่สบาย และความคิดที่ไม่ถูกใจ มากกระทบกับตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ

“เมื่อสำรวมไม่ทันจึงดันออกข้างนอกให้คนอื่นรู้ว่าเขาโกรธ ดังเช่นเจ้าคุณพิมลธรรมเป็นตัวอย่าง ถ้าเขาขอท่านว่าพระเดชพระคุณแล้วท่านยิ้ม พอเขาด่าก็โกรธ”

อย่างไรก็ตามท่านได้ชี้ว่า แม้โทโสเกิดขึ้น “โทโสก็ไม่มีอำนาจดขี่เจ้าของได้เลย เว้นแต่เจ้าของโง่เพลอสติ เช่นพระพิมลธรรมถึนี้ โทโสจึงกดขี่ได้” หลวงพ่อดโตสรุปด้วยการบอกญาติโยมให้ดูท่านเจ้าคุณพิมลธรรมเป็นตัวอย่าง “ตัวท่านเป็นเพศพระ ครั้นท่านขาดสังวร ท่านก็กลายเป็นโพรหะ กระโถนเลยแตกโพละ เพราะโทโสของท่าน....จงจำไว้ทุกคนเทอญ”

นอกจากมีความสามารถในการชี้ให้เห็นถึงสาเหตุและโทษของความโกรธแล้ว หลวงพ่อโตยังมีอุปายในการเตือนสติให้คลายความโกรธด้วย ไม่เว้นแม้กระทั่งความโกรธของพระเจ้าแผ่นดิน

ปลายสมัยรัชกาลที่ ๔ พระองค์ได้นิมนต์พระมาสวดอภิธรรมในงานบำเพ็ญพระราชกุศลถวายแด่สมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัววังหน้า ซึ่งเพิ่งเสด็จสวรรคต เมื่อพระองค์เสด็จมาถึงพระที่นั่งจัดจาง พระที่นั่ง ๘ รูปก็ตกใจ ด้วยเกรงพระบรมราชานุภาพ พวกั้กันวิ่งหนีไปแอบในม่านที่กั้นพระโกศ พระองค์จึงกริ้วมาก ตรัสว่า “ดูซิ ดูซิ ดูถูกข้า มาเห็นข้าเป็นเสือ เป็นยักษ์ เอาไว้ไม่ได้ ต้องให้มันสีกให้หมด” ว่าแล้วก็ทรงมีพระราชหัตถเลขาไปยังหลวงพ่อโต เพื่อให้ทำการสีกพระเหล่านั้น

หลวงพ่อโตอ่านแล้ว ก็จัดรูป ๓ ดอก จีที่กระดาดบริเวณที่ว่างจากลายพระหัตถ์ แล้วส่งคืน โดยไม่พูดอะไร และไม่ได้ทำตามรับสั่ง ครั้นพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทอดพระเนตรเห็นรูป ๓ รูปในกระดาด ก็ทรงทราบความหมาย รับสั่งว่า “อ้อ ท่านให้เราดับราคะ โทสะ โมหะ อันเป็นไฟ ๓ กอง งดที่ งดที่ เอาเถอะๆ ถวายท่าน” จากนั้นทรงมีรับสั่งให้ไปนำตัวพระทั้ง ๘ รูปมานั่งประจำที่ แล้วทรงแนะนำสั่งสอนให้ท่านรู้ระเบียบจรรยาในการรับเสด็จหน้าพระที่นั่ง

เป็นอันว่าเรื่องนี้จบลงด้วยดีเพราะปรีชาญาณของหลวงพ่อโต

๗๓. สัจธรรมจากเมล็ดข้าว

บรรดาลูกศิษย์หลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต ที่มีชื่อเสียง เป็นที่เคารพ
สักการะของผู้คนทั้งประเทศ แทบทั้งหมดเข้าสู่ร่มกาสาวพัสตร์
ตั้งแต่ยังหนุ่ม ไม่เคยผ่านชีวิตครอบครัว ยกเว้นก็แต่หลวงปู่ขาว
อานาลโย แห่งวัดถ้ำกลองเพล จังหวัดอุดรธานี ท่านออกบวช
เมื่ออายุ ๓๑ ปี หลังจากมีคู่ครองนาน ๑๑ ปี

สาเหตุที่ท่านออกบวชก็เนื่องจากได้พบว่าภรรยามีชายอื่น
เรื่องขงเรื่องก็คือเดิมท่านมีอาชีพเป็นพ่อค้าขายวัวควาย คราวหนึ่ง

ได้ต้อนรับวักควายไปขายในที่ไกล แล้วหายไปนานไม่กลับบ้าน ภรรยา
นึกว่าท่านตายจากไปแล้ว จึงมีสามีใหม่ เมื่อท่านกลับมาและพบ
ความจริงก็โกรธแค้นมาก ตั้งใจจะฆ่าทั้งสองคนให้ตายคามือ ถึงกับ
เจือมีดดาบเตรียมสังหารแล้ว แต่ห้ามใจไว้ได้ เหตุการณ์ครั้งนั้น
ทำให้ท่านสลดสังเวชใจ เบื่อหน่ายชีวิตทางโลก จึงสละเพศฆราวาส
ในที่สุด

ช่วง ๖ พรรษาแรก ท่านตั้งใจศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัย
อย่างจริงจัง แต่ก็รู้สึกขัดใจที่ครูบาอาจารย์และเพื่อนภิกษุสามเณร

ประพุดยี่ฮ้อย่อน อิกทั้งยังเพลิตเพลินในลาภสักการะ ท่านจึง ตัดสินใจออกธุดงค์เพื่อบำเพ็ญกรรมฐาน แม้ว่าจะมีเสียงคัดค้าน ทั้งจากพระเณรและฆราวาส บ้างก็ว่าการบำเพ็ญภาวนาทำให้ คนเป็นบ้า ถ้าอยากเป็นคนดีเหมือนชาวบ้านเขา ก็ไม่ควรออกไป บำเพ็ญภาวนา บ้างก็ว่าพระธุดงค์ที่ดำเนินตามคำสอนของพระ พุทธองค์ทุกวันนี้ไม่มีแล้ว อย่าไปทำให้เสียเวลาและเหนื่อยเปล่า เลย สู้้อยู่อย่างนี้ก็สบายดี้อยู่แล้ว แม้กระนั้นท่านก็ยังยืนยัน เจตนาเดิม

ระหว่างที่ออกธุดงค์ ท่านได้ยินกิตติศัพท์ของหลวงปู่มั่น ฎิริทโตโต จึงได้ออกติดตามค้นหาจนได้พบพระอาจารย์ใหญ่ที่ อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ และได้อยู่ปฏิบัติกับท่านสมความตั้งใจ ท่านได้ทำความเพียรอย่างจริงจัง ขณะเดียวกันก็ถูกเคี่ยวกรำ จากหลวงปู่มั่นอย่างหนัก จนการปฏิบัติเจริญก้าวหน้า คราวหนึ่ง หลวงปู่มั่นได้ทักท่านว่า “ท่านชาวนี้ภาวนาอย่างไร คินนี้จิตจึง สว่างไสวมาก ผิดกับที่เคยเป็นมาทุก ๆ คิน นับแต่มาอยู่กับผม ต้องอย่างนี้ซึ่งสมกับผู้มาแสวงธรรม”

บางช่วงท่านได้แยกจากครูบาอาจารย์และหมู่คณะ ออกธุดงค์ บำเพ็ญเพียรในป่า ซึ่งสมัยนั้นยังรกทึบเต็มไปด้วย อันตราย หลายครั้งท่านต้องเผชิญสัตว์ป่าที่ดุร้าย รวมทั้งช้างป่าที่ ไม่เป็นมิตรกับคน แต่ด้วยเมตตาและสติที่ตั้งมั่น ท่านจึงผ่านพ้น เหตุการณ์เหล่านี้ด้วยดี บางครั้งท่านถึงกับชวนช้างรับศีล ซึ่งช้าง ก็ดูเหมือนจะรับรู้คำสอนของท่านและเชื่อฟังท่านโดยคุณึณ มีเรื่องเล่ามากมายเกี่ยวกับประสบการณ์ของท่านในป่าลึกที่กล่าว ขานในหมู่ศิษย์กระทั่งทุกวันนี้

นอกจากสัตว์ร้ายแล้ว โรคภัยไข้เจ็บมักเกิดกับพระรูดงค์
ในป่าลึกเสมอ แต่ทุกครั้งที่ป่วยไข้ หลวงปู่ขาวนิยมใช้ธรรมโอสถ
เป็นสำคัญ ท่านเคยระงับไข้ด้วยสมาธิภาวนาหลายครั้ง ไข้แต่
เท่านั้นท่านยังอาศัยความเจ็บไข้เป็นประโยชน์ในการภาวนา
ด้วย คราวหนึ่งท่านเป็นไข้มาลาเรียเกือบตลอดพรรษา แต่ท่าน
ไม่ยอมแพ้ต่อความเจ็บป่วยเลย กลับระดมความเพียรเต็มที่ ท่าน
เล่าถึงเหตุการณ์ครั้งนั้นว่า

“ไข้ก็หนัก ความเพียรก็เอาการ ไม่มีใครย่อหย่อนอ่อนข้อ
ต่อใคร การไข้ก็ไข้ตลอดพรรษา การพิจารณาทุกขเวทนากับกาย
อันเป็นเรณูรังของทุกข์ก็ไม่ลดละทอด้อย ไข้หนัก ทุกข์มากเท่าไร
ยิ่งราวกับไสเชื้อเพลิงบ่อนสติปัญญาให้แสดงลวดลายอย่างเต็ม
ฝีมือ” พอออกพรรษาไข้ก็ค่อย ๆ หายไปเอง

ประสบการณ์อันซ้ำซ้อนในการรับมือกับความเจ็บป่วย ทำให้
ท่านได้ข้อสรุปว่า

“อันความอยากหายจากทุกขเวทนานั้น อย่าอยาก ยิ่งอยาก
ให้หายเท่าไรยิ่งเพิ่มสมุทัยตัวผลิตทุกข์มากขึ้นเท่านั้น แต่ให้
อยากรู้อยากเห็นความจริงของทุกขเวทนาที่แสดงอยู่กับกายกับใจ
เท่านั้น นั่นคือความอยากอันเป็นมรรคทางเหยียบย่างกิเลส ซึ่งจะ
ทำให้เกิดผล คือการเห็นแจ้งตามความจริงของกาย เวทนา จิต
ที่กำลังพิจารณาอยู่ในขณะนั้น ความอยากรู้จริงเห็นจริงนี้มีมาก
เท่าไร ความเพียรพยายามทุกด้านยิ่งมีกำลังมากเท่านั้น”

ประมาณพ.ศ. ๒๔๘๓ ตอนนั้นหลวงปู่ขาวมีอายุ ๕๒ ปี
แล้ว ระหว่างพำนักที่บ้านโหลงขอด อำเภอพร้าวจังหวัดเชียงใหม่

เป็นวันหนึ่งท่านได้ออกไปสรงน้ำ เหลือบมองเห็นรวงข้าวในไร่ ชาวเขากำลังสูกเสียงอร่าม เกิดมีคำถามขึ้นมาในใจว่า “ข้าวมันงอก ขึ้นมาเพราะมีอะไรเป็นเชื้อพาให้เกิด ใจที่พาให้เกิดตายอยู่ไม่หยุด ก็น่าจะมีอะไรเป็นเชื้ออยู่ภายในเช่นเดียวกันกับเมล็ดข้าว” ท่าน คิดต่อว่า เชื้อนั้นถ้าไม่ถูกทำลายที่ใจให้สิ้นไป ก็จะต้องพาให้เกิด และตายไม่หยุด ท่านพิจารณาต่ออีกพบว่า “อะไรเป็นเชื้อของใจ เล่า ถ้าไม่ใช่กิเลส อวิชชา ตัณหา อุปาทาน”

จากนั้นท่านก็พิจารณาทบทวนไปมาโดยมีจุดเน้นที่ตัว อวิชชา เป็นการพิจารณาทั้งอนุโลมและปฏิโลม จากเหตุสู่ผล และย้อนจากผลไปหาเหตุ ตั้งแต่ห้วงคำจันดิก ท่านก็ยังไม่ลดละ การพิจารณา จนใกล้ฟ้าสว่างจึงเห็นแจ้งในธรรมชาติหรือความจริง แห่งอวิชชา วินาทีนั้นเองอวิชชาก็หลุดไปจากใจจนไม่เหลือ

ข้าวสุกย่อมมีอาจงอกได้อีกต่อไปฉันใด เมื่อพิจารณาจิต จนอวิชชาดับ กลายเป็นจิตสุก การก่อเกิดในภพต่างๆ ก็จบสิ้น ฉะนั้น หลวงตามหาบัว ญาณสมฺปนฺโน เล่าถึงประสบการณ์ของ หลวงปู่ขาวตอนนี้นี้ว่า “ขณะที่จิตผ่านดงหนาป่ากิเลสวัฏฏ์ไปได้ แล้ว เกิดความอัศจรรย์อยู่คนเดียว ตอนสว่างพระอาทิตย์ก็เริ่มสว่าง บนฟ้า ใจก็เริ่มสว่างจากอวิชชา ขึ้นสู่ธรรมอัศจรรย์ ถึงวิมุตติหลุดพ้น ในเวลาเดียวกันกับพระอาทิตย์อุทัย ช่างเป็นฤกษ์งามยามวิเศษ จริง ๆ”

“นั่งอยู่ที่สบาย แม้ตายก็มีความสุข ปราศจากเครื่องร้อยรัด โดยประการทั้งปวง” คือคำอุทานในใจของหลวงปู่ขณะนั้น

เมื่อกิจส่วนตนจบสิ้นแล้ว หลวงปู่ก็เหลือแต่กิจส่วนรวม

ท่านได้เทศนาสั่งสอนพระเถระและญาติโยมอย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย ขณะเดียวกันก็ยังคงใช้ชีวิตเยี่ยงพระอริยสงฆ์ตามพระอริยสัจธรรมฐานจนกระทั่งพบถ้ำกลองเพลในเทือกเขาภูพาน ท่านเห็นว่าเป็นสถานที่วิเวกถูกอภัยยศัย จึงได้ปักหลักที่นั่นเรื่อยมาจนวาระสุดท้ายของท่าน

หลวงปู่ขาวละสังขารเมื่อวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๒๖ หลังจากอัมพาตเป็นเวลา ๙ ปี และมีอาพาธต่อเนื่องในช่วง ๒ ปี หลัง คิณสุดท้ายของหลวงปู่ขาว ท่านจำวัดเป็นปกติ เข้ามืดเมื่อล้างหน้าเรียบร้อยแล้ว ท่านฉันอาหารเล็กน้อย จากนั้นพระเถระพยุ่งท่านเดินไปถึงเตียงเพื่อนอนพัก หลวงปู่ลงนั่งแล้วก็นอนลง แล้วก็หยุดหายใจ เป็นการทิ้งสังขารที่ “ง่ายสบาย” ดังคำของหมออวย เกตุสิงห์ แพทย์ประจำตัวของท่าน

สิริอายุของหลวงปู่ขาว อนุโลมโยรวม ๙๕ ปี

๗๔. ความเข้มแข็งที่แท้จริง

ถ้ายายปริก เกาะสีซัง เป็นสถานที่วิเวก เหมาะแก่การภาวนา หลวงพ่อประสิทธิ์ ถาวโร จึงมาจำพรรษาอยู่เนือง ๆ ภายหลังท่านได้บุกเบิกและพัฒนาจนกลายเป็นวัดสมบูรณ์ มีพระและแม่ชีมาปฏิบัติธรรมเป็นจำนวนมาก

ช่วงหนึ่งมีการก่อสร้างกำแพงหินด้านหน้าวัด เมื่อหินศิลาแลงมาถึง หลวงพ่อได้สั่งให้กองไว้ด้านนอกวัดเพื่อนำมาก่อกำแพงในวันรุ่งขึ้น บังเอิญกองหินเหล่านั้นวางล้ำเข้าไปในที่ดินของชาวบ้านคนหนึ่ง ซึ่งเป็นไม้เปือไม้เมากับวัดมานาน เหตุเพราะต้องการยึดครองที่ดินของวัด อันที่จริงกองหินนั้นล้ำเข้าไปในที่ดินของเขาเพียง ๑-๒ นิ้วเท่านั้น แต่เมื่อเจ้าของที่รู้เข้าก็ไม่พอใจ เดินมาที่วัดพร้อมตะโกนขึ้นว่า

“เฮ้ย ใครหน้าไหนวะ มันบังอาจเอาหินเอาดินมากองในที่ดินของกู ออกมาเจอกันหน่อยซี”

หลวงพ่อประสิทธิ์กำลังนั่งพักผ่อนอยู่ที่กุฏิหน้าประตูวัดพอดี จึงเดินไปหาชายผู้นั้น แล้วพูดว่า “เออเนาะโยม จะเอาอะไรกับพระกับเจ้านักหนา หลวงพ่อขอวางไว้แค่สักคืนหนึ่งเท่านั้นแหละ พรุ่งนี้ก็จะขนออกแล้ว ค่อยพูดค่อยจากันก็ได้”

ชายผู้นั้นไม่ฟัง ตวาดกลับว่า “ไม่รู้ละ ประเดี๋ยวพวกมึงไปขนออกจากที่กูให้หมดเลยนะ” พูดพลางชี้หน้าหลวงพ่อ พร้อมกับขู่ว่า “ถ้าไม่ขนออกไป จะไปแจ้งทั้งนายอำเภอและตำรวจ” “เอาพวกมึงเข้าคุกให้หมด ขอบุกกรุกที่ของกู โธ่เอ๊ย พวกมึงนะ ก็เป็นแค่ไอ้พระเฮงชวย”

ทั้ง ๆ ที่ถูกสบประมาทด้วยถ้อยคำหยาบคาย หลวงพ่อประสิทธิ์ยังคงนั่งสงบ ไม่มีอาการโกรธหรือหงุดหงิดแต่อย่างใด ท่านกลับไปนั่งหน้ากุฏิและดื่มน้ำปานะอย่างสบาย รวากับไม่มีอะไรเกิดขึ้น

วันรุ่งขึ้นนายอำเภอและตำรวจมาที่วัด แต่หลังจากตรวจดูกองหินหน้าวัดแล้ว ก็เห็นว่าเป็นเรื่องเล็กน้อย หินล้าเขาไปในที่ของชายผู้นั้นแค่นี้สองนิ้ว ไม่น่าอะอะวอยวายจนเป็นเรื่องเลย สักพักก็ลาหลวงพ่อกลับ

หลังจากวันนั้น มีศิษย์คนหนึ่งซึ่งอยู่ในเหตุการณ์ตลอดเล่าให้หลวงพ่อประสิทธิ์ฟังว่า เขาเสียใจมากที่เห็นหลวงพ่อถูกตำรูลูกตกใจและว่ารุนแรงที่สุด

หลวงพ่อบรรยายอย่างคนอารมณ์ดีแล้วพูดว่า “ปัดโธเอ๊ย เอ็งก็ไปคิดมากทำไม จำไว้ละ คำพูดนะมันก็แค่ลมปาก พูดไปก็ดับไป เป็นลมเป็นแล้งไปทุกคราวคำ ถือสาอะไรกับมัน แล้วลั่นคนก็ไม่มีการดูสักหน่อย จริงจังกับมันแล้วได้อะไรขึ้นมา”

ช่วงที่ท่านมาบุกเบิกสร้างวัดถ้ำยายปริกนั้น ลูกชาวบ้านบางกลุ่มรังควานเป็นประจำ เพราะอยากได้ที่ดินของวัด เวลาท่านออกบิณฑบาต เขาก็จ้วงคนหรือสั่งให้ลูกหลานมายืนด่าท่าน มีคราวหนึ่งจ้วงคนมาผลึกท่านจนตกถนน บาทรหลุดมือ แต่ท่านก็ไม่ตอบโต้ ทั้งไม่ด่าว่าหรือแจ้งตำรวจ ถือเสียว่า “กรรมเก่ามันตามมาทัน ใช้กรรมให้มันไป อโหสิให้มัน และอวยพรให้มันเจริญๆ”

เคยมีลูกศิษย์ถามท่านว่าเหตุใดท่านจึงไม่ไปจากที่นั่น ท่านตอบว่า “ก็ว่าจะไปหลายครั้งแล้ว ใช่ว่าจะอยากอยู่ แต่พอระลึกว่า

ถ้าเราไปที่อื่นแล้วเราถูกเขาตำหนิ ะ มิต้องร้อนเรไปเรื่อยหรือ
 จึงนึกถึงพระพุทธรองค์ตรัสว่า เกิดที่ไหนให้มันดับตรงนั้น ปัญหา
 มันมีเกิด มันก็ต้องมีดับ เมื่อเรามีสติ สมาธิ ความเพียร และ
 ปัญญา ปัญหาทุกอย่างไม่ว่าทางโลกทางธรรม ก็แก้ได้หรือไม่ก็
 บรรเทาเบาบางลงไปได้ทั้งนั้น”

กาลเวลาพิสูจน์ว่าคำของท่านเป็นความจริง ในที่สุด
 การรังควานก็ยุติ ผู้ที่กลั่นแกล้งท่านแพภัยตนเอง ต่างรับกรรม
 กันไปถ้วนหน้า

แรงมาก็แรงไป ไม่ใช่วิสัยของสมณะ หลวงพ่อประสิทธิ์
 เป็นแบบอย่างของศากยบุตรผู้มั่นคงในพุทธภาษิตที่ว่า “พึงเอาชนะ
 ความโกรธด้วยความไม่โกรธ พึงเอาชนะความร้าย ด้วยความดี”
 ใช่แต่เท่านั้นท่านยังสอนให้เราเห็นว่า ความเข้มแข็งที่แท้จริงมิได้
 อยู่ที่การแสดงอำนาจ แต่อยู่ที่ความมั่นคงในใจ กล่าวคือ ไม่ว่าเจอ
 อะไร ใจก็ยังนิ่งสงบ ถูกกระทำเพียงใด ใจก็ไม่ทุกข์

๗๕. ภาวนาเพื่อละ

หลวงพ่อเฟื่อง โชติโก (หรือ “ท่านพ่อเฟื่อง”) เป็นศิษย์ผู้ใกล้ชิดของพระอาจารย์ลี ธมฺมธโร ผู้ก่อตั้งวัดอโศการาม ท่านเป็นชาวจันทบุรี เมื่อบวชได้ ๒ พรรษา ก็ได้พบพระอาจารย์ลี (ซึ่งลูกศิษย์นิยมเรียกว่า “ท่านพ่อลี”) เกิดความเลื่อมใสศรัทธา จึงติดตามพระอาจารย์ลีออกธุดงค์ตามแนวเขตป่าจันทบุรีและตราด มีช่วงหนึ่งท่านได้แยกไปธุดงค์ทางภาคเหนือ นอกจากนี้ได้พบหลวงปู่มั่นแล้ว ยังได้ไปศึกษาและปฏิบัติกับศิษย์คนสำคัญของหลวงปู่มั่นหลายท่าน อาทิ หลวงปู่สิม และหลวงปู่อ่อนสา

ช่วงที่ได้อยู่กับหลวงปู่มั่นที่อำเภอพร้าวนั้น ท่านได้เรียนรู้พระธรรมวินัยมากมาย อีกทั้งยังได้เห็นปฏิปทาของหลวงปู่มั่นและอุบายการสอนของท่านด้วย ซึ่งมีความหลากหลาย ขึ้นอยู่กับลูกศิษย์แต่ละคน อาทิเช่น หากมีพระรูปใดป่วยแล้วขอยาหลวงปู่มั่นจะตำหนิว่า “นี่เอาอะไรเป็นสรณะที่พึ่ง เอาพระพุทธรูปเป็นที่พึ่ง หรือเอายาเป็นที่พึ่ง ถือศาสนาพุทธหรือถือศาสนายากันแน่” แต่หากพระรูปไหนป่วยแล้วไม่ยอมฉันยา ท่านก็ตีเตือนอีกว่า “ยามี้ ทำไมไม่ยอมฉัน ทำไมทำตัวเป็นคนเลี้ยงยาก”

ภายหลังท่านได้กลับมาปฏิบัติอยู่กับพระอาจารย์ลี ที่วัดคลองกุ่ม จังหวัดจันทบุรี เมื่อพระอาจารย์ลีมรณภาพ ท่านได้ไปจำพรรษาที่วัดมกุฏกษัตริยาราม และสอนกรรมฐานให้แก่พระเณรที่นั่น แม้ภายหลังท่านไปเป็นเจ้าอาวาสวัดธรรมสถิต อำเภอเมือง จังหวัดระยอง แต่ท่านก็ยังไปสอนกรรมฐานที่วัดมกุฏกษัตริยารามอยู่เป็นประจำ ต่อมาได้รับนิมนต์ไปสอนกรรมฐานในต่างประเทศ โดยเฉพาะที่ฮ่องกง จนไปมรณภาพที่นั่นเมื่อพ.ศ. ๒๕๒๙ สิริอายุ ๗๑ ปี

หลวงปู่เฝื่องเป็นผู้ที่พูดน้อย เว้นแต่มีเหตุที่ควรพูดยาว ท่านก็จะขยายความ ทั้งนี้เพราะท่านถือตามคติพระอาจารย์ลีว่า “ถ้าจะสอนธรรมะให้เขาฟัง แต่เขาไม่ตั้งใจฟัง หรือไม่พร้อมที่จะรับธรรมะที่พูดไปนั้น ถึงจะดี วิเศษวิโสแค่ไหน ก็ยังนับว่าเป็นคำเพ้อเจ้ออยู่ เพราะไม่ได้ประโยชน์อะไร”

แม้ท่านจะประหยัดคำพูด แต่ถ้อยคำของท่านก็มีความลุ่มลึก ตรงถึงใจของญาติโยม ลูกศิษย์ของท่านผู้หนึ่งเล่าถึง

ประสบการณ์ครั้งแรกที่ได้พบท่าน ท่านถามว่า “เคยทำบุญที่ไหนบ้าง” เขาตอบว่า เคยไปช่วยสร้างพระพุทธรูปที่วัดนั้น ช่วยสร้างเมรุที่วัดนี้ ช่วยทำที่นั่นที่โน่นอีกหลายแห่ง พูดจบ ท่านก็ถามต่อว่า “ทำไม่ไม่ทำที่ใจละ”

ลูกศิษย์อีกคนหนึ่งทำอย่างที่ท่านแนะนำ คือทำสมาธิภาวนา แต่ทำมาหลายปีก็รู้สึกว่ายอยู่กับที่ จึงบ่นให้ท่านว่า ผิกภาวนามาหลายปีแล้ว แต่ไม่เห็นได้อะไรขึ้นมาเลย ท่านตอบทันทีว่า “เขาภาวนาเพื่อให้ละ ไม่ใช่ภาวนาเพื่อให้เอา”

อีกคนหนึ่งนั่งภาวนาหลังจากทำงานที่วัด รู้สึกเพลียมากแต่ก็ฝืนใจภาวนาเพราะเกรงใจท่าน นั่งไปได้ไม่นานรู้สึกหัวใจเหลืออยู่นิดเดียว กลัวใจจะขาด ท่านเดินผ่านมาพอดีจึงพูดขึ้นว่า “ตายเตยไม่ต้องกลัว คนเราก็ตายอยู่แล้วทุกลมหายใจ เข้า-ออก” ลูกศิษย์ได้ฟังก็เกิดกำลังใจที่จะนั่งต่อสู่ความเพลีย อีกคราวหนึ่งท่านได้กล่าวเตือนสติลูกศิษย์ว่า “การภาวนาก็คือการฝึกตาย เพื่อเราจะได้ตายเป็น” ท่านยังกล่าวอีกว่า “ไม่ต้องกลัวหรือการตาย ให้กลัวการเกิดดีกว่า”

กับพระภิกษุเช่นกัน หลวงพ่อพูดตรงและมีความหมายลึกซึ้ง มีพระรูปหนึ่งอยู่กับท่านมาหลายปี วันหนึ่งเข้าไปหาท่านเพื่อขอพรวันเกิด ท่านให้พรสั้น ๆ ว่า “ให้ตายเร็ว ๆ” พระรูปนั้นฟังแล้วก็ใจหาย ต่อเมื่อพิจารณาถ้อยคำดังกล่าวอยู่หลายวัน จึงเข้าใจว่าท่านไม่ได้แฉ่ง แต่ให้พรจริง ๆ เป็นพรที่ประเสริฐด้วย นั่นคือการตายจากกิเลส หรือมีปัญญาแจ่มแจ้งจน “ตัวกู” ดับ

“ถึงความเห็นของเราจะถูก แต่ถ้าเรายึดเข้าไว้มันก็ผิด”

เป็นคำสอนของท่านอีกข้อหนึ่ง ที่มีความหมายลึกซึ้ง และเตือนใจให้เราตระหนักถึงโทษของความยึดมั่นถือมั่นในความคิดที่ดี หรือยึดติดในความคิดของตน เพราะความจริงแล้วไม่มีอะไรที่เราสามารถยึดติดถือมั่นได้แม้แต่อย่างเดียว ใช้แต่เท่านั้นการยึดมั่นในความดียังทำให้เกิดทุกข์และอาจนำไปสู่การกระทำที่ผิดก็ได้

อย่างไรก็ตามในเรื่องพระวินัย ท่านเห็นเป็นสิ่งที่ควรใส่ใจอยู่เสมอ “อย่าเห็นว่าข้อวินัยเล็กๆ น้อยๆ เป็นเรื่องไม่สำคัญ ท่านอาจารย์มั่นเคยบอกว่า ไม่ทั้งก่อนไม่เคยเข้าตาใครหรอก แต่ซึ้งเล็กๆ นั้นแหละ เข้าตาง่าย ทำให้ตาบอดได้”

ท่านมีความเห็นเกี่ยวกับพระวินัยที่น่าสนใจ คราวหนึ่งพระต่างชาติที่มาบวชกับท่านได้กลับไปเยี่ยมบ้าน โยมแม่เลี้ยงเป็นชาวคริสต์ เมื่อเห็นพระลูกชายก็อยากกอด เพราะไม่ได้พบกันมานานหลายปี แต่พระลูกชายไม่ยอมให้กอด เธอจึงโกรธมาก หว่าพุทธศาสนาสอนให้รังเกียจผู้หญิง เมื่อเรื่องนี้ถึงหูท่าน ท่านก็อธิบายว่า

“ที่พระพุทธเจ้าไม่ให้พระจับต้องผู้หญิงนั้น ไม่ใช่เพราะผู้หญิงไม่ดี แต่เป็นเพราะพระไม่ดีต่างหาก เพราะพระยังมีกิเลส จึงจับต้องกันไม่ได้”

คำอธิบายตรงไปตรงมาแบบนี้บ่อยคนจะได้ฟังจากปากของพระทั่วไป เหตุผลสำคัญคงเป็นเพราะไม่เข้าใจจุดมุ่งหมายของพระวินัยว่าเป็นเครื่องฝึกฝนตนและขัดเกลาจิตใจสำหรับบุคคลที่ยังมีกิเลส ส่วนท่านที่พ้นกิเลสแล้วยังรักษาพระวินัยก็เพื่อเป็นแบบอย่างแก่บุคคลทั้งหลายที่ยังต้องฝึกฝนตน

๗๖. อารมณ์ขันของสมเด็จพระฯ

ในสมัยรัชกาลที่ ๗ มีสมเด็จพระราชาคณะ ๒ องค์ที่นอก
จากเกิดปีเดียวกันแล้ว ยังได้รับสถาปนาเป็นสมเด็จพระราชาคณะ
ในปีเดียวกัน อีกทั้งได้รับเลือกเป็นประธานกรรมการมหาเถร
สมาคม บัญชาการคณะสงฆ์แทนสมเด็จพระสังฆราชเจ้าใน
ปีเดียวกันอีกด้วย แต่อุปลิขัยของทั้ง ๒ องค์กลับแตกต่างกันมาก
จนมีคนตั้งฉายาคล้องจองกันว่า “พูดเล่นไม่มี พูดดีไม่เป็น”

องค์แรกนั้นคือสมเด็จพระพุทธิโฆษากาจารย์ (เจริญ ญาณวโร) แห่งวัดเทพศิรินทร์ เป็นคนพูดจาเรียบร้อยและนุ่มนวล ไม่ชอบพูดเล่น อีกองค์นั้นคือ สมเด็จพระวชิรญาณวงศ์ (ม.ร.ว. ชื่น สุจิตฺโต) แห่งวัดบวรนิเวศ ซึ่งภายหลังได้รับสถาปนาเป็นสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ ทรงมีอุปนิสัยพูดจาเฝงผาง ตรงไปตรงมา ไม่อ้อมค้อม และมีอารมณ์ขัน แต่สิ่งที่เหมือนกันคือ เป็นผู้ใฝ่ธรรม มีเมตตา อยู่อย่างสมถะ และไม่ติดในยศฐาบรรดาศักดิ์

ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นผู้หนึ่งซึ่งรู้จักสมเด็จพระวชิรญาณวงศ์ตั้งแต่เล็ก เล่าว่าคราวหนึ่งนำแกงที่บิดาชอบไปถวายสมเด็จพระ ฯ ท่านรับประทานแล้วก็ยังเฉยอยู่ จึงทูลว่า

“ต้องขอแรงเป็นพิเศษ ฉันทงแซกซ้อนหนึ่งเกิด จะได้กรวดน้ำไปให้พ่อได้กิน เพราะพ่อชอบกินแกงอย่างนี้”

“อ้อ” สมเด็จพระ ฯ ตอบ “เอ็งเห็นพระเป็นตุ้ไปรษณีย์หรือ?”

“ใช่ ฉันทงให้น้อยเถอะน่า จะได้สบายใจ”

ไต่ยินเช่นนั้น ท่านก็ยอมฉันให้

อีกคราวหนึ่ง ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ นำด้วงโสนไปถวายท่าน เนื่องจากเป็นอาหารโปรดของมารดาท่าน ด้วงโสนนั้นยาวขนาดนิ้วก้อย เกิดในต้นโสน มองเผิน ๆ เหมือนหนอนตัวโตๆ เมื่อท่านรับประทานแล้ว ก็มองดูด้วงในซาม ครั้นเห็นแล้วก็หดมือ ถามว่า

“นั่นอะไร?”

“ด้วงโสน”

“ไม่กินวะ ใครจะไปกินหนอน”

“เอาหนอย่น่า แม่ชอบกิน” ม.ร.ว. คึกฤทธิ์รับเจ้า

“วันนี้ ไปรษณีย์ปิดไว้อี” สมเด็จพระเจ้าฯ ว่า “กันกินไม่เป็น เห็นเข้าก็คลิ่นไส้ ใครจะไปกินลง”

“แล้วจะทำยังไงดีล่ะ”

“เอ็งกินเข้าไปเองก็แล้วกัน”

“มันก็ไม่ถึงแม่นะซี” ม.ร.ว. คึกฤทธิ์แย้ง

“นั่นแหละ ดีกว่าอะไรทั้งหมด” สมเด็จพระเจ้าฯ ว่า “พ่อแม่นั้น รักลูกยิ่งกว่าอะไรทั้งนั้น พ่อแม่ยอมอดเพื่อให้ลูกได้กิน ถ้าแม่เอ็งรู้ว่าเอ็งได้กินสิ่งที่เขาชอบ เขาก็คงดีใจมาก ทำให้พ่อแม่ได้ยินดี มีความสุขใจนั้น เป็นบุญหนักหนาอยู่แล้ว”

ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ เล่าว่า “ผมเอาฝาซามปิดดวงโสน แล้วถอนออกมาวางไว้ห่าง ก้มลงกราบสมเด็จพระเจ้าฯ น้ำตากลบลูกตา ตั้งแต่เกิดมาเป็นตัวไม่เคยได้กินดวงโสนอะไรอร่อยเท่าวันนั้น”

อีกคราวหนึ่ง ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ได้ยินสมเด็จพระเจ้าฯ คุยกับหม่อมเจ้าพระองค์หนึ่ง หม่อมเจ้านั้นรับสั่งว่า “งานวันเกิด....เอ๊ย! วันประสูติสมเด็จพระเจ้าฯ นั้นจะมีอะไรกันบ้าง?”

“วันเกิดก็ดีแล้ว” สมเด็จพระเจ้าฯ ว่า “ประสูติแปลว่าไหลออกมาอะไร ๆ มันก็ไหลออกมาได้ แต่เกิดมันเป็นคนละเรื่อง เรียกว่าวันเกิดดีกว่า เกิดมาแล้วก็มีแต่ทุกข์ เขาฉลองวันเกิด...กันทำไมก็ไม่รู้ ไปรับสั่งถามคนอื่นเขาดูเถิด อาตมาไม่รู้”

นอกจากไม่ติดในพิธีรีตองแล้ว สมเด็จพระเจ้าฯ ยังเป็นคนที่ไม่เสแสร้ง รู้สึกอย่างไรก็พูด โดยไม่สนใจเรื่องภาพลักษณ์ คราวหนึ่ง

ท่านอาพาธ ถึงขั้นผ่าตัด ตัดลำไส้ ระหว่างที่พักรักษา ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ได้ไปเยี่ยมท่าน ทูลถามว่าเป็นอย่างไรบ้าง ท่านตอบว่า “รู้อยู่แล้ว ว่าเกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นทุกข์ รู้อยู่แล้วว่าสังขารทั้งหลาย ไม่เที่ยง ไม่ใช่ตัวตน และเป็นทุกข์ แต่ทั้งรู้อย่างนั้นมันก็ยังเจ็บจริงโง่”

ประมาณพ.ศ. ๒๔๙๐ ท่านพุทธทาสภิกขุ ซึ่งตอนนั้นเป็น ภิกษุหนุ่มวัย ๔๑ ได้แสดงปาฐกถาเรื่อง “ภูเขาแห่งวิถิปุทธธรรม” ที่พุทธสมาคม กรุงเทพฯ มีเสียงวิพากษ์วิจารณ์อย่างรุนแรงตามมา จนท่านถูกกล่าวหาว่ารับแผนของคอมมิวนิสต์มาทำลายศาสนา เมื่อเรื่องราวทำท่าจะบานปลาย พระศาสนโสภณ วัดราชาธิวาส ได้ช่วยเหลือด้วยการนำท่านพุทธทาสมาเข้าเฝ้าสมเด็จพระสังฆราช ซึ่งตอนนั้น ได้รับสถาปนาเป็นสมเด็จพระสังฆราชเจ้าแล้ว หลังจากที่ ท่านพุทธทาสอธิบายกราบทูลจนกระจ่างแล้ว ก็ทรงมีมติว่า ท่านพุทธทาสไม่มีความผิดแต่อย่างใด

ก่อนที่ท่านพุทธทาสจะทูลลา สมเด็จพระสังฆราชฯ ได้รับสั่งว่า “กัน อยากรู้ไปอยู่กับแกที่สวนโมกข์เสียแล้ว ที่นี่มันยุ่งจริงๆ”

๗๗. ตามหาพุทโธ

เมืองไทยเมื่อ ๗๐-๘๐ ปีก่อนเต็มไปด้วยป่ารกชัฏ นอกจากเป็นที่อาศัยของสิ่งสาราสัตว์นานาชนิดแล้ว ยังมีชุมชนเล็กชุมชนน้อยซุกซ่อนกระจัดกระจาย ไกลสุดหล้า แทบจะตัดขาดจากสังคมเมือง แต่ก็ไม่ได้ไกลเกินกว่าพระธุดงค์จะเข้าถึง

คราวหนึ่งหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต กับศิษย์คือพระอาจารย์เทศก์ เทสรังสี ได้ธุดงค์บ้นดอยแห่งหนึ่งในเชียงใหม่ ท่านเห็นว่าเป็นภูมิประเทศที่สงบสงัด อีกทั้งไม่ไกลจากหมู่บ้านชาวเขา พอที่จะบิณฑบาตได้ไม่ยากนัก จึงแวะพักที่นั่น

ชาวเขาเหล่านี้ไม่ค่อยเห็นพระสงฆ์ เมื่อเห็นพระอุ้มบาตรเข้ามาในหมู่บ้าน ก็ไม่เข้าใจว่ามาทำอะไร ครั้นท่านตอบว่ามาบิณฑบาตข้าว เขาก็ถามว่าข้าวสุกหรือข้าวสาร ท่านตอบว่าข้าวสุก เขาก็พากันหาข้าวสุกมาใส่บาตร ทั้งสองท่านจึงฉันแต่ข้าวเปล่าๆ อยู่นาน

อย่างไรก็ตามชาวบ้านหลายคนมีความหวาดระแวงท่าน ลือกันว่าท่านทั้งสองเป็นเสือเย็น แปลงตัวมาเพื่อจับชาวบ้านกินเป็นอาหาร จึงมีการประชุมชาวบ้าน และมีข้อตกลงกันว่าห้ามไม่ให้เด็กและผู้หญิงเข้าไปในบริเวณที่ท่านพักแรม แม้ผู้ชายหากจะเข้าไปก็ควรมีเพื่อนไปด้วย พร้อมอาวุธ หากไปคนเดียวและไปตัวเปล่า อาจถูกเสือเย็น ๒ ตัวกินได้ ขณะเดียวกันหัวหน้าชาวเขาก็กส่งคนไปแอบดูพฤติกรรมของท่านทั้งวัน

หลวงปู่มั่นทราบเรื่องนี้ตลอด แต่ก็ไม่มีความวิตกกังวลแต่อย่างใด ยังคงบำเพ็ญความเพียรตลอดทั้งวัน ส่วนชาวเขาหลัง

จากเฝ้าดูพฤติกรรมของท่านอยู่หลายวัน ไม่เห็นท่านทำตนเป็นภัยแต่อย่างใด ก็คลายความหวาดกลัว แต่มีความแปลกใจมาแทนที่ เพราะเห็นท่านหลับตานิ่ง ๆ และเดินจงกรมครั้งละนาน ๆ วันหนึ่งจึงพากันเข้ามาหาท่านเพื่อสอบถาม ผู้เป็นหัวหน้าสงสัยว่า ตูเจ้ากำลังหาอะไรเพราะเห็นเดินกลับไปกลับมาทั้งวัน หลวงปู่มันตอบว่า “เราเดินหาพุทโธ” เขาถามต่อว่า พุทโธเป็นอย่างไร พวกเราจะช่วยตูเจ้าหาได้ไหม ท่านตอบว่า “พุทโธเป็นดวงแก้วอันประเสริฐ...ถ้าสูงจะช่วยให้เราหาที่ยิ่งดีมาก”

ชายผู้นั้นสนใจพุทโธ จึงถามต่อว่า พุทโธเป็นดวงแก้วใหญ่ไหม ท่านตอบว่า ไม่ใหญ่ไม่เล็ก พอดีกับเราและพวกสู เขาถามต่อว่า มองเห็นนรกสวรรค์ได้ไหม ท่านตอบว่า มองเห็นสิ ถ้าไม่เห็นจะว่าประเสริฐได้อย่างไร หลังจากสอบถามคุณสมบัติของพุทโธอยู่พักใหญ่ เขาก็ถามว่าจะหาพุทโธเจอได้อย่างไร ท่านตอบว่า เวลาเดินก็ให้นึกในใจว่า พุทโธ ๆ เท่านั้น เขาสงสัยต่อไปอีกว่า ต้องเดินหาพุทโธนานเท่าไรจึงจะพบ ท่านตอบว่า ให้เดิน ๑๕ ถึง ๒๐ นาที

ชาวเขาเหล่านี้เมื่อกลับบ้าน ก็เล่าให้เพื่อน ๆ ฟังเรื่องพุทโธปรากฏว่าชาวเขาสนใจกันมาก พากันหาพุทโธกันทั้งหมู่บ้าน

หัวหน้าชาวเขาเมื่อทำตามที่ท่านแนะนำ ไม่นานก็พบความสุขสงบในจิตใจ อีกทั้งยังฝันว่าท่านนำความสว่างมาให้เขา จึงมาเล่าให้ท่านฟัง ท่านจึงแนะนำวิธีการเพิ่มเติม ไม่นานเขาก็พบว่าตัวเองมีความสามารถพิเศษ คือรู้ใจผู้อื่นได้ว่าเศร้าหมองหรือผ่อนคลาย เมื่อเรื่องนี้กระจายไปทั่วหมู่บ้าน คนทั้งหมู่บ้านก็พากัน

ภาวนาพุทโธ ทั้งผู้ใหญ่และเด็ก นับแต่นั้นความหวาดระแวง
สงสัยในตัวท่านก็หมดไป มีแต่ความเลื่อมใสศรัทธาในตัวท่าน
พากันขอขมาโทษท่านที่เคยนี้กระแวงในตัวท่านกับศิษย์

ที่แรกท่านและศิษย์ตั้งใจจะพำนักบนดอยนั้นชั่วคราว
สุดท้ายก็อยู่ต่อนานปีกว่า รวมทั้งจำพรรษาที่นั่นด้วย ส่วนชาวเขา
ก็ภาวนาพุทโธอย่างจริงจังจนเห็นผลหลายคน จึงหันมาถือ
พระรัตนตรัยเป็นสรณะ

หลวงปู่มั่นสามารถน้อมใจชาวเขาให้มาสนใจพุทธศาสนา
ได้ ด้วยการสร้างศรัทธาเป็นเบื้องต้น มิใช่ศรัทธาที่เกิดจาก
คำสอนที่ชวนให้คล้อยตาม แต่เป็นศรัทธาที่เกิดจากการปฏิบัติจน
เห็นผลด้วยตนเอง ที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งก็คือ ทั้ง ๆ ที่หัวหน้า
ชาวเขาไม่รู้ว่าตนกำลังทำสมาธิภาวนา คิดแต่ว่ากำลังตามหา
พุทโธให้หลวงปู่มั่น แต่เมื่อวางใจได้ถูกต้อง ก็เห็นผลคือความ
สงบเย็นในจิตใจ นั่นเป็นเพราะอานิสงส์ของสมาธิภาวนา
หรือกรรมฐานนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับศรัทธา ถึงแม้ไม่รู้พุทธศาสนา
หรือไม่รู้จักการปฏิบัติธรรมเลย แต่หากปฏิบัติถูกต้องย่อมได้รับผล
แห่งการปฏิบัตินั้น ทั้ง ๆ ที่ไม่ได้มีความคาดหวังในผลดังกล่าว
เลยด้วยซ้ำ ตรงกันข้ามหากปฏิบัติผิด วางใจไม่ถูก แม้อ่านตำรา
มามาก ทรงจำได้เยอะ และคาดหวังสูง ก็ไม่เกิดผลแต่อย่างใด

๗๘. ช้างพระโพธิสัตว์

หนึ่งในบรรดาเกจิอาจารย์แห่งอยุธยา ที่มีสานุศิษย์ทั่วประเทศเมื่อ ๘๐ ปีที่แล้ว คือหลวงพ่อบาน โสณนุโท ท่านเกิดและบวชที่หมู่บ้านบางนมโค แต่ออกไปแสวงหาความรู้จากครูบาอาจารย์ตามทีต่างๆ ตั้งแต่หนุ่ม นอกจากวิปัสสนากรรมฐานแล้วท่านยังมีความรู้เรื่องสมุนไพรและวิชาแพทย์แผนโบราณ ช่วยสงเคราะห์ญาติโยมมากมายทั้งทางโลกและทางธรรม แต่ท่านไม่ค่อยอยู่ที่ใดที่หนึ่งนานๆ เพราะชอบรุดงค์ ท่านไม่ยอมรับตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดบางนมโคจนกระทั่งอายุ ๖๐ ปี

คราวหนึ่งท่านพาพระ ๔ รูป รุดงค์จากอยุธยาไปยังพระพุทธรบาทสระบุรี ตลอดทางเป็นป่าทึบ เย็นวันหนึ่งท่านเห็นทุ่งโล่งกว้าง เป็นทำเลเหมาะแก่การพักแรม จึงปักกลดบริเวณใกล้ๆ หมู่บ้าน ไม่นานชาวบ้านก็พากันนำน้ำปานะมาถวาย พร้อมกับเตือนว่า ทุ่งนี้มีช้างป่าโขลงหนึ่ง มักออกมาอาละวาดเสมอ พระที่มาปักกลดในทุ่งนี้ตายมาหลายรูปแล้วเพราะช้างโขลงนี้

หลวงพ่อบานรับฟังด้วยอาการสงบ และยืนยันที่จะพักแรมในที่เดิม ชาวบ้านจึงบอกท่านว่า ถ้าช้างออกมาอาละวาด ให้ท่านเคาะฆาบาตรเป็นสัญญาณ พวกเขาจะรีบออกมาช่วย

คืนนั้นหลวงพ่อบานสั่งให้ลูกศิษย์บำเพ็ญกรรมฐาน ตั้งมั่นอยู่ในพรหมวิหาร ๔ แม่เมตตาให้แก่สรรพสัตว์ทั่วสากลจักรวาลประมาณ ๔ ทุ่ม ผุงช้างป่าก็ออกมา จำผุงเป็นช้างสีดอตัวใหญ่ งาสั้น ออกมาก่อนตัวอื่นแล้วยืนคร่อมกลดหลวงพ่อบานเอาไว้ เนื่องจากท่านปักกลดตรงทางออกจากป่าพอดี ช้างตัวอื่นเมื่อจะ

ออกมาก็ต้องเบียดข้างสัดออกมา แล้วเดินข้ามทุ่งโดยไม่สนใจพระรูปอื่นเลย

เหตุการณ์ดูเหมือนจะเป็นปกติ ไม่น่ากลัวอย่างที่ชาวบ้านเตือนไว้ ซ่างทั้งโขลงออกมาจากป่าโดยไม่มีท่าทีคุกคามแต่อย่างใด แต่แล้วจู่ ๆ ซ่างตัวสุดท้ายที่ออกมาก็เริ่มอาละวาด ซ่างตัวนี้ชาวบ้านเรียกว่า “ไอ้เก” เพราะงาของมันบิดเกข้างหนึ่ง อีกทั้งมีพฤติกรรมเกเรด้วย หลังจากที่เดินออกมายังทุ่งกว้างได้สักพัก มันก็หันกลับมาและวิ่งเข้าใส่กลดหลวงพ่อบานทันที

หลวงพ่อบานเห็นไอ้เกพุ่งเข้ามา แต่ท่านนิ่งสงบ ท่านแล้วว่า “ตอนนั้นฉันมีอารมณ์ปกติ ฉันคิดถึงพระโพธิญาณเป็นอารมณ์ คิดว่าตายเมื่อไหร่ ฉันก็จะสบาย คือไปนอนรอเวลาที่สวรรค์ชั้นดุสิต” ส่วนพระอีก ๔ รูปก็นิ่งสงบเช่นกัน

แต่ก่อนที่เจ้าเกจะมาทำร้ายหลวงพ่อบาน จำฝูงคือ เจ้าสัดก็เอาจางพาดเจ้าเก ๓ ครั้งติดต่อกัน พาดแต่ละครั้งเจ้าเกหัวซุนเกือบที่มดิน เท่านั้นไม่พอ เจ้าสัดยังจับงาเจ้าเกบิดจนเจ้าเกเสียหลักล้มลงอย่างแรง หลวงพ่อบานสันนิษฐานว่าที่เจ้าเกมีงาบิดข้างหนึ่งคงเพราะถูกจำฝูงกำราบเป็นประจำ

เจ้าเกลุกขึ้นมาอย่างหมดแรง หายพยศ เดินอย่างไร้สง่าตามฝูงไปยังป่าตรงข้าม ส่วนเจ้าสัดยังคงเดินวนเวียนแถวนั้นพักใหญ่ เมื่อเห็นพระทุกรูปปลอดภัย ไม่มีใครมารบกวน มันก็หันมาหาท่าน แล้วคุกเข่าลง ชูวงขึ้น ทำท่าเหมือนจะไหว แล้วก็เดินตามโขลงซ่างลูกน้องไป

หลวงพ่อบานเห็นข้างตัวนี้แล้ว อัดขึ้นขมไม่ได้ ท่านถึงกับ
ออกปากว่า “สงสัยข้างตัวนี้จะเป็นข้างพระโพธิสัตว์”

วันรุ่งขึ้นชาวบ้านพากันมาหาท่านเพราะได้ยินว่าเมื่อคืน
เกิดอะไรขึ้น เมื่อเห็นทุกท่านปลอดภัยก็มีความเลื่อมใสศรัทธามาก
และเชื่อว่าท่านต้องมีเวทมนตร์คาถาหรือของขลังอย่างแน่นอน จึงขอ
ของดีจากท่าน เพื่อปกป้องอันตรายจากเจ้าเก หลวงพ่อบานจึงให้
คาถาแก่เขา คาถานั้นมีแค่ “พุทโธ” ข้อสำคัญคือ “ก่อนท่องคาถา
ก็ขอให้นึกถึงบารมีของพระพุทธเจ้า แล้วแผ่เมตตาถึงเจ้าเก ประกาศ
เป็นสัมพันธไมตรีต่อกัน”

ปรากฏว่าคาถาของท่านได้ผล นับแต่นั้นมาเจ้าเกไม่เคย
อาละวาดอีกเลย เวลามันมา ก็เดินก้มหน้าก้มตาผ่านไปเฉยๆ
ไม่มองหน้าคนเลย ผิดกับแต่ก่อนที่ชอบทำลายฟ่อนข้าวและ
ทรัพย์สิน อีกทั้งไล่แทงผู้คน

ความสงบได้กลับคืนสู่หมู่บ้านนี้อีกครั้งหนึ่ง คงไม่ใช่
เพราะอาณาเขตของคาถาของหลวงพ่อบานและเมตตาภาวนาของ
ชาวบ้านเท่านั้น หากยังเป็นเพราะคุณธรรมของข้างสีตอแสนรู้
ตัวนั้น ซึ่งให้บทเรียนสำคัญแก่เจ้าเกอย่างไม่มีวันลืม

๗๙. บทเรียนจากหลวงพ่ocha

พูดถึงวุฒิการศึกษาทางโลก หลวงพ่ocha สุขุมโทจบแค่ชั้นป.๑ เท่านั้น แต่ท่านมีลูกศิษย์ที่จบปริญญามากมาย ที่เป็นดอกเตอร์ก็มีไม่น้อย ยิ่งกว่านั้นยังมีชาวต่างประเทศ ความรู้สูง มาบวชกับท่านเป็นจำนวนมาก

เรื่องหนึ่งที่คุณคนสอบถามท่านเสมอก็คือท่านสอนฝรั่งได้อย่างไรในเมื่อท่านไม่รู้ภาษาอังกฤษเลย คำตอบของท่านก็คือ “ที่บ้านโยมมีสัตว์เลี้ยงไหม อย่างหมาแมว หรือวัวควายอย่างนี้ เวลาพูดกับมัน โยมต้องรู้ภาษาของมันด้วยหรือเปล่า?”

สำหรับหลวงพ่ocha การสอนที่สำคัญมิใช่การพูด แต่อยู่ที่การทำให้ดูและชวนให้ทำ ซึ่งใครๆ สามารถเรียนรู้ได้โดยไม่ต้องอาศัยภาษาใด ๆ

“พาเขาทำเอาเลย ทำดีได้ดี ถ้าทำไม่ดีก็ได้ของไม่ดี พาเขาทำดู เมื่อทำจริง ๆ ก็เลยได้ดี เขาก็เลยเชื่อ ไม่ใช่มาอ่านหนังสือเท่านั้นนะ ทำจริง ๆ นี่แหละ สิ่งใดไม่ดีก็ละมัน อันไหนไม่ดีก็เลิกมันเสีย มันก็เป็นความดีขึ้นมา”

การเรียนรู้จากการทำนั้นให้ผลที่ยั่งยืนกว่า เช่นเดียวกับการเรียนรู้จากประสบการณ์ ไม่ว่าจะประสบการณ์นั้นจะดีหรือไม่ดี ก็สามารถสอนใจเราได้ทั้งนั้น อยู่ที่ว่าจะรู้จักมองหรือเก็บเกี่ยวบทเรียนหรือไม่

หลวงพ่ocha สุขุมโท ซึ่งเป็นชาวอเมริกันและเป็นพระฝรั่งรูปแรกที่มาอยู่กับหลวงพ่ochaแล้วว่า มีคราวหนึ่งหลวงพ่ochaสั่งให้ท่าน

ขึ้นเทศน์ ๓ ชั่วโมงโดยไม่ทันได้เตรียมตัว ทั้งกำชับว่าห้ามลงก่อนหมดเวลา ช่วงแรกๆ ท่านก็เทศน์ได้เรื่อยๆ เพราะมีเรื่องพูด แต่เมื่อเทศน์นานเข้า ก็ไม่รู้ว่าจะเทศน์อะไร ต้องพูดวนไปเวียนมา ตอนนั้นภาษาไทยก็ไม่คล่อง ผลก็คือคนฟังนั่งหลับเป็นส่วนใหญ่

ใครที่เจอประสบการณ์แบบนี้ ย่อมรู้สึกแ่ และอาจถึงกับสูญเสียความมั่นใจในการพูด ตามมาด้วยความหงุดหงิดขัดเคืองใจ แต่สำหรับหลวงพ่อสุมเอธ ประสบการณ์ครั้งนั้นมีประโยชน์มาก เพราะช่วย “แก๊กิเลส” หรือลดอัตตาของท่านได้ดี “นิสัยของชาวอเมริกันเรามีอัตตาสูง ความเชื่อมั่นในตัวเองมีมาก เวลาขึ้นธรรมาสน์ ก็อยากจะเทศน์ให้หน้าฟัง อยากจะให้ทุกคนฟังด้วยความตั้งใจ แต่ถ้าเห็นใครง่วงนอนหรือไม่ตั้งใจฟังก็อยากจะหยุดพูดทันที เป็นเพราะจิตใจเรายังมีความหวั่นไหวกับโลกธรรมอยู่”

ยิ่งมีอัตตา ก็ยิ่งจำเป็นต้องถูกถอนอัตตา ในทำนองเดียวกัน ยิ่งกลัวความล้มเหลว ไม่อยากได้คำตำหนิ ก็ยิ่งจำเป็นต้องเจอความล้มเหลวและคำตำหนิ จิตใจจะได้มั่นคงไม่หวั่นไหวกับสิ่งนั้น นี่เป็นหลักการสอนข้อหนึ่งของหลวงพ่อก็ว่าได้

พระฝรั่งอีกรูปหนึ่งที่ได้บทธเรียนดังกล่าวจากหลวงพ่อก็คือพระอาจารย์ญาณธัมโม ชาวออสเตรเลีย วันหนึ่งท่านมีเรื่องขัดใจกับพระรูปหนึ่งที่วัด รู้สึกหงุดหงิดตลอดทั้งวัน วันรุ่งขึ้นระหว่างเดินบิณฑบาตก็ครุ่นคิดอยู่กับเรื่องนั้นตลอดทาง พอกลับเข้าวัดก็เห็นหลวงพ่อบอกเดินสวนมา ท่านยิ้มให้และทักทายเป็นภาษาอังกฤษว่า กู๊ดมอร์นิง เพียงเท่านั้นอารมณ์ของพระอาจารย์ญาณธัมโมก็เปลี่ยนไปทันที ความหงุดหงิดซุนมัวหายไปเป็นปลิดทิ้ง มีความปลื้มปีติมาแทนที่

ตกเย็นหลวงพ่อบอกให้ท่านเข้าไปถวายการนวดที่กุฏิเป็นการส่วนตัว ท่านรู้สึกตื่นเต้นดีใจมากเพราะโอกาสที่จะได้อยู่ใกล้ชิดสองต่อสองเช่นนั้นหาได้ยากมาก เพราะท่านยังเป็นพระใหม่ ท่านถวายการนวดอย่างตั้งอกตั้งใจด้วยความปลื้มปิติ แต่จู่ๆ โดยไม่ทันรู้เนื้อรู้ตัว “หลวงพ่อบอกก็ถีบเปรี้ยงเข้าที่ยอดดอก ซึ่งกำลังพองโตด้วยความรู้สึกภาคภูมิใจของอาตมา จนล้มก้นกระแทก”

ความตกใจและมีงงว่าเกิดอะไรขึ้นหายเป็นปลิดทิ้งเมื่อได้ยินคำตำหนิของหลวงพ่อบอกว่า “จิตใจไม่มั่นคง พอไม่ได้ตั้งใจก็ชัตเคือง หงุดหงิด เมื่อได้ตามปรารถนาก็ฟุ้ง”

เพียงเท่านั้นพระอาจารย์ญาณธัมมโถงกับร้องไห้ ไม่ใช่เสียใจเพราะถูกตำ แต่เพราะซาบซึ้งในบุญคุณของท่าน “หลวงพ่อบอกเมตตามากที่ชี้กิลเลสของเรา ไม่เช่นนั้นเราก็คงมีดบอดมองไม่เห็นคงเป็นคนหลงอารมณ์ไปอีกนาน”

นี่เป็นบทเรียนสอนใจให้มั่นคงจากหลวงพ่อบอกที่พระอาจารย์ญาณธัมมโถงไม่เคยลืมเลือน

การเรียนรู้ที่ดีนั้นต้องเกิดจากการเจอ “ของจริง” แม้เป็นของจริงที่ไม่พึงปรารถนา แต่มันก็สามารถสอนใจและฝึกใจเราได้มาก จะว่าไปแล้วคนเราเรียนรู้จากสิ่งที่ขัดใจได้มากกว่าสิ่งที่ถูกใจด้วยซ้ำ

๘๐. ธรรมะไม่เกี่ยวกับพระหรือโยม

เมื่อ ๔๐ ปีก่อนนักศึกษาและปัญญาชนผู้ใฝ่ธรรม น้อยคนที่ไม่รู้จักเขมานันทภิกขุ (โกวิท เอนกชัย) พระหนุ่มซึ่งมีลีลาการบรรยายธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว เนื้อหาลุ่มลึก ถ้อยคำสละสลวย สำนวนจับใจ นอกจากคำบรรยาย บทความ บทกวี และภาพวาดแล้ว ท่านยังมีผลงานทางประติมากรรมมากมาย เป็นพยานปรากฏอยู่ที่สวนโมกข์จนทุกวันนี้ โดยเฉพาะที่โรงแรมหรูพาทองทางวิญญาน

พ.ศ. ๒๕๑๘ ท่านได้จำพรรษาที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ เพื่ออบรมพระนวกะและญาติโยม โดยไม่นึกมาก่อนว่าจุดเปลี่ยนครั้งสำคัญในชีวิตของท่านจะเกิดขึ้นที่นั่น

พรรษานั้นหลวงพ่อเทียน จิตตสุโก ได้รับนิมนต์มา จำพรรษาที่วัดชลประทานฯ เช่นเดียวกัน แต่แทบไม่มีใครรู้จักท่านเลย เห็นอากัปกิริยาภายนอกของท่าน ใคร ๆ ก็นึกว่าท่านเป็นหลวงตาธรรมดาพระอาจารย์โกวิท ก็คิดเช่นเดียวกัน จนกระทั่งวันหนึ่ง หลังจากที่พระอาจารย์โกวิทได้บรรยายธรรมแก่พระนวกะเสร็จ หลวงพ่อเทียนซึ่งนั่งฟังอยู่ตลอด ได้มาดักถามท่านว่า “ความรู้เหล่านี้เอามาจากไหน” ท่านรู้สึกสะดุดใจกับคำถามนี้มาก

สี่ทุ่มคืนนั้น หลวงพ่อเทียนมาหาท่านที่กุฏิแล้วถามหาเส้นด้าย พอท่านคลี่ด้ายให้ หลวงพ่อก็ถามหาเม็ดโกน ทันทีที่ได้เม็ดโกน หลวงพ่อเทียนก็ตัดด้ายขาด แล้วมองหน้าพระอาจารย์โกวิท พร้อมกับบอกว่า “ถ้าอาจารย์ยังมาไม่ถึงจุดนี้แล้ว ยังไม่รู้จักพระพุทธรเจ้า” คำพูดดังกล่าวสะกิดใจท่าน ทำให้ฉุกละหุกคิดขึ้นมาว่า หลวงตารูปนี้ไม่ธรรมดา

นับแต่นั้นทุกคืนเวลาสี่ทุ่ม หลวงพ่อเทียนจะมาหาพระอาจารย์โกวิทที่กุฏิ เพื่อคุยเรื่องต่างๆ โดยมักจะตั้งสิ่งของจากในย่ามมาเป็นอุปกรณ์ในการพูดคุย แม้หลวงพ่อเทียนจะพูดไม่เก่ง อีกทั้งภาษาอีสานของท่านก็ฟังยาก แต่ก็ม่แ่งมุมให้ขบคิดอยู่เสมอ สร้างความประทับใจแก่พระอาจารย์โกวิท และนั่นคือจุดเริ่มต้นของการนับถือหลวงพ่อเทียนเป็นอาจารย์ทางธรรมทั้งหลาย ที่ท่านอ่านหนังสือไม่ค่อยออก

ตอนนั้นพระอาจารย์โกวิทยังติดสมณะ คราวหนึ่งท่านกำลังนั่งหลับตาทำสมาธิ หลวงพ่อเทียนเดินมาจับท่านที่สี่ข้างถามว่า “ทำอะไร”

“ทำสมาธิครับ”

“ทำทำไม”

“เมื่อจิตสงบ ปัญญาก็เกิด”

ได้ยินเช่นนั้น หลวงพ่อเทียนก็จับมือพระอาจารย์โกวิทแล้วกล่าวว่า “การปฏิบัติธรรมของพระพุทธเจ้าต้องทำอย่างนี้”

พระอาจารย์โกวิทไม่เข้าใจว่าหลวงพ่อเทียนต้องการบอกอะไร เป็นเวลานานกว่าท่านจะรู้ว่าสิ่งที่หลวงพ่อเทียนต้องการสื่อก็คือ ให้ท่านหมั่น “รู้สึกตัว” แทนที่จะหลงติดอยู่ในความสงบ ซึ่งเป็นของชั่วคราว

พ.ศ. ๒๕๒๕ จุดเปลี่ยนครั้งสำคัญได้เกิดขึ้นกับท่านอีกครั้งหนึ่ง ท่านได้ลาสิกขาขณะพำนักที่ประเทศออสเตรเลีย เมื่อกลับมาประเทศไทย ลูกศิษย์หลายคนยอมรับไม่ได้ ถึงกับแสดงปฏิกริยาต่อต้าน แต่หลวงพ่อเทียนไม่พูดอะไรเลยแม้แต่คำเดียว ไม่ถามถึงสาเหตุของการสีกเลยด้วยซ้ำ ทั้งๆ ที่อาจารย์โกวิทบวชมาถึง ๑๖ พรรษา หลวงพ่อบอกแต่เพียงว่า “ให้ปฏิบัติ บางคนเหมาะสมจะเป็นพระ บางคนเหมาะสมจะเป็นโยม ไม่มีข้อจำกัดในการปฏิบัติตามแนวทางของหลวงพ่อ”

หลวงพ่อเทียนเห็นว่า นักบวช หรือ ฆราวาส เป็นเรื่องสมมุติ ส่วนการปฏิบัติธรรมเพื่อพ้นทุกข์นั้น ไม่ขึ้นอยู่กับสมมุติ

จะเป็นเพศใด ภาษาใด ถ้าทำจริงก็ได้ผล “การปฏิบัติ ได้ หรือ ไม่ได้ เป็นเรื่องของแต่ละคน ไม่เกี่ยวกับการเป็น พระ หรือเป็นโยม” ตอนนั้นหลวงพ่อเทียนเป็นประธานสงฆ์ที่วัดสนามใน นนทบุรี จึงจัดให้อาจารย์โกวิทบรรยายธรรมให้ญาติโยมฟังทุกวันอาทิตย์

ลูกศิษย์ของหลวงพ่อหลายคนมีความตะขิดตะขวงใจที่ อาจารย์โกวิทมาแสดงธรรม วันหนึ่งท่านถามอาจารย์โกวิท ว่า “มีเสื้อไหม” อาจารย์โกวิทไม่รู้ว่าหลวงพ่อต้องการเสื้อไปทำอะไร แต่ก็หาเสื้อคลุมอาบน้ำและหมวกก๊วยเล้งมาให้ท่าน พอได้มาหลวงพ่อก็สวมเสื้อคลุมและสวมหมวกก๊วยเล้ง ออกไปนั่งกลางลานวัด ท่ามกลางความงุนงงสงสัยของลูกศิษย์ หลายคนไม่เข้าใจว่าท่านทำเช่นนั้นทำไม แต่จำนวนไม่น้อยก็ได้คิดว่า อย่าตัดสินคนที่เปลือกนอก จีวรหรือเสื้อผ้าเป็นสิ่งสมมุติ แม้หลวงพ่อเทียนจะสวมเสื้อคลุม ก็ไม่ได้ทำให้ธรรมะหรือแก่นแท้ของท่านแปรเปลี่ยนไป มองให้ลึกไปกว่านั้น แม้จะนุ่งกางเกงหรือผ้าถุง ก็สามารถบรรลุธรรมได้

ในช่วงท้ายของชีวิต หลวงพ่อเทียนได้สร้างสำนักปฏิบัติธรรมแห่งใหม่ ที่จังหวัดเลย บ้านเกิดของท่าน ตั้งใจให้เป็นสถานปฏิบัติธรรมสำหรับผู้หญิงโดยเฉพาะ ท่านได้ขอให้อาจารย์โกวิทตั้งชื่อสำนัก “ทับขวัญ” คือชื่อที่อาจารย์โกวิทเสนอ แต่หลวงพ่อย้ำว่าชื่อต้องเป็นผู้หญิง ชื่อใหม่จึงได้แก่ “ทับมิ่งขวัญ” หลวงพ่อได้สอนธรรม ณ สถานที่แห่งนี้จนกระทั่งมรณภาพเมื่อวันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๓๑ สิริอายุ ๗๗ ปี

๘๑. ของดีที่แท้จริง

ในวัยหนุ่มหลวงปู่คู่ พรหมปญโญ นิยมเดินธุดงค์และปลีกวิเวกอยู่ตามป่าเขาเถื่อนถ้ำต่าง ๆ แต่ครึ่งชีวิตหลังของท่านซึ่งยาวนานถึง ๔๓ ปี ท่านแทบไม่ได้ออกไปไหนเลย ฟานักอยู่แต่ในวัดสะแก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กิจวัตรประจำวันคือนั่งรับแขกหน้ากุฏิตั้งแต่เช้าจรดค่ำ

แม้ชรามากแล้วท่านก็ไม่เคยทิ้งกิจวัตรดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อช่วยคลายความทุกข์ของญาติโยมที่มาจากทุกสารทิศ หลายนคนมาหาท่านเพื่อขอหายเพราะอาการทางลัด จำนวนไม่น้อยอยากให้ท่านรดน้ำมนต์เป่าหัวจะได้หายจากความเจ็บป่วย ไม่มีใครที่ถูกท่านปฏิเสธ แต่เชื่อว่าท่านจะสนองความต้องการของญาติโยมในทุกกรณีก็หาไม่ บางครั้งท่านก็ให้ของที่ดีกว่านั้น

คราวหนึ่งเกิดไฟไหม้ที่วัดสะแก บริเวณตรงข้ามกุฏิของหลวงปู่ถูกเพลิงเผาพินาศ แต่กุฏิของท่านไม่เป็นอะไร เป็นที่น่าอัศจรรย์ใจแก่ผู้คนทั่วไป โยมผู้หนึ่งเชื่อว่าหลวงปู่มีพระดีเป็นแน่ จึงไปหาหลวงปู่

“หลวงปู่ครับ ผมขอพระดีที่กันไฟได้หน่อยครับ”

หลวงปู่ยิ้มก่อนตอบว่า “พุทฺธัง ธัมมัง สังฆัง ไตรสรณคมนฺนี้แหละ พระดี”

“ไม่ใช่ครับ ผมขอพระเป็นองค์ ๆ อย่างพระสมเด็จจะครับ”

หลวงปู่กล่าวย้าว่า “ก็พุทฺธัง ธัมมัง สังฆัง นี้แหละ มีแค่นี้ละภาวนาให้ดี”

เป็นอันว่าหลวงปู่มีได้ให้อะไรเขา เมื่อโยมผู้นั้นกลับไป หลวงปู่จึงได้ปรารภกับศิษย์ว่า “คนเรานี้ก็แปลก ข้าให้ของจริงกลับไม่เอา จะเอาของปลอม”

ท่านเคยพูดถึงพระเครื่อง ซึ่งใคร ๆ อยากได้เพื่อบูชา โดยเฉพาะพระสมเด็จวัดระฆังว่า การนับถือพระเช่นนี้เป็นสิ่งที่ดี แต่เป็นดีภายนอก มิใช่ดีภายใน แล้วท่านแนะว่า “ให้หาพระเก่าให้พบ นี่ชชของแท้ของดีจริง”

เมื่อศิษย์ถามท่านว่าพระเก่าหมายถึงอะไร หลวงปู่ตอบว่า “ก็หมายถึงพระพุทธเจ้านะชช นั่นท่านเป็นพระเก่า พระโบราณ พระองค์แรกที่สุด”

นอกจากวัตถุมงคลแล้ว อีกสิ่งหนึ่งที่ผู้คนปรารถนาและเสาะแสวงหาก็คือ ความมั่งคั่งร่ำรวย โดยไม่ตระหนักว่ามีสิ่งอื่นที่ดีกว่า ประเสริฐกว่า นั่นคือบุญกุศล คุณธรรมความดี ประเสริฐสูงสุดคือนิพพาน ความพ้นทุกข์

มีเรื่องเล่าว่า พระรูปหนึ่งมาบวชที่วัดสะแกอยู่พักใหญ่ ก่อนจะลาสิกขาก็มาหาหลวงปู่เพื่อขอให้ท่านพรมน้ำมนต์และให้พร ขณะที่หลวงปู่พรมน้ำมนต์ให้ พระรูปนั้นก็อธิษฐานในใจว่า “ขอความร่ำรวยมหาศาล ขอลาภขอผลพูนทวี มีกินมีใช้ไม่รู้หมด จะได้แบ่งไปทำบุญมาก ๆ”

พอท่านอธิษฐานเสร็จ หลวงปู่ก็มองหน้าพร้อมกับพูดว่า “ท่าน...ที่ท่านคิดนะมันต่ำ คิดให้มันสูงไว้ไม่ดีหรือ แล้วเรื่องที่ท่านคิดนะจะตามมาทีหลัง”

อย่างไรก็ตามไม่ใช่ทุกคนที่มาขอโชคกลางหรือวัดอุทุมมคงจากท่าน จำนวนไม่น้อยมาหาท่านเพื่อสนทนาธรรม มีคนหนึ่งถามท่านว่า เขาชี้เกียจปฏิบัติธรรม จะทำอย่างไรดี คำตอบของท่านคือ “หมั่นทำเข้าไว้....ถ้าชี้เกียจให้หนักถึงช้า ช้าเข้ามา ๕๐ ปี อุบัติฉายช้าเคยสอนไว้ว่า ถ้าวันไหนยังกินข้าวอยู่ ก็ต้องทำวันไหนเลิกกินข้าว....นั่นแหละถึงไม่ต้องทำ”

หลวงปู่พูดเสมอว่า “ผู้ปฏิบัติต้องหมั่นตามดูจิต รักษาจิต” เคยมีผู้ปฏิบัติตามหลวงปู่ว่า “หลวงปู่ครับ ขอธรรมะสั้นๆ ในเรื่องวิธีปฏิบัติเพื่อให้กิเลส ๓ ตัว คือ โภธ โลภ หลง หหมดไปจากใจเรา จะทำได้อย่างไรครับ” หลวงปู่ตอบเสียงดังฟังชัดว่า “สติ”

คืนที่ท่านจะมรณภาพนั้นมีคณะศิษย์มากกราบท่าน หลวงปู่ได้เล่าให้ญาติโยมกลุ่มนี้ด้วยสีหน้าปกติว่า “ไม่มีส่วนหนึ่งส่วนใดในร่างกายข้าที่ไม่เจ็บปวดเลย ถ้าเป็นคนอื่นคงเข้าห้องไอซียูไปนานแล้ว” แล้วท่านก็กล่าวต่อว่า “ข้าจะไปแล้วนะ” ไม่มีใครคาดคิดว่าท่านจะจากไปเพราะท่านไม่ได้มีอาการเจ็บป่วยให้เห็น ท่านทิ้งท้ายว่า “ถึงอย่างไรก็ขออย่าได้ทิ้งการปฏิบัติ ก็เหมือนนักมวยขึ้นเวทีแล้วต้องชก อย่างมัวแต่ตั้งท่าเงอะ ๆ ะ ๆ”

ตีห้าคืนนั้นหลวงปู่ได้ละสังขารอย่างสงบด้วยโรคหัวใจ ในกุฏิของท่าน สิริอายุ ๘๖ ปี

๘๒. วัยเด็กของหลวงพ่อบัณฑิต

หลวงพ่อบัณฑิต หรือบัณฑิตนันท์ภิกขุ เป็นสหายธรรมของท่านพุทธทาสภิกขุ ที่มีชื่อเสียงมากในด้านการเผยแผ่ธรรม คำเทศนาของท่านเข้าใจง่าย เป็นเหตุเป็นผล ระคนด้วยมุขชวนขัน มุ่งพาคนออกจากความมั่งงายหลงใหลในไสยศาสตร์ และการหมกมุ่นในอบายมุข ทุกหนแห่งที่ท่านแสดงธรรม จะมีญาติโยมติดตามไปฟังเป็นจำนวนมาก เมื่อเทคโนโลยีก้าวหน้ามากขึ้น ก็ตามฟังจากรายการวิทยุ หรือไม่ก็จากดัลลัทธิ

หลวงพ่อบัณฑิตเกิดที่จังหวัดพัทลุง ในครอบครัวชานา นามเดิมว่า บัณฑิต มารดาของท่านเป็นผู้ใฝ่ธรรมและมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ หออะไรมาได้ก็จะแบ่งปันให้เพื่อนบ้านอยู่เสมอ แม้ไม่ได้ร่ำรวย ท่านพูดถึงความรู้สึกในช่วงที่เป็นเด็กว่า

“ครั้งเป็นเด็ก ๆ นี้เมื่อที่สุดในการที่จะเอาแกงไปแจก บ้านโน้น เอาขนมไปแจกบ้านนี้ เวลาโยมทำอะไรกิน เช่น ได้เนื้อ มาก่อนหนึ่ง เอามาขึ้นแกงหม้อหนึ่ง ตักไปแจกทุกบ้าน ได้ ทุเรียนมาสองสามผล ทำน้ำกะทิอ่างใหญ่ ๆ ต้องเอาไปแจก ทุกบ้าน ถ้าได้ปลามาเป็นชั่ง ต้องเอามาแบ่งเป็นกอง ๆ เด็กต้องเอาไปแจก เรือนนั้นกอง เรือนนี้กอง

ได้อะไรมาก็ไปแจกอยู่อย่างนั้น สมัยเด็ก ๆ นี้เมื่อเต็มที พอเห็นเขาแบ่งกองปลา ก็คิดว่า แย่อีกแล้ววันนี้ ว่างกันเต็มทีละ น่าเป็จริง ๆ”

เวลามีใครเดือดร้อน บิดามารดาของท่านก็ยินดีช่วยเหลือ เต็มกำลัง ครอบครัวของท่านมีควาย ๒๐ ตัว แต่ก็ให้เพื่อนบ้าน ยืมไปใช้ทำนาถึง ๑๘ ตัว เหลือไว้ใช้งานเพียง ๒ ตัว ยิ่งไปกว่านั้น หากมีคนมาขอที่เหลื่อไปอีก ก็พร้อมจะให้ด้วยความยินดี “คนที่มาขอยืม เขาลำบากกว่าเรามาก เราหาเอาใหม่ได้” คือเหตุผลที่ บิดามารดาบอกกับลูกชาย

ไม่ใช่กับเพื่อนบ้านเท่านั้น กับคนแปลกหน้า บิดามารดาของท่านก็เอื้อเฟื้อด้วยความยินดี บางคราวมีชาวบ้านสัญจรผ่านมาและขอพักที่บ้านถึง ๑๕ คน ทั้งสองท่านก็กุลีกุจอจัดหาที่พัก และทำอาหารต้อนรับอย่างดียิ่ง วันที่แขกจะเดินทางกลับ มารดาของท่านก็จะตื่นแต่เช้ามีดเพื่อจัดอาหารเช้าให้ พร้อมทั้งห่ออาหาร กลางวันไปกินกลางทางด้วย

เด็กชายบ่นได้เห็นแต่เล็กว่า “การต้อนรับขับสู้เหล่านี้ ให้ความสุขใจ ได้มิตรภาพเป็นกำไร คนเดินทางเหล่านี้มักนำอาหารหรือของแปลก ๆ มาฝากบ่อย ๆ เหมือนกัน มิใช่เป็นค่าจ้าง แต่เป็นเครื่องหมายแห่งความระลึกถึงกัน”

สมัยนั้นพ่พลุงขึ้นชื่อว่าเป็นถิ่นนักเลงและดงโจร มีการปล้นวัวควายเป็นประจำ แต่น่าแปลกที่วัวควายของครอบครัวท่าน ไม่ว่าจะอยู่ที่บ้านหรือปล่อยไว้กลางทุ่ง ไม่เคยถูกโจรขโมย ตรงข้ามกับเพื่อนบ้าน วัวควายหายอยู่เนือง เมื่อเกิดเหตุดังกล่าว บิดาของท่านไม่เคยนิ่งเฉย รับเป็นธุระไปตามกลับมาให้ ซึ่งก็มักประสบความสำเร็จเสมอ ไม่ใช่เพราะบิดาของท่านเป็นผู้มีอิทธิพลที่โจรเกรงกลัว แต่เป็นเพราะความดีของท่าน

ท่านเล่าว่าบิดาของท่าน “คบคนทุกเหล่า ให้ทุกอย่างที่เขาต้องการ วัควายที่มีอยู่ไม่เคยหวง ใครขอไปก็ตัว ใช้กี่วัน ได้ตามปรารถนา เป็นความเอื้อเฟื้อของบิดามารดาอาตมาที่ช่วยปกป้องควายไว้ได้”

อีกเหตุผลหนึ่งก็คือ “บางทีบรรดาโจรอาจจะเคยมาอาศัยบ้าน กินข้าวปลาอาหารครั้งหนึ่งหรือสองครั้ง เลยสำนึกในบุญคุณ”

เป็นเพราะมีบิดามารดาที่เปี่ยมด้วยน้ำใจไมตรี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ท่านจึงมีจิตใจใฝ่ธรรมตั้งแต่เยาว์วัย เป็นนิสัยปัจจัยให้ท่านน้อมใจในพระศาสนา หลังจากที่ได้บรรพชาเป็นสามเณรเมื่ออายุ ๑๘ ปี ท่านก็ไม่ได้หวนคืนสู่เพศคฤหัสถ์อีกเลย เจริญมั่นคงในสมณเพศโดยตลอด ยินดีในการบำเพ็ญทานไม่หยุดหย่อน เช่นเดียวกับโยมบิดามารดาของท่าน แต่แทนที่จะเป็นวัตถุทาน ก็มอบธรรมทาน ซึ่งเป็นทานอันประเสริฐสุด จวบจนท่านมรณภาพด้วยวัย ๙๖ ปี

๘๓. เมื่อใจไผ่หาหญิงสาว

ในบรรดาพระกรรมฐานซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของชาวเมืองเลย ไม่มีท่านใดโดดเด่นเท่าหลวงปู่ชอบ จานสโม ท่านได้ชื่อว่าเป็นศิษย์รุ่นใหญ่ของหลวงปู่มั่น ฎิริทตโตอีกรูปหนึ่งที่มีภูมิธรรมลุ่มลึก อันเป็นผลจากการภาวนาอย่างอุตสาหะตั้งแต่วัยหนุ่ม อีกทั้งมีประสบการณ์ที่เข้มข้นโชกโชกจากการรุดงค์ในป่าลึก ความที่ท่านมีอายุยืนนานถึง ๙๐ ปี แม้จะเป็นอัมพาตในช่วง ๒๐ ปีสุดท้าย แต่การได้มีเวลาเทศนาแสดงธรรมอย่างต่อเนื่อง ลูกศิษย์ลูกหาของท่านจึงมีมากมายทั่วประเทศ

หลวงปู่ชอบได้ฝากตัวเป็นศิษย์หลวงปู่มั่นตั้งแต่อายุยังน้อย ท่านได้รับคำชมจากหลวงปู่มั่นตั้งแต่ยังเป็นพระหนุ่มว่า “ให้ทุกองค์ภาวนาให้ได้เหมือนท่านชอบ” อีกคราวหนึ่งได้พูดถึงประสบการณ์การภาวนาของท่านว่า “ไปไกลลิบเลย พระน้อยองค์นี้”

หลวงปู่ชอบใช้เวลาส่วนใหญ่ในป่าเขา ออกพรรษาแล้วก็ชอบธุดงค์ในป่าลึกแถวภาคเหนือและพม่าจนกระทั่งอายุ ๔๕ ปี จึงกลับมายังภาคอีสาน และปักหลักที่จังหวัดเลยอันเป็นบ้านเกิดในเวลาต่อมา

ว่ากันว่าท่านมีประสบการณ์เกี่ยวกับอิทธิปาฏิหาริย์มากที่สุดองค์หนึ่ง ลูกศิษย์ลูกหาที่เป็นพระหนุ่มเณรน้อยจึงมักอยากฟังท่านเล่าเรื่องเหล่านี้ ซึ่งก็ไม่ค่อยผิดหวัง ฟังแล้วก็สนุกและตื่นเต้น แต่มีเรื่องอื่นที่ใกล้ตัวกว่าและมีประโยชน์มากกว่าดังเรื่องข้างล่าง

มีพระรูปหนึ่งซึ่งเป็นศิษย์ของท่าน มาราบลาเพื่อขอสิกขาไปเป็นฆราวาส ท่านจึงถามว่าอยากสิกขาเพราะเหตุใด คำตอบคือ “รักผู้สาวครับ”

“รักเขามากไหม?”

“รักมากครับ”

ท่านถามต่อว่า “ถ้ารักเขามาก แล้วสามารถกินขี้เขาได้ไหม?”

พระรูปนั้นยอมรับว่าทำไม่ได้

“แสดงว่าท่านยังรักเขาไม่จริง ท่านยังรักเขาไม่พอ ถ้ารักมากพอแล้ว ชี้ออกคนที่ตนเองรักนั้นก็น่าจะกินได้ไม่ใช่หรือ”

ว่าแล้วหลวงปู่ชอบให้คำแนะนำแก่พระรูปนั้นว่า “ขอให้ท่านกลับไปพิจารณาให้ดี ๆ เสียก่อน ถ้ามันถึงขั้นกินชี้อของผู้หญิงที่ท่านเองรักได้แล้ว ผมก็จะอนุญาตให้ท่านสึกได้ทันที แต่ถ้าตัดสินใจกินชี้อเขาไม่ได้แล้วก็อย่ามาลาสิกขากับผม จะไปสึกกับใครก็ไปเสีย”

เรื่องแบบนี้ไม่ได้เกิดกับคนอื่นเท่านั้น ตัวท่านเองก็เคยประสบ และบ่่อยเสียด้วย ครั้งที่หนักที่สุดเกิดขึ้นเมื่อท่านอายุ ๒๘ ปี ตอนนั้นท่านตัดสินใจอย่างแน่วแน่ว่า “จะสึกออกไปสู่ขอเขาเป็นเมียให้ได้”

หญิงสาวผู้นั้นชื่อว่า “สาวทอง” วันนั้นเธอมาทำบุญกับแม่ที่วัด ขณะที่ท่านเตรียมจะให้พร พอแหงนหน้ามองญาติโยมที่มาทำบุญ สายตาของท่านก็ปะทะกับสายตาของเธอพอดี ชั่ววินาทีนั้นท่านแล้วว่า “มันเหมือนกับมีอะไรพุ่งเข้ามาชนหัวใจเราทันทีทันใด ตาค้างจ้องหน้ากันอยู่พักหนึ่ง” พอได้สติ ก็รีบก้มหน้าด้วยความอาย

นับแต่นั้นท่านก็คิดถึงสาวทองตลอด แม้จะทำความเพียรสู้ ก็ไม่สามารถคลายความคิดถึงเธอได้ ประกอบกับแม่ของเธอเป็นโยมอุปัฏฐากดูแลพระเณร จึงเป็นเหตุให้มีโอกาสพบปะและพูดคุยกันหลายครั้ง ยิ่งเวลาผ่านไปก็ยิ่งมีใจผูกพันกับเธอ ส่วนฝ่ายหญิงนั้นก็มิมีใจให้ท่านเช่นเดียวกัน

ตอนนั้นใจของท่านคิดแต่จะสึกอย่างเดียว เวลาภาวนา “พุทโธ” ที่ปริกรรมมาตลอด ก็กลายเป็น “พุททอง” ไปโดยไม่รู้ตัว

อย่างไรก็ตามใจที่คิดจะสู้กับความคิดนี้ก็ยังมียู่ ท่านจึงใช้วิธี
“อดนอนผ่อนอาหาร”

ที่แรกวิธีนี้ดูเหมือนจะใช้ได้ กามราคะที่เคยรบกวนก็
อ่อนแรงลง แต่หลังจากอดนอนและอดอาหารติดต่อกันเป็น
แรมเดือน ร่างกายก็ทนไม่ไหว ล้มป่วย

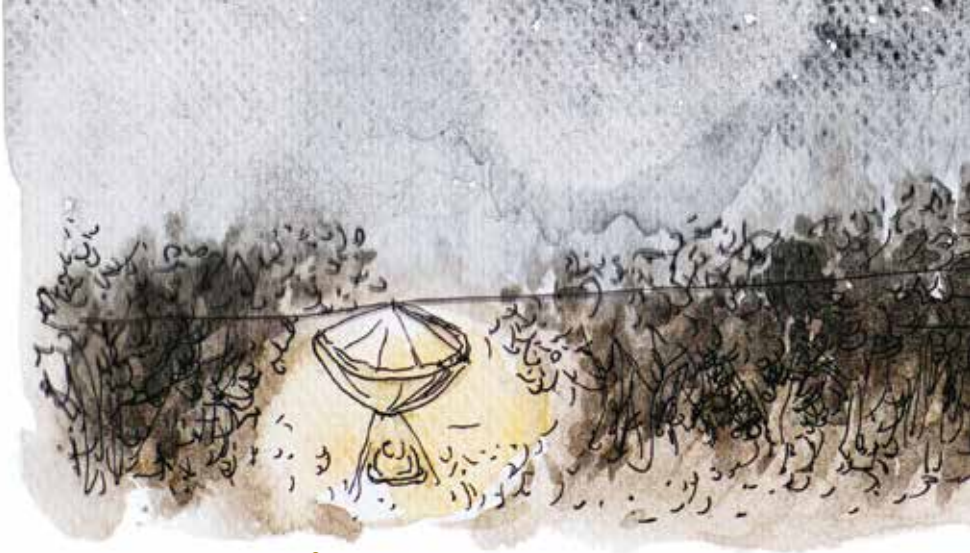
ครั้นสาวทองและผู้เป็นแม่รู้เข้า ก็วิ่งเต็นหายามา
รักษาท่าน ทำให้ใกล้ชิดกับท่านยิ่งกว่าเดิม กามราคะที่เคย
ปล่อยก็กลับมีกำลังเข้มแข็งขึ้น ท่านเห็นว่าแบบนี้ชักไม่ได้
การแล้ว จึงตั้งสติหันมาพิจารณาถึงสิ่งที่เกิดขึ้นกับจิตใจของท่าน

ในที่สุดก็พบว่า “เพราะความคิดตัวเดียว มันมาปลุกให้
กิเลสกำตื้นขึ้นมาแผลงฤทธิ์แผลงเดชกับหัวใจเรา เหตุนี้มัน
เกิดที่ใจ เราก็จะต้องแก้ไขที่ใจของเรา”

ในเมื่อใจยังคิดไม่หยุดถึงสาวทอง ทางเดียวที่จะช่วยให้
หยุดคิดก็คือ หนีออกจากที่นั่น ท่านจึงตัดสินใจออกจากวัด
ในคืนนั้น หลังจากหนีไปได้ไม่ถึง ๒ เดือน ท่านก็สามารถตัดใจได้
ไม่อาลัยไฝหาสาวทองอีกต่อไป

นี่เป็นการตัดสินใจครั้งสำคัญที่สุดครั้งหนึ่งของท่านก็
ว่าได้ และเป็นการตัดสินใจที่ถูก เป็นเหตุให้ท่านสามารถมั่นคง
ดำรงในพรหมจรรย์ต่อไปได้อีก ๖๐ ปีจนละสังขารในผ้าเหลือง

๘๔. แม่ทัพใหญ่แห่งกองทัพธรรม

ประมาณพ.ศ. ๒๔๓๕ มีพระธุดงค์หนุ่มวัย ๓๐ ชื่อ พระอาจารย์เสาร์มาพักที่กุศเม็ก ซึ่งอยู่ไม่ไกลจากบ้านคำบง อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี ไม่นานก็ได้รับรู้จักกับชายหนุ่มคนหนึ่งชื่อมั่น ซึ่งเป็นหมอลำผีปากดีแห่งบ้านคำบง หนุ่มมั่นมีความศรัทธาในพระอาจารย์เสาร์ มาดูแลอุปัฏฐากท่านเป็นประจำ บางวันก็ไม่กลับบ้าน ภายหลังก็ฝึกสมาธิภาวนากับท่านด้วย พระอาจารย์เสาร์เห็นชายหนุ่มมีใจใฝ่ธรรม จึงชวนชายหนุ่มบวช ท่านได้พาไปอุปสมบท ณ วัดศรีทอง อำเภอเมือง ชายหนุ่มได้รับสมณฉายาจากพระอุปัชฌาย์ว่า ภูริทตฺโต

พระหนุ่มรูปนี้ภายหลังเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางในนาม หลวงปู่มั่น ส่วนพระอาจารย์ที่พามาบวชก็คือ หลวงปู่เสาร์ กนฺตสีโล ซึ่งได้ชื่อว่า ประมาจารย์ใหญ่ฝ่ายพระกรรมฐาน ในช่วงร้อยปีที่ผ่านมากล่าวได้ว่าพระป่าในภาคอีสานซึ่งกระจายไปทั่วประเทศ ล้วนเป็นศิษย์และอนุศิษย์สืบเนื่องมาแต่พระมหาเถระทั้งสองแทบทั้งนั้น ท่านจึงเป็นเสมือนต้นกำเนิดของแม่น้ำสายใหญ่ที่ยังความชุ่มเย็นแก่ผู้คนทุกวันนี้

ความสัมพันธ์อย่างแน่นแฟ้นระหว่างอาจารย์กับศิษย์ได้
เกื้อกูลให้ทั้งสองท่านเจริญก้าวหน้าในทางธรรมเป็นลำดับ คราว
หนึ่งหลังจากบวชมาได้ ๔ พรรษา พระมั่นคิดจะลาสิกขา ถึงกับ
จัดหาเสื้อผ้าอย่างฆราวาสไว้พร้อม และเตรียมดอกไม้ธูปเทียนเพื่อ
ขอลาสิกขาจากพระอาจารย์เสาร์ พระอาจารย์เสาร์ไม่ได้ทัดทาน
แต่ขอร้องพระมั่นว่าก่อนจะสึกควรบำเพ็ญเพียรเต็มที่สัก ๗ วัน
โดยถือธุดงค์วัตรอย่างเคร่งครัด เช่น ฉ้นเอกาและถือเนสัชชิก คือ
ฉ้นมือเดียวและไม่นอนทอดกายตลอดวันตลอดคืน พระมั่นดีใจ
ที่อาจารย์ไม่ทักท้วงห้ามปราม จึงรับคำครุบาอาจารย์ว่าจะทำ
ความเพียรอย่างเต็มที่ ทุกวันหลังจากฉันภัตตาหารเสร็จ ท่านจะ
ปลีกตัวไปบำเพ็ญเพียรที่โบสถ์วัดร้างจนถึงเวลาเย็นจึงกลับมาหา
หมู่คณะ

หลังจากทำความเพียรครบกำหนด ความสงบเย็นที่ได้รับ
กลับทำให้ท่านเปลี่ยนใจไม่สึก และตัดสินใจขอยู่ประพาศ
พรหมจรรย์ในเพศบรรพชิตจนตลอดชีวิต

นับแต่นั้นท่านก็ตั้งใจปฏิบัติ มั่นคงในธุดงค์วัตร บำเพ็ญกรรมฐานไม่หยุดหย่อน จิตใจมุ่งตรงต่อพระนิพพาน จึงมีความเจริญงอกงามในทางธรรมเป็นลำดับ จนพ้นทุกข์อย่างสิ้นเชิงในที่สุด

มีเรื่องเล่าว่าในพรรษาที่ ๒๓ ขณะที่ท่านบำเพ็ญภาวนาที่ถ้ำสาริกา จังหวัดนครนายก ท่านได้ทราบด้วยญาณว่าอาจารย์ของท่าน ซึ่งบัดนี้ชาวบ้านเรียกว่าหลวงปู่เสาร์ ปรรณูปัจเจกโพธิ คืออริชฐานเป็นพระปัจเจกพุทธะ เป็นเหตุให้ไม่สามารถทำความเพียรจนพ้นทุกข์ได้ในชาตินี้ จึงเดินทางไปเตือนสติท่าน ขอให้ละความปรารถนาดังกล่าวเพื่อจะได้บรรลุอรหัตผลในชาตินี้

ประมาณพ.ศ. ๒๔๕๙ พระอาจารย์มั่นได้เดินทางไปที่ภูผากูด อำเภอคำชะอี จังหวัดนครพนม เพื่อจำพรรษากับหลวงปู่เสาร์ มีการสนทนาธรรมแทบทุกวัน วันหนึ่งเมื่อได้โอกาสเหมาะ พระอาจารย์มั่นก็สอบถามหลวงปู่เสาร์ถึงการปฏิบัติหลวงปู่เสาร์ยอมรับว่าการปฏิบัติของท่านแม้ได้ผลแต่ไม่ชัดเจนพยายามพิจารณาธรรมเท่าไรก็ไม่แจ่มแจ้ง พระอาจารย์มั่นจึงถามต่อว่า “ถ้าเช่นนั้นท่านอาจารย์คงมีอะไรเป็นเครื่องหวังหรือกระมัง” หลวงปู่เสาร์ตอบว่า “เราก็พยายามพิจารณาเหมือนกัน แต่ก็หาสิ่งขัดข้องไม่ได้”

พระอาจารย์มั่นสบโอกาส จึงถามว่า “ท่านอาจารย์หวังเรื่องการปรารถนาพระปัจเจกโพธิ์กระมัง” หลวงปู่เสาร์ฟังแล้วก็เห็นด้วย พระอาจารย์มั่นจึงกล่าวต่อว่า

“ขอให้ท่านอาจารย์อย่าเป็นห่วงเลย ขอให้พิจารณาอริยสัจจ์ เพื่อความพ้นทุกข์เสียแต่ชาตินี้เถิด เพราะกระผมเองก็ปรารถนา พระโพธิญาณ และกระผมก็ได้ละความปรารถนานั้นแล้ว เนื่องด้วย ว่าการท่องเที่ยวในสังสารวัฏฏ์นี้มันนานเหลือเกิน”

นับแต่นั้นการปฏิบัติของหลวงปู่เสาร์ก็รัดหน้าจนกระทั่ง วันหนึ่งขณะที่ท่านนั่งอยู่ในที่สงบได้พิจารณาอริยสัจจ์ ๔ จนเห็น แจ่มแจ้ง ไม่มีความสงสัยในธรรมอีกต่อไป เมื่อถึงวันออกพรรษา ท่านก็บอกพระอาจารย์มั่นว่า “เราได้เลิกการปรารถนาพระปัจเจก โพธิแล้ว และเราก็ได้เห็นธรรมจริงแล้ว”

ความแจ่มแจ้งในธรรมเป็นกำลังให้แก่อาจารย์และศิษย์ ทั้งสองในการเผยแผ่ธรรมจนมีศิษยานุศิษย์มากมาย ส่วนใหญ่แล้ว จะแยกย้ายจาริกสอนธรรม แม้จะได้รับการต้อนรับอย่างดี จากชาวบ้าน แต่หลายแห่งก็ถูกต่อต้านจากพระในท้องถิ่น ซึ่ง สูญเสียผลประโยชน์จากการสอนของท่าน ไซ้แต่เท่านั้นบางครั้ง ยังถูกขัดขวางจากพระที่เป็นผู้ปกครอง ซึ่งในเวลานั้นมีทัศนคติ ที่ไม่ดีต่อพระป่า เพราะเห็นว่าเป็นพระเร่ร่อนจรจัด

มีคราวหนึ่งเจ้าคณะมณฑลอุบลราชธานี คือ พระโพธิ วงศาจารย์ ถึงกับประกาศต่อประชาชนว่า “ญาคูเสาร์ กับ ญาคูมั่น ห้ามไม่ให้ใส่บาตรให้กิน เพราะพวกนั้นคือพวกเทวทัต”

หลวงปู่เสาร์ได้ยืนก็เพียงแต่ยิ้ม ไม่ตอบโต้ ท่านยังคง จาริกเผยแผ่ธรรมต่อไปด้วยความสงบเยือกเย็น เมื่อถูกต่อต้าน มากเข้า ท่านก็พูดเพียงว่า “ท่านว่าเราเป็นพวกเทวทัต เราไม่ได้เป็น ไม่เห็นเดือดร้อน ท่านสั่งคนไม่ให้ใส่บาตรให้เรากิน แต่ก็ยังมีคนใส่

ให้อยู่ พอได้ฉัน ไม่เห็นเดือดร้อนอะไร ท่านไม่เห็น้อยก็เป็นเรื่องของท่าน” ขณะเดียวกันชาวบ้านก็หาได้สนใจคำประกาศของเจ้าคณะมณฑลอุบลราชธานีไม่ ยังคงใส่บาตรให้แก่หลวงปู่เสาร์และคณะต่อไป ด้วยชื่นชมในปฏิบัติและคำสอนของท่าน

ท่านเจ้าคุณองค์นี้ภายหลังได้เจริญในสมณศักดิ์ เป็นสมเด็จพระมหาวิรวงศ์ (อ้วน ติสฺโส) คราวหนึ่งได้ไปตรวจงานคณะสงฆ์ที่ภาคเหนือ ได้พบหลวงปู่มั่นที่เชียงใหม่ จึงตั้งคำถามเชิงตำหนิว่า

“ญาคุ่มัน เธอเที่ยวตามป่าเขาอยู่เพียงลำพังผู้เดียวอย่างนี้ เธอได้สธรรมิก ได้ธรรมวินัยเป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติที่ไหน เธอได้รับฟังธรรมจากสธรรมิกอย่างไร ทำไมเธอจึงได้ปฏิบัติมางมไปอย่างนั้น เธอทำอย่างนั้นจะถูกหรือ”

หลวงปู่มั่นตอบว่า “พระเดชพระคุณไม่ต้องเป็นห่วงกังวล กระผมอยู่ตามป่าตามเขานั้น ได้ฟังธรรมจากเพื่อนสธรรมิกตลอดเวลา คือมีเพื่อนและฟังธรรมจากธรรมชาติ เสียงนกเสียงกา เสียงจิ้งหรีด จักจั่นเรไร เสียงเสื่อ เสียงช้าง มันเป็นธรรมชาติไปหมด

มันทุกข์หรือสุขกระผมก็รู้ เขาคอยดักเตือนกระผมอยู่ตลอดเวลา ไม่ให้ลืมนสติว่า เจ้าเป็นใครมาจากไหน อยู่อย่างไรแล้ว ก็จะไปไหน

เวลาไปไม่ร่วงหล่นจากขั้วทับถมกันไปไม่มีสิ้นสุดก็เป็นธรรม บางต้นมันก็เขียวทำให้ครึ้ม บางต้นมันก็ตายซากแห้งเหี่ยว เหล่านั้นมันเป็นธรรมเครื่องเตือนสติสัมปชัญญะไปหมด

ฉะนั้นพระเดชพระคุณท่าน โปรตวางใจได้ ไม่ต้องเป็นห่วง กระผม เพราะได้พึงธรรมอยู่ตลอดเวลาทั้งกลางวันกลางคืน”

สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า เป็นพระที่มีความรู้ในทางปริยัติ สอบได้เปรียญ ๕ ประโยค และใส่ใจในการส่งเสริมพระปริยัติธรรม จนได้รับการยกย่องจากพระผู้ใหญ่ และเจริญในสมณศักดิ์อย่างรวดเร็ว ท่านไม่สามารถเข้าใจได้ว่าพระรุดงค์หรือพระกรรมฐาน จะเข้าใจธรรมได้อย่างไรในเมื่อไม่เรียนหนังสือ ท่านเคยกล่าวว่า “ขนาดลี้มตาเรียน และมีครูอาจารย์ที่เป็นนักปราชญ์มาสอน ยังไม่ค่อยรู้ แล้วมัวไปนั่งหลับตาจะไปรู้อะไร”

แต่ภายหลังเมื่อท่านได้รู้จักกับศิษย์ของหลวงปู่มั่น โดยเฉพาะพระอาจารย์ฝั้น อาจาโร และพระอาจารย์ลี ธมฺมธโร ซึ่งช่วยให้ท่านหายเจ็บป่วยด้วยสมุนไพรมหาเสน่ห์และสมาธิภาวนา ท่านก็มีศรัทธาในการทำกรรมฐาน และหันมามีทัศนคติที่ดีต่อพระป่า โดยเฉพาะหลวงปู่มั่น

เมื่อมีงานปลงศพหลวงปู่เสาร์ที่จังหวัดอุบลราชธานีใน พ.ศ. ๒๔๘๖ สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า ได้มีโอกาสพบหลวงปู่มั่น หลวงตามหาบัว ญาณสมฺปนฺโน เล่าว่า “ท่านจึงเดินเข้าไปหา และพูดกับหลวงปู่มั่น ว่า.... ‘เออ!! ท่านมั่น เราขอขมาโทษเธอ เราเห็นโทษแล้ว แต่ก่อนเราก็บ้ายศ’”

ภายหลังเมื่อหลวงปู่มั่นได้เข้าไปกราบสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า ที่วัดบรมนิวาส สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า ซึ่งตอนนั้นได้รับแต่งตั้งเป็นสังฆนายกตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ฉบับใหม่ ได้สอบถามหลวงปู่มั่นเกี่ยวกับการปฏิบัติว่า “เราก็เป็นผู้ปกครอง บริหารงานการคณะสงฆ์

ทั้งประเทศ ยุ่งแต่กิจการงาน พอนั่งภาวนาพุทโธครั้งใดทีไร ความคิดก็ฟุ้งไปคิดอยู่แต่ในงานการบริหารคณะสงฆ์ ไม่สามารถทำให้หยุดคิดได้เลย จะทำให้ไม่คิดนี้ยาก ท่านอาจารย์มีวิธีอันบังใหม่ที่จะทำให้จิตเป็นสมาธิภาวนา”

หลวงปู่มั่นตอบว่า “การนั่งสมาธิภาวนานั้น ท่านให้คิดได้ แต่ให้มีสติตามรู้ พิจารณาถึงสภาพความเป็นจริง อนิจลักษณะ อยู่ตลอดเวลา” เมื่อนำคำตอบของหลวงปู่มั่นไปปฏิบัติ การภาวนาของสมเด็จพระ ฯ ก็ราบรื่น ไม่ติดขัด ท่านจึงยังมีศรัทธาอุปาสาทะมากขึ้น

จากประสบการณ์ส่วนตัวของสมเด็จพระ ฯ ที่ได้สัมผัสกับพระกรรมฐาน และจากประสบการณ์ที่ท่านได้พบเห็นว่าหมู่บ้านใดที่มีพระกรรมฐานมาเผยแผ่ธรรม ญาติโยมจะประพุดิตัวเรียวร้อย รู้จักสวดมนต์ไหว้พระ อยู่ในศีลในธรรม มีการทำสมาธิภาวนา ท่านจึงมีความประทับใจอย่างมากในพระกรรมฐาน จนถึงกับกล่าวในที่ประชุมสงฆ์ว่า “การเผยแผ่พระพุทธศาสนาต้องให้พระกรรมฐานเป็นแนวหน้า หรือเรียกว่า กองทัพธรรมแนวหน้า”

พ.ศ. ๒๔๙๒ หลวงปู่มั่นได้มรณภาพที่จังหวัดสกลนคร ทั้งมรดกอันได้แก่คำสอนและกองทัพธรรมที่ท่านและหลวงปู่เสาร์ ได้สร้างขึ้นเพื่อสถาปนารธรรมให้ตั้งมั่นในจิตใจของผู้คนจวบจนทุกวันนี้

๘๕. อย่าลืมนัดน้อย

ผู้ไฝ่ธรรมจำนวนไม่น้อยเมื่อได้เยือนจังหวัดนครราชสีมา มักหาโอกาสหยุดแวะที่วัดป่าศาลวัน เพราะหลวงพ่อพุทธ จานियो หรือพระราชสังวรญาณ เคยเป็นประธานสงฆ์ที่วัดนี้นานร่วม ๒๐ ปี แม้ท่านจะสังขารเกือบ ๒๐ ปีแล้ว แต่คำสอนและวัตรปฏิบัติของท่านก็ยังส่องสว่างนำทางแก่ผู้ประพาศิขอบจบจนทุกวันนี้

หลวงพ่อพุทธเป็นศิษย์คนสำคัญของหลวงปู่เสาร์ กนฺตสีโล ผู้เป็นสหายธรรมของหลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต ท่านมีชีวิตวัยเยาว์ที่ลำบากเนื่องจากกำพร้าพ่อและแม่ตั้งแต่อายุ ๔ ขวบ สมัยเด็กนอกจากทำนาแล้ว ยังต้องหาเงินเรียนหนังสือ เสื้อผ้าก็ต้องเย็บเอาเอง ไม่เคยได้ใส่เสื้อผ้าที่ซื้อจากตลาด ความยากลำบากตั้งแต่เล็กทำให้ท่านคิดอยู่เสมอว่าโลกนี้มีแต่ความทุกข์ จึงอยากหาทางพ้นทุกข์ ดังนั้นเมื่อได้บวชเณรขณะอายุ ๑๕ จึง

ตั้งปณิธานว่า “เราจะบวชตลอดชีวิต...ชั่วชีวิตนี้เราจะไม่กลับมาใส่กางเกงอีก”

หลวงพ่อบุญมีความสนใจธรรมะตั้งแต่เล็ก แม้จะไม่ได้เรียนมาก ครูบาอาจารย์ด้านธรรมะก็ไม่มี แต่สติและสมาธิมีมาตั้งแต่เล็ก คราวหนึ่งนอนอยู่ข้าง ๆ ลอมฟางกลางทุ่งนา พอล้มตัวลงนอน ภูเขาตัวใหญ่ก็เลื้อยมาข้าง ๆ แล้วเลื้อยขึ้นมาตรงกลางตัว ตอนนั้นทั้งกลัวทั้งสั่น แต่สติดี ไม่ขยับเขยื้อน สักพักมันก็เลื้อยข้ามตัวไป ท่านว่าหากไม่มีสติ เผลอขยับตัว งูคงตกใจและฉกกัดเอาได้

เมื่อบวชเณรแล้วก็ตั้งใจศึกษาปฏิบัติ สามารถท่องปาฏิโมกข์และขึ้นเทศน์ได้ อยากรู้ก็ตามบางครั้งก็มีอุปสรรคมาทดสอบ มีช่วงหนึ่งท่านชอบสาวคนหนึ่ง ชื่อ “ประยูร” เวลาภาวนาหลวงตาสอนให้หนึ่งบริกรรมด้วยการท่องพุทโธ แต่ท่านภาวนาพุทโธได้ไม่นาน ก็ทิ้งพุทโธ ไพล่ไปนึกถึงประยูรแทน ท่านว่า “ตอนนั้นจะตายเพราะยายประยูรนี่ละ”

แต่ท่านไม่ยอมแพ้ เอาชื่อของหญิงสาวมาใช้เสียเลย คือบริกรรมว่า “ประยูร” แทน พอจิตตั้งมั่น คำว่าประยูรก็หายไป เมื่อจิตสงบ ก็เกิดนิมิตเป็นภาพสาวประยูรขึ้นมา ท่านก็พิจารณาว่า ผมสวย สักพักผมก็ร่วงหลุดลงมา พอพิจารณาว่าตาสวย ตาก็หลุดออกมา พอนึกว่าคนสวยนี้แม้แต่กระดูกก็ยังสวย กระดูกก็ร่วงหล่นจมหายไปกับแผ่นดิน พอออกจากสมาธิ ร่างกายของเธอก็หายไป ผลก็คือความระลึกนึกถึงหญิงสาวจางคลายลง และไม่รบกวนจิตของท่านอีกต่อไป

ประสบการณ์อีกตอนหนึ่งที่น่าสนใจสมัยเป็นเณรก็คือ วันหนึ่งท่านฉันเสร็จ กำลังล้างบาตร เหลือบเห็นหมาขี้เรื้อนหิวโซ เดินโซซัดโซเซใกล้หมดแรงเต็มที ท่านเกิดความเมตตาสงสาร จับใจ อยากให้อาหาร แต่ในบาตรไม่มีข้าวเหลือเลยสักเม็ด มองไปรอบ ๆ ก็ไม่เห็นอาหารที่จะประทังความหิวของหมาน้อยได้ ท่านจึง ตัดสินใจเอามือล้วงคอเพื่อให้อาเจียนออกมา อาหารใหม่ที่ เพิ่งฉันพุ่งออกมาจนหมด หมาตัวนั้นเห็นเข้าก็กลานมาพุดตรง เศษอาหารกองนั้น เมื่อได้กินอาหาร มันก็เริ่มมีเรี่ยวแรง และวิ่ง ตามท่าน

ท่านเล่าว่านับแต่นั้นเรื่องอาหารการกิน ท่านไม่เคย ขาดแคลนเลย มีมากมายจนฉันไม่หมด

ประสบการณ์สมัยเป็นเณร ทำให้หลวงพ่อบุญเข้าใจห้วงอก ของเณร ท่านจึงแนะนำญาติโยมเสมอว่า อย่าละเลยเณรน้อย “ทำบุญกับเณรน้อยน่าจะได้บุญมาก เพราะเณรไม่ค่อยมีใคร สนใจจะมาทำบุญให้ ได้อะไรมานิดหน่อยก็ดีใจมาก ถ้าเราจะ เลือกรับบุญเฉพาะกับพระอรียะ ก็ต้องนึกเสมอว่ากว่าท่านจะได้ เป็นพระอรียะ ท่านต้องผ่านชีวิตเณรน้อยมาก่อน”

ท่านเล่าว่าเจ้าคุณอุบาลีคุณูปมาจารย์ (จันทร์ สิริจันโท) วัดบรมนิวาส พาเด็ก ๆ มาบวชเณรนับร้อยจะได้มีโอกาสเล่าเรียน หนังสือ แต่มีญาติโยมบางคนไม่เห็นด้วย ทักท่านว่าลูกศิษย์เจ้าคุณ มีแต่หัวซีกลาก กินข้าวเย็น ท่านจึงย้อนว่า “อย่าไปวามัน อีกหน่อย พวกหัวซีกลากนี้แหละมันจะค้ำจุนพระศาสนา” กาลเวลาได้พิสูจน์ ว่าสิ่งที่ท่านกล่าวนั้นถูกต้อง

COMPTON'S 2016

๘๖. รอดได้เพราะธรรม

พระกรรมฐานกับการออกธุดงค์เป็นของคู่กันก็ว่าได้ โดยเฉพาะสมัยก่อนซึ่งยังมีป่าเขามากมาย อันที่จริงคำว่า “ธุดงค์” หมายถึงข้อปฏิบัติเพื่อขัดเกลากิเลส ส่งเสริมความมักน้อย และสันโดษ มีทั้งหมด ๑๓ ข้อ หนึ่งในนั้นคือ การอยู่ป่าเป็นวัตร แต่จะไม่ถือข้อนี้ได้ เช่น บางท่านฉันวันละมื้อ ฉันในบาตร อยู่ป่าช้า ไม่นอน ข้อวัตรเหล่านั้นก็ถือเป็นธุดงค์เช่นกัน อย่างไรก็ตามหลายท่านเห็นความสำคัญของการจาริกไปอยู่ป่าเพื่อบำเพ็ญธุดงค์วัตรข้ออื่น ๆ ให้เข้มงวดขึ้น เมื่อทำจนกลายเป็นประเพณี คำว่า “ธุดงค์” จึงมีความหมายหดแคบลงจนกลายเป็นการเดินจาริกในป่า หรือจาริกไปในที่ต่าง ๆ ที่ลำบาก

สมัยก่อนการธุดงค์ในป่าเต็มไปด้วยภัยอันตราย ทั้งจากสัตว์ป่า เช่น ช้าง เสือ งูพิษ และจากเชื้อโรคนานาชนิด โดยเฉพาะมาลาเรีย มีพระจำนวนไม่น้อยที่ทิ้งชีวิตไว้ในป่า ส่วนที่รอดมาได้ก็มักมีเรื่องเล่าที่น่ากลัวชวนครั่นคร้าม แต่ก็มีอาจสกดกันพระกรรมฐานที่มุ่งบำเพ็ญเพียรโดยพร้อมเอาชีวิตเข้าแลกหลายท่านได้ประสบพบภัยต่าง ๆ อย่างไม่คาดคิด แต่ก็ได้อาศัยเหตุการณ์เหล่านั้นเป็นเครื่องฝึกฝนจิต ช่วยเสริมสร้างบารมีธรรมของท่านให้กล้าแกร่งขึ้น

หลวงปู่ขาว อนาลโย เป็นศิษย์หลวงปู่มั่น ที่นิยมจาริกในป่าแต่ผู้เดียว คินหนึ่งขณะที่ท่านเดินจงกรมในป่าจังหวัดลำปาง ได้ยินเสียงช้างร้องดังสนั่นและหักกิ่งไม้มาตลอดทาง ตรงมายังท่าน ท่านจึงรีบออกจากทางจงกรม และจุดเทียนปักรอบ ๆ ทาง

จงกรม เพื่อจะช่วยยับยั้งข้างไม่ให้มาทำร้ายท่าน จากนั้นท่านก็ตั้งจิตอธิษฐาน ขออำนาจพระรัตนตรัยคุ้มครองท่านให้ปลอดภัย

เมื่อข้างป่ามาถึง ท่านเดินจงกรม จิตกำหนดอยู่กับพุทโธ อย่างเดียว ไม่สนใจข้าง ตอนนั้นท่านเตือนใจตนเองว่า “ขอเพียงให้ใจเราอยู่กับพุทโธเป็นพอ เมื่อเวลาจิตจะดับด้วยถูกข้างกระที่บ จะได้ไปสู่สุคติ หรือไม่ก็บรรลุนิพพานไปเลย”

ข้างป่าเห็นท่านเดินจงกรมอย่างสงบ ก็ยืหนึ่ง ไม่เข้ามาทำอะไรท่าน ครั้นแสงเทียนเริ่มดับไปที่ละดวง ข้างป่าก็หันกลับไปทางเก่า แล้วไม่หวนกลับมาอีก ส่วนหลวงปู่ขาวก็ยังคงเดินจงกรมจิตเป็นหนึ่งเดียวกับพุทโธ พักใหญ่ท่านก็ออกจากสมาธิ

หลวงปู่ขาวได้พุดถึงเหตุการณ์ครั้งนั้นว่า “ได้เห็นความอัศจรรย์ของจิตและพุทโธ ประจักษ์ในคราวนั้นอย่างลึกซึ้งมาก นับจากนั้นมาแล้วทำให้เกิดความมั่นใจขึ้นว่า ถึงจะเป็นเรื่องอะไร เหตุการณ์ใดก็ตามที่ ถ้าจิตกับพุทโธได้เข้ากันสนิทสนมกลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันโดยหลักธรรมชาติแล้ว อะไรก็ไม่สามารถที่จะมาทำอันตรายเราได้อย่างแน่นอน”

หลวงปู่บุดดา ถาวโร เป็นพระกรรมฐานรุ่นเดียวกับหลวงปู่ขาว และนิยมการรูดคี่ในป่าเช่นกัน เมื่อครั้งยังเป็นพระหนุ่ม วันหนึ่งขณะบำเพ็ญสมาธิภาวนาในถ้ำ ท่านได้กลิ่นสาบแปลก ๆ เกิดความกลัวขึ้นมา ไม่กล้าลืมหาดูว่าอะไรอยู่ข้างหน้า ตอนนั้น เหงื่อแตกจนชุ่มตัว ต้องตั้งสติอยู่นานจนจิตเริ่มสงบ แล้วบอกกับตัวเองว่า “สิ่งที่ไม่เคยเห็น ก็เมื่อจะได้เห็น ทำไมกลับจะกลัวอะไรเล่า เอาเถอะถ้าจะตาย ถึงไม่ลืมหาดูก็ต้องตายเหมือนกัน หนีไม่พ้นแน่ ถ้ำแคบ ๆ

อย่างนี้ถึงหลับตาก็อุ่นสบายใจ สู้ดูให้รู้แก่ตาเสียเถิด”

แล้วหลวงปู่ก็ลืมนาคู สิ่งที่น่าประหลาดอยู่ตรงหน้าคือ “งูใหญ่ตัวยาวหลายวา หัวขนาดเกือบเท่าลูกมะพร้าว นัยน์ตาแดงฉาน แลบลิ้นแปลบ ๆ ซुकจ้องอยู่เบื้องหน้าแค่ว่าเดียว”

หลวงปู่ตกตะลึง นั่งตัวแข็ง เพราะคาดไม่ถึงว่าจะเจองูยักษ์ ขณะที่ท่านคิดหาทางออกอยู่นั้น ก็พลันระลึกถึงคุณพระรัตนตรัย สติกลับคืนมา แล้วก็หลับตา ตั้งใจว่าพร้อมอุทิศร่างนี้ให้แก่งูยักษ์ จิตจึงปล่อยวาง ไม่มีความอาลัยในชีวิตนี้ต่อไป งูยักษ์นั่งอยู่พักใหญ่ ไม่ทำอะไรท่าน เมื่อท่านลืมนาคู งูยักษ์ก็หายไปแล้ว

ในยามที่อันตรายมาประชิดตัว หากตื่นตระหนก ลืมตัว คิดแต่จะต่อสู้ปกป้องชีวิต กลับเป็นผลร้ายแก่ตัวเอง ยามนี้ดีที่สุด คือ การตั้งสติ ทำกายและใจให้สงบนิ่ง แนบแน่นในพระรัตนตรัย พร้อมตาย ไม่หวงแหนชีวิต ปล่อยวางทุกสิ่ง

บ่อยครั้ง ความกลัวตายกลับเร่งความตายให้มาถึงเร็วเข้า แต่ทันทีที่พร้อมตาย กลับรอดพ้นจากความตาย

๘๗. ทางใครทางมัน

หลวงปู่ดุลย์ อตุโล เป็นผู้ที่มีประสบการณ์การปฏิบัติมาอย่างยาวนาน จนเจนจบด้านกรรมฐาน แจ่มแจ้งในเรื่องจิต กระทั่งหลวงปู่มั่น ภูริทตฺโตกล่าวยกย่องว่า “ท่านดุลย์นี้ เป็นผู้ที่มีความสามารถเป็นอย่างยิ่ง สามารถมีสานุศิษย์และผู้ติดตามมาประพฤติปฏิบัติธรรมด้วยเป็นจำนวนมาก”

เป็นธรรมดาอยู่นั่นเองที่ผู้คนจากทุกสารทิศนับถือท่านเป็นอาจารย์ แต่หลวงปู่ดูลย์มักออกตัวว่า ท่านเป็นเพียงนักปฏิบัติเฉาชาที่ผ่านประสบการณ์มานาน พอจะเป็นกัลยาณมิตรได้บ้างพร้อมกับแนะนำ ขอให้ถือท่านเป็นผู้ร่วมศึกษาหาแนวทางรอดก็พอ

ท่านไม่เคยถือใครว่าเป็นศิษย์ หรือถือตัวว่าเป็นอาจารย์ของผู้ใด ผู้ที่ใกล้ชิดท่านยืนยันว่าตลอดชีวิตของหลวงปู่ ท่านไม่เคยอ้างหรือวางตนเป็นครูบาอาจารย์เลย แต่หากใครมีปัญหาการปฏิบัติ ท่านก็ยินดีให้ความช่วยเหลือ ดังย้ำอยู่เสมอว่า อย่าได้รีรอลังเล หรือเกรงอกเกรงใจท่าน ขอให้ไปพบเพื่อได้ถามท่านได้ตลอดเวลา

เวลาท่านให้คำแนะนำ แม้กระทั่งกับพระที่ใกล้ชิดคุ้นเคย ท่านก็ไม่เคย “พันธง” หรือกำชับว่าต้องทำอย่างนี้ๆ เท่านั้น ท่านมักจะพูดว่า “ผมเข้าใจว่า อย่างนี้นะ เท่าที่ผมเคยปฏิบัติมา ผมแก้ไขอย่างนี้ ผมทำอย่างนี้ คุณลองนำไปประกอบการพิจารณาดู อาจจะได้ข้อคิดว่าควรปฏิบัติของตนอย่างไร”

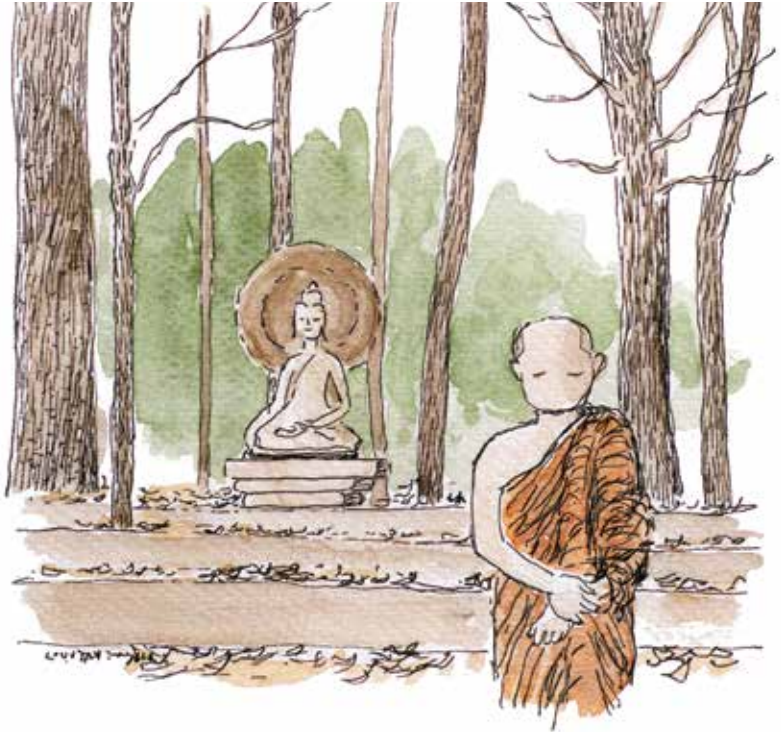
ท่านไม่เคยยืนยันว่าวิธีการของท่านเท่านั้นที่ถูก ขณะเดียวกันก็เปิดโอกาสหรือส่งเสริมให้ลูกศิษย์ได้นำไปไตร่ตรองพิจารณาด้วยตนเอง เพื่อหาวิธีการที่เหมาะสมกับตนเอง ทั้งนี้เพราะท่านตระหนักดีว่า คนเรานั้นแตกต่างกัน แม้มีปัญหาเหมือนกัน แต่สาเหตุอาจต่างกัน หรือถึงจะมีสาเหตุเหมือนกัน แต่วิธีการที่เหมาะสมสำหรับแต่ละคนย่อมแตกต่างกัน ไม่มีสูตรสำเร็จตายตัว

บางครั้งท่านก็เอาประสบการณ์ของครูบาอาจารย์เช่นหลวงปู่มันมาแล้วให้ฟัง แต่ก็ย้ำว่าผู้ปฏิบัติพึงพิจารณาหรือค้นหา

ทางออกเอาเอง “ท่านอาจารย์ใหญ่เคยแนะไว้แบบนี้ ผมก็พบมา และแก้ไขตัวเอง แต่ของคุณจะเป็นอย่างไร ลองเอาไปเทียบเคียงดู เพราะธรรมของใครก็ของมัน ธรรมของพระพุทธเจ้าก็ของพระพุทธเจ้า ของท่านอาจารย์ใหญ่ก็ของท่านอาจารย์ใหญ่ ของผมก็ของผม และธรรมของคุณก็ของคุณ แม้มีเป้าหมายเดียวกันแต่ก็ไม่เหมือนกัน ทางใครทางมัน”

คำพูดดังกล่าวนอกจากสะท้อนถึงปัญญาญาณของท่าน ซึ่งมองเห็นแจ่มแจ้งว่าการปฏิบัติธรรมนั้นมีความหลากหลายและละเอียดอ่อน ไม่มีสูตรสำเร็จสำหรับทุกคน หรือทางออกที่ครอบจักรวาล ยังแสดงถึงความถ่อมตนของท่าน คือไม่ปักใจว่าความเห็นหรือวิธีการของท่านเท่านั้นที่ถูก แก้ปัญหาของทุกคนได้ พร้อมกันนั้นก็เชื่อว่าแต่ละคนมีศักยภาพหรือความสามารถที่จะค้นพบวิธีการอันเหมาะสมกับตนเองได้ ใช่หรือไม่ว่าเหล่านี้คือคุณสมบัติอันสำคัญของปราชญ์และครู ผู้เป็นกัลยาณมิตรอันประเสริฐ

๘๘. วิสัยแห่งปราชญ์

“พูดเล่นไม่มี พูดดีไม่เป็น” คนในแวดวงพระสงฆ์ทรงสมณศักดิ์สมัยรัชกาลที่ ๗ ย่อมเข้าใจดีว่าประโยคดังกล่าวหมายถึงอะไร ข้อความแรกนั้นหมายถึงอุปนิสัยของ “สมเด็จพระ วัดเทพศิรินทร์” หรือ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (เจริญ ญาณวโร) ซึ่งภายหลังได้เป็นประธานกรรมการมหาเถรสมาคมและบัญชาการคณะสงฆ์แทนสมเด็จพระสังฆราชเจ้า ส่วนข้อความหลังหมายถึงอุปนิสัยของ “สมเด็จพระ วัดบวร” หรือสมเด็จพระวชิรญาณวงศ์ (ม.ร.ว. ชื่น สัจจิตโต) ซึ่งต่อมาได้เป็นสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์

สมเด็จพระสังฆราช วัดบวรนิเวศวิหาร เป็นคนตรง พุดจาโผงผาง ส่วนสมเด็จพระสังฆราช วัดเทพศิรินทราวาส เป็นคนสุภาพเรียบร้อย พุดจานุ่มนวล แม้อุปนิสัยจะแตกต่างกัน แต่ต่างก็เคารพและนับถือซึ่งกันและกัน

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (เจริญ) ได้รับการยกย่องว่าเป็นปราชญ์ผู้รอบรู้ทางพุทธศาสนา ท่านแสดงความปรีชาตั้งแต่เยาว์วัย เมื่อท่านจากบ้านเกิดคือชลบุรีเข้ามาเรียนปริยัติธรรมในกรุงเทพฯ ก็สอบไล่ภาษาบาลีในมหามกุฏราชวิทยาลัยได้ทีหนึ่งทุกปี จนสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ซึ่งเวลานั้นเป็นพระอาจารย์ ถึงกับออกพระโอษฐ์รับสั่งว่า ท่านเป็นเสมือน “ช้างเผือก” ที่ถูกส่งมาถวายท่าน นำแปลกก็ตรงที่ปีที่ท่านเกิดนั้นโยมมารดาฝันว่ามีผู้นำช้างเผือกมาให้ และเมื่อท่านถูกส่งมาเรียนในสำนักวัดราชบพิธ เช้าวันนั้นอาจารย์ของท่านคือ พระครูวินัยธร (ฉาย) ก็ฝันว่ามีผู้นำช้างเผือกมาให้เช่นกัน

นอกจากมีความรอบรู้ในทางพระธรรมวินัยแล้ว ท่านยังมีความสามารถในการบริหาร จนได้รับความไว้วางพระราชหฤทัยจากสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ซึ่งบัญชาการศึกษาในหัวเมือง แต่งตั้งให้เป็นผู้อำนวยการศึกษามณฑลปราจีนบุรี และเป็นเจ้าอาวาสวัดเทพศิรินทราวาสตั้งแต่อายุ ๒๗ ปี โดยเป็นพระราชาคณะชั้นสามัญที่พระอมรารักษ์ขิต และได้รับเลื่อนสมณศักดิ์เป็นลำดับจนได้เป็นที่สมเด็จพระสังฆราช พระพุทธโฆษาจารย์เมื่ออายุเพียง ๕๖ ปี

ท่านเปรียบเสมือนมือขวาของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส เป็นที่ปรึกษาทางด้านวิทยาการ และด้านการปกครองคณะสงฆ์ และเมื่อจวนจะสิ้นพระชนม์ ก็ยังโปรด

ให้ท่าน ซึ่งตอนนั้นมีสมณศักดิ์ที่พระธรรมไตรโลกาจารย์ เข้าเฝ้าถวายธรรมเป็นครั้งสุดท้าย

ท่านเป็นผู้ที่เคร่งครัดในพระธรรมวินัยมาก รวมทั้งข้อวัตรอื่น ๆ เช่น สวดมนต์ให้หัวพระประจำวันทุกเช้าเย็น ไม่ขาดถ้าไม่จำเป็น ยิ่งการฟังปาฏิโมกข์ทุกกึ่งเดือนด้วยแล้ว ตั้งแต่อุปสมบทจนถึงวันมรณภาพ ท่านขาดเพียง ๒ ครั้ง แม้อาพาหนักไม่สามารถจะลุกนั่งหรือพลิกตัวเองได้แล้ว ท่านก็ยังอยากลงฟังปาฏิโมกข์ให้ได้ แต่ก็สุดวิสัยที่จะทำได้

ในด้านความสุภาพอ่อนน้อม ไม่ถือตัวของท่าน เป็นที่เลื่องลือมาก คราวหนึ่งท่านได้เดินทางไปเยี่ยมท่านพุทธทาสภิกขุถึงสวนโมกข์ ซึ่งตอนนั้นยังอยู่ที่พุมเรียง ไม่ได้ย้ายมายังที่ตั้งในปัจจุบัน เวลานั้นท่านดำรงตำแหน่งเป็นผู้บัญชาการคณะสงฆ์แทนสมเด็จพระสังฆราชเจ้า ขณะที่ท่านพุทธทาสเป็นพระหนุ่มอายุเพียง ๓๑ ปีเท่านั้น สวนโมกข์ก็เพิ่งตั้งมาได้ ๕ ปี แต่กิตติศัพท์และความสามารถของท่านพุทธทาสอยู่ในความรู้ของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์โดยตลอด การเยือนสวนโมกข์ของท่านคราวนั้นเป็นเรื่องที่อยู่เหนือความคาดหมายของทุกคน รวมทั้งท่านพุทธทาส ท่านพุทธทาสถึงกับกล่าวว่า “ท่านใช้เกียรติอันสูงสุดของท่านเป็นเดิมพันเสี่ยงไปเยี่ยมพวกเรา ซึ่งในขณะนั้นกำลังถูกคนส่วนใหญ่หาว่าแหวกแนว หรืออุตริวิตถาร หรือถึงกับว่าหาว่าสถานที่นี้เป็นที่เก็บพวกพระซึ่งเป็นบ้าก็ยังมี”

ทั้ง ๆ ที่ท่านอายุมากแล้วอีกทั้งเดินไม่สะดวก เพราะเท้าพิการข้างหนึ่ง แต่ท่านก็เดินเท้าจากสถานีรถไฟไปยังพุมเรียงเป็นระยะทาง ๖ กิโลเมตร โดยไม่ยอมนั่งรถสามล้อถีบ ท่านให้เหตุผล

ว่าพระวินัยไม่อนุญาตให้ภิกษุที่ไม่เจ็บไข้ นั่งรถที่ลากด้วยสิ่งมีชีวิต ไม่ว่าจะเป็นสัตว์หรือคน ระหว่างที่เดินไปพุ่มเรียง ท่านเรียกให้ท่านพุทธทาส มาเดินติดกันเพื่อสนทนากันได้สะดวก หลายเรื่องที่ท่านปรารภนั้น น่าสนใจมาก เช่น “อรรถเร้นลับของวินัยบางข้อ” รวมทั้งแนะนำให้ท่านรู้จักวิธีถือยามเพื่อไม่ให้เห็งือจากแขนเปื้อนด้านในของยาม ซึ่งชั๊กยาก

เมื่อถึงสวนโมกข์ ท่านก็ปรับตัวเข้ากับชีวิตที่เรียบง่ายแบบ ป่า ๆ ของสวนโมกข์ได้อย่างง่ายดาย ไม่ว่า การทรงน้ำ หรือการถ่ายทุกข์ ตกค่ำท่านก็จำวัดบนเตียงที่ท่านพุทธทาสใช้นอนประจำ และจัดว่าดีที่สุดในสวนโมกข์ นั่นคือ “หิ้งติดกับฝาในกระท่อมแบบสวนโมกข์ ที่ทำขึ้นล้วนแต่ขนาดสำหรับคนคนเดียว”

รุ่งเช้าเมื่อถึงเวลาฉัน มีชาวบ้านจำนวนมากนำอาหารมาเลี้ยงพระ ท่านพุทธทาสเล่าถึงบรรยากาศตอนนั้นว่า “สังเกตดูทุกคนต้องการจะได้โอกาสประเคนท่านด้วยกันทั้งนั้น ท่านสังเกตเห็นอาการอันนี้และยินดีรับสนองความต้องการ จึงเรียกให้เข้ามาประเคนท่านโดยตรง ทุกคนดูยิ้มแย้มเบิกบานด้วยกันทั้งนั้น แต่ท่านต้องรับประเคนร่วมร้อยครั้งทั้งสำหรับและสายปิ่นโต ข้าพเจ้าขอร้องให้บางคนงดเสีย เพราะเห็นมากเกินไป และรู้สึกเมื่อยมือแทนท่าน แต่ท่านเรียกให้เข้าไปจนได้ เป็นอันว่าท่านยอมเหนื่อย “เพื่อให้เขาสบายใจ” ซึ่งท่านได้บอกยืนยันกับข้าพเจ้าในตอนหลังว่า “นั่นเป็นสิ่งที่ควรทำ”

หลังจากเหตุการณ์ครั้งนั้นทั้งสองท่านก็ได้มีการติดต่อกันอีกหลายครั้ง โดยสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ให้ความเป็นกันเองแก่ท่านพุทธทาสอย่างมาก จนท่านพุทธทาสได้กล่าวในภายหลัง

ว่า “ท่านอยู่ในฐานะสูงสุด แต่ท่านแสดงออกมากล้ายกับว่า อยู่ในฐานะที่ไล่เลี่ยกัน อันเป็นสิ่งที่ทำให้ข้าพเจ้าถึงกับสะดุ้งได้อีก เรื่องหนึ่ง ในหลาย ๆ เรื่อง” มีคราวหนึ่งท่านพูดถึงการสอนอนัตตาของท่านพุทธทาสภิกขุว่า “แหม เอกันถึงขนาดนั้นเทียบนะ” สีหน้ายิ้มแย้มของท่านขณะที่พูดทำให้ท่านพุทธทาสถึงกับ “ตัวลอย” เพราะรู้ว่านี่ไม่ใช่คำต่อว่าอย่างแน่นอน บางเรื่องท่านก็พูดว่า “เรื่องนี้ฉันอยากให้เธอเอาไปพูดต่อ เพราะเชื่อว่าเธอจะพูดได้ผลดีกว่าฉัน”

ปราชญ์ย่อมเข้าใจปราชญ์ด้วยกัน นี่คงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ท่านพุทธทาสสามารถเผยแพร่พุทธธรรมด้วยวิธีการที่แหวกแนวได้อย่างอิสระ โดยไม่ถูกคณะสงฆ์ขัดขวางหรือเอาผิด ทั้ง ๆ ที่มติของท่านหลายอย่างสวนทางกับคำสอนที่แพร่หลายในเวลานั้น

อุปนิสัยที่โดดเด่นของท่านอีกอย่าง คือ ความอดกลั้น และความสงบเสงี่ยม กล่าวแต่คำสุภาพ ไม่เคยพูดคำหยาบ หรือเสียดสีกระทบกระทั่งใคร ท่านเคยปรารภเป็นเชิงสอนว่า “คนเรานั้นมีอาวุธพิเศษสำหรับป้องกันตัวอย่างหนึ่งคือนิ่ง ไม่ต่อปากต่อคำ ต่อความยาวสาวความยืด อันเป็นเหตุให้เรื่องนั้น ๆ ไม่สุดสิ้น” ปฏิภาณนี้ท่านถือมาโดยตลอด จึงเป็นที่รักและเคารพของของผู้คนทั้งพระและฆราวาส ทั้งผู้ใหญ่และผู้น้อย

เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติปี ๒๔๘๔ ท่านได้ดำรงตำแหน่งสังฆนายก บริหารการคณะสงฆ์ได้อย่างเรียบร้อยและราบรื่น แม้ครบวาระแล้ว ท่านก็ยังได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งสังฆนายกอีกวาระ จนมรณภาพในตำแหน่งในพ.ศ. ๒๕๑๔

๘๘. ทุกข์เพราะใจ

พระอาจารย์พรหมวังโส เป็นพระชาวอังกฤษศิษย์หลวงพ่อชา สุภทฺโท ไม่ใช่เรื่องง่ายเลยที่บัณฑิตจากมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ จะมาใช้ชีวิตอย่างพระป่าในภาคอีสาน ซึ่งมีวิถีชีวิตแตกต่างจากชาวตะวันตกมาก มีประสบการณ์หลายอย่างที่น่าซึ่งท่านไม่เคยจะเจอมาก่อนในอังกฤษ

ประสบการณ์อย่างหนึ่งที่ท่านจำได้ไม่ลืมเลยเกิดขึ้นขณะที่ท่านบวชได้เพียงปีเดียว มีงานฉลองในหมู่บ้าน ๓ วัน ๓ คืน เป็นธรรมดาของชาวบ้านที่เมื่อมีมหรสพ ก็จะเปิดเสียงดังเต็มทีราวกับจะเผื่อแผ่ให้คนทั้งหมู่บ้านได้ร่วมสนุกสนานด้วย ปรากฏว่าเสียงดนตรีดังกระหึ่มไปถึงวัด ซึ่งอยู่ห่างไป ๑ กิโลเมตร ไม่มีมุมไหนของวัดที่เสียงดนตรีนั้นจะทะลวงไปไม่ถึง

กลางค่ำกลางคืน เสียงมหรสพก็ยังดังไม่หยุด ยิ่งดึก เสียงก็ยิ่งดังจนถึงรุ่งเช้า พระทั้งวัดนอนแทบไม่ได้เอาเลย วันรุ่งขึ้นพระในวัดจึงขอร้องผู้ใหญ่บ้านว่าถ้ามหรสพยุติราวตีหนึ่ง จะได้ไหมเพื่อให้พระมีเวลาหลับสัก ๒ ชั่วโมง ก่อนที่จะลุกขึ้นมาทำวัตรตอนตีสาม แต่ผู้ใหญ่บ้านกลับปฏิเสธ

พระในวัดไม่มีที่พึ่งอื่นใดนอกจากหลวงพ่อชา จึงพากันไปขอร้องท่านให้บอกชาวบ้านช่วยหรีเสียงตอนตีหนึ่ง เพราะเชื่อว่าผู้ใหญ่บ้านต้องเกรงใจหลวงพ่อแน่ๆ อีกทั้งหลวงพ่อกงไม่เห็นดีด้วยกับความสนุกสนานที่ไม่รู้จักเวล่ำเวลาแถมส่งเสียงดังทำลายความสงบสงัดของวัดป่า

แต่แทนที่หลวงพ่จะเห็นด้วยกับพระในวัด ท่านกลับบอก
ว่า “เสียงไม่ได้รับกวนท่าน ท่านต่างหากที่รับกวนเสียง” นี่เป็น
สิ่งที่พระพรหมวังโสและเพื่อนพระไม่คาดคิด แต่คำพูดของหลวงพ่
ทำให้พระเหล่านั้นได้คิดว่า เสียงก็เป็นสักว่าเสียง จะดังแค่ไหนก็
ไม่ทำให้เราทุกข์ใจได้เลยหากไม่ทะเลาะเบาะแว้งกับมัน หากวางใจ
เป็นกลางต่อเสียงนั้น ก็ไม่รู้สึกเป็นทุกข์แต่อย่างใด

พระอาจารย์พรหมวังโสพูดถึงประสบการณ์ครั้งนั้นว่า แม้
เสียงมหรสพยังดังอยู่ในหู แต่ไม่รบกวนจิตใจของพระในวัดอีกต่อไป
เพราะต่างทำใจยอมรับได้กับสิ่งที่เกิดขึ้น จะว่าไปมันก็แค่ ๓ วัน
เท่านั้น ไม่นานมันก็ผ่านไป

ในยามทุกข์ใจ ผู้คนมักโทษสิ่งภายนอก แต่กลับไม่ตระหนัก
ว่าแท้จริงแล้วสาเหตุของความทุกข์นั้นอยู่ที่ใจตนเองต่างหาก
นั่นเป็นเพราะว่าเราชอบส่งจิตออกนอก จนลืมกลับมาดูใจของตน
หลวงพ่อาชีให้เห็นนิสัยของคนส่วนใหญ่อย่างชัดเจนเมื่อท่าน
กล่าวว่า “คนตั้งร้อยพันคนโทษว่ารูมันลึกเพราะล้วงไปไม่ถึง ที่จะ
ว่าแขนของตนสั้นนั้นไม่ค่อยมี”

๙๐. สมาธิแบบหมูขึ้นเขียง

ในยุคนี้ไม่มีศิษย์หลวงปู่มั่นท่านใดที่ผู้คนรู้จักและเคารพนับถืออย่างกว้างขวางเท่าหลวงตามหาบัว ญาณสมฺปนฺโน หรือ พระธรรมวิสุทธิมงคล ขณะเดียวกันท่านก็เป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญในการทำให้สาธุชนทั่วประเทศรู้จักหลวงปู่มั่นและเลื่อมใสปฏิบัติของ ท่าน

หลวงตามหาบัวได้ยินกิตติศัพท์ของหลวงปู่มั่นตั้งแต่วัยเด็ก เพราะหลวงปู่เคยมาจำพรรษาที่อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ไม่ไกลจากบ้านเกิดของท่าน ต่อมาเมื่อท่านอุปสมบทเพื่อทดแทนบุญคุณพ่อแม่ตามประเพณี ได้ศึกษาพุทธประวัติและประวัติ

พระอรหันต์แล้ว ก็เกิดความเลื่อมใสในพุทธศาสนาอย่างจริงจัง
 ประารถความพันทุกข์ แต่ท่านเห็นว่าควรศึกษาปริยัติธรรมก่อน
 จะได้เข้าใจวิธีการปฏิบัติ เจ็ดพรรษาแรกของท่านจึงเป็นช่วงแห่ง
 การเล่าเรียนปริยัติธรรม เมื่อสำเร็จเปรียญธรรม ๓ ประโยค ท่าน
 ก็มุ่งหน้าสู่การปฏิบัติอย่างเต็มที่ โดยบุคคลแรกและบุคคลเดียวที่
 ท่านปรารถนาให้เป็นครูบาอาจารย์ก็คือ หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต

ท่านได้จาริกข้ามจังหวัดจนได้พบหลวงปู่มั่นที่จังหวัด
 สกลนคร ซึ่งตอนนั้นอยู่ในช่วงปัจฉิมวัยแล้ว เมื่อได้ศึกษากับท่าน
 ก็รู้สึกประทับใจ และมั่นใจว่า “นี่แหละอาจารย์ของเรา” ท่านจึง
 ตั้งสัจจะอธิษฐานว่าจะไม่หนีจากหลวงปู่มั่นจนกระทั่งวันที่ท่าน
 ล่วงลับ หลวงปู่มั่นแนะนำพระหนุ่มว่าให้ยกปริยัติไว้ก่อนแล้วการ
 ปฏิบัติจะประสานกลมกลืน นับแต่นั้นท่านก็ทำความเพียรอย่าง
 จริงจัง หักโหมทั้งร่างกายและจิตใจ นั่งสมาธิจนถึงรุ่งเช้าติดต่อกัน
 หลายวันอยู่เนือง ๆ เป็นเช่นนี้ตลอดสองพรรษาแรกที่ได้อยู่กับ
 หลวงปู่มั่น เมื่อถึงพรรษาที่สิบแห่งการบวช จิตของท่านก็เป็นสมาธิ
 อย่างมั่นคง

ท่านได้พูดถึงภาวะตอนนั้นว่า “สมาธิมีความแน่นหนามั่นคง
 ถึงขนาดที่ว่าจะให้แน่วอยู่ในสมาธินั้นสักกี่ชั่วโมงก็อยู่ได้ และเป็น
 ความสุขอย่างยิ่งจากการที่จิตใจไม่ฟุ้งซ่าน รำคาญ ไม่อยากจะออก
 ยุ่งกับอะไรเลย ตาก็ไม่อยากจะดู หูก็ไม่อยากฟัง เพราะมันเป็นการ
 ยุ่งรบกวนจิตใจให้กระเพื่อมเปล่า ๆ”

ท่านเล่าว่า “เราติดสมาธิอยู่ถึง ๕ ปี จิตสงบแน่วแน่
 ไม่หวั่นไหวตั้งภูผาหิน อยู่ที่ไหนสงบสบายหมด” ความสุขที่เกิดขึ้น

จากสมาธิทำให้ท่านเข้าใจว่า “นี่ละจะเป็นนิพพาน” ท่านจึงหยุดนิ่ง ไม่ก้าวสู่การเจริญปัญญา เพื่อถอดถอนกิเลสให้สิ้นซาก ไม่ว่าจาริกไปไหน จิตของท่านก็แน่วแน่อยู่ในสมาธิ

อาการดังกล่าวอยู่ในความรับรู้ของหลวงปู่มั่นโดยตลอด วันหนึ่งท่านจึงเรียกพระมหาวัวมาแล้วถามว่า “เป็นยังไงท่านมหา จิตสงบดีอยู่หรือ?”

“สงบดีอยู่ สงบดีอยู่ครับ”

หลวงปู่มั่นนิ่งสักพัก ก็ถามอีกว่า “เป็นยังไงจิตสงบดีอยู่หรือ?”

“สงบดีอยู่ครับ”

และแล้วหลวงปู่มั่นก็พูดเสียงแข็ง สีหน้าเอาจริง “ท่านจะนอนตายอยู่นั้นหรือ?”

“สมาธิมันเหมือนหมูขึ้นเขียง มันถอดถอนกิเลสตัดงาที่ตรงไหน? สมาธิทั้งแท่งเป็นสมุทัยทั้งแท่ง ท่านรู้ไหม? สุขในสมาธิเท่ากับเนื้อติดฟัน เนื้อติดฟันเรามันเป็นสุขที่ไหน? ท่านรู้ไหม?”

ฝ่ายพระหนุ่มก็แย้งว่า “ถ้าว่าสมาธิเป็นสมุทัยทั้งแท่ง แล้วสัมมาสมาธิจะให้เดินที่ไหนในมรรคแปด”

หลวงปู่มั่นตอบว่า “มันก็ไม่ใช่สมาธิตายนอนตายอยู่อย่างนี้ซี สมาธิของพระพุทธเจ้า ไม่ได้เป็นเหมือนสมาธิแบบหมูขึ้นเขียงอย่างท่านนี่ละ สมาธิของพระพุทธเจ้า สมาธิต้องรู้สมาธิ ปัญญาต้องรู้ปัญญา อันนี้มันเอาสมาธิเป็นนิพพานเลย มันบ้าสมาธินี้ สมาธินอนตายอยู่นี้หรือ เป็นสัมมาสมาธิละ เอ้าๆ พุดออกมาซิ”

การสนทนาแบบร้อนแรงอย่างนี้ไม่ได้เกิดขึ้นบ่อยในสำนักของหลวงปู่มั่น หลวงตามหาบัวเล่าว่า ตอนนั้นพระทั้งวัดแตกฮือกันมายืนนอกอยู่ใต้ถุนกุฏิ เพื่อฟังการโต้เถียงระหว่างท่านกับหลวงปู่มั่น

หลังจากที่โดนอาจารย์สั่งสอนอย่างแรง พระหนุ่มก็ได้คิด หลวงตามหาบัวพูดถึงความรู้สึกตอนนั้นว่า “พอท่านชดเอา เราก็อมขอบ พอลงมาจากกุฏิท่านแล้วก็มาตำหนิตัวเอง เราทำไมจึงไปชดกับท่านอย่างนี้ เรามาหาท่านเพื่อหวังเป็นครูเป็นอาจารย์ มอบกายถวายตัวกับท่านแล้ว แล้วทำไมจึงต่อสู้กับท่านแบบนี้ละ ถ้าเราเก่งมาหาท่านทำไม ถ้าไม่เก่งไปเถียงท่านทำไม”

นับแต่นั้นท่านก็ออกจากสมาธิ หันมาพิจารณาธาตุขันธ์ ปัญญาก็เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว เพราะมีสมาธิเป็นฐานอยู่แล้ว ทำให้สามารถแก้กิเลสได้เป็นลำดับ ท่านได้เห็นด้วยตัวเองว่า กิเลสนั้นแก้ไม่ได้ด้วยสมาธิ แต่ต้องแก้ด้วยปัญญาต่างหาก ข้อสรุปดังกล่าวทำให้การทำกรรมฐานของท่านก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง จนสามารถรื้อถอนกิเลสได้ในที่สุด

เมื่อย้อนระลึกถึงเหตุการณ์ครั้งนั้น หลวงตามหาบัวกล่าวด้วยความซาบซึ้งในบุญคุณของหลวงปู่มั่นว่า “หากไม่มีท่านอาจารย์มั่นมาจุดมาลาออกไป ก็ชาติตสมาธิอยู่เช่นนี้กระทั่งวันตายเลยทีเดียว”

๙๑. เห็นทั้งข้างนอกและข้างใน

หลวงพ่อดำเขียน สุวณฺโณ ออกบวชเมื่ออายุ ๓๑ ปี จุดเปลี่ยนสำคัญเกิดขึ้นหลังจากได้ไปปฏิบัติธรรมกับหลวงพ่อเทียน จิตตสุโก ที่วัดป่าพุทธยาน จังหวัดเลย ก่อนหน้านั้นท่านชอบภavana แนวสมณะ คือมุ่งความสงบ อยาکنั่งนิ่ง ๆ จนบ่อยครั้งรู้สึกเฟลิดเฟลินในนิมิตที่เกิดขึ้น

ครั้งนั้นมาภavanaกับหลวงพ่อเทียน ท่านสอนให้หมั่นรู้สึกตัว อยู่เสมอ โดยกำหนดรู้อยู่กับการยกมือเป็นจังหวะ ไม่ให้เข้าไปอยู่ในความสงบ ซึ่งสวนทางกับวิธีการที่ท่านฝึกมา ที่แรกก็ไม่อยากทำ นึกคัดค้านในใจ แต่หลังจากได้รับารยืนยันจากหลวงพ่อเทียนว่า หากทำจริง ๆ จิตใจจะเปลี่ยนไปจากเดิม ท่านจึงปลงใจปฏิบัติตามคำสอนของหลวงพ่อเทียนอย่างจริงจัง

หลังจากปฏิบัติธรรมไม่ถึงหนึ่งเดือนกับหลวงพ่อเทียน ท่าน
เกิดความเปลี่ยนแปลงทางจิต จึงตัดสินใจออกบวช และปฏิบัติกับ
หลวงพ่อเทียนอย่างต่อเนื่อง

วันหนึ่งขณะที่ท่านกำลังปฏิบัติอยู่ในกุฏิ หลวงพ่อเทียนได้
เดินมาที่หน้าประตูซึ่งปิดอยู่ แล้วถามว่า

“อยู่ที่นี่หรือ?”

“อยู่ครับหลวงพ่อ”

“ทำอะไร?”

“สร้างจิ้งหะ(เจริญสติ ทำความรู้จักตัว)ครับ”

“เห็นทั้งข้างนอกทั้งข้างในไหม?”

“ไม่เห็นข้างนอกครับ เห็นแต่ข้างใน”

“ถ้าอยากเห็นข้างนอกทำอย่างไร?”

“เปิดประตูออกครับ”

“เอ้า ลองเปิดประตูออกมาดู”

พอท่านลุกไปเปิดประตู หลวงพ่อเทียนก็ถามว่า “เห็นข้าง
นอกไหม?” ท่านตอบว่า “เห็นครับ”

“เห็นข้างในไหม?” ท่านตอบว่า “เห็นครับ” แล้วหลวงพ่อ
เทียนก็ย้าว่า “ให้เห็นทั้งข้างนอกข้างในนะ อย่าให้เห็นแต่ข้างนอก
และอย่าให้เห็นแต่ข้างในนะ ดูตรงกลางๆ นี่นะ”

ท่านคิดอยู่สักพัก ก็นึกไม่ออก ว่าหลวงพ่อเทียนต้องการ

บอกอะไรท่าน ครั้นลองปฏิบัติดูก็ได้คำตอบ หลวงพ่อเทียนแนะนำท่านว่า อย่าคิดออกไปข้างนอกและอย่าเพิ่งเข้าข้างใน นี่เป็นบทเรียนที่สำคัญสำหรับท่าน ทำให้ท่านเน้นการสร้างความรู้สึกรู้ทันความคิดที่เกิดขึ้นภายใน โดยไม่พลัดเข้าไปในความคิดนั้น รวมทั้งไม่พยายามบังคับจิตใจให้สงบ เวลาเมื่อไรภายนอกมากกระทบ ก็รู้แต่ไม่ปล่อยจิตออกไปหรือปรุงแต่งต่อ คำแนะนำดังกล่าวช่วยให้ท่านเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติเป็นลำดับ

ภายหลังท่านได้รับมอบหมายจากหลวงพ่อเทียนให้ไปสอนธรรมตามที่ต่าง ๆ ก่อนจะขึ้นมาอยู่ที่วัดป่าสุคะโตซึ่งหลวงพ่อบุญธรรม อุตุตมธมโม ญาติผู้พี่ ได้มาบุกเบิกเอาไว้

ระหว่างสอนธรรมตามที่ต่าง ๆ มีปัญหาบานาชนิดเกิดกับผู้ปฏิบัติที่ต้องอาศัยท่านช่วยแก้ไข คราวหนึ่งที่วัดโมกขวนารามจังหวัดขอนแก่น ท่านสังเกตว่าผู้เฒ่าคนหนึ่งไม่มาทำวัตรเช้า ครั้นถึงเวลาอาหารก็ไม่ปรากฏตัว ท่านจึงไปหาที่กุฏิ พอลงถามเขาว่าเป็นอะไร เขาก็เรียกให้หลวงพ่อช่วยเขาด้วย เพราะมือเขาติดอยู่ตรงหน้าห้องตั้งแต่ตีสาม ยกมือเท่าไรก็ยกไม่ออก

หลวงพ่อบอกเขียนได้ยินเช่นนั้นนั้นก็รู้เลยว่าเขายกมือสร้างจังหวะแต่วางใจไม่ถูก พยายามบังคับจิต และเพ่งมากไป จึงเกิดอาการดังกล่าว แต่แทนที่ท่านจะแนะนำให้เขาทำใจสบาย ๆ ท่านกลับชวนเขาคุยเรื่องครอบครัว ถามว่าโยมมีลูกกี่คน มีครอบครัวกันหมดแล้วยัง แล้วตอนนี้โยมอยู่กับใคร ทำอะไรบ้าง คิดถึงหลานบ้างไหม ระหว่างที่เขาพูดคุยกับหลวงพ่อ มือของเขาก็ตกลงมา แต่เขายังไม่รู้ตัว ท่านชวนคุยต่อสักพัก เขาถึงได้รู้ว่ามือกลับมาเป็นปกติแล้ว

หลวงพ่อบอกเขียนอธิบายว่า ปัญหาของชายผู้นี้เกิดจากการที่ “จิตมันเข้าข้างในจนติดอยู่ในนั้น” สิ่งที่ท่านทำก็คือ “ล่อจิตเขาให้ออกไปข้างนอก” การส่งจิตออกนอกไม่ใช่สิ่งที่นักปฏิบัติควรทำ แต่ถ้าจิตเพิ่งเข้าไปมากจนเกิดอาการวิปริตผิดเพี้ยน ทางเดียวที่จะช่วยได้คือ “ล่อ” จิตให้ออกไปสนใจสิ่งนอกตัวแทน

วัดสนามในเป็นอีกแห่งหนึ่งที่หลวงพ่อบอกเขียนเคยไปสอนธรรมเป็นประจำ มีนักปฏิบัติผู้หนึ่งตั้งใจภาวนามากเกินไป จนเกิดนิมิตอย่างแรง หลงคิดว่าบรรลุธรรมแล้ว เอาแต่เดินจงกรมอยู่บนสะพานลอยตลอดคืน ตำรวจไปพูดให้กลับลงมา เขาก็ไม่ยอม สอนตำรวจว่า พระอาทิตย์จะขึ้นจะลงห้ามไม่ได้ สุดท้ายตำรวจต้องพามาส่งที่วัดสนามใน หลวงพ่อพยายามแก้อารมณ์เท่าไรก็ไม่หาย จึงพากลับวัดป่าพุทธยาน แล้วชวนให้โยมผู้นั้นขุดหลุมสร้างส้วมพื้นดินบริเวณนั้นเป็นหินลูกรังขุดยากมาก พอเขาขุดไปได้หนึ่งเมตร ท่านก็บอกเขาว่าขุดไม่ถูกที่ ต้องย้ายไปขุดอีกที่หนึ่ง หลังจากขุดนานนับชั่วโมงจนเหงื่อไหลเต็มตัว นิมิตก็จางหาย ความรู้สึกตัวกลับมา จึงเป็นปกติ

สมาธิภาวนาหรือการปฏิบัติธรรม แม้จะเป็นของดี แต่หากวางใจไม่เป็น ก็อาจเกิดโทษได้ นั่นคือทำให้หลงตัวลืมนตนเองมีอาการผิดเพี้ยนได้ การสร้างความรู้สึกรู้ตัวจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับนักปฏิบัติ หากละเลยการทำความรู้สึกรู้ตัวแล้ว อย่าวางแต่จุดมุ่งหมายสูงส่งทางธรรมเลย แม้แต่การดำรงชีวิตสามัญอย่างชาวโลกก็มีอาจทำได้

๙๒. ลูกน้องของหลวงพ่อดคง

เมื่อร้อยปีที่แล้วจะเชิงเทราทั้งจังหวัดเต็มไปด้วยป่ารกทึบ มีสัตว์ใหญ่มากมาย รวมทั้งช้างและเสือ แน่นนอนยอมเต็มไปด้วยภัยอันตราย แต่มีวัดเล็กๆ วัดหนึ่งในอำเภอสนามชัยเขต ทั้งๆ ที่อยู่ในป่าลึก กระนั้นผู้คนมากมายก็พากันเดินเข้าไปโดยไม่กลัวอันตรายใด ๆ วัดนั้นคือ วัดชำป่างาม ส่วนเจ้าอาวาสคือ หลวงพ่อดคง สุวัณณ

หลวงพ่อดคง เป็นพระกรรมฐานที่ชอบความสงบสันต์ แต่ผู้คนทั่วทุกสารทิศรู้จักท่านในฐานะพระเกจิอาจารย์ ที่ปรีชาสามารถทั้งด้านพุทธศาสน์และไสยเวท มีชื่อเสียงเลื่องลือด้านอิทธิปาฏิหาริย์และคาถาอาคม วัดถุ่มงคลของท่าน ไม่ว่าจะเหรียญ แหวน ตะกรุด ผ้ายันต์ ล้วนเป็นที่ต้องการของผู้คนตั้งแต่สมัยท่านยังมีชีวิตอยู่ และมีผู้ปรารถนาครอบครองและหวงแหนจนจบจนทุกวันนี้

แต่ท่านยังมีคุณวิเศษอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งไม่ค่อยเป็นที่กล่าวขานกันมากนัก โดยเฉพาะสมัยนี้ นั่นคือความเมตตากรุณา

เมื่อพ.ศ. ๒๔๘๓ หรือ ๗๖ ปีก่อน ฝรั่ง เทวานฤมิตรกุล เป็นเด็กอายุ ๘ ขวบ วันหนึ่งพ่อชวนไปร่วมงานทำบุญอายุครบ ๑๐๖ ปีของหลวงพ่อดคง สมัยนั้นไม่มีรถ ต้องขี่ม้าเข้าไป จากพนมสารคามไปสนามชัยเขต ระยะทางแค่ ๔๐ กิโลเมตร แต่ต้องเดินทางเป็นวัน เพราะเป็นป่าทึบ มีแต่ทางเส้นเล็กๆ ตัดผ่าน

ตอนออกจากบ้าน ฝรั่งเล่าว่า นอกจากข้าวของที่จะเอาไปทำบุญแล้ว พ่อยังเอาหอมหัวแดงพวงใหญ่ ๓-๔ พวงใส่ย่ามไปด้วย เด็กน้อยแปลกใจว่าเอาไปทำไม แถมยังเก็บไว้กับตัว ราวกับของมีค่า แต่ก็ไม่ได้ถาม

เมื่อขี่ม้าไปได้ไม่นาน ก็เข้าสู่เขตป่าดงดิบ ต้นไม้แน่นขนัด แสงแดดส่องลงมาไม่ถึง มองขึ้นไปไม่เห็นฟ้า ตอนบ่ายแก่ ๆ จู่ ๆ ม้าซึ่งกำลังวิ่งอยู่ดี ๆ ก็หยุดชะงัก ยกขาหน้า พร้อมกับส่งเสียงร้องตกใจ จนเด็กตกลงมาจากหลังม้า ส่วนม้าก็ล้มลงไปนอน ไม่ยอมลุก พ่อรีบล้วงเอาหอมหัวแดงออกมาจากย่าม เรียกให้ลูก เอามือขยี้หอม แล้วป้ายที่จมูกม้า เพียงเท่านั้นม้าก็ตกใจ รีบลุกขึ้นยืน ทั้งพ่อทั้งลูกก็กระโดดขึ้นม้าทันที พอขึ้นม้าเรียบร้อย ม้าก็วิ่งอย่างรวดเร็วแบบไม่คิดชีวิตเอาเลย

เด็กน้อยสงสัย ถามพ่อว่าม้าเป็นอะไร คำตอบคือ “เสื่อ”

“ม้ามันได้กลิ่นเสื่อ มันเลยหมดแรง นอนรอให้เสื่อมากิน” แล้วพ่ออธิบายต่อว่าที่เอาหอมแดงมาทูปแล้วป้ายจมูกม้าก็เพื่อดับกลิ่นเสื่อนั่นเอง หอมหัวแดงยังทำให้ม้าสงบจมูก จึงวิ่งแบบไม่คิดชีวิต

พ่อยังเล่าให้เด็กน้อยฟังว่า หลังจากม้าลุกขึ้นแล้ว เห็นเสื่อตัวหนึ่ง ใหญ่มาก อยู่ด้านหลังห่างประมาณ ๒๐ เมตรเท่านั้นเอง

พอม้าวิ่งควบไปได้อีกชั่วโหมงกว่า มันก็ทำท่าจะหยุด พ่อต้องเอาหอมแดงป้ายจมูกม้าเพื่อให้ม้าวิ่งต่อ ทำอย่างนี้ ๓-๔ ครั้ง ในที่สุดก็ถึงวัดช้าปางงาม หลังจากที่ชะลอม้าลง หลวงพ่อคงก็มาปรากฏตัวอยู่หน้าวัด ประโยคแรกที่หลวงพ่อคงทักคือ

“เป็นไง รู้ว่าจะมาเลยให้ลูกน้องไปรับ”

พ่อก้มลงกราบ แล้วบอกว่า “ลูกน้องหลวงพ่อทำเอาผมกับไอ้หนูเกือบแย่”

ลูกน้องหลวงพ่อก็คือเสือโคร่งนั่นเอง

หลวงพ่อกิ่งที่เด็กน้อยเห็นนั้น เดินเห็นคล่องแคล่ว ราวกับอายุ ๕๐-๖๐ ปี ถ้าไม่บอกก็ไม่รู้ว่าท่านอายุ ๑๐๖ ปี

คืนนั้นทั้งพ่อและลูกพักในโบสถ์ ซึ่งก่อสร้างด้วยซุงต้นใหญ่ๆ เนื่องจากเป็นคืนเดือนหงายจึงมองเห็นรอบโบสถ์ได้ชัดเจน ตกตึกเด็กน้อยปวดฉี่ จึงลุกขึ้นมาจะเดินออกไปฉี่ แต่ทันทีที่มองออกไปทางหน้าต่างโบสถ์ ก็ชะงักและตกใจ เพราะที่เห็นก็คือ เสือตัวใหญ่ ๗-๘ ตัว กำลังเดินไปมารอบโบสถ์ เด็กน้อยหายปวดฉี่ทันที รีบกลับไปนอนข้างพ่อ เจยหน้าที่ไรก็เห็นเสือเดินไปเดินมาตลอดทั้งคืน รุ่งเช้าจึงหายไป

เรื่องราวข้างต้นดูเหลือเชื่อ แม้แต่ณรงค์ก็ยอมรับว่า “เล่าให้คนสมัยนี้ฟัง ก็มีแต่คนหาว่าไม่ แต่เรื่องนี้จริงที่สุด ๗๐ กว่าปีผ่านไปยังไม่เคยลืมเลย”

เรื่องนี้คงจะสูญหายไปตลอดกาลหากลูกชายของณรงค์คือปริญญา เทวานฤมิตรกุล ไม่ได้สอบถามและบันทึกเอาไว้เมื่อไม่นานมานี้

เสือนั้นเป็นสัตว์ดุร้าย แต่ก็กลายเป็นสัตว์เชื่อง เมื่ออยู่ใกล้หลวงพ่อกิ่ง จนกลายเป็น “ลูกน้อง” ของท่าน นั้นคงไม่ใช่เพราะคาถาอาคมของท่านเท่านั้น หากยังเป็นเพราะเมตตาอันไม่มีประมาณของท่าน ท่านจึงอยู่ท่ามกลางสิงสาราสัตว์น้อยใหญ่โดยไม่เป็นอันตราย แถมบารมีของท่านยังปกแผ่ไปยังสานุศิษย์ทั้งหลาย จะว่าไปแล้วที่คนกับเสืออยู่ด้วยกันได้ฉันมิตรเพราะต่างเป็นศิษย์ของหลวงพ่อกิ่งนั่นเอง

๙๓. นาที่สำคัญของสองสังฆราชา

สมเด็จพระสังฆราชาที่ครองวัดบวรนิเวศวิหารนับแต่อดีตถึงปัจจุบันมี ๔ พระองค์ สององค์สุดท้ายได้แก่ สมเด็จพระสังฆราชาเจ้ากรมหลวงวชิรญาณวงศ์ และสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช องค์แรกนั้นเป็นราชสกุล กล่าวคือเป็นพระราชนัดดาในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ส่วนองค์หลังนั้นเป็นสามัญชน อุปนิสัยก็แตกต่างกันมาก องค์แรกพูดตรง โผงผาง มีอารมณ์ขัน เป็นกันเอง ส่วนองค์หลังนั้นพูดจาสุภาพเรียบร้อย และไม่ค่อยพูดเล่น แต่สิ่งหนึ่งที่ทั้งสององค์มีเหมือนกันคือ เคยมีความคิดที่จะสึก จนถึงขั้นเตรียมการไว้พร้อมแล้ว

สมเด็จพระสังฆราชาเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ สมัยยังหนุ่ม เป็นพระมหาขึ้น วัดบวรนิเวศวิหารสมัยนั้นเจ้าอาวาสคือ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงกวตขันในเรื่องระเบียบวินัยมาก พระรูปโตทำผิดแม้เพียงเล็กน้อย บางครั้งพระองค์ก็ถึงกับเกรี้ยวกราด พระมหาขึ้นคงเจอพิโรธของสมเด็จพระมหาสมณเจ้าอยู่หลายครั้ง จึงเบื่อหน่ายในเพศบรรพชิต วันหนึ่งได้ไปกราบทูลพระองค์ว่า จะขอลาสิกขา สมเด็จพระมหาสมณเจ้าทรงฟังแล้วก็มิได้ตรัสว่าอะไร

พระมหาขึ้นจึงไปหาฤกษ์สึก แล้วให้โยมไปเตรียมผ้าปูนุงมาไว้ให้พร้อม หนึ่งวันก่อนจะถึงฤกษ์สึก บังเอิญพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ มาที่วัดบวรฯ เพื่อทรงเยี่ยมสมเด็จพระมหาสมณเจ้า จากนั้นได้เสด็จฯ ตรงมาที่กุฏิของท่าน โดยทรงยืนอยู่ที่หน้าประตูกุฏิ ครั้นพระมหาขึ้นเห็นพระเจ้าอยู่หัวเสด็จมาที่

กฏีกีตกใจแทบสิ้นสติ เพราะพระองค์ไม่เคยเสด็จฯ เช่นนี้มาก่อน พระมหาชินทำตัวไม่ถูก จึงนั่งรับเสด็จอยู่ในกฏีกี ครั้นจะเชิญเสด็จฯ เข้ามาก็พูดไม่ถูก

พระเจ้าอยู่หัวรับสั่งว่า “ไต่ยินว่า คุณจะสึกหรือ?”

พระมหาชินก็ถวายพระพรรับว่าจริง

พระองค์รับสั่งต่อไปว่า “ฉันก็ไม่ว่าอะไรหรอก แต่อยากจะบอกให้รู้ว่า คนอย่างคุณนั้นบวชเป็นพระแล้วหายาก ถ้าสึกออกมาเป็นฆราวาสก็หาง่าย”

ไต่ยินเช่นนั้นพระมหาชินก็เลยตัดสินใจไม่สึก ส่วนผ้าที่เตรียมไว้ก็ให้โยมน้องชายไป

นับแต่นั้นท่านก็ไม่คิดสึกอีกเลย มั่นคงในเพศบรรพชิต และเจริญในสมณศักดิ์เป็นลำดับ จนได้รับสถาปนาเป็นสมเด็จพระสังฆราชเจ้า และสิ้นพระชนม์ด้วยพระชนมายุ ๘๖ พรรษา

ส่วนสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช นั้น เมื่อครั้งที่ยังเป็นพระมหาเจริญ เปรียญ ๗ ประโยค อายุ ๒๔ ปี ท่านตั้งใจจะลาสิกขา จึงได้กราบทูลลาสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ ซึ่งเป็นเจ้าอาวาสและพระอุปัชฌาย์ พระองค์ได้รับสั่งว่า “คุณเจริญไปคิดใหม่อีกที่ บวชเป็นพระนั้นยาก สึกง่าย กันก็เคยคิดจะสึกมาเหมือนกัน”

อย่างไรก็ตามดูเหมือนท่านจะไม่เปลี่ยนใจ ได้ทำหนังสือขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตลาสิกขา ผ่านกระทรวงธรรมการ (ศึกษาธิการ) ตามแบบแผนประเพณีในฐานะที่เป็น

พระมหาเปรียญ แต่ระหว่างที่เดินเรื่องอยู่นั้น โยมมารดาของท่านทราบข่าวว่าพระลูกชายจะสึก จึงได้รับเดินทางจากเมืองกาญจน์มาหาที่วัดบวรนิเวศทันที ครั้นมาถึงก็ได้บอกกับพระลูกชายด้วยน้ำเสียงจริงจังว่า “ถ้าคุณมหาจะสึก ดิฉันก็จะผูกคอตาย”

เพียงเท่านั้นพระมหาเจริญก็รีบทำเรื่องถอนหนังสือขอลาสึกขา และเลิกล้มความตั้งใจที่จะสึก นับแต่นั้นท่านก็พากเพียรในการศึกษาและปฏิบัติ จนสำเร็จเป็นมหาเปรียญ ๙ ประโยค อีกทั้งเจริญในสมณศักดิ์เป็นลำดับ จนได้รับสถาปนาเป็นสมเด็จพระสังฆราช และสิ้นพระชนม์ด้วยพระชนมายุ ๑๐๐ พรรษา

สองเหตุการณ์ที่กล่าวมา ดูเหมือนเป็นเหตุการณ์เล็กๆ ที่กินเวลาไม่กี่นาที มีคำพูดแค่ไม่กี่คำ แต่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อชีวิตของสมเด็จพระสังฆราชทั้งสองพระองค์ รวมทั้งต่อพุทธศาสนาไทยและเมืองไทย เพราะหากไม่มีเหตุการณ์ดังกล่าว ชีวิตของทั้งสองพระองค์จะต้องหักเหไปอีกทางหนึ่ง ซึ่งหมายความว่าเมืองไทยจะไม่มีสมเด็จพระสังฆราชที่เปี่ยมด้วยพระปรีชาสามารถและเป็นแบบอย่างแห่งคุณธรรมดังสองพระองค์

๙๔. หลวงปู่ดีเนาะ

เมื่อ ๕๐ ปีก่อน หากไปถามคนอุดรว่า รู้จักพระเทพวิสุทธาจารย์ไหม ส่วนใหญ่คงได้แต่ส่ายหน้า แต่ถ้าถามถึง “หลวงปู่ดีเนาะ” ทุกคนจะรู้จักเป็นอย่างดี เพราะท่านเป็นพระที่ชาวอุดรให้ความเคารพนับถือเป็นอย่างยิ่ง

หลวงปู่ดีเนาะ มีนามเดิมว่า บุป ปลัดกอง เกิดที่จังหวัดนครราชสีมา เมื่อพ.ศ. ๒๔๑๕ ต่อมาครอบครัวของท่านได้อพยพมาอยู่ที่อำเภอ จังหวัดอุดรธานี ท่านอุปสมบทเมื่ออายุ ๒๓ ปี บวชได้ ๓ พรรษา ก็ได้ไปจำพรรษาที่วัดมัชฌิมาวาส และอยู่ประจำที่วัดนี้โดยตลอด จนได้เป็นเจ้าอาวาส และได้รับเลื่อนสมณศักดิ์เป็นลำดับ จนเป็นพระราชาคณะชั้นเทพ

เหตุที่ท่านมีฉายาว่า “หลวงปู่ดีเนาะ” ก็เพราะว่าเวลาท่านพูดคุยกับใครก็ตาม ท่านชอบบกล่าวก้าวว่า “ดีเนาะ” อยู่เป็นนิจ ไม่ว่าจะเรื่องที่ท่านได้รับฟังนั้นจะเป็นเรื่องร้ายเพียงใดก็ตาม

มิใช่แต่เรื่องที่ท่านได้ยินเท่านั้น เวลาเกิดเหตุการณใดเกิดขึ้นกับท่าน แม้เป็นเรื่องไม่ดีหรือเรื่องร้าย ท่านก็กล่าวคำว่า “ดีเนาะ” และไม่ได้มีทีท่าเป็นทุกข์ร้อนแต่อย่างใด ท่านมีอารมณ์ดีอยู่เสมอ เพราะมองทุกอย่างเป็นเรื่องดีไปหมด

มีเรื่องเล่าว่าวันหนึ่ง ท่านได้รับนิมนต์ไปเทศน์ที่บ้านโยมเจ้าภาพแจ้งว่าจะมารับแต่เช้า แต่หลวงปู่นั่งรอจนสายโยมก็ไม่มาสักที ท่านจึงว่า “ไม่มา ก็ดีเหมือนกันเนาะ เราฉันข้าวของเราดีกว่า”

ฉันได้สักพัก โยมก็มารับ พร้อมกับขอโทษหลวงปู่ที่มาช้าเนื่องจากรถเสีย ท่านหยุดฉันกลางคัน พูดกับโยมว่า “อ้อ ก็ดีเนาะ ไปฉันที่งานเนาะ”

นั่งรถไปได้สักพัก ปรากฏว่าเครื่องดับ คนขับแจ้งว่ารถเสีย หลวงปู่ก็ว่า “ดีเนาะ ได้หยุดพักชมวิวนะ”

หลังจากคนขับซ่อมรถพักใหญ่ ก็เอ่ยปากขอให้หลวงปู่ช่วยเข็นรถ ท่านยิ้มแล้วบอกว่า “ไอ้ดีเนาะ ได้ออกกำลังเนาะ” ว่าแล้วก็ออกแรงช่วยเข็นรถจนวิ่งได้

กว่ารถจะไปถึงบ้านงาน ก็เลยเที่ยงแล้ว เป็นอันว่าวันนั้นหลวงปู่แทบไม่ได้ฉันข้าวเลย แต่ท่านก็ยังยิ้มได้ ท่านนั่งพักสักครู่เจ้าภาพก็นิมนต์ท่านขึ้นเทศน์

“ดีเนาะ มาถึงก็ได้ทำงานเลยเนาะ” ว่าแล้วท่านก็ขึ้น

ธรรมมาสน์เทศน์จนจบ มีคนชงกาแฟถวาย แต่เผลอดักเกลือ
ใส่แทนน้ำตาล หลวงปู่จิบกาแฟไปหนึ่งคำ แล้วก็บอกโยมว่า
“ไอ้ดีเนาะ ดี ๆ” แล้วก็วาง

ลูกศิษย์เห็นหลวงปู่ไม่ฉันกาแฟแล้ว จึงอยากดื่มต่อเพื่อ
เป็นสิริมงคล ครั้นดื่มกาแฟไม่ทันจะกลืนก็พ่นพรวดออกมา “เค็ม
ปีเลยหลวงปู่ ฉันเข้าไปได้อย่างไร”

“ก็ดีเนาะ ฉันกาแฟหวาน ๆ มานาน” หลวงปู่ว่า “ฉันเค็ม ๆ
บ้างก็ดีเหมือนกัน”

อีกเรื่องหนึ่งซึ่งเป็นที่กล่าวขานกัน คราวหนึ่งโจรได้ขึ้นกุฏิ
หลวงปู่ พร้อมกับเอาปืนจู่ท่าน แล้วประกาศว่า “นี่คือการปล้น
อย่าขัดขืนนะหลวงปู่”

หลวงปู่แทนที่จะสะทกสะท้าน กลับยิ้มให้โจร แล้วกล่าวว่า
“ปล้นก็ดีเนาะ”

โจรชะงักด้วยความแปลกใจ ถามหลวงปู่ว่า ถูกปล้นทำไม
ถึงว่าดี หลวงปู่ตอบว่า “ทำไมจะไม่ดีละ ก็ข้าต้องทนทุกข์ทรมาน
เฝ้าไอ้สมบัติบ้า ๆ นี่ตั้งนานแล้ว เอ็งเอาไปเสียให้หมดข้าจะได้
ไม่ต้องเฝ้ามันอีก”

โจรชู้ว่า นี่ไม่ใช่แค่ปล้นนะ แต่เขาดังใจจะฆ่าหลวงปู่ด้วย
เพื่อปิดปากเจ้าทรัพย์ “ฆ่าก็ดีเนาะ” หลวงปู่ตอบ

โจรแปลกใจจึงถามว่า ถูกฆ่ามันดีตรงไหน หลวงปู่ตอบว่า
“ข้ามันแก่แล้ว ตายเสียได้ก็ดี จะได้ไม่ทุกข์ร้อนอะไร”

โจรรู้สึกอ่อนใจเลยบอกว่า “ถ้าอย่างนั้นฉันไม่ฆ่าหรอก”

“ไม่ฆ่าก็ดีเนาะ”

โจรสลัดถามหลวงปู่ว่า “ทำไมฆ่าก็ดี ไม่ฆ่าก็ดีอีก”

หลวงปู่ตอบว่า “การฆ่ามันเป็นบาป เอ็งจะต้องชดใช้เวรทั้งชาตินี้และชาติหน้า อย่างน้อยตำรวจเขาจะต้องตามจับเอ็งเข้าคุก เข้าตะราง หรือไม่ก็ถูกฆ่าตาย ตายแล้วก็ยังตกนรกอีก”

ในที่สุดโจรก็เปลี่ยนใจ บอกหลวงปู่ “ถ้าอย่างนั้นฉันไม่ปล้นหลวงปู่แล้ว” หลวงปู่ตอบเหมือนเดิมว่า “ไม่ปล้นก็ดีเนาะ”

โจรผู้นี้ภายหลังได้สำนึกบาป มอบตัวกับตำรวจ เมื่อพ้นโทษออกมา ก็ขอวชกับหลวงปู่

เป็นเพราะหลวงปู่มองโลกในแง่ดีอยู่เสมอ ขณะเดียวกันคำว่า “ดีเนาะ” ของท่านก็เตือนใจให้ผู้คนรู้จักหาประโยชน์จากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะดีหรือร้าย เป็นเสมือนการสอนธรรมที่กระชับสั้น แต่มีความหมายลึกซึ้ง ดังนั้นเมื่อท่านได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นเทพ จึงมีราชทินนามว่า “สาธุอุทานธรรมวาที” ซึ่งแปลว่า “ผู้สอนธรรมโดยกล่าวคำว่าดีเนาะ”

ท่านเป็นเจ้าอาวาสวัดมัชฌิมาวาสเป็นเวลานานถึง ๖๒ ปี จนกระทั่งพ.ศ. ๒๕๑๓ จึงได้ถึงแก่มรณภาพลง สิริอายุ ๙๘ ปี

๙๕. แก้วกล้าเพราะเป็นศิษย์มีครู

ลูกศิษย์ของหลวงปู่มั่น ภูริทัตโตที่มีชื่อเสียง ส่วนใหญ่เป็นพระธรรมยุต แต่ที่เป็นพระมหานิกายก็มีไม่น้อย ที่โดดเด่นก็คือ หลวงพ่อทองรัตน์ กนตสีโล หลวงปู่กินรี จนฺทियो และหลวงพ่อชา สุภทฺโท ทั้งสามองค์นอกจากเป็นศิษย์ของอาจารย์ท่านเดียวกันแล้วยังมีความสัมพันธ์ในฐานะอาจารย์และศิษย์ด้วย กล่าวคือหลวงพ่อทองรัตน์เป็นอาจารย์ของหลวงปู่กินรี ส่วนหลวงปู่กินรีเป็นอาจารย์ของหลวงพ่อชา

หลวงพ่อทองรัตน์เมื่อครั้งยังเป็นเด็ก มีนิสัยไปทางนักเลงหัวรั้น ครั้นเป็นหนุ่มก็ชอบพูดจาตึกคะนอง โผงผาง และเป็นนักเลงสุรา แต่ขยันขันแข็งในการทำงาน เมื่อบวชก็ยังไม่ทิ้งนิสัยโผงผาง แต่ถ้าเป็นการปฏิบัติธรรมแล้ว ท่านเอาจริงเอาจังมาก

เมื่อบวชได้ ๖ พรรษาท่านได้ขอฝากตัวเป็นศิษย์ของ หลวงปู่เสาร์ กนฺตสีโล และหลวงปู่มั่น ฐริทตฺโต หลังจากได้รับการ ฝึกฝนอบรมอย่างหนักแล้ว ท่านได้รับมอบหมายจากหลวงปู่มั่น ให้ไปจำพรรษาที่ถ้ำแห่งหนึ่ง โดยพระอาจารย์ใหญ่กำชับว่าถ้ำ ไม่ครบ ๓ พรรษาก็ไม่ต้องลงมา

ในพรรษาแรกที่ถ้ำแห่งนั้น คืนหนึ่งขณะที่ท่านกำลังนั่งสมาธิอยู่ ได้ยินเสียงกึกก้องราวฟ้าจะทลาย ภูเขาทั้งลูกสั่นสะเทือน ราวกับแผ่นดินไหว ท่านรู้สึกกลัวจับใจ จนและผมลุกชูชัน เหงื่อออกท่วมตัว เมื่อความกลัวถึงขีดสุด ก็ได้ยินเสียงกระซิบที่หูว่า “ในสากลพิภพนี้ สรรพสัตว์ตลอดทั้งเทพ พรหม ยม ยักษ์ ทั้งหลาย ทั้งปวง ล้วนเคารพและยำเกรงต่อพระพุทธเจ้าทั้งสิ้น เราเป็นลูกศิษย์พระตถาคตจะไปกลัวอะไร”

เมื่อได้ยินเช่นนั้นสติของท่านก็กลับคืนมา ความกลัวหายไป ความกลัวกลับมาแทนที่ นับแต่นั้นความกลัวไม่เคยเกิดขึ้นกับท่านอีกเลย ท่านเล่าถึงเหตุการณ์ครั้งนั้นว่า “อาการหายกลัวครั้งนี้มีอานุภาพมากกว่าครั้งที่ผ่านมามากหลายร้อยพันเท่า เติบจนกรม นั่งสมาธิ มีแต่ความเยือกเย็น สบาย ขำวปลาอาหารไม่หิว เป็นอยู่ ๗ วัน ๗ คืน นอนก็ไม่นอน”

ว่ากันว่าถ้ำนั้นมีพระธาตุคงค้ำไปมรณภาพหลายรูปแล้ว ถ้าไม่เข้มแข็ง อดทนต่อความยากลำบาก อีกทั้งมีภูมิจิตภูมิธรรมที่กล้าแข็งก็อยู่ยาก แต่ท่านก็สามารถภาวนาแต่ผู้เดียวในถ้ำนั้นตลอด ๓ พรรษา เมื่อครบกำหนด ท่านได้ลงมากราบหลวงปู่มั่น และเล่าเรื่องต่างๆ ให้ฟัง หลวงปู่มั่นออกปากว่า “ทองรัตน์ เตียวนี้

จิตของท่านเท่ากับจิตของผมแล้ว ต่อไปนี้ท่านจะเทศน์จะสอนคนอื่นก็จงสอนเถิด”

ท่านยังเล่าถึงประสบการณ์การภาวนาที่ภูเขาลูกหนึ่งว่า ขณะที่เดินจงกรม มีใบไผ่ร่วงลงมาตรงทางเดินมากมาย แล้วมีลมหมุนอย่างแรง จู่ ๆ อากาศก็กลายเป็นน้ำ ใบไผ่กลายเป็นปลาหลดมากมายแหวกว่ายอยู่ ปราภฏการณดังกล่าวเกิดขึ้นอยู่นาน

ท่านรู้ทันทีว่าเป็นนิมิต จึงตะโกนว่า “ใบไผ่ผีบ้า หน้าหมาโคตรพ่อโคตรแม่มีง มีงหลอกกู ใบไผ่ก็เป็นใบไผ่ อากาศก็เป็นอากาศ มีงอย่ามาหลอกกู สิ่งใดเกิด สิ่งนั้นก็ดับ”

ประโยคหลังท่านพูดซ้ำ ๆ “สิ่งใดเกิด สิ่งนั้นก็ดับ” ในที่สุดนิมิตนั้นก็หายไป ทุกอย่างกลับคืนเหมือนเดิม

หลวงพ่оторรัตนชอบรูดงค์เป็นวัตร บางครั้งก็ไปอยู่ช่วยครูบาอาจารย์ คอยดูแลพระเณรไม่ให้ประพฤติตัวนอกกลุ่มนอทาง ซึ่งก็ได้ผลเพราะพระเณรกลัวท่านมากเนื่องจากท่านใช้วิธีถึงลูกถึงคน นอกจากพูดตาดำหนิตรง ๆ ไม่อ้อมค้อมแล้ว บางครั้งก็ใช้วิธีแรง ๆ

คราวหนึ่งมีพระรูปหนึ่งภาวนาผิดทาง เกิดหลงขึ้นมา คิดว่าตนเองหะได้ จึงส่งเสียงอะอะไว้วายด้วยความดีใจ หลวงปู่เสาร์จึงขอให้หลวงพ่оторรัตนจัดการ ท่านเดินตรงไปยังพระรูปนั้นทันที แล้วใช้กำปั้นอัดที่กอกหูเต็มแรง จนพระรูปนั้นถึงกับล้มกองกับพื้น สักพักก็ได้สติกลับคืนมา

นี่เป็นวิธีแก้กรรมของหลวงพ่оторรัตน ที่ไม่เหมือนใคร และไม่มีใครเหมือน

ในช่วงปัจฉิมวัย ท่านได้มาพำนักที่ป่าช้าบ้านคุ้ม อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี และอยู่อย่างต่อเนื่องนานกว่า ๑๐ ปี จนกลายเป็นวัดป่าบ้านคุ้ม

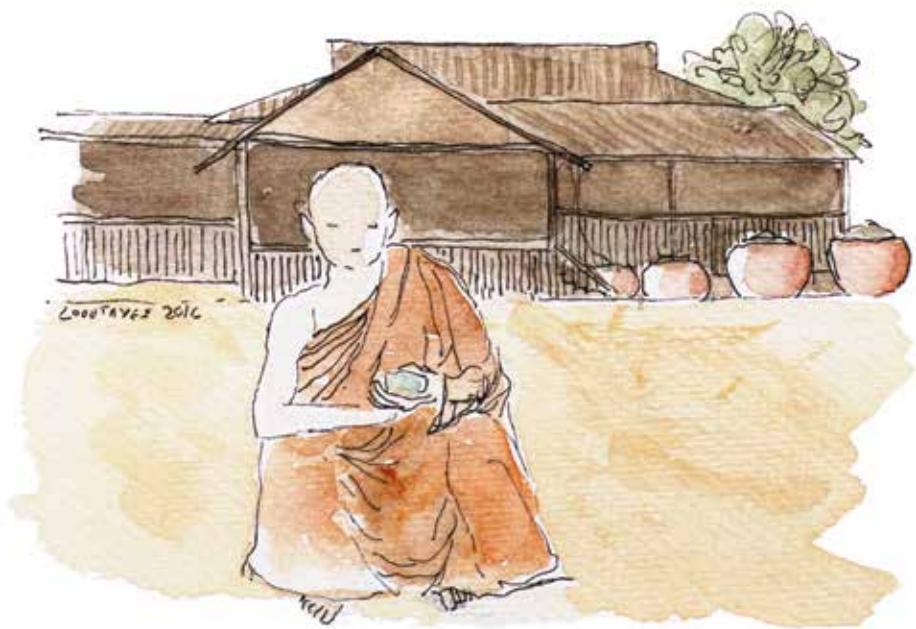
ท่านเข้มงวดในการสอนพระเณรมาก ท่านเคยกล่าวว่า “ใครมาบวชปฏิบัติในสำนักนี้ ให้ความผากเพียรนั่งสมาธิ เดินจงกรม อย่าให้น้อยกว่า ๓ ชั่วโมง วันหนึ่งกับคืนหนึ่งให้กิเลสเอาไป ๒๑ ชั่วโมง ถ้าทำความเพียร ทำจิตให้สงบจากกิเลสได้ไม่ถึง ๓ ชั่วโมงต่อวันเป็นอย่างน้อย ออกพรรษาให้สึกออกไปช่วยพ่อแม่ทำไร่ทำนา ช่วยพ่อแม่ประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัว ดึกว่ามาบวชไม่มีความเพียร”

ท่านยังย้ำอีกว่า “ทำความเพียรน้อยกว่า ๓ ชั่วโมง เอาชนะกิเลสไม่ได้หรอก มรรคผลนิพพานโน้น อยู่พากตายโน้น ต้องกินน้อย นอนน้อย ขยันมาก อดทนมาก ไม่กลัวลำบาก ไม่กลัวกิเลส เอาชนะกิเลสให้ได้จึงจะเห็นมรรคผลนิพพาน”

ในปีที่ท่านจะมรณภาพ ท่านบอกให้ชาวบ้านหาฟืนมาไว้ให้เต็มโรงครัว ท่านให้เหตุผลว่า “ปีนี้จะมีการใช้ฟืนมาก” นอกจากนั้นยังให้ทำซุ้มโค้งประตูทางเข้าวัด เพราะ “จะมีรถยนต์มามาก” ชาวบ้านได้ยินแล้วก็แปลกใจมากเพราะแต่ไหนแต่ไรมาไม่เคยมีรถยนต์เข้าถึงหมู่บ้านเลย

หลังจากนั้นไม่นาน ท่านก็ปวดท้องอย่างกะทันหัน อาพาธได้เพียง ๒ วันก็มรณภาพในวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๔๙ สิริอายุ ๖๘ ปี

๙๖. คำสอนของหลวงตา

เอ๋ยชื่อ หลวงพ่อคุณ ปรีสุทโธ ไม่มีชาวอีสานคนใดที่ไม่รู้จัก ส่วนใหญ่รู้จักกิตติศัพท์ของท่านในทางคาถาอาคม และเครื่องรางของขลัง ยังมีข่าวลือว่าคนนั้นคนนี้รอดตายจากอุบัติเหตุ เช่น ตึกถล่ม รถคว่ำ เพราะมีพระเครื่องของท่านห้อยคอ ผู้คนก็ยังศรัทธาและนับถือท่านมากขึ้น ต่างพากันมาหาท่านจากทุกสารทิศเพื่อหวังบารมีของท่านคุ้มหัวหรืออำนวยการ

แม้มีหลายคนที่สมหวัง แต่ก็มิใช่น้อยที่ผิดหวัง วันหนึ่งมีหญิงผู้หนึ่งมาต่อว่าท่านว่า “ลูกชายได้เอาโฉนดที่ดินมาให้หลวงพ่อเหยียบแล้ว ทำไมยังขายที่ไม่ได้” ท่านตอบว่า “ก็มึงเอาแต่ใจมึงเอง

มิงไม่เอาใจคนซื้อเขา ให้กุเหยียบจนดินบวมมิงก็ขายไม่ได้ตอก ถ้ามิงเอาใจคนซื้อมิงก็ขายได้”

อีกคราวหนึ่งมีคนมาต่อว่าท่านว่า “ลูกชายฉันก็ห้อยเหรียญของหลวงพ่อ แล้วทำไมมันขี่มอเตอร์ไซค์ไปชนกับรถสิบล้อตายได้” หลวงพ่อตอบว่า “ก็ลูกมิงมันขี่เร็วตั้ง ๑๒๐ กิโลเมตรต่อชั่วโมงถึง ๘๐ กุก็โตตกลงแล้ว”

เคยมีลูกศิษย์ทักท้วงท่านว่า หลวงพ่อมอวัดถุ่มงคลให้แก่ทุกคน ไม่เว้นแม้กระทั่งโจรผู้ร้าย อย่างนี้ไม่บาปหรือ ท่านตอบว่า “ใครขอกุก็ให้ ไม่เลือกยากดีมีจน กุจะไปรู้หรือว่ามันเป็นใคร ถ้ามันเป็นโจร เมื่อมันได้รับประโยชน์จากของที่กุแจก มันคงคิดได้ว่าเป็นเพราะพระศาสนา มันจะได้เข้ามาสนใจปฏิบัติธรรม”

หลวงพ่อกุณเป็นผู้ที่มีเมตตาสูง ท่านอยากช่วยเหลือชาวบ้าน โดยเฉพาะคนที่ตกทุกข์ได้ยาก ท่านจึงไม่ค่อยขัดศรัทธาญาติโยมใครขออะไร หากไม่เกินเลยท่านก็มักให้ แต่ในเวลาเดียวกันท่านก็พยายามเตือนผู้คนที่อยากมัวแต่พึ่งท่านหรือเครื่องรางของขลังของท่าน จนประมาทหรือละเลยการทำกิจของตน วัดถุ่มงคลของท่านจะตีพิเศษแค่ไหน หากเจ้าของตั้งอยู่ในความประมาท หรือไม่มี ความเพียรพยายาม ก็มีอาจประสบความสำเร็จ หรือมีโชคลาภได้

สมัยที่ท่านยังไม่มีชื่อเสียงโด่งดัง ท่านเคยไปจำพรรษาที่วัดแห่งหนึ่ง พระที่วัดนั้นประหลาดใจที่ท่านรื้ออนาคตได้แม่นยำ เป็นที่เลื่องลือจนมีญาติโยมมาหาท่านไม่ขาด พระรูปหนึ่งอดสงสัยไม่ได้จึงไปถามท่านว่าท่านทำได้อย่างไร หลวงพ่อชี้ไปที่นกตัวหนึ่งแล้วบอกว่า “นกมันบอกกระมัง” ไม่ว่าพระรูปนั้นจะซักไซ้อย่างไร

ท่านก็ไม่พูด หน้าเข้าท่านก็บอกว่า “กูก็เดาส่งไปอย่างนั้นแหละ อย่าถือเป็นการมณเฑาะ”

เคยมีคนถามหลวงพ่อกว่า ถ้าเรียกหลวงพ่อกว่าพระอริยเจ้า จะได้ไหม ท่านมองหน้าผู้พูดและกล่าวว่า “กูหรืออริยเจ้า ตัวกูเองยังเอาไม่รอดเลย จะเป็นอริยเจ้าได้อย่างไร อย่างดีก็เป็นได้แค่หลวงตาแก่ ๆ ขอชาวบ้านเขากินไปวัน ๆ เท่านั้น”

นอกจากการสงเคราะห์ญาติโยมด้วยธรรมะและการเป็นที่พึ่งทางใจแล้ว การช่วยเหลือด้วยวัตถุท่านก็ใส่ใจอย่างมาก เงินที่ผู้คนนำมาถวายท่าน รวมทั้งเงินจากการเช่าวัตถุมงคลทั้งหลาย ท่านนำไปบริจาคเพื่อสาธารณประโยชน์เป็นประจำ เช่น สร้างโรงเรียน โรงพยาบาล มหาวิทยาลัย ถนนหนทาง รวมแล้วน่าจะเป็นจำนวนนับพันล้านบาท มีคราวหนึ่งหลวงพ่อถวายเงินโดยเสด็จพระราชกุศลในโอกาสทรงเจริญพระชนมพรรษา ๗๒ พรรษา เป็นเงิน ๗๒ ล้านบาท มีคนมาทักว่าท่านควรถวาย ๗๓ ล้านบาท จึงจะถูก ท่านตอบว่า “ดีแล้ว ถูกแล้ว มึงเอามาล้านหนึ่ง รวมกับของกูจะได้เป็น ๗๓ ล้าน” ปรากฏว่าผู้ที่พูดทักนั้นถึงพูดไม่ออก

แม้หลวงพ่อคุณจะปรารถนาด้วยความถ่อมตนเสมอว่า ท่านเป็นหลวงตาแก่ ๆ ความรู้น้อย แต่ท่านเป็นผู้ที่มีปฏิภาณ และฉลาดในการเปรียบเปรย สุทธิชัย หยุ่น นักหนังสือพิมพ์ชื่อดัง เคยถามท่านว่า “หลวงพ่อ วัตถุมงคลของวัดเป็นที่นิยมมากมาย หลวงพ่อไม่กลัวจะมีรั้วไหลบ้างหรือ หลวงพ่อทำอย่างไร” หลวงพ่อเอาไม้เคาะที่ศีรษะทีละคน แล้วตอบว่า “ไอ้หัวล้าน มึงจะให้กูสับหมูไม่มีเศษติดเขียงเลยหรือ”

หลวงพ่อกุณได้รับสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญเมื่ออายุ ๖๙ ปี หลังจากนั้น ๑๒ ปีก็ได้เลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นเทพ แต่ท่านก็ยังปฏิบัติตนเหมือนเดิมไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมสมัยเป็นพระบ้านนอก หนึ่งในนั้นคือการเรียกตนเองว่า ‘กู’ เรียกญาติโยมว่า ‘มิ่ง’ รวมทั้งนั่งยองๆ จนกลายเป็นเอกลักษณ์ของท่าน เคยมีคนถามท่านเรื่องนี้ ท่านตอบว่า

“เพราะสัญชาติญาณกษัตริย์อย่างนี้ กูก็นั่งตามกษัตริย์ กูพูดกับใคร มันก็มีแต่กูกับมิ่ง พวกข้าราชการทุกระดับ จะเป็นชั้นไหน กูก็ไม่ไปเจริญพรคุณท่านกับมัน....กูไม่เป็น มีแต่กูกับมิ่ง ทุกตัวคนภายในแผ่นดินไทยนี้ จะเป็นผู้บัญชาการตำรวจ ผู้บังคับบัญชาการทหาร อะไรก็แล้วแต่ กูไม่เคยพูดคุนกับมัน”

พ.ศ. ๒๕๓๕ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ ทรงยกช่อฟ้าอุโบสถ เททองหล่อพระประธาน วัดบ้านไร่ ก่อนถึงวันเสด็จฯ ข้าราชการหลายคนได้กำชับหลวงพ่อให้ระมัดระวังสำนวนที่ใช้อยู่ประจำ รวมทั้งแนะนำการใช้คำราชาศัพท์ที่ถูกต้อง ว่ากันว่าเมื่อสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ มาทำพิธีเสร็จแล้ว ตรัสถามอะไร ก็มีแต่ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่คอยถวายคำอธิบาย ส่วนหลวงพ่อกุณนิ่งเงียบ ซ้ำมีท่าทางอึดอัดจนผิดปกติ ในที่สุดจึงตรัสถามหลวงพ่อกุณว่า “ทำไมหลวงพ่อไม่พูดกับหนูล่ะคะ” หลวงพ่อกุณตอบว่า “ก็ไอ้เนี่ยมันไม่ให้กูพูดกับมิ่ง” ว่าแล้วก็ชี้นิ้วไปที่นายอำเภอ ด้านขุนทด

สามปีต่อมาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จฯ มายังวัดบ้านไร่ เพื่อทรงประกอบพิธีบรรจุพระบรมสารีริกธาตุที่บุษบกเหนือพระอุโบสถวัดบ้านไร่ หลังจากทีเสด็จฯ กลับ ลูกศิษย์ถามหลวงพ่่ว่า “ในหลวงตรัสอะไรกับหลวงพ่อบ้าง” หลวงพ่อคุณตอบมาว่า “มีงูใหม่มือพระองค์เป็นมือคนทำงานอย่างกะชาวไร่ชาวนา แข็งกระด้างมาก ๆ” เมื่อถูกถามว่า หลวงพ่อใช้คำเรียกพระองค์ว่าอะไร หลวงพ่อตอบว่า ประโยคแรกที่พระองค์รับสั่งก็คือ “หลวงพ่อกับ พุทธตามปกตินะครับ ผมเป็นคนไทย”

๙๗. วันสุดท้ายของหลวงปู่ดุลย์

หลวงปู่ดุลย์ อตุโล ถึงกําเนิดเมื่อวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๔๓๐
ตั้งนั้นเมื่อถึงเดือนตุลาคม ๒๕๒๖ คณะศิษย์จึงจัดงานฉลองใน
โอกาสที่ท่านมีอายุครบ ๘ รอบ หรือ ๙๖ ปีบริบูรณ์ โดยกำหนด
จัดงานวันที่ ๒๙ ตุลาคม

หนึ่งวันก่อนเริ่มงานหลวงปู่มีอาการผิดปกติตั้งแต่เช้ามีดคือ อ่อนเพลีย ปวดเมื่อยตามร่างกาย กระสับกระส่าย ตัวร้อนคล้ายจะเป็นไข้ หลังจากหมอมาตรวจร่างกายแล้วถวายยาให้ฉัน ร่างกายของท่านก็ดูเป็นปกติแต่ยังเพลียอยู่

ตลอดทั้งวันท่านได้สนทนาธรรมกับลูกศิษย์ นำเสียงชัดเจน สติสัมปชัญญะสมบูรณ์ ตอบคำถามเกี่ยวกับปฏิบัติขั้นปรมาตถ์ได้เป็นอย่างดี คณะศิษย์จึงคิดว่าหลวงปู่คงไม่เป็นอะไร

มีช่วงหนึ่งท่านปรารภว่า “ในทางโลกเรามีสิ่งที่มี แต่ในทางธรรมมีสิ่งที่ไม่มี” เมื่อมีผู้ถามถึงความหมาย ท่านก็ขยายความว่า “คนในโลกนี้ต้องมีสิ่งที่มี เพื่ออาศัยสิ่งนั้นเป็นอยู่ ส่วนผู้ปฏิบัติธรรมต้องปฏิบัติจนถึงสิ่งที่ไม่มี และอยู่กับสิ่งที่ไม่มี”

วันรุ่งขึ้นซึ่งเป็นวันเริ่มงานฉลองอายุหลวงปู่ แต่เช้าท่านมีอาการกระสับกระส่ายเล็กน้อย และปวดเท้าซ้ายขึ้นมาถึงบั้นเอวอีกทั้งมีไข้ขึ้นเล็กน้อย ชีพจรมีอาการเด่นผิดปกติ อาการเปลี่ยนไปมาแบบทรง ๆ หืด ๆ เมื่อหมอมาตรวจอาการ พบว่าความดันอยู่ในระดับปกติ ครั้นหมอจะถวายน้ำเกลือเข้าเส้น หลวงปู่ปฏิเสธสั่งให้อาสาขายออก ท่านบอกว่าขออยู่เฉย ๆ ดีกว่า

ครั้งพระครูนั้นทัญญาภรณ์ผู้เป็นศิษย์กราบเรียนว่า จะพาหลวงปู่ไปรักษาที่โรงพยาบาลในกรุงเทพฯ ท่านรีบตอบปฏิเสธโดยให้เหตุผลว่า “ถึงไปก็ไม่หาย” ท่านพระครู ฯ เรียนว่า “ครั้งก่อนหลวงปู่หนักกว่านี้ยังหายได้ ครั้งนี้ไม่หนักเหมือนแต่ก่อนต้องหายแน่ๆ” ท่านตอบว่า “นั่นมันครั้งก่อน นี่ไม่ใช่ครั้งก่อน”

ตอนบ่ายหลวงปู่หลับตาอยู่ในอาการสงบ หายใจเป็นปกติ

แต่แผ่วเบามาก เมื่อลมตาคืบขึ้นมา มีอาการผ่องใสสดชื่นมาก ท่านพระครูฯ เรียนถามท่านว่า “หลวงปู่หลับหรือเข้าสมาธิขอรับ” หลวงปู่ตอบว่า “พิจารณาลำดับฌานอยู่”

สี่โมงเย็นหลวงปู่ออกมานั่งรับแขกข้างนอก หลังจากนั้นได้กลับเข้าห้อง นอนนิ่งเฉย ศิษย์สังเกตเห็นว่า ผิวของท่านเปล่งปลั่ง ผิดธรรมดา ประมาณหนึ่งทุ่ม หลวงปู่ลมตาคืบ จากนั้นได้สั่งให้พระที่คอยดูแลรับใช้ท่านซึ่งมีประมาณ ๘-๙ รูปสวดมนต์ให้ท่านฟัง พระเหล่านั้นเริ่มฉงนสงสัย แต่ก็พร้อมใจกันสวดมนต์เจ็ดตำนานจนจบ

จากนั้นหลวงปู่บอกให้สวดเฉพาะโพชฌังคสูตรรวม ๓ จบ แล้วสวดปัจจุสมุปปาท อีก ๓ จบ คืบนั้นบทยุทธท้ายที่ท่านให้สวดคือ มหาสติปัฏฐานสูตร เมื่อสวดจบหลวงปู่ยังอยู่ในอาการปกติ มีช่วงหนึ่งท่านให้พาออกไปนอกกุฏิเพื่อสูดอากาศบริสุทธิ์ หลวงปู่เพ่งมองไปที่ศาลาหน้ากุฏิของท่าน ซึ่งมีพระเณรและฆราวาสจำนวนมาก ชุมนุมปฏิบัติธรรมอยู่ จากนั้นท่านได้กวาดสายตามองไปรอบๆ วัด ราวกับจะให้ศีลให้พรและอำลาลูกศิษย์ของท่าน

ที่สองของวันที่ ๓๐ ตุลาคม หลวงปู่แสดงธรรมให้แก่ลูกศิษย์ในห้องเรื่อง “ลักษณะการแห่งพุทธปรินิพพาน” โดยอยู่ในอิริยาบถนอนหงาย น้ำเสียงปกติธรรมดา

ท่านได้บรรยายอย่างเป็นขั้นตอน สดุดท้ายได้กล่าวว่า

“พระองค์ไม่ได้เข้าสู่พระนิพพานในฉานสมาบัติอะไรที่ไหนหรอก เมื่อพระองค์ออกจากจตุตถฌานแล้ว จิตชั้นร์หรือนามชั้นร์ก็ดับพร้อมไม่มีอะไรเหลือ ไม่ถูกภาวะอื่นใดมาครอบงำ

อำพรางให้หลงไหลใด ๆ ทั้งสิ้น เป็นภาวะแห่งตนเองอย่างบริบูรณ์ ภาวะอันนั้นจะเรียกว่า “มหาสุญญตา” หรือ “จักรวาลเดิม” หรือ เรียกว่า “พระนิพพาน” อย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้”

แล้วท่านก็สรุปว่า “เราปฏิบัติมากก็เพื่อถึงภาวะอันนี้”

หลังจากนั้นท่านก็ไม่พูดอะไรอีกเลย

ประมาณตีสามหลวงปู่นอนสงบนิ่ง หายใจเบา ๆ คล้ายนอนหลับปกติ ศิษย์ทุกคนรู้ดีว่าท่านใกล้จะละสังขารแล้ว จึงไม่รบกวนท่าน เพื่อให้ท่านปล่อยวางสังขารตามสบาย

ไม่มีใครทราบว่าหลวงปู่ละสังขารตอนไหน ผู้ที่พยาบาลด้านซ้ายเชื่อว่าหลวงปู่หยุดหายใจเวลา ๔.๑๓ น. ส่วนผู้ที่เฝ้าด้านขวา เข้าใจว่าลมหายใจของหลวงปู่สิ้นสุดเวลา ๔.๔๓ น. นับเป็นการละสังขารที่นุ่มนวลแผ่วเบาмаกรากกับไปไม้แห่งที่ค่อย ๆ ร่อนสู่พื้น

“นับเป็นลักษณะการมรณภาพที่ไม่ปรากฏร่องรอย เป็นความมดงามบริสุทธิ์และสงบเย็นอย่างสิ้นเชิง” พระครูนั้นบัญญัติภรณ์ตั้งข้อสังเกต

หลายปีก่อนหน้านั้นหลวงปู่ได้เคยไปเยี่ยมศิษย์รูปหนึ่งซึ่งใกล้จะมรณภาพ ท่านได้กล่าวแนะนำสั้น ๆ ว่า “การปฏิบัติทั้งหลายที่เราพยายามปฏิบัติมา ก็เพื่อจะใช้ในเวลานี้เท่านั้น เมื่อถึงเวลาที่จะตาย ให้ทำจิตเป็นหนึ่ง แล้วหยุดเพ่ง ปล่อยวางทั้งหมด” เมื่อถึงวาระของหลวงปู่ ท่านได้ปฏิบัติให้เป็นแบบอย่างอันงดงามแก่ลูกศิษย์ ที่ยากจะลืมเลือนได้

๙๘. บางเสี้ยวในวัยหนุ่ม

ครูบาอาจารย์ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบทั้งหลาย ชีวิตของท่านไม่ได้มาศึกษาเรียนรู้เมื่อครองผ้ากาสาวพัสตร์แล้วท่านนั้นประสบการณ์ในวัยหนุ่มของท่านขณะเป็นคฤหัสถ์ก็มักมีเรื่องน่าสนใจ เพราะบ่งบอกถึงอุปนิสัยบางอย่างของท่าน ที่ส่งผลให้ดำรงเพศพรหมจรรย์ได้อย่างมั่นคง หากไม่ก็สะท้อนถึงจุดหักเหที่นำไปสู่ชีวิตที่งดาม

หลวงพ่อบุชา สุภทฺโทเคยบวชเณรเมื่ออายุ ๑๓ ปี หลังจากนั้น ๓ ปีก็ลาสิกขากลับมาอยู่บ้าน ใช้ชีวิตไม่ต่างจากคนหนุ่มทั้งหลาย คือเมื่อว่างจากการทำอะไรทำนั้นก็เที่ยวเตร่สนุกสนาน

ช่วงนั้นหนุ่มชาได้ไปมาหาสู่กับรุ่นพี่คนหนึ่งซึ่งนับถือกันเหมือนพี่น้อง รุ่นพี่คนนี้เคยบวชพระแต่ต่อมาได้สึกมาแต่งงาน

มีลูกได้ไม่นานเขาก็ล้มป่วยและเสียชีวิต หนุ่มชาได้ไปอยู่ช่วยงานศพตลอดงาน ครั้นเผาศพแล้วก็ยังพักค้างคืนที่บ้านของผู้ตาย เพื่อเป็นเพื่อนภรรยาและลูก ๆ ของเขา

ตกตึกคืนที่สอง แม่มายซึ่งยังสาวได้ลูกจากห้องมานอนอยู่ข้างหนุ่มชาตรงชานบ้าน แล้วคว้ามือเด็กหนุ่มลुบไล้ไปตามร่างกายของเธอ เจตนาเพื่อปลุกเร้าความรู้สึกของเขา จะเป็นเพราะแรงปรารถนาชั่ววูบ หรือเพราะอยากได้เด็กหนุ่มมาเป็นคู่ชีวิตเพื่อช่วยทำมาหากิน ก็มีอาจทราบได้ แต่หนุ่มชาหาได้ตอบสนองไม่ กลับแก้มหลังสนิทจนหญิงสาวต้องเลิกราและลुकกลับไปเอง

ต่อมาหนุ่มชาได้พบกับหญิงสาวคนหนึ่ง เธอรับปากว่าจะรอชายหนุ่มบวชทดแทนคุณพ่อแม่สักหนึ่งพรรษา จากนั้นค่อยแต่งงานกัน ตอนนั้นหนุ่มชาตั้งใจมั่นจะใช้ชีวิตร่วมกับเธอ “ผมฝันว่าจะมีเขามาอยู่เคียงข้างช่วยกันทำไร่นา ทำกินกันไปตามประสาโลก” หลวงพ่อชาเล่าถึงความฝันของท่านในวัยหนุ่มให้แก่ลูกศิษย์หลายปีต่อมา

แต่ยังไม่ทันที่หนุ่มชาจะได้บวช เหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดก็เกิดขึ้น “อยู่มาวันหนึ่งผมกลับจากนา สวนทางกับเพื่อนรัก เขาบอกผมว่า ซา อีนางเราเอาแล้วนะ ผมฟังแล้วตัวชาไปหมด ซึมไปหลายชั่วโมง”

แม้จะเจ็บปวดกับความผิดหวัง แต่หนุ่มชาก็ไม่ลืมนี่จะทำตามสัญญาที่ได้ให้ไว้กับพ่อแม่ นั่นคืออุปสมบทให้ท่านได้ เกาะชายผ้าเหลือง แต่แทนที่จะบวชแค่หนึ่งพรรษา ท่านได้บวชตลอดชีวิต ไม่เพียงมรณภาพในผ้าเหลือง หากยังกลายเป็น

พระสุปฏิปันโนที่นำความสว่างไสวสู่จิตใจของผู้คนมากมายทั้ง
ในไทยและต่างประเทศ

อีกท่านหนึ่งที่มีชีวิตวัยหนุ่มค่อนข้างโลดโผน คือหลวงปู่ชอบ
จวนสโม

ท่านเล่าว่าตอนเป็นหนุ่ม ชอบตามเพื่อน ๆ ไปจีบสาว สมัย
นั้นโอกาสที่ชายหนุ่มจะสนทนากับหญิงสาวเป็นเรื่องยาก เพราะ
พ่อแม่ฝ่ายหญิงก็ตักัน ผู้หญิงก็ต้องรักษานวลสงวนนาง ดังนั้นหาก
หนุ่มชอบสาว ก็ต้องเป็นฝ่าย “รุก” เอาเอง วิธีหนึ่งก็คือ “แอบจก
สาว” ในตอนกลางคืน นั่นคือ เจาะรูฝาบ้าน (ซึ่งเป็นใบตองกุง)
แล้วเอามือล้วงเข้าไปจับตามตัวของผู้หญิง หากหญิงสาวรู้ตัว ร้อง
ไววาย จนพ่อแม่ตื่นขึ้น ชายหนุ่มก็ต้องรีบวิ่งหนีให้เร็วที่สุด

หนุ่มชอบเห็นเพื่อนทำอย่างนั้น ก็อยากจะทำบ้าง ตก
กลางคืนก็ไปซุ่มใกล้บ้านหญิงสาวที่หมายปอง แต่คืนนั้นคน
ในบ้านของหญิงสาวนอนตึก หนุ่มชอบรอแล้วรอเล่า ไฟชี้ใต้ใน
บ้านของสาวก็ไม่ดับสักที ในที่สุดชายหนุ่มก็เผลอหลับ มารู้สึกตัว
อีกทีก็เมื่อพ่อของสาวมาปลุกให้ตื่น เพราะเช้าแล้ว เป็นอันว่า
แผนการจกสาวไม่สำเร็จ

ต่อมาหนุ่มชอบได้ชอบพอกับสาวนางหนึ่งชื่อพา เธอก็มี
ใจให้เขา พ่อแม่ของเธอก็เห็นด้วย จึงปลงใจว่าจะแต่งงานกัน แต่แล้ว
มีวันหนึ่งขณะที่ได้อยู่ใกล้กัน หนุ่มชอบถือโอกาสถูกเนื้อต้องตัว
หญิงสาว ด้วยการยื่นมือไปสัมผัสหน้าอกของเธอ บังเอิญเพื่อน
ของเธอเห็นเข้า จึงพูดทักท้วง สาวพาจึงร้องไววายและตำหนิ
ชายหนุ่ม เพื่อเป็นการแก้เขิน

หนุ่มชอบทั้งอายุผู้คนและโอรสหญิงสาว แต่ต้องยอมทน เพราะตัวเองเป็นฝ่ายผิด ตอนนั้นเองที่หนุ่มชอบตัดสินใจว่าไม่ขอเอาเธอมาเป็นเมีย “ขนาดนี้ยังดำเราได้ถึงปานนี้ ถ้าแต่งงานไปแล้วไม่ดำเราเข้าเียนเข้าไปหรือ?” นับแต่วันนั้นเขาก็ไม่มีใจให้เธออีกเลย

ตามประเพณีอีสานเมื่อเกิดเหตุการณ์ดังกล่าว ฝ่ายชายต้องชดใช้ค่าเสียหาย พ่อแม่ของฝ่ายหญิงยื่นข้อเสนอ ๓ ทาง คือหนึ่ง แต่งงานกัน โดยเรียกค่าสินสอด ๕ บาท สอง ถ้าไม่แต่งงานกับลูกสาวของเขา ฝ่ายชายจะต้องถูกปรับ ๑๒ บาท สาม ถ้าไม่ยอมรับทั้งสองข้อ ก็จะต้องติดคุกติดตะราง

แม่ของหนุ่มชอบอยากให้ลูกแต่งงานกับหญิงสาว จะได้เสียเงินแค่ ๕ บาท แต่หนุ่มชอบยังโกรธที่ถูกผู้สาวดำ จึงปฏิเสธที่จะแต่งงาน และยอมเสียค่าปรับ ๑๒ บาท

สุดท้ายพ่อแม่ของหนุ่มชอบต้องขายควายไป ๕ ตัว ได้เงินมา ๑๒ บาท จ่ายเป็นค่าปรับ หากเทียบเป็นเงินสมัยนี้ก็เป็นจำนวนหลายหมื่นบาท

แม้ต้องสูญเสียเงินเป็นจำนวนมาก แต่ผลดีที่ตามมาคือทำให้หนุ่มชอบมีโอกาสบวชและบวชได้นานจนกลายเป็นครูบาอาจารย์ที่มีลูกศิษย์มากมาย

“ถ้าบ่มีเหตุการณ์นี้เกิดขึ้นมาเป็นเรื่องเตือนใจให้คิดเรากะบ่ได้บวชง่าย ๆ เรื่องร้ายแต่กลายเป็นดีกับเจ้าของ” คือบทสรุปของหลวงปู่ชอบ จานสโม

๙๙. ฝ่ากราบของสมเด็จพระ ฯ

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช เป็นพระสังฆราชองค์เดียวแห่งวัดบวรนิเวศวิหารที่เป็นสามัญชน ทรงเป็นชาวเมืองกาญจนบุรีโดยกำเนิด ครั้งทรงพระเยาว์มีชื่อว่า ด.ช. เจริญ คชวัตร หลังจากโยมบิดาถึงแก่กรรม ครอบครัวลำบากมาก โยมบิดาจึงขอไปอุปการะเลี้ยงดูและสงเคราะห์จนเรียนจบประถม ๕

เด็กชายเจริญมีสุขภาพไม่ดีตั้งแต่เล็ก เจ็บไข้มาตลอด เคยป่วยหนัก จนญาติผู้ใหญ่ถึงกับบ่นว่าถ้าหายดีเป็นปกติ จะให้บวชแก้บน ดังนั้นเมื่อเด็กชายเจริญหายเป็นปกติ จึงบรรพชาเป็นสามเณร ท่านเป็นผู้ใฝ่ในการศึกษา จึงได้ไปเรียนที่สำนักวัดบวรนิเวศ และได้อุปสมบทที่นั่น ได้นายา สุขุทัมโน

พระมหาเจริญมีความพากเพียรในการศึกษาพระปริยัติธรรม สอบได้เปรียญ ๙ ประโยค ซึ่งเป็นประโยคสูงสุดเมื่ออายุ ๒๙ ปี ตลอดเวลาที่ครองเพศบรรพชิต ท่านได้รับการสนับสนุนจากโยมแม่ คือโยมกิมน้อย เป็นอย่างยิ่ง ตอนที่ท่านสอบได้เปรียญ ๗ ประโยค โยมแม่ได้ถวายผ้าอาสนะซึ่งเย็บกับมือ แต่ด้วยความเคารพนับถือโยมแม่มาก ท่านจึงมิได้ใช้นั่ง แต่ใช้เป็นผ้ากราบพระ ดังนั้นนอกจากการบูชาคุณพระรัตนตรัยแล้ว ท่านยังได้กราบระลึกถึงโยมแม่ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญในชีวิตของท่าน กระทั่งโยมแม่เสียชีวิตแล้ว ท่านก็ยังใช้เป็นผ้ากราบอยู่เสมอ

เหตุการณ์ผ่านพ้นไปหลายสิบปี พระมหาเจริญได้เจริญในสมณศักดิ์ จนได้รับสถาปนาเป็นสมเด็จพระสังฆราช พระองค์ก็ยังทรงบำเพ็ญพระองค์ไม่ต่างจากเดิม คือเคร่งครัด เรียบง่าย และมีธำมรงค์ ยังทรงใช้กระบอกรองน้ำแบบโบราณ ออกจากวัดไม่สวมรองเท้า ฉันทนเดียวในบาตร

วันหนึ่งพระองค์เรียกพระอนิลมาน ศากยะ ผู้ช่วยเลขานุการของพระองค์เข้าพบ แล้วตรัสถามหาผ้าอาสนะผืนหนึ่งว่าหายไปไหน ท่านอนิลมานจำได้ว่าเคยเห็น แต่คิดว่าเป็นเศษผ้าขี้ริ้ว พระองค์ถึงกับกริ้ว ตรัสว่า “ผ้านี้เป็นของสำคัญของที่นี้

เป็นผ้าที่โยมแม่ทำให้ ที่นี้ คิดถึงโยมแม่ก็ได้กราบผ้าผืนนี้เป็น
ประจำ” คำว่า ‘ที่นี้’ เป็นสรรพนามที่ใช้แทนพระองค์เวลาตรัสกับ
ผู้ใกล้ชิด

ท่านอนิลมานรีบกกลับไปหาทันที แต่ไม่พบ จึงไปรื้อถึง
ขยะกลางของวัด แต่ก็ไม่พบอีก ในที่สุดก็พบว่าผ้าผืนนั้นซุกอยู่
ในกองเศษผ้าตรงซอกใต้ที่ประทับของพระองค์นั่นเอง

ผ้าผืนนี้แม้ดูไร้ค่าแต่มีความหมายอย่างยิ่ง สะท้อนถึง
ความกตัญญูและความผูกพันอันลึกซึ้งที่สมเด็จพระสังฆราชทรงมี
ต่อโยมแม่ ที่แม่เป็นคนธรรมดาสามัญ แต่มีอิทธิพลอย่างยิ่ง
ต่อความเจริญงอกงามในทางธรรมของพระองค์

๑๐๐. ไม่เป็นอะไรกับอะไร

หลวงพ่อกำเขียน สุวณฺโณ อดีตเจ้าอาวาสวัดป่าสุคะโต จังหวัดชัยภูมิ ป่วยด้วยโรคมะเร็งต่อมน้ำเหลืองครั้งแรกเมื่ออายุ ๗๐ ปี ก้อนเนื้อไม่เพียงบีบหลอดลมและทำให้คอววมหากยังลามแพร่กระจายไปถึงข้อปอด ท่านต้องเข้ารับการรักษาตัวในห้องไอซียู และเมื่ออาการทุเลาแล้ว ก็ต้องรับการบำบัดด้วยเคมีและการฉายแสง ตลอดเวลาหลายเดือนที่รักษาตัวนั้นท่านได้รับทุกข์เวทนามาก แต่ท่านแทบไม่แสดงอาการเจ็บปวดเลย แม้บางครั้งหายใจไม่สะดวก ท่านก็ไม่มีอาการกระสับกระส่าย

ท่านเล่าให้ลูกศิษย์ฟังในเวลาต่อมาว่า “การปวดนี้มันก็ไม่ได้น่าโทษเรา ไม่เท่าไหร่หรือ แต่(ถ้า)เราเป็นผู้ปวด นี่มันลงโทษเรา ก็เห็นมันปวด ไปลงโทษอะไรมัน (ทำไม)”

ท่านยังเล่าอีกว่าตอนนอนป่วยอยู่ที่โรงพยาบาลนั้น “มันแสนสบายหนอ เพราะมีคนทำให้ทุกอย่าง” ท่านกล่าวเสริมอีกว่า “ตอนนั้นไม่ต้องทำอะไรหรือ เห็นไตรลักษณ์อย่างเดียวพอแล้ว มันโง่ให้เราเอง”

แปดปีต่อมา มะเร็งต่อมน้ำเหลืองกลับมาใหม่ ทีแรกก็อุดหลอดอาหาร ต่อมาก็อุดหลอดลม ท่านจึงต้องรับอาหารทางสายยางและหายใจทางท่อ ไม่สามารถพูดได้ ต้องสื่อสารกับผู้อื่นด้วยการเขียนหรือใช้มือ

ความเจ็บป่วยครั้งนี้ก่อทุกข์เวทนาให้แก่ท่านมาก อีกทั้งยังทำให้ท่านอ่อนเพลียอย่างยิ่ง ท่านตระหนักดีว่าคราวนี้เห็นจะ

ไม่รอด แต่ท่านก็ไม่รู้สึกทุกข์ร้อนแต่อย่างใด เพราะ “เวลานี้มีแต่
ปล่อยาวง ไม่เป็นอะไรกับอะไร”

กายป่วย แต่ใจไม่ป่วยนั้น เป็นสิ่งที่ทำได้ เมื่อกายป่วย
ก็ต้องรักษาหรือบรรเทาด้วยยา หลวงพ่อไม่อยู่ในวิสัยที่จะช่วย
ตัวเองได้ในเรื่องนี้ จึงต้องพึ่งหมอ พยาบาล และลูกศิษย์ ส่วน
จิตใจนั้น ท่านดูแลด้วยตนเองอย่างดีจนไม่รู้สึกเจ็บป่วยไปกับกาย
ท่านอธิบายว่า “ธาตุขันธ์ยังเป็นภาระต่อผู้อื่น ส่วนจิตใจ ไม่ต้องมี
ใครช่วย มีสติ มีจิตดูจิตเอง ไม่มีอะไรที่จะต้องไปเป็น เลยไม่ต้อง
เป็นอะไร”

หลังจากอาพาธได้ ๗ เดือน วาระสุดท้ายของท่านก็มา
ถึง อาการบวมของต่อมหน้าเหลืองได้ลูกกลมขยายตัว ดันหลอดลม
ตอนล่างจนเกือบปิด ทำให้ท่านหายใจลำบากมาก ไม่ว่าจะเหยียวยาว
เพียงใด ก้อนเนื้อก็ไม่ยุบ ทำให้ท่านหายใจติดขัด แต่ท่านไม่มีอาการ
ทุกข์ร้อน มีช่วงหนึ่งท่านขอเข้าห้องน้ำเพื่อถ่ายอุจจาระ จากนั้น
ก็ล้างมือล้างหน้า แล้วขึ้นมาบนเตียงด้วยตนเอง ทั้ง ๆ ที่อาการ
น่าวิตกมาก

ไม่นานหลังจากนั้นการหายใจของท่านก็ติดขัดมากขึ้น
ลูกศิษย์พยายามแก้ไขสถานการณ์แต่ไม่มีทีท่าว่าจะได้ผล ระหว่าง
นั้นหลวงพ่อก็มีสติตลอด ได้ขอกระดาษและดินสอ เขียนข้อความ
ว่า “พวกเรา ขอให้หลวงพ่อตาย” เมื่อยื่นแผ่นกระดาษให้เสร็จ
ท่านก็ประนมมือไหว้ เพื่อขอบคุณลูกศิษย์ที่ดูแลท่าน และเป็น
การอำลาไปพร้อม ๆ กัน จากนั้นท่านก็นอนนิ่ง สักพักก็หลับตา
ครูใหญ่ล้มหายใจของหลวงพ่อก็ขาดหายไป แล้วสัญญาณชีพ
ทั้งหมดของหลวงพ่อก็หมดสิ้น

หลวงพ่อดำเขียนจากไปอย่างสงบ ไม่แสดงความทุกข์ใดๆ ให้เห็นในวาระสุดท้ายของท่าน ทั้งๆ ที่กายนั้นถูกทุกขเวทนา บีบคั้นอย่างแรง ท่านทำเช่นนี้ได้ไม่ใช่เพราะท่านเพิ่งเตรียมตัวเตรียมใจเมื่อรู้ว่าความตายจะมาถึง ที่จริงท่านไม่ได้เตรียมใจใดๆ เลยก็ว่าได้ มีแต่เตรียมตัวด้วยการชำระกายให้สะอาดสำหรับวาระสุดท้ายเท่านั้น ทั้งนี้เพราะท่านได้ฝึกฝนบ่มเพาะจิตใจด้วยวิปัสสนากรรมฐานมานานแล้ว จนเห็นความจริงของรูปและนามหรือกายกับใจอย่างแจ่มแจ้งว่า ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ และไม่ใช่นิจจรรู้ว่าไม่มีอะไรที่ยึดติดถือมั่นได้เลย เมื่อมีอะไรเกิดขึ้น ก็สักว่าเห็นสักว่ารู้เฉยๆ ไม่สำคัญมั่นหมายในสิ่งนั้นว่าเป็น “ตัวกู ของกู” กล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ ไม่ปรุงแต่ง “ตัวกู” ขึ้นมาเป็นนั่นเป็นนี่เมื่อมีอะไรมากระทบ

เมื่อมีความปวดเกิดขึ้นกับท่าน ก็เพียงแค่มองเห็น แต่ไม่เข้าไปเป็นผู้ปวด จิตจึงเป็นปกติ อิสระ และสงบเย็น ด้วยเหตุนี้ตลอดเวลาที่ป่วย ท่านจึงเขียนเล่าอย่างมั่นใจว่า “เวลานี้อยู่กับความไม่เป็นอะไรกับอะไร”

ตายอย่างสงบนั้นเป็นไปได้ แต่ไม่ใช่เพราะโชค ความบังเอิญหรือเทคโนโลยี หากเกิดจากการฝึกฝนตน มิใช่ด้วยทานและศีลหรือการทำความดีเท่านั้น ที่สำคัญอันเป็นหลักประกันอย่างแท้จริงก็คือการภาวนาหรืออบรมจิตจนเห็นความจริงของกายและใจอย่างแจ่มแจ้ง กระทั่งปล่อยวางทุกสิ่ง แม้กระทั่งความยึดถือในตัวตนถึงตอนนั้นเมื่อความตายมาถึง ก็ไม่มีผู้ตายอีกต่อไป มีแต่สังขารที่เสื่อมสลายและคืนสู่ธรรมชาติ

ภาคผนวก

ประวัติพระมหาเถระและบุคคลในเล่มโดยสังเขป

สารบัญ

สมเด็จพระสังฆราช (สุก ญาณสังวร)	๓๔๗
สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ (ชื่น สุจิตโต)	๓๔๘
สมเด็จพระสังฆราช (อยู่ ภาโณไทย)	๓๔๙
สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฺฒโน)	๓๕๐
องค์ทะไลลามะ สมเด็จพระเทนซิน เกียตโซ	๓๕๑
สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี)	๓๕๒
สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (เจริญ ญาณวโร)	๓๕๓
สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ประยุทธ์ ปยุตโต)	๓๕๔
สมเด็จพระมหาธีรวงศ์ (อ้วน ติสโส)	๓๕๕
สมเด็จพระวันรัต (ชิต อุทโย)	๓๕๖
พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (จันทร์ สิริจันโท)	๓๕๗
พระภัทรมุนี (อิน ภัทรมุนี)	๓๕๘
พระเมธีธรรมสาร (ไสว ธมฺมสาโร)	๓๕๙
หลวงพ่อกงมา จิรปุณฺโณ	๓๖๐
หลวงปู่ขาว อนาลโย	๓๖๑
เขมานันทะ	๓๖๒
หลวงพ่อดคง สุวณฺณ	๓๖๓
หลวงพ่อดำเขียน สุวณฺโณ	๓๖๔
หลวงพ่อดุณ ปรีสุทฺโธ	๓๖๕
หลวงพ่อดจวน กุลเชฎฺโฐ	๓๖๖
หลวงปู่เจี๊ยะ จุนฺโท	๓๖๗

หลวงปู่ชอบ จานสโม	๓๖๘
หลวงพ่อชา สุภทฺโท	๓๖๙
หลวงปู่ฝั้น อาจาโร	๓๗๐
พระอาจารย์พรหมวังโส	๓๗๑
ท่านอาจารย์พุทธทาส อินฺทปญฺโญ	๓๗๒
หลวงพ่อพุด จานินโย	๓๗๓
ท่านพ่อเฟื่อง โชติโก	๓๗๔
พระเทพวิสุทธาจารย์ (หลวงปู่ดีเนาะ)	๓๗๕
หลวงปู่ตุ๋น พรหมปญฺโญ	๓๗๖
หลวงปู่คุณัลย์ อุดฺโด	๓๗๗
หลวงพ่อทองรัตน์ กนฺตสีโล	๓๗๘
หลวงพ่อเทียน จิตฺตสุภโ	๓๗๙
หลวงตามหาบัว ญาณสมฺปนฺโน	๓๘๐
หลวงปู่ดุดา ถาวโร	๓๘๑
หลวงพ่อประสิทธิ์ ถาวโร	๓๘๒
หลวงพ่อปัญญานันทภิกขุ	๓๘๓
หลวงพ่อปาน โสนนฺโท	๓๘๔
หลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต	๓๘๕
หลวงปู่สิงห์ ขนฺตยาคโม	๓๘๖
หลวงพ่อสุเมธ	๓๘๗
หลวงปู่เสาร์ กนฺตสีโล	๓๘๘

สมเด็จพระสังฆราช (สุก ญาณสังวร)

วัดราชสิทธาราม เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

สมเด็จพระสังฆราช (สุก ญาณสังวร) ทรงเป็นสมเด็จพระสังฆราชพระองค์ที่ ๔ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ทรงได้รับสถาปนาเมื่อพ.ศ. ๒๓๖๓ ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ทรงเป็นพระมหาเถระที่ทรงพระเกียรติคุณเป็นที่เลื่องลือพระองค์หนึ่งในยุครัตนโกสินทร์ ทรงพระคุณพิเศษในด้านวิปัสสนาธุระ จนมีฉายานามอันเป็นที่รู้จักกันทั่วไปในหมู่ประชาชนว่า “พระสังฆราชไถ่เถื่อน” เพราะทรงสามารถแผ่พรหมวิหารธรรมให้ไถ่ป่าเชื่องเป็นไถ่บ้านได้

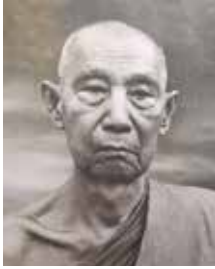
ประสูติเมื่อวันศุกร์ ขึ้น ๑๐ ค่ำ เดือนยี่ ปีฉลู จุลศักราช ๑๐๙๕ พ.ศ. ๒๒๗๖ ในรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าบรมโกศ สันนิษฐานกันว่าคงเป็นชาวกรุงเก่า ปรากฏในหนังสือพระราชพงศาวดารว่า เมื่อครั้งกรุงธนบุรีเป็นพระอธิการอยู่วัดท่าหอย ริมคลองคูจาม (ในพระราชพงศาวดารเรียกว่าคลองตะเคียน) ในแขวงรอบกรุงเก่า มีพระเกียรติคุณในทางบำเพ็ญสมณะภาวนา ผู้คนนับถือมาก

ครั้นพ.ศ. ๒๓๒๕ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช โปรดเกล้าฯ อาราธนาท่านมาสถิต ณ วัดราชสิทธาราม ซึ่งเป็นวัดสำคัญฝ่ายอรัญวาสี ของฝั่งธนบุรี และสถาปนาเป็นพระราชาคณะที่ พระญาณสังวรเถระ เมื่อถึงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ทรงได้รับเลื่อนสมณศักดิ์เป็นสมเด็จพระญาณสังวร และเป็นสมเด็จพระสังฆราชในที่สุด

ทรงดำรงตำแหน่งสมเด็จพระสังฆราช ๑ ปี ๑๐ เดือน สิ้นพระชนม์เมื่อวันขึ้น ๓ ค่ำ เดือน ๑๐ ปีมะเมีย ตรงกับพ.ศ. ๒๓๖๕ พระชนมายุ ๙๐ พรรษา

สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ (ขึ้น สุจิตโต)

วัดบวรนิเวศวิหาร เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ เป็นสมเด็จพระสังฆราชพระองค์ที่ ๑๓ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ประทับอยู่ ณ วัดบวรนิเวศวิหาร ได้รับสถาปนาเป็นสมเด็จพระสังฆราชเจ้าเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๘ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล

ทรงมีพระนามเดิมว่า หม่อมราชวงศ์ชื่น นพวงศ์ เป็นโอรสในหม่อมเจ้าถนอม นพวงศ์ และหม่อมเอม ประสูติ เมื่อวันศุกร์ที่ ๒๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๑๕ ได้ถวายตัวเป็นมหาดเล็กในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ สยามมกุฎราชกุมาร มีหน้าที่ตามเสด็จรักษาพระองค์ ทรงอุปสมบทเมื่อพ.ศ. ๒๔๓๕ ณ วัดบวรนิเวศวิหาร มีพระนามฉายาว่า “สุจิตโต”

ทรงมีส่วนร่วมกับสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส จัดพิมพ์แบบเรียนต่างๆ พระราชทานแก่พระภิกษุสงฆ์ และทรงเป็นแม่กองสอบไล่พระปริยัติธรรมหลายครั้ง และพระองค์ทรงเป็นพระราชาอุปัชฌายาจารย์เมื่อพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เสด็จออกผนวชในปีพ.ศ. ๒๔๙๙ และในงานฉลอง ๒๕ พุทธศตวรรษในประเทศไทย รัฐบาลประเทศพม่าได้ถวายสมณศักดิ์สูงสุดของพม่าคือ อภิธมหารัฐครู แต่พระองค์ เมื่อปีพ.ศ. ๒๕๐๐

ทรงดำรงตำแหน่งสมเด็จพระสังฆราชเจ้า ๑๓ ปี ๙ เดือน สิ้นพระชนม์ เมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๐๑ พระชนมายุ ๘๖ พรรษา

สมเด็จพระสังฆราช (อยู่ ภาโณทโย)

วัดสระเกศ เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร

สมเด็จพระสังฆราช (อยู่ ภาโณทโย) เป็นสมเด็จพระสังฆราชพระองค์ที่ ๑๕ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ สถิต ณ วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร ดำรงตำแหน่งเมื่อปีพ.ศ. ๒๕๐๖ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

พระองค์มีพระนามเดิมว่า อยู่ ประสูติเมื่อปีพ.ศ. ๒๔๑๗ ที่ อ.บางกอกใหญ่ ธนบุรี ได้รับการศึกษาเบื้องต้นในสำนักของบิดา ต่อมาได้มาศึกษาที่วัดสระเกศ เมื่อบรรพชาเป็นสามเณร จึงได้ศึกษาภาษาบาลีจากคัมภีร์มูลกัจจายน์

พ.ศ. ๒๔๓๓ และ ๒๔๓๖ ได้เข้าแปลพระปริยัติธรรมในสนามหลวง ได้เป็นเปรียญ ๓ ประโยค และ ๔ ประโยค ตามลำดับ

พ.ศ. ๒๔๓๗ ทรงอุปสมบทที่วัดสระเกศ

พ.ศ. ๒๔๔๑, ๒๔๔๓, ๒๔๔๔ และ ๒๔๔๕ ได้เข้าแปลพระปริยัติธรรมได้เป็นเปรียญ ๕, ๖-๗, ๘ และ ๙ ประโยคตามลำดับ ทรงเป็นเปรียญ ๙ ประโยคเมื่อพระชนมายุ ๒๘ พรรษา และเป็นเปรียญ ๙ ประโยคองค์แรก ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ จึงได้รับพระมหากรุณาให้นำรถยนต์หลวงมาส่งถึงอารามเป็นพิเศษ และได้เป็นธรรมเนียมปฏิบัติมาจนถึงปัจจุบัน

เมื่อได้เปรียญ ๙ ประโยคแล้ว พระองค์ก็ทรงดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการสนามหลวง สอบไล่พระปริยัติธรรมตลอดมา ทรงดำรงตำแหน่งสมเด็จพระสังฆราช ๒ ปี สิ้นพระชนม์เมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๐๘ พระชนมายุ ๙๑ พรรษา

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฺฒโน)

วัดบวรนิเวศวิหาร เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฺฒโน) เป็นสมเด็จพระสังฆราชพระองค์ที่ ๑๙ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ สถิต ณ วัดบวรนิเวศวิหาร ทรงได้รับสถาปนาเมื่อปีพ.ศ. ๒๕๓๒ ในรัชสมัย พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

พระองค์มีพระนามเดิมว่า เจริญ คชวัตร ประสูติเมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๕๖ ทรงบรรพชาเป็นสามเณรเมื่อพ.ศ. ๒๔๖๙ ที่วัดเทพสังฆาราม จ. กาญจนบุรี ต่อมาได้ไปศึกษาต่อ ณ วัดบวรนิเวศวิหาร ทรงมีอุตสาหะในการศึกษาพระปริยัติธรรมจนสำเร็จประโยค ๙ เมื่อพ.ศ. ๒๔๘๔ ทรงได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ชั้นสามัญที่พระโศภณคณาภรณ์ เมื่อพ.ศ. ๒๔๙๐ ขณะมีพระชนมายุ ๓๔ พรรษา นับแต่นั้นก็ทรงเจริญก้าวหน้าในสมณศักดิ์เรื่อยมา ในปี ๒๔๙๙ ขณะทรงเป็นพระราชาคณะชั้นธรรม ทรงได้รับมอบหมายจากสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ ให้เป็นพระอภิวาลพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ขณะทรงผนวชเป็นพระภิกษุ ณ วัดบวรนิเวศวิหาร

พ.ศ. ๒๕๑๕ ท่านได้รับเลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้น สมเด็จพระญาณสังวร และได้รับสถาปนาเป็นสมเด็จพระสังฆราช เมื่อพ.ศ. ๒๕๓๒

ทรงดำรงตำแหน่งสมเด็จพระสังฆราช ๒๔ พรรษา สิ้นพระชนม์ เมื่อวันที่ ๒๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ พระชนมายุ ๑๐๐ พรรษา

องค์ทะไลลามะ

สมเด็จพระแทนชิน เกียตโซ ทะไลลามะ องค์ที่ ๑๔ แห่งทิเบต

พระนามเต็ม จัมเพลนาวัง ลบซัง เยเซ เทนชิน เกียตโซ
ประสูติ ๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๘ เมืองตักเซออร์
 ทางตะวันออกเฉียงเหนือของทิเบต
ครองราชย์ ทรงขึ้นครองราชย์เป็นผู้นำทิเบต เมื่อ
 ๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๘๓ พระชนมายุ ๕ พรรษา
 ทรงจบปริญญาเอกปรัชญาของทิเบต ชื่อ เกเซ ลารามปา
 (Geshe Lharampa Degree)

หลังได้รับเลือกเป็นผู้นำของทิเบตตั้งแต่พระชนมายุ ๒ พรรษา และเริ่มศึกษาเล่าเรียน ๔ ปีต่อมา ท่านได้รับตำแหน่งและอำนาจทางการเมือง เป็นผู้นำทิเบตอย่างสมบูรณ์เมื่อมีพระชนมายุ ๑๕ พรรษา ในพ.ศ. ๒๔๘๓ ซึ่งเป็นปีเดียวกับกองทัพจีนเข้าครองทิเบต ต่อมาเกิดเหตุชาวทิเบตลุกขึ้นประท้วงจีนครั้งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ เมื่อพ.ศ. ๒๕๐๒ ที่กรุงลาซา จนต้องทรงลี้ภัยไปยังประเทศอินเดีย ก่อตั้งรัฐบาลทิเบตพลัดถิ่นที่เมืองธรรมศาลา และบรรเทาทุกข์ให้ชาวทิเบตทั้งในประเทศและทั่วโลก

ท่านได้รับการยอมรับจากชาวโลกในฐานะผู้นำทางจิตวิญญาณที่เปี่ยมด้วยกรุณา ทรงได้รับรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพ ตลอดจนรางวัลและปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์มากมาย ทะไลลามะตรัสเสมอว่า “ข้าพเจ้าเป็นเพียงพระสงฆ์ธรรมดา ไม่มีอะไรมากกว่านี้และน้อยกว่านี้”

สมเด็จพระพุทธอาจารย์ (โต พรหมรังสี)

วัดระฆังโฆสิตาราม เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร

ท่านถือกำเนิดที่ จ. พระนครศรีอยุธยา เมื่อพ.ศ. ๒๓๓๑ ตรงกับสมัยรัชกาลที่ ๑ พออายุ ๑๒ ปี ก็บรรพชาเป็นสามเณร เมื่ออายุครบบวช รัชกาลที่ ๑ โปรดเกล้าฯ ให้อุปสมบทเป็นนาคหลวง ณ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ต่อมารัชกาลที่ ๒ ทรงรับท่านไว้เป็นพระภิกษุในพระบรมราชูปถัมภ์

ท่านได้ศึกษาพระธรรมวินัยจนแตกฉาน และต่อมาได้ออกธุดงค์ไปยังสถานที่ต่างๆ มากมาย ครั้นพ.ศ. ๒๓๙๕ รัชกาลที่ ๔ โปรดเกล้าฯ ให้ท่านเป็นเจ้าอาวาสวัดระฆังโฆสิตาราม ขณะที่ท่านอายุ ๖๔ ปี

ท่านรอบรู้ทั้งพระธรรมวินัยและธรรมเนียมปฏิบัติ เป็นเลิศทางสติปัญญา ปฏิภาณไหวพริบ และการเทศนา เปี่ยมด้วยจิตเมตตากรุณา มีอริยาศัยมักน้อย สันโดษ

ท่านมรณภาพในสมัยรัชกาลที่ ๕ เมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๑๕ สิริอายุ ๘๔ ปี ๖๔ พรรษา

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (เจริญ ญาณวโร)

วัดเทพศิรินทราวาส เขตบ่อนมปราบศัตรูฟาย กรุงเทพมหานคร

นามเดิม	เจริญ สุขบท
กำเนิด	๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๑๕
ชาติภูมิ	อ. บางปลาสร้อย จ. ชลบุรี
อุปสมบท	พ.ศ. ๒๔๓๕ ณ วัดเขาบางทราย อ. เมือง จ. ชลบุรี
มรณภาพ	๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๙๔ สิริอายุ ๘๐ ปี พรรษา ๕๙

เมื่ออายุได้ ๑๒ ปี ท่านได้บรรพชาเป็นสามเณรที่ศาลาในสวนของย่า เมื่ออายุ ๑๔ ปี ได้ย้ายไปศึกษาในสำนักของพระครูวินัยธร (ฉาย) ฐานานุกรมในพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพระอรุณนิภาคุณากร จนอายุได้ ๒๐ ปี จึงกลับไปอุปสมบทที่วัดเขาบางทราย โดยพระชลโธปมคุณมุนี (พุทธ ปุณฺณโก) เป็นพระอุปัชฌาย์

หลังอุปสมบทได้ย้ายไปอยู่วัดกันมาตุยารามเป็นเวลา ๔ ปี แล้วย้ายไปศึกษากับพระเทพกวี (อ่อน อหิสโก) วัดพิชยญาติการามวรวิหาร จนปีพ.ศ. ๒๔๓๙ จึงสอบได้บาเรียนตรี (เทียบเท่าเปรียญธรรม ๔ ประโยค) แล้วย้ายมาอยู่วัดเทพศิรินทราวาส ในปีระกา พ.ศ. ๒๔๔๐ เพื่อศึกษาพระวินัยปิฎกจากพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นวชิรญาณวโรรส และในปีเดียวกันนั้นก็สอบได้บาเรียนเอก (เทียบเท่าเปรียญธรรม ๗ ประโยค)

พ.ศ. ๒๔๖๔ ท่านได้เป็นพระราชาคณะเจ้าคณะรองคณะธรรมยุติกนิกายที่ พระสาสนโสภณ พ.ศ. ๒๔๗๑ เป็นสมเด็จพระราชาคณะเจ้าคณะใหญ่หนเหนือที่ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ ๕ ปีต่อมาได้รับแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการมหาเถรสมาคม พ.ศ. ๒๔๘๙ ได้รับแต่งตั้งเป็นสังฆนายก และในพ.ศ. ๒๔๙๓ ได้รับแต่งตั้งเป็นสังฆนายกสมัยที่ ๒ และดำรงตำแหน่งนี้จนมรณภาพ

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ประยุทธ์ ปยุตฺโต)

วัดญาณเวศกวัน อ. สามพราน จ. นครปฐม

นามเดิม ประยุทธ์ อารยางกูร
กำเนิด ๑๒ มกราคม พ.ศ. ๒๔๙๑
ชาติภูมิ อ. ศรีประจันต์ จ. สุพรรณบุรี
อุปสมบท ๒๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๕
 ณ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม

ท่านศึกษาระดับมัธยม ๑-๓ ที่โรงเรียนปทุมคงคา โดยได้รับทุนเรียนดีของกระทรวงศึกษาธิการ ท่านบรรพชาเป็นสามเณร เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๔ และสอบได้เปรียญธรรม ๙ ประโยคขณะยังเป็นสามเณร จึงได้รับพระราชทานพระบรมราชาอนุเคราะห์ ให้อุปสมบทเป็นพระภิกษุในฐานะ นาคหลวง ณ อุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

เมื่อจบการศึกษาพุทธศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ ๑) จากมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร.) ท่านได้รับแต่งตั้งให้เป็นรองเลขาธิการ มจร. ท่านได้สร้างความเจริญให้แก่ มจร. ทั้งด้านบริหารและวิชาการเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการพัฒนาหลักสูตรที่เน้นบทบาทและภาวะสังคมที่เพิ่มขึ้นของสงฆ์ รวมทั้งสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนไว้ในหลักสูตร ท่านได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าอาวาสวัดพระพิเรนทร์ พ.ศ. ๒๕๑๕-๒๕๑๙ จากนั้นจึงได้มาดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดญาณเวศกวัน อ. สามพราน จ. นครปฐม

ท่านอุทิศตนให้กับการเผยแผ่พระศาสนา ตลอดงานด้านนิพนธ์ เอกสารวิชาการ และตำราต่าง ๆ จำนวนมาก ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ รวมแล้วไม่น้อยกว่า ๔๐๐ เล่ม ที่สำคัญที่สุดได้แก่ หนังสือ พุทธธรรม ซึ่งได้รับการยกย่องว่าเป็น “มรดกธรรมอันล้ำค่าแห่งยุค” นอกจากนั้นท่านยังได้รับอาราธนาให้เป็นผู้แสดงปาฐกถาในการประชุมนานาชาติขององค์กรระดับโลกต่าง ๆ หลายครั้ง และเป็นคนไทยคนแรกที่ได้รับเกียรติได้รับรางวัลการศึกษาเพื่อสันติภาพจากยูเนสโกในปีพ.ศ. ๒๕๓๗ และพ.ศ. ๒๕๓๘ สถาบันนวนาลันทา ประเทศอินเดีย ถวายตำแหน่ง “ตรีปิฎกาจารย์” หมายถึงอาจารย์ผู้รู้แตกฉานในพระไตรปิฎก

ท่านได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญที่ พระศรีวิสุทธิโมลี เมื่อพ.ศ. ๒๕๑๒ จากนั้นก็เจริญในสมณศักดิ์มาเป็นลำดับ จนได้เป็นสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ เมื่อพ.ศ. ๒๕๕๙

สมเด็จพระมหาธีรวงศ์ (อ้วน ติสฺโส)

วัดบรมนิวาส เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร

นามเดิม	อ้วน แสทนทวิสุข
กำเนิด	๒๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๑๐
ชาติภูมิ	บ้านแคน อ. เมือง จ. อุบลราชธานี
อุปสมบท	๒๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๓๐ ณ วัดศรีทอง (วัน ศรีอุบลรัตนาราม) อ. เมือง จ. อุบลราชธานี
มรณภาพ	๒๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๙๙ สิริอายุ ๘๙ ปี พรรษา ๖๙

เมื่ออุปสมบทแล้ว ท่านได้เล่าเรียนอักษรสมัย และพระปริยัติธรรมที่สำนักเรียนวัดศรีทอง อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี ในปี พ.ศ. ๒๔๓๓ ได้ย้ายสำนักเข้ามาศึกษาเล่าเรียนในกรุงเทพฯ จนสอบไล่ได้เปรียญธรรม ๕ ประโยค ต่อมาได้กลับไปเป็นเจ้าอาวาสวัดสุปัฏนาราม อ. เมือง จ. อุบลราชธานี พ.ศ. ๒๔๔๖

ท่านเป็นกำลังสำคัญในการส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมในภาคอีสาน จึงเจริญก้าวหน้าในราชการคณะสงฆ์เป็นลำดับ กล่าวคือ ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะมณฑลอีสานพ.ศ. ๒๔๔๗ และเจ้าคณะมณฑลนครราชสีมา พ.ศ. ๒๔๖๙

ท่านได้ย้ายมาเป็นเจ้าอาวาสวัดบรมนิวาสเมื่อพ.ศ. ๒๔๗๕ และได้รับพระราชทานสมศักดิ์เป็นสมเด็จพระมหาธีรวงศ์ ในปีพ.ศ. ๒๔๘๒ ต่อมาได้รับแต่งตั้งเป็นสังฆนายกอุปการของประเทศไทย ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ไทยปีพ.ศ. ๒๔๘๔

สมเด็จพระวันรัต (จิต อุทโย)

วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ราชวรมหาวิหาร เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

นามเดิม กิ่ง
กำเนิด พ.ศ. ๒๓๘๐
ชาติภูมิ บ้านไร่ใหญ่ อ. บางปะอิน
 จ. พระนครศรีอยุธยา
อุปสมบท ขึ้น ๘ ค่ำ เดือน ๔ ปีมะเส็ง พ.ศ. ๒๔๐๐
มรณภาพ ๑๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๖๖
 สิริอายุ ๘๖ ปี ๖๖ พรรษา

ท่านเป็นสงฆ์ผู้อุตสาหะศึกษาจนมีความรู้กว้างขวางแตกฉานใน คัมภีร์พระไตรปิฎกและอรรถกถาเป็นอย่างดี จนรัชกาลที่ ๕ ได้ทรงแต่งตั้งให้เป็น พระพิมลธรรม และให้ดูแลวัดมหาธาตุซึ่งทรุดโทรมเป็นอย่างมาก ทั้งด้านสิ่งก่อสร้างและธรรมวินัย นอกจากนี้ ยังทรงให้ย้ายราชบัณฑิต บอกระเบียบพิธีธรรม จากวัดพระศรีรัตนศาสดาราม มาจัดตั้งเป็น บาลี วิทยาลัยขึ้นในวัดมหาธาตุ เรียกว่า “มหาธาตุวิทยาลัย” เป็นครั้งแรกในประเทศไทยที่มีการใช้ชื่อนามว่า “วิทยาลัย” ท่านได้รับเลื่อนสมณศักดิ์ขึ้นเป็น สมเด็จพระวันรัต เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๔๓

ท่านยังมีผลงานอื่นๆ อีกมาก ที่สำคัญคือ เป็นผู้ชำระต้นฉบับ พระไตรปิฎกให้ถูกต้อง รวมทั้งเป็นธุระในการจัดพิมพ์ด้วย คัมภีร์ที่ท่านได้ ชำระจัดพิมพ์ ได้แก่ ฝ่ายสุตตันตปิฎก ๙ คัมภีร์ ฝ่ายอภิธรรมปิฎก ๒ คัมภีร์ และยังได้แต่งไวยากรณ์แบบเรียนภาษาบาลี เรียกว่า “มูลน้อยอาศัยมูลใหญ่” ซึ่งอาศัยคัมภีร์มูลกัจจายน์ เพื่อเป็นคู่มือของศิษย์ภายในมหาธาตุวิทยาลัย

ท่านเป็นผู้มองการณ์ไกล จึงได้เลือกเฟ้นหาศิษย์ที่เหมาะสม จนได้ พระมหาเฮง (เขมจารี) และได้สนับสนุนให้ศิษย์ผู้นี้ได้มีความรู้และความ ก้าวหน้าจนได้เปรียญ ๙ ประโยค เป็นพระราชาคณะ ได้รับมอบหมายให้ ดูแลวัดมหาธาตุและมหาธาตุวิทยาลัยสืบต่อจากท่าน ทั้งยังได้รับสมณศักดิ์ เป็นสมเด็จพระวันรัตเช่นเดียวกันด้วย

พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (จันทร์ สิริจนโท)

วัดบรมนิวาส เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร

นามเดิม จันทร์ ศุภสร
กำเนิด วันศุกร์ แรม ๑๐ ค่ำ เดือน ๔ ปีมะโรง
 พ.ศ. ๒๓๙๙
ชาติภูมิ บ้านหนองไหล่ จ. อุบลราชธานี
มรณภาพ ๑๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๕
 สิริอายุ ๗๖ ปี พรรษา ๕๕

เมื่ออายุย่างได้ ๑๓ ปี ท่านได้บรรพชาเป็นสามเณร ณ วัดบ้านหนองไหล่บวชอยู่ได้ ๗ พรรษา ก็ต้องลาสิกขา เพราะมีกิจจำเป็น และเมื่ออายุย่าง ๒๒ ปี ได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุ ณ วัดศรีทอง วันขึ้น ๘ ค่ำ เดือน ๖ ปีฉลู พ.ศ. ๒๔๒๐

ประมาณพ.ศ. ๒๔๒๓ ได้เข้ามาศึกษาปริยัติธรรมที่กรุงเทพฯ พ.ศ. ๒๔๒๘ สอบได้เปรียญ ๓ ประโยค ขณะเมื่อจำพรรษาอยู่วัดบุปผาราม พ.ศ. ๒๔๓๗ สอบได้เปรียญ ๔ ประโยค ขณะเมื่อจำพรรษาอยู่ที่วัดเทพศิรินทร์

ในพ.ศ. ๒๔๓๘ ได้ไปเรียนวิปัสสนากัมมัฏฐาน กับท่านเจ้าคุณปัญญาพิศาลเถระ (สิงห์) วัดสระปทุม และออกไปเจริญวิปัสสนาตามหัวเมืองและในเขตป่าเขาอยู่เนื่อง ๆ จนถึงพ.ศ. ๒๔๔๗ ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสวัดบรมนิวาส พ.ศ. ๒๔๖๘ ท่านได้รับเลื่อนสมณศักดิ์เป็นที่พระอุบาลีคุณูปมาจารย์

ท่านได้อบรมสั่งสอนศิษยานุศิษย์เป็นจำนวนมากในด้านคันถธุระ ส่งเสริมการศึกษาปริยัติธรรม นิพนธ์หนังสืออธิบายธรรมมากมาย ขณะเดียวกันก็ไม่ทอดทิ้งวิปัสสนาธุระ นอกจากบำเพ็ญส่วนตนแล้วยังแนะนำผู้อื่นอีกด้วย เป็นพระเถระอีกรูปหนึ่งที่หลงปู่มัน ภูริทตฺโต ให้ความเคารพนับถือเป็นอย่างมาก

พระภัทรมุนี (อิน ภัทรมุนี)

วัดทองนพคุณ เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร

นามเดิม อิน สัตยาภรณ์
 กำเนิด ๑๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๓๖
 ชาติภูมิ อ.บ้านดอน จ. สุราษฎร์ธานี
 อุปสมบท พ.ศ. ๒๔๕๖ ที่ ต. บางใบไม้ อ. บ้านดอน
 มรณภาพ ๑๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๔
 สิริอายุ ๖๘ ปี พรรษา ๔๘

ท่านเจ้าคุณภัทรมุนีเป็นผู้ที่มีความรู้แม่นยำทางด้านพระปริยัติธรรม นอกจากเป็นเปรียญรูปแรกของวัดทองนพคุณแล้ว ยังสอบบาลีได้เป็นเปรียญ ๙ ประโยครูปแรกของวัด ท่านยังเป็นกรรมการแปลพระไตรปิฎก และกรรมการสังคายนาพระธรรมวินัย เมื่อพ.ศ. ๒๔๘๖ แต่สิ่งที่ทำให้ท่านมีชื่อเสียงโดดเด่นก็คือวิชาโหราศาสตร์ ถือว่าเป็นโหรเอกของเมืองไทยในยุคหนึ่ง แม้จะเป็นที่รู้จักกว้างขวางในสมัยนั้น แต่ท่านหาได้หลงใหลในลาภสักการะไม่ หากพอใจที่จะอยู่เงียบ ๆ อย่างสมถะ และสุภาพอ่อนน้อมแม้แต่กับพระในวัดซึ่งอยู่ในปกครองของท่าน

คุณธรรมสำคัญอีกประการหนึ่งของท่านคือ ให้ความเมตตากรุณาแก่คนทั่วไปโดยไม่เลือกชั้นวรรณะ จึงเป็นที่พึ่งของคนตกทุกข์ได้ยาก นอกจากใช้วิชาโหราศาสตร์ช่วยเหลือญาติโยมที่เดือดร้อนแล้ว ท่านยังให้ธรรมะเป็นทั้งเครื่องเตือนสติและให้กำลังใจแก่เขาในการทำความดี

พระเมธีธรรมสาร (ไสว ธมฺมสารโ))

วัดบ้านกร่าง อ. ศรีประจันต์ จ. สุพรรณบุรี

นามเดิม ไสว จันทโสภาก

กำเนิด ๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๓๒

ชาติภูมิ อ. ศรีประจันต์ จ. สุพรรณบุรี

อุปสมบท ๒๓ เมษายน พ.ศ. ๒๔๕๑ ณ วัดปลายนา
อ. ศรีประจันต์ จ. สุพรรณบุรี

มรณภาพ ๑๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๒
สิริอายุ ๙๐ ปี พรรษา ๗๑

ท่านมีความสามารถในการเทศน์ การปกครอง และมีจริยวัตรนำ
เคารพเลื่อมใส จึงเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้านใกล้เคียง สามารถทำการ
ใหญ่ให้สำเร็จได้ เช่น การย้ายเสนาสนะต่างๆ ของวัด หลายอาคารที่ยังอยู่
ในสภาพดี ก็เคลื่อนย้ายด้วยวิธีให้ประชาชนช่วยกันยกไปทิ้งหลัง กล่าวคือ
เมื่อช่างไม้ขันไม้ไผ่ตรึงตัวอาคารและเตรียมที่จับยกพร้อมไว้แล้ว ทางวัดก็
นัดวันยกแก่ประชาชนทั้งตำบล หมู่บ้านต่างๆ

ถึงวันนัด ประชาชนนับพันๆ คนก็พากันมาชุมนุมพร้อมกันที่วัด
ตามศรัทธา เข้ายืนประจำที่ใต้ตัวอาคารเต็มพื้นที่ เมื่อให้สัญญาณ ทุกคนก็
ยกไม้คันทันไม้ไผ่แล้วก้าวเดินพร้อมกัน หอสวดมนต์หลังใหญ่โตก็เคลื่อนที่ได้
อย่างช้าๆ เรียบรื่นไปบนพื้นดินเหมือนอาคารนั้นเดินไปเองยังสถานที่ใหม่
ด้วยวิธีนี้ท่านยังย้ายหอรขังและกุฏิอีก ๓ หลัง โดยไม่ต้องรื้อตะปูสักตัวเดียว

หลวงพ่อกงมา จิตรปฎิโม

วัดดอยธรรมเจดีย์ อ. โคกศรีสุพรรณ จ. สกลนคร

นามเดิม กงมา วงศ์เครือศร
กำเนิด ๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๔๓
ชาติภูมิ บ้านโคก ต. ดองโขบ อ. โคกศรีสุพรรณ
 จ. สกลนคร
อุปสมบท พ.ศ. ๒๔๖๘ ณ วัดบ้านดองโขบ
 อ. โคกศรีสุพรรณ จ. สกลนคร
มรณภาพ ๑๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๕
 สิริอายุ ๖๑ ปี พรรษา ๓๗

เมื่อบวชได้ไม่นาน ท่านได้ยินกิตติศัพท์ของหลวงปู่มั่น เกิดความเลื่อมใส จึงได้ตามไปศึกษาและปฏิบัติธรรมกับท่าน ต่อมาได้ญัตติเป็นพระธรรมยุตเมื่อพ.ศ. ๒๔๗๑ ณ วัดบูรพาราม จ. อุบลราชธานี หลังจากนั้นได้ธุดงค์และจำพรรษาตามที่ต่าง ๆ หลายแห่ง รวมทั้งสร้างวัดไว้หลายที่ด้วยเช่นกัน อาทิ วัดสว่างอารมณ์ จ. นครราชสีมา วัดเขาน้อย จ. จันทบุรี และวัดดอยธรรมเจดีย์ จ. สกลนคร

ท่านผู้หนึ่งที่ได้รับเคารพนับถือจากศิษยานุศิษย์ของหลวงปู่มั่น ภูริทัตโตเนื่องจากมีปฏิปทาทางดงามและเข้มแข็งมั่นคงในการปฏิบัติเป็นอย่างยิ่ง

หลวงปู่ขาว อนาลโย

วัดถ้ำกลองเพล อ.หนองบัวลำภู จ.อุดรธานี

นามเดิม	ขาว โครระกา
กำเนิด	๒๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๓๑
ชาติภูมิ	ต.หนองแก้ว อ.อำนาจเจริญ จ.อุบลราชธานี
อุปสมบท	๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๒ ณ วัดสิทธิบังคม อ.พรรณานิคม จ.สกลนคร โดยมีพระครูบ่อ่ง เป็นพระอุปัชฌาย์
มรณภาพ	๑๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๖ สิริอายุ ๙๕ ปี พรรษา ๖๔

ก่อนอุปสมบทหลวงปู่ได้ดำรงชีวิตตามวิสัยฆราวาสทั่วไป โดยมีบุตร ๓ คน กระทั่งในพ.ศ. ๒๔๖๒ ขณะอายุได้ ๓๑ ปี หลวงปู่จึงตัดสินใจออกบวชเป็นพระภิกษุในบวชพุทธศาสนา หลวงปู่บวชอยู่นาน ๖ ปี จึงได้ถวายตัวเป็นศิษย์ของ พระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต และได้ขอญัตติเป็นธรรมยุติกนิกาย เมื่อปีพ.ศ. ๒๔๖๘ ที่วัดโพธิสมภรณ์ จ.อุดรธานี โดยมีท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล) เป็นพระอุปัชฌาย์

หลวงปู่มีความเด็ดเดี่ยวในข้อวัตรปฏิบัติมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับการเดินจงกรม หลวงปู่ได้เน้นเป็นพิเศษ กล่าวคือ เมื่อฉันเสร็จเริ่มเดินจงกรมเป็นพุทธบูชา พอถึงบ่ายสองโมงเริ่มเดินจงกรมถวายเป็นธรรมบูชา จนถึงบ่าย ๔ โมง และเมื่อทำวัตรเสร็จสิ้นแล้วก็จะเริ่มเดินจงกรมถวายเป็นสังฆบูชา จนถึงประมาณ ๔-๕ ทุ่ม จึงเข้าที่พักเพื่อบำเพ็ญภาวนาต่อไป หลวงปู่ได้บำเพ็ญเพียรออกธุดงค์ เพื่อเผยแผ่พระธรรม คำสอนตามสถานที่ต่าง ๆ หลายแห่ง จนอายุ ๗๐ ปี จึงจำพรรษาเป็นการถาวรที่วัดป่าถ้ำกลองเพล หลวงปู่ขาวเป็นภิกษุที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ มีข้อวัตรปฏิบัติตั้งตามสมควรจดจำเป็นแบบอย่างสืบไป

เขมานันท์

นามเดิม โกวิท เอนกชัย
กำเนิด ๒๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๘๑
ชาติภูมิ อ. สทิงพระ จ. สงขลา
อุปสมบท ณ สวนโมกขพลาราม เมื่อพ.ศ. ๒๕๑๐
 และลาสิกขาพ.ศ. ๒๕๒๕

หลังเรียนจบคณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และทำงานได้ ๒ ปี ท่านได้บวชและศึกษาธรรมกับท่านพุทธทาสภิกขุ โดยช่วยบุกเบิกสร้างโรงมหรสพทางวิญญาณในสวนโมกข์ฯ จนพ.ศ. ๒๕๑๔ ท่านเดินทางออกปฏิบัติธรรมและก่อตั้งสำนักสงฆ์ที่ จ. สงขลา ระหว่างนี้ได้ศึกษาการทำความรู้สึกตัวกับหลวงปู่เทียน จิตตสุโภด้วย

ตั้งแต่ปี ๒๕๑๓-ปัจจุบัน เขมานันท์มีผลงานเขียนมากกว่า ๖๐ เล่ม ท่านได้รับการยกย่องให้เป็นศิลปินแห่งชาติสาขาวรรณศิลป์ และได้เดินทางบรรยายธรรมและนำปฏิบัติภาวนาทั้งในและต่างประเทศตลอดมา

หลวงพ่อดัง สุวัณณ

วัดช้างป่าแกม อ. สนามชัยเขต จ. ฉะเชิงเทรา

กำเนิด	พ.ศ. ๒๓๗๗
ชาติภูมิ	แขวงเมืองพระตะบอง ประเทศกัมพูชา
อุปสมบท	บรรพชาเป็นสามเณรตั้งแต่อายุ ๑๕ ปี จนอายุครบบวชจึงอุปสมบทเป็นพระภิกษุ และเริ่มศึกษาวิชาอาคมและไสยเวทจาก พระคณาจารย์ชาวเขมรที่มีชื่อเสียงด้าน เวทมนตร์
มรณภาพ	พ.ศ. ๒๔๘๕ สิริอายุ ๑๐๘ ปี

หลวงพ่อดัง สุวัณณ วัดช้างป่าแกม จ. ฉะเชิงเทรา เป็นพระเกจิอาจารย์ที่มีชื่อเสียงโด่งดังและเป็นที่เคารพศรัทธาของพุทธศาสนิกชนอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะชาวเมืองฉะเชิงเทราและใกล้เคียง วัดถุมงคลที่ท่านสร้างล้วนเป็นที่นิยมและแสวงหาในแวดวงนักนิยมสะสมพระเครื่องและเหรียญคณาจารย์โดดเด่นที่สุดคือ เหรียญรูปอาร์ม เนื้อเงินลงยา ปีพ.ศ. ๒๔๘๓

หลวงพ่อคำเขียน สุวณฺโณ

วัดป่าสุคะโต อ. แก้งคร้อ จ. ชัยภูมิ

นามเดิม	คำเขียน เหล่าขำนิ
กำเนิด	๑๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๙
ชาติภูมิ	บ้านหนองเรือ อ. หนองเรือ จ. ขอนแก่น
อุปสมบท	๑๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๐ ณ วัดศรีบุญเรือง ต. กุดป่อง อ. เมือง จ. เลย
สมณศักดิ์	พระครูบรรพตสุวรรณกิจ
มรณภาพ	๒๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ สิริอายุ ๗๘ ปี พรรษา ๔๖

วัยเด็กหลวงพ่อคำเขียนต้องช่วยบิดามารดาทำไร่ ทำนา ทำนบวชเป็นสามเณรเมื่ออายุได้ ๑๕ ปี บวชอยู่ได้ประมาณสองปีก็ต้องลาสิกขาออกไปช่วยงานครอบครัว ในช่วงเวลานั้นได้ศึกษาเล่าเรียนวิชา คาทาอาคมทำน้ำมันต์ บัตรังควานไล่ผี และรักษาคนป่วย ในหมู่บ้านเรียกท่านว่า “หมอธรรม”

ปี พ.ศ. ๒๕๑๐ ท่านมีโอกาสไปศึกษาและปฏิบัติธรรมกับหลวงพ่อเทียน จิตตสุโก ซึ่งสอนไม่ให้สงบแต่เพียงอย่างเดียว แต่ให้รู้สึกตัวอยู่เสมอ กำหนดรู้ไม่กับการสร้างจิ้งหะและไม่ให้เข้าไปอยู่กับความสงบ ท่านเกิดความรู้สึกคันอยู่ในใจแต่ก็ทดลองดู โดยการปฏิบัตินั้น เมื่อเริ่มคิดก็ให้กลับมาอยู่กับการสร้างจิ้งหะ หากเกิดความสงบ ก็ให้มีความรู้สึกตัวไม่เข้าไปอยู่ในความสงบ ท่านปฏิบัติแล้วเห็นผล รู้กาย รู้ใจ ชัดขึ้น สติสัมปชัญญะมากขึ้น ความทุกข์ที่มีอยู่ลดลงไปมาก ท่านจึงมั่นใจในคำสอน และต่อมาได้ใช้วัดป่าสุคะโตเป็นสถาบันเผยแผ่การปฏิบัติธรรมแนวหลวงพ่อเทียนสืบเนื่องมา

หลวงพ่อกุณ ปริสุทฺโธ

วัดบ้านไร่ อ. ด่านขุนทด จ. นครราชสีมา

นามเดิม	คุณ นัตร์พลกรัง
กำเนิด	๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๖๖
ชาติภูมิ	บ้านไร่ อ. ด่านขุนทด จ. นครราชสีมา
อุปสมบท	๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๗ ณ วัดถนนหักใหญ่ อ. ด่านขุนทด จ. นครราชสีมา
สมณศักดิ์	พระเทพวิฑายาคม
มรณภาพ	๑๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ สิริอายุ ๙๒ ปี พรรษา ๗๑

เนื่องจากโยมบิดามารดา เสียชีวิตตั้งแต่วัยเด็ก ท่านจึงอยู่ในความอุปการะของน้าสาว เมื่ออายุราว ๖-๗ ขวบ ได้เข้าเรียนหนังสือ ทั้งภาษาไทยและภาษาขอม ได้รับการสอนคทาอาคม เพื่อป้องกันอันตรายต่างๆ เด็กชายคุณจึงมีความรู้ในวิชาไสยศาสตร์มาแต่บัดนั้น

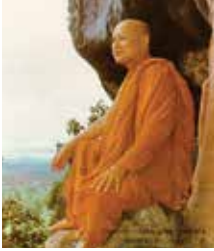
เมื่ออุปสมบทแล้ว ท่านได้ฝากตัวเป็นศิษย์หลวงพ่อด่าง วัดบ้านหนองโพธิ์ หลวงพ่อด่าง พาไปฝากตัวเป็น ลูกศิษย์หลวงพ่อดง พุทธสโร ซึ่งได้แนะนำให้ออกธุดงค์จาริกไปตามป่าเขาลำเนาไพร ฝึกปฏิบัติธรรมเบื้องสูงต่อไป ท่านเคยธุดงค์ไปถึงประเทศลาวและประเทศกัมพูชา บำเพ็ญกรรมฐานอย่างเข้มข้น หลังจากนั้นจึงได้กลับสู่ถิ่นเกิดที่บ้านไร่เมื่อพ.ศ. ๒๔๙๖

หลวงพ่อกุณเป็นพระที่เปี่ยมด้วยเมตตากรุณามาก สงเคราะห์ญาติโยมโดยไม่เลือกหน้า อีกทั้งยังมอบเงินบริจาคจำนวนมากมายันับไม่ถ้วนเพื่อสร้างโรงพยาบาลและโรงเรียนหลายแห่ง

พินัยกรรมที่หลวงพ่อกุณทำไว้ เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๓ มีใจความสำคัญระบุให้มอบสังฆารแก่มหาวิทยาลัยขอนแก่น ภายในเวลา ๒๔ ชั่วโมงนับแต่มรณภาพ เพื่อให้นักศึกษาแพทย์นำไปศึกษาค้นคว้า ส่วนการประกอบพิธีบำเพ็ญกุศล เมื่อสิ้นสุดการศึกษาค้นคว้า ของภาควิชากายวิภาคศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นแล้ว ให้จัดอย่างเรียบง่าย ละเว้นการพิธีสมโภชใดๆ ทั้งห้ามขอพระราชทานเพลิงศพ โกศ และพระราชพิธีอื่นๆ เป็นกรณีพิเศษหรือเป็นการเฉพาะ โดยให้คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประกอบพิธีเช่นเดียวกับที่จัดให้แก่ อาจารย์ใหญ่ของนักศึกษาแพทย์ประจำปี ร่วมกับอาจารย์ใหญ่ท่านอื่น

หลวงพ่ोजวน กุลเชฎโฐ

วัดเจติยาศรีวิหาร (วัดภูทอก) อ. ศรีวิไล จ.หนองคาย

นามเดิม	จวน นรมาส
กำเนิด	๑๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๓
ชาติภูมิ	อ. อานาจเจริญ จ. อุบลราชธานี
อุปสมบท	๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๘๖ ณ วัดป่าสำราญนิเวศน์ จ. อุบลราชธานี
มรณภาพ	อุบัติเหตุเครื่องบินตก เมื่อวันที่ ๒๗ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๓ สิริอายุ ๕๙ ปี พรรษา ๓๘

ท่านเป็นเด็กหัวอ่อน เชื่อฟังถ้อยคำผู้ใหญ่ เมื่ออายุ ๑๔ ปี ท่านได้หนังสือสอนกรรมฐานของพระอาจารย์สิงห์ ขนดะยากโม จากพระธุดงค์รูปหนึ่ง ท่านได้ศึกษาและปฏิบัติตามจนจิตเข้าถึงสมาธิมีความสุขมาก มีเวลาว่างเมื่อไหร่ท่านก็มักจะนั่งสมาธิ เมื่อบวชแล้วท่านได้รับคำสั่งให้ท่องปาฏิโมกข์และเจ็ดตำนานให้ได้ภายใน ๑ เดือน ซึ่งท่านสามารถทำได้สำเร็จ จนอาจารย์ถึงกับทึ่งเพราะความจริงแกล้งสั่งไปอย่างนั้น เพื่อทดสอบสติปัญญา

ตั้งแต่พรรษาแรก ท่านก็ปฏิบัติอย่างจริงจัง ทำความเพียรอย่างมาก ร่างกายเกิดป่วยทรุดโทรมมากจึงถูกสั่งห้าม ออกพรรษาที่ ๓ ท่านได้ไปฝากตัวเป็นศิษย์หลวงปู่มั่น เมื่อพ.ศ. ๒๔๘๘ ได้ศึกษาธรรมจนจุใจ เพียงพรรษาที่ ๕ พระอาจารย์มั่นก็พยากรณ์ว่าท่านมีกาย วาจา ใจ สมควรแก่การบรรลู่ จิตของท่านมีความโลดโผนพิสดารมาก เชื่อกันว่าสำเร็จอภิิญญา ๖

หลวงปู่เจี๊ยะ จุนโท

วัดป่าภูริทัตตปฏิปหาราม อ. สามโคก จ. ปทุมธานี

นามเดิม	โหวเจี๊ยะ โพรธิกิจ
กำเนิด	๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๕๙
ชาติภูมิ	บ้านคลองน้ำเค็ม อ. แหลมสิงห์ จ. จันทบุรี
อุปสมบท	๑๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๐ ณ วัดจันทนาราม ต. จันทนิมิต อ. เมือง จ. จันทบุรี
สมณศักดิ์	พระครูสุทธิธรรมรังษี
มรณภาพ	๒๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๗ สิริอายุ ๘๘ ปี พรรษา ๖๗

ก่อนอุปสมบทท่านมีอาชีพค้าขายผลไม้ มีนิสัยออกจะติดทางนักเลง เป็นคนตรงไปตรงมา เต็ดเดี่ยว อาจหาญ จริงจัง ยอมหักแต่ไม่ยอมงอ พุดจากระชากโฮกฮาก ไม่กลัวคน ปลายปีพ.ศ. ๒๔๘๒ หลวงปู่เจี๊ยะได้เดินทางไปยังจ. เชียงใหม่ พร้อมพระอาจารย์เฟื่อง โชติโก เพื่อไปฝากตัวเป็นศิษย์หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต ช่วงนี้ พ.ศ. ๒๔๘๓-๒๔๘๕ หลวงปู่เจี๊ยะเป็นพระคิลานุปัฏฐากและเป็นปัจฉาสมณะประจวบเจตตตามองค์หลวงปู่มั่นมาโดยตลอด หลวงปู่มั่นได้กล่าวชมเชยในคุณธรรมและนิสัยวาสนาของหลวงปู่เจี๊ยะท่ามกลางหมู่สงฆ์ว่า “ทุกขาปฏิบัติ ขิปปาภิญญา ท่านผู้นี้ปฏิบัติลำบากแต่รู้เร็ว ปฏิบัติเพียง ๓ ปีเท่ากับเราปฏิบัติภาวนามาเป็นเวลา ๒๒ ปี”

ต้นปีพ.ศ. ๒๔๙๒ ท่านได้หลีกเร้น ไปภาวนาในดงป่าเกิดอาพาธ เป็นมาลาเรียอย่างหนัก ได้เห็นจิตเป็นธรรมชาติที่ต่อจรรยตลอดเวลา จิตดับหมด หยุดความคิดค้น จิตปล่อยวางสิ่งทั้งปวง แหวกอวิชชาและโมหะ มีอิสระอย่างสูงสุดเกินที่จะประมาณได้ ตั้งแต่ปีพ.ศ. ๒๕๒๖ เป็นต้นมา หลวงปู่เจี๊ยะได้รับนิมนต์มาอยู่เป็นเจ้าอาวาสวัดป่าภูริทัตตปฏิปหาราม และอยู่จำพรรษามาโดยตลอด จนกระทั่งท่านละสังขารด้วยความสงบ ณ โรงพยาบาล ศิริราช กรุงเทพฯ

หลวงปู่ชอบ จานสโม

วัดป่าสัมมานุสรณ์ อ. วังสะพุง จ. เลย

นามเดิม บ่อ แก้วสุวรรณ
กำเนิด ๑๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๔๔
ชาติภูมิ บ้านโคกมน อ. วังสะพุง จ. เลย
อุปสมบท ๒๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๗ ณ วัดศรีธรรมาราม
 (เดิมคือวัดสร้างโคก) จ. ยโสธร
มรณภาพ ๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๘
 สิริอายุ ๙๓ ปี พรรษา ๗๐

ช่วงแรกของการอุปสมบท ท่านมิได้มีนิสัยสนใจทางการศึกษา ด้านปริยัติธรรมมากนัก แม้การท่องปาฏิโมกข์นั้น ท่านใช้เวลาเรียนท่องถึง ๗ ปี จึงจำได้หมด แต่ท่านเน้นการภาวนามาก โดยใช้คาบบริกรรม “พุทโธ” เพียงอย่างเดียวมิได้ใช้ “อานาปานสติ” หรือกำหนดลมหายใจเข้า-ออกควบคู่กับพุทโธเลย ท่านพยายามพากเพียรศึกษาปฏิบัติธรรมตามสถานที่ต่างๆ ในป่าดงพงไพรของประเทศไทย และข้ามไปยังประเทศเพื่อนบ้าน อาทิ พม่า ลาว เป็นต้น

ครั้นเมื่อบวชได้ ๔ ปี ท่านจึงได้มาฝากตัวเป็นลูกศิษย์ของหลวงปู่มั่น และนำคำสอนของหลวงปู่มั่นมาฝึกฝนปฏิบัติตลอดระยะเวลาที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ ท่านออกธุดงค์วัตรไปตามที่ต่างๆ ไม่ว่าจะ เป็นวัดหรือตามป่าเขา ท่านพบกับความน่าตื่นเต้นปาฏิหาริย์มากมาย รวมทั้งการผจญภัย ไม่ว่าจะ เป็นผีป่า รุกขเทวดา สัตว์ป่า และมีเรื่องที่น่าศึกษาค้นคว้า มีการรวบรวมประวัติจากการบอกเล่าของท่านหลายเล่มด้วยกัน

ท่านได้รับฉายาว่า “พระเทวณัมปิยะเถระ” แปลว่าผู้เป็นที่เคารพรักสักการะและเทิดทูนของทวยเทพและหมู่มนุษย์

หลวงพ่อบุชา สุภทฺโท

วัดหนองป่าพง อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี

นามเดิม	ชา ช่างโชติ
กำเนิด	๑๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๑
ชาติภูมิ	อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี
อุปสมบท	๒๖ เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๒ ณ วัดก่อใน อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี
สมณศักดิ์	พระโพธิญาณเถร
มรณภาพ	๑๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๕ สิริอายุ ๗๔ ปี พรรษา ๕๓

หลวงพ่อบุชากเกิดในครอบครัวที่อบอุ่น มั่งคั่ง และมักเกี่ยวพันสูงเสคราะห์ผู้ยากไร้อยู่เสมอ ท่านเป็นเด็กวัดตั้งแต่อายุน้อย และได้บรรพชาเป็นสามเณรที่วัดบ้านก่อ เมื่ออายุได้ ๑๓ ปี ลาสิกขาเมื่ออายุได้ ๑๖ ปี แต่อย่างไรก็ตาม เมื่ออายุได้ ๒๑ ปี ท่านได้เข้าพิธีอุปสมบทเป็นพระภิกษุ ณ วัดก่อใน

จนกระทั่งต้นปีพ.ศ. ๒๔๘๙ ท่านจึงได้เริ่ม ออกธุดงค์ไปยังสถานที่ต่าง ๆ เพื่อหาครูบาอาจารย์เป็นที่พึ่ง และได้เข้ากราบนมัสการหลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต ที่วัดหนองผือ ต.นาโง อ.พรรณานิคม จ.สกลนคร ข้อวัตรปฏิบัติต่าง ๆ ของหลวงปู่มั่น ได้ถูกนำมาเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติสำหรับพระเถร

หลวงพ่อบุชาได้บุกเบิกก่อตั้งวัดหนองป่าพงในปี ๒๔๘๗ จนกระทั่งมีชื่อเสียงขจรไกลไปถึงต่างแดน มีชาวต่างประเทศเลื่อมใส ศรัทธา ขอบวชกับท่านเป็นจำนวนมาก ท่านจึงได้สร้างวัดป่านานาชาติ เพื่อให้ภิกษุชาวต่างชาติ ได้มีโอกาสใช้เป็นที่พักปฏิบัติธรรม นอกจากนี้ยังได้สร้างวัดสาขาของวัดหนองป่าพง เพื่อเผยแผ่พระศาสนาไปยังทั่วทุกภาคของประเทศ ปัจจุบันมีทั้งสิ้น ๓๓๓ สาขา เป็นสาขาในประเทศไทย ๓๑๖ สาขา และสาขาต่างประเทศ ๑๗ สาขา

หลวงปู่ฝั้น อาจาโร

วัดป่าอุดมสมพร อ. พรรณานิคม จ. สกลนคร

นามเดิม ฝั้น สุวรรณรงค์
กำเนิด ๒๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๔๒
ชาติภูมิ บ้านม่วงไข่ ต. พรรณา อ. พรรณานิคม
 จ. สกลนคร
อุปสมบท พ.ศ. ๒๔๖๒ ณ วัดสิทธิบังคม บ้านไฮ้
 อ. พรรณานิคม จ. สกลนคร
มรณภาพ ๔ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๐
 สิริอายุ ๗๗ ปี พรรษา ๕๒

หลังจากบวชได้ ๖ พรรษา ท่านเกิดศรัทธาเลื่อมใสในปฏิบัติของหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต จึงได้ญัตติเป็นพระธรรมยุตเมื่อพ.ศ. ๒๔๖๘ ท่านศึกษาและปฏิบัติกับหลวงปู่มั่นอย่างจริงจังเป็นเวลา ๒ ปี จากนั้นได้ธุดงค์จาริกไปตามที่ต่าง ๆ ด้วยพึงพอใจในความวิเวกของป่าลึกเป็นเวลานานหลายปี

นอกจากอุปนิสัยสุขุม เยือกเย็น ชยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติแล้ว ท่านยังแตกฉานในการอ่านหนังสืออักษรตัวธรรม มีความรู้ในด้านสมุนไพรมีเป็นอย่างดี ท่านได้รับยกย่องว่าเป็นศิษย์องค์สำคัญแห่งกองทัพธรรมของหลวงปู่มั่น อีกทั้งยังเป็นศิษย์ที่เคารพนับถือของในหลวงรัชกาลที่ ๙ และพระบรมวงศานุวงศ์ด้วย

พระอาจารย์พรหมวังโส

วัดโพธิญาณ เมืองเพิร์ธ ประเทศออสเตรเลีย

นามเดิม ปีเตอร์ เบ็ตส์
กำเนิด ๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๙๔
ชาติภูมิ กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ

ท่านได้หันมานับถือพุทธศาสนาในช่วงที่ศึกษาที่มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ เมื่ออายุได้ ๒๓ ปี ได้อุปสมบทที่วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร โดยมีสมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ) เป็นพระอุปัชฌาย์ ได้ฉายาว่า “พรหมวังโส” จากนั้นจึงได้ฝากตัวเป็นศิษย์ของพระโพธิญาณเถร แล้วได้รับอาราธนาจากคณะศิษย์ของหลวงพ่อชาในประเทศออสเตรเลีย ให้ไปตั้งวัดโพธิญาณในประเทศออสเตรเลียเมื่อพ.ศ. ๒๕๒๖

เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ ท่านได้เป็นพระกรรมวาจาจารย์บวชภิกษุณี ๔ รูปที่ประเทศออสเตรเลีย ชัดกับความเห็นของคณะสงฆ์สายวัดหนองป่าพง เป็นเหตุให้มีการลงมติขับพระพรหมวังโสออกจากหมู่สงฆ์สายวัดหนองป่าพง อีกทั้งตัดวัดโพธิญาณออกจากความเป็นวัดสาขาของวัดหนองป่าพงอีกด้วย

ท่านอาจารย์พุทธทาส อินทปญโญ

วัดธารน้ำไหล (สวนโมกขพลาราม) อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี

นามเดิม	เจียม พานิช
กำเนิด	๒๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๔๙
ชาติภูมิ	ต.พุมเรียง อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี
อุปสมบท	๒๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๑๙ ณ วัดอูบล อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี
สมณศักดิ์	พระธรรมโกศาจารย์
มรณภาพ	๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๖ สิริอายุ ๘๗ ปี พรรษา ๖๗

ท่านอุปสมบทเมื่ออายุ ๒๐ ปี ได้รับฉายาว่า “อินทปญโญ” ได้เดินทางมาศึกษาต่อที่วัดบhumคองคา กรุงเทพมหานคร สอบได้นักธรรมเอกและเรียนภาษาบาลีได้เปรียญ ๓ ประโยค จากนั้นได้มาสร้างสำนักปฏิบัติธรรมที่วัดตระพังจิก อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี เมื่อวันที่ ๑๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ ให้ชื่อว่า “สวนโมกขพลาราม”

ต่อมาเมื่อปีพ.ศ. ๒๔๘๗ ได้ย้ายสวนโมกขพลาราม มายังสถานที่แห่งใหม่ คือวัดธารน้ำไหลในปัจจุบัน ท่านสร้างผลงานทางธรรมไว้มากมาย ได้อุทิศตนเพื่องานพระศาสนาและทำงานช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ เพื่อให้ได้พบสันติสุขโดยมีสันติภาพ

ท่านได้รับการนับถือยกย่อง จากพุทธศาสนิกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ ผลงานของท่านได้รับการเผยแพร่อย่างกว้างขวาง ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ กระทั่งได้รับการยอมรับจากชาวโลกว่าเป็น “สมณปราชญ์ผู้ยิ่งใหญ่” ผู้มีบทบาทอย่างสูงต่อพุทธศาสนา

หลวงพ่อพุทธ จานินโย

วัดป่าسالวัน อ. เมือง จ. นครราชสีมา

นามเดิม พุทธ อินทรหา
กำเนิด ๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๖๔
ชาติภูมิ หมู่บ้านชนบท ต. หนองหญ้าแข่ง
 อ. หนองโดน จ. สระบุรี
อุปสมบท ๒๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๕
สมณศักดิ์ พระราชสังวรญาณ
มรณภาพ ๑๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๒
 สิริอายุ ๗๗ ปี พรรษา ๕๗

เมื่อปีพ.ศ. ๒๔๗๙ ท่านได้บรรพชาเป็นสามเณร ที่วัดอินทร์สุวรรณ จ. สกลนคร ได้รับเมตตาให้ได้ศึกษาทางด้านปริยัติธรรม ในพรรษาแรกท่านสอบได้นักธรรมชั้นตรี ได้อุปสมบทเมื่อปีพ.ศ. ๒๔๘๕ ณ วัดปทุมวนาราม กรุงเทพฯ ต่อมาได้กลับไปจำพรรษาที่วัดบูรพาราม จ. อุบลราชธานี จนถึงปี ๒๔๘๙ ระหว่างนั้นท่านได้เกิดอาพาธหนัก ท่านพระอาจารย์ฝั้น อาจาโร ได้สอนให้ท่านตั้งใจเพ่งอาการ ๓๒ โดยให้พิจารณาถึงความตายให้มากที่สุด และได้สอนท่านเสมอว่า "สมาธินั้นมีอยู่ในตัวของเรายอยู่แล้ว แต่เรามักไม่ได้ นำเอาออกมาใช้ฝึกฝนให้เป็นประโยชน์"

ท่านเป็นพระเถระจารย์ผู้ทำประโยชน์แก่พระศาสนาและประชาชนมาก เป็นผู้ยินดีเอาใจใส่ในการอบรมสั่งสอนธรรมะด้วยเมตตา ทั้งเป็นผู้ปฏิบัติสำรวมตนในพระธรรมวินัย เป็นแบบอย่างอันดีมาโดยตลอด

ท่านอาพาธด้วยโรคมะเร็งต่อมน้ำเหลืองที่บริเวณลำคอ มรณภาพที่โรงพยาบาลมหาราช จ.นครราชสีมา

ท่านพ่อเพื่อง โขติโก

วัดธรรมสถิต อ.เมือง จ.ระยอง

กำเนิด	๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๕๘
ชาติภูมิ	บ้านน้ำฉู่ อ.ขลุง จ.จันทบุรี
อุปสมบท	พ.ศ. ๒๔๗๘ ณ วัดโบสถ์ บางกะจะ อ.ขลุง จ.จันทบุรี
สมณศักดิ์	พระครูญาณวิศิษฎ์
มรณภาพ	๑๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๙ ณ สำนักกรรมฐานรังสี ฮ่องกง สิริอายุ ๗๑ ปี พรรษา ๔๙

ท่านเป็นเด็กกำพร้า เมื่ออายุได้ ๑๑ ขวบ ญาติพาไปฝากให้อยู่กับเจ้าอาวาส ธรรมะที่พระเทศน์ให้ฟังเป็นประจำนั้นซึมซาบเข้าไปในหัวใจ ท่านพิจารณาเห็นว่า ตนต้องพึ่งตนเอง พ่อแม่ก็ไม่มี ทรัพย์สมบัติก็ไม่มี วิชาความรู้ก็ไม่มี ท่านจึงเกิดศรัทธาที่จะบวชแสวงบุญ

พอเข้าพรรษาที่ ๒ ได้ฟังธรรมะและเห็นปฏิบัติของท่านพ่อลีธมฺมธโร แห่งวัดอโศการาม ก็เกิดศรัทธา ญัตติเข้าคณะธรรมยุต รุดงค์ตามแนวป่าเขตจันทบุรี ตราด ปราจีนบุรี พ.ศ. ๒๕๑๓ ท่านมาจำพรรษาที่วัดธรรมสถิตเป็นปีแรก พ.ศ. ๒๕๑๔ ยอมรับการแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสวัดธรรมสถิต พ.ศ. ๒๕๑๘ พระเทพโมลี (ประจวบ กนฺตจาโร) เจ้าอาวาสวัดมกุฏกษัตริยาราม นิมนต์ท่านให้จำพรรษาที่วัดมกุฏฯ เพื่ออบรมกรรมฐานให้พระนวกะ ท่านทำหน้าที่นี้ตลอดชีวิต โดยจำพรรษาที่วัดธรรมสถิต แล้วสัปดาห์ไป-มาระหว่างวัดธรรมสถิตและวัดมกุฏฯ พ.ศ. ๒๕๑๙ ได้เลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระครูสัญญาบัตรชั้นเอกที่ พระครูญาณวิศิษฎ์

พระเทพวิสุทธาจารย์ (หลวงปู่ดีเนาะ)

วัดมัชฌิมาวาส (พระอารามหลวง) อ. เมือง จ. อุตรดิตถ์

นามเดิม	บุญปลัดทอง
กำเนิด	พ.ศ. ๒๔๑๕
ชาติภูมิ	บ้านดู่ ต. บ้านดอน อ. ปักธงชัย จ. นครราชสีมา
อุปสมบท	พ.ศ. ๒๔๓๘ ณ วัดบ้านป่อน้อย ต. เชียงยืน อ. เมือง จ. อุตรดิตถ์
มรณภาพ	๑๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๓ สิริอายุ ๙๘ ปี พรรษา ๗๕

เมื่ออุปสมบทท่านได้รับฉายาว่า “บุญญสิริ” จำพรรษาอยู่ที่วัดบ้านโนนสว่าง บ้านทุ่งแร่ เมื่ออยู่ครบ ๓ พรรษาท่านได้ย้ายไปจำพรรษาอยู่ที่วัดมัชฌิมาวาส เมื่อพ.ศ. ๒๔๔๐

หลวงปู่ดีเนาะ ตามปกติวิสัย ท่านชอบอุทานหรือกล่าวคำว่า “ดีเนาะ” และคำว่า “สำคัญเนาะ” ไม่ว่าเรื่องที่ท่านได้รับฟังนั้นจะเป็นเรื่องดีหรือเรื่องร้ายเพียงใดก็ตาม ก็จะเอ่ยปากอุทานว่า ดีเนาะ หรือ สำคัญเนาะ และท่านจะเรียกคนทั่วไปรวมทั้งพระภิกษุและสามเณร หรือคฤหัสถ์ว่า “หลวง” จากคำอุทาน หรือคำพูดที่ท่านหลวงปู่ดีเนาะนี้เอง ประชาชนและลูกศิษย์ของท่านหลวงปู่จึงตั้งฉายา หรือสมานาม ท่านหลวงปู่ว่า “หลวงปู่ดีเนาะ” แม้กระทั่งในการได้รับ พระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ของท่านนั้น ราชทินนามของท่านก็ยังมีคำว่า “สาธุอุทานธรรมวาที” ซึ่งแปลว่า “ดีเนาะ” อยู่ในราชทินนามของท่านด้วย

ท่านเป็นเจ้าอาวาสวัดมัชฌิมาวาสนาน ๖๓ ปี ก่อนจะมรณภาพด้วยโรคชรา

หลวงปู่ พุทฺทมปญฺโณ

วัดสะแก อ. อุทัย จ. พระนครศรีอยุธยา

นามเดิม	ตู้ หนูศรี
กำเนิด	๒๙ เมษายน พ.ศ. ๒๔๔๗
ชาติภูมิ	บ้านข้าวเม่า อ. อุทัย จ. พระนครศรีอยุธยา
อุปสมบท	๑๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๘ ณ วัดสะแก ต. ธนู อ. อุทัย จ. พระนครศรีอยุธยา
มรณภาพ	๑๗ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๓ สิริอายุ ๘๖ ปี พรรษา ๖๕

ท่านกำพร้าตั้งแต่วัยเยาว์ อาศัยอยู่กับยายและพี่สาว ได้ศึกษาเล่าเรียนที่วัดกลางคลองสระบัว วัดประดู่ทรงธรรม และวัดนิเวศธรรมประวัติ ครั้นอายุได้ ๒๑ ปี ก็ได้บรรพชาอุปสมบท ในพรรษาแรกๆ ได้ศึกษาพระปริยัติธรรมที่วัดประดู่ทรงธรรม ในด้านการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ท่านได้ศึกษากับหลวงพ่อกั่น วัดพระญาติการาม ผู้เป็นพระอุปัชฌาย์ และหลวงพ่อกา ซึ่งเป็นศิษย์องค์สำคัญของหลวงพ่อกั่น

ประมาณปลายปีพ.ศ. ๒๕๓๒ ท่านพูดถึงการละสังขารอย่างบ่อยครั้ง ซึ่งท่านได้ใช้หลักธรรมขันธ์ คือ ความอดทนอดกลั้น ระงับทุกขเวทนาที่เกิดขึ้นจากโรคภัย จิตของท่านยังทรงความเป็นปกติ สงบเย็น จนกระทั่งคืนวันอังคารที่ ๑๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๓ ท่านพูดหนักแน่นว่า “ข้าจะไปแล้วนะ” และกล่าวปัจฉิมโอวาทย้ำให้ทุกคนตั้งอยู่ในความไม่ประมาท “ถึงอย่างไรก็ขอให้อย่าได้ละการปฏิบัติ ได้ชื่อว่าเป็นนักปฏิบัติ ก็เหมือนนักมวย ขึ้นเวทีแล้วต้องชก อย่ามัวแต่ตั้งท่า เงอะ ๆ งะ ๆ”

หลังจากนั้นท่านก็กลับเข้ากุฏิ และละสังขารไปด้วยอาการสงบด้วยโรคหัวใจ

หลวงปู่ดุลย์ อตุโล

วัดบูรพาราม อ. เมือง จ. สุรินทร์

นามเดิม	ดุลย์ ดีมาก (เกษมสินธ์)
กำเนิด	๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๓๐
ชาติภูมิ	บ้านปราสาท ต. เฉนียง อ. เมือง จ. สุรินทร์
อุปสมบท	พ.ศ. ๒๔๕๓ ณ วัดจุมพลสุทธาวาส อ. เมือง จ. สุรินทร์ โดยมีพระครูวิมลศีลพรต เป็นพระอุปัชฌาย์
สมณศักดิ์	พระราชวุฒาจารย์
มรณภาพ	๓๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๖ สิริอายุ ๙๖ ปี พรรษา ๗๔

เมื่อแรกบวช หลวงปู่ได้พากเพียรศึกษาการปฏิบัติกรรมฐานอย่างเคร่งครัด มีความวิริยะ อุตสาหะอย่างแรงกล้า จนล่วงเข้าพรรษาที่ ๖ หลวงปู่จึงหันมาศึกษาพระปริยัติธรรมที่วัดสุทัศน์ จ. อุบลราชธานี สอบได้นักธรรมชั้นตรีเป็นรุ่นแรกของจ. อุบลราชธานี และได้ศึกษาวาลีไวยากรณ์ (มูลกัจจายน์) จนสามารถแปลพระธรรมบทได้ เนื่องจากวัดสุทัศน์ เป็นวัดที่อยู่ในสังกัดธรรมยุติกนิกาย หลวงปู่จึงได้ขอยุติเป็นธรรมยุติกนิกาย ในพ.ศ. ๒๔๖๑ ณ วัดสุทัศน์ โดยมีพระมหารัฐ เป็นพระอุปัชฌาย์

ในพรรษาต่อมาท่านได้มีโอกาสพบหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต เมื่อได้ฟังธรรมเพียงครั้งเดียวจากหลวงปู่มั่น ก็เกิดความอัศจรรย์ใจยิ่ง จึงได้เลิกศึกษาพระปริยัติแล้วออกธุดงค์ตามหลวงปู่มั่น ไปยังที่ต่าง ๆ หลายแห่ง จึงนับได้ว่าท่านเป็นศิษย์หลวงปู่มั่นในสมัยแรก ต่อมาเจ้าคณะมณฑลนครราชสีมาขอให้ท่านกลับจังหวัดสุรินทร์ เพื่อบูรณะวัดบูรพาราม ท่านจึงจำต้องระงับกัฏฐงค์และเริ่มงานบูรณะตามที่ได้รับมอบหมาย หลวงปู่ดุลย์ ได้อุทิศชีวิต เพื่อพระศาสนาอย่างแท้จริง จนได้รับการยอมรับจากสาธุชนทั้งหลายว่าเป็นอริยสงฆ์ที่หาได้ยากยิ่งองค์หนึ่ง

หลวงพ่อดองรัตน์ กนตสีโล

วัดป่ามณีรัตน์ อ. สำโรง จ. อุบลราชธานี

นามเดิม	ดองรัตน์ นะคะจัต
กำเนิด	พ.ศ. ๒๔๓๑
ชาติภูมิ	อ. ศรีสงคราม จ. นครพนม
อุปสมบท	พ.ศ. ๒๔๕๙ ณ วัดโพธิ์ไชย อ. ท่าอุเทน จ. นครพนม
มรณภาพ	๒๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๙๙ สิริอายุ ๖๘ ปี พรรษา ๔๐

ท่านได้เข้าพิธีอุปสมบท เมื่ออายุประมาณ ๒๘ ปี ท่านสนใจและตั้งใจศึกษาพระธรรมวินัยและพระปริยัติธรรมด้วยความมุ่งมั่นเอาใจใส่ แดกฉานในการสวดปาติโมกข์ ต่อมาท่านได้ฝากตัวเป็นศิษย์ของหลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต และหลวงปู่เสาร์ กนตสีโล ซึ่งพำนักอยู่ที่วัดป่าสุทธาวาสและวัดป่าในละแวกเขต อ.เมือง จ. สกลนคร หลวงพ่อดองรัตน์ได้ฝึกการเจริญภาวนา โดยหลวงปู่มั่นได้แนะนำว่า “รู้ไม่รู้ไม่สำคัญ ขอให้ทำจิตใจให้รู้จักจิตว่าสงบหรือไม่สงบ”

ท่านได้ออกธุดงค์ไปตามหุบห้วยภูผาป่าช้าต่างๆ ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระบูรพาจารย์ เช่น ห้ามเทศน์เด็ดขาด ให้ระวังสำรวม ให้อยู่ตามใต้โคนไม้ ท่านเคร่งครัดในข้อวัตรปฏิบัติเป็นอย่างยิ่ง ท่านเป็นผู้มักน้อยสันโดษ และปฏิบัติดีมาก พยายามพากเพียรภาวนาอยู่เสมอ เป็นพระที่ไม่ยึดติดในเสนาสนะ

หลวงพ่อเทียน จิตตสุโก

สำนักทัฬหีสังฆาณ อ. เมือง จ. เลย

นามเดิม	พันธ์ อินทมิว
กำเนิด	๕ กันยายน พ.ศ. ๒๔๕๔
ชาติภูมิ	บ้านบุ่อม ต. บุ่อม อ. เชียงคาน จ. เลย
อุปสมบท	๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๐๓
มรณภาพ	๑๓ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๑ สิริอายุ ๗๗ ปี พรรษา ๒๘

ปีพ.ศ. ๒๕๐๐ เมื่ออายุได้ ๔๕ ปีเศษ ท่านได้ออกจากบ้านโดยตั้งใจแน่วแน่จะไม่กลับจนกว่าจะพบธรรมะที่จริง ท่านได้ไปปฏิบัติธรรมที่วัดรังสีมุกดาราม ต. พันพร้าว อ. ท่าบ่อ จ. หนองคาย (ปัจจุบันคือ อ. ศรีเชียงใหม่) โดยทำกรรมฐานวิธีง่ายๆ คือ ทำการเคลื่อนไหว ท่านเพียงให้ความรู้สึกถึงการเคลื่อนไหวของร่างกายและจิตใจเท่านั้น ในช่วงเวลาเพียง ๒-๓ วัน ท่านก็สามารถหลุดพ้นจากความทุกข์ได้อย่างเด็ดขาด โดยปราศจากพิธีรีตองหรือครูบาอาจารย์ในเวลาเช้ามีดของวันขึ้น ๑๑ ค่ำ เดือน ๘ ซึ่งตรงกับวันจันทร์ที่ ๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๐ สามปีจากนั้นได้อุปสมบท ณ วัดศรีคุณเมือง อ. เชียงคาน จ. เลย

คำสอนของหลวงพ่อได้แพร่หลายออกไปทั้งในประเทศและต่างประเทศได้มีผู้ปฏิบัติตามเพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ หลวงพ่อได้อุทิศชีวิตให้กับการสอนธรรมะอย่างไม่เห็นแก่เหน็ดเหนื่อยหรือสุขภาพของร่างกาย จนกระทั่งอาหารเป็นมะเร็งที่กระเพาะอาหารเมื่อปีพ.ศ. ๒๕๒๕ ถึงแม้ว่าสุขภาพของท่านจะทรุดโทรมลงมาก แต่ท่านก็ยังคงทำงานของท่านต่อไปจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิต

หลวงพ่อได้ละสังขารอย่างสงบ ณ ศาลามุงแฝกบนเกาะพุทธธรรม สำนักปฏิบัติธรรมทัฬหีสังฆาณ ต. กุดป่อง อ. เมือง จ. เลย เมื่อวันที่ ๑๓ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๑ ได้ใช้เวลาอบรมสั่งสอนธรรมะแก่คนทั้งหลายเป็นเวลา ๓๑ ปี

หลวงตามหาบัว ญาณสมปนโน

วัดป่าบ้านตาด อ. เมือง จ. อุตรดิตถ์

นามเดิม	บัว โลหิตดี
กำเนิด	๑๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๕๖
ชาติภูมิ	บ้านตาด อ. หมาแข้ง จ. อุตรดิตถ์
อุปสมบท	๑๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๗
	ณ วัดโยธานิมิต อ. หมาแข้ง จ. อุตรดิตถ์
สมณศักดิ์	พระธรรมวิสุทธิมงคล
มรณภาพ	๓๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๔
	สิริอายุ ๙๗ ปี พรรษา ๗๖

ท่านเป็นหนึ่งในศิษย์ผู้ใกล้ชิดของหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต มีโอกาสอุปัฏฐากรับใช้หลวงปู่มั่นในช่วงปัจฉิมวัย หลวงตามหาบัวเป็นที่รู้จักในฐานะพระนักปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานผู้มีปฏิปทาที่มั่นคง แน่วแน่ เด็ดขาด และจริงจัง บรรดาศิษยานุศิษย์ของหลวงปู่มั่นต่างนับถือกันว่าท่านเป็นลูกศิษย์องค์หนึ่งที่มีปฏิปทาที่คล้ายคลึงกับหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต

ท่านมีผลงานการประพันธ์ที่รวบรวมเป็นหนังสือหลายเล่ม อาทิ ประวัติท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตตเถระ นอกจากนั้นยังมีหนังสือเกี่ยวกับธรรมะขั้นพื้นฐานสำหรับผู้เริ่มต้นปฏิบัติ อาทิ ศาสนธรรมปลุกคนให้ตื่น, แวนส่องธรรม, ธรรมะในลิขิต หนังสือเกี่ยวกับธรรมะขั้นสูงสำหรับผู้ฝึกจิตตภาวนาเพื่อมรรคผลนิพพานโดยเฉพาะ อาทิ ก้าวเดินตามหลักศาสนธรรม, รากแก้วของศาสนา

หลวงปู่บุดดา ถาวโร

วัดกลางชูศรีเจริญสุข อ. บางระจัน จ. สิงห์บุรี

นามเดิม	บุดดา มงคลทอง
กำเนิด	๕ มกราคม พ.ศ. ๒๔๓๗
ชาติภูมิ	อ. โคกสำโรง จ. ลพบุรี
อุปสมบท	๑๕ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๕ ณ วัดเนินยาว อ. บ้านหมี่ จ. ลพบุรี
มรณภาพ	๑๒ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๗ สิริอายุ ๑๐๐ ปี พรรษา ๗๒

หลวงปู่บุดดาบวชเมื่ออายุ ๒๘ ปี ท่านเป็นพระภิกษุที่เคร่งครัดยิ่ง ถึงอุตงควัตร ครองผ้าสามผืนเป็นวัตร ชีวิตความเป็นอยู่เรียบง่าย ทุกอย่างพอดีไปหมด หลวงปู่ได้ทุ่มเทชีวิตให้แก่การปฏิบัติธรรม ชนิดเอาชีวิตเป็นเดิมพัน เดิมพันด้วยความตายและความสำเร็จ นับเป็นพระเถระที่มีคุณธรรมและมีพรชามาก

ท่านได้มีโอกาสพบ และสนทนาธรรมกับพระปฏิบัติหลายรูป อาทิเช่น หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต, ครูบาศรีวิชัย, ท่านเจ้าคุณนรรัตนราชมานิต เป็นต้น นอกจากนั้นท่านยังได้รับความนับถือจากพระเถระจารย์ ผู้ทรงคุณธรรมหลายรูป เช่น ครูบาพรหมมา พุรหมจกโก, หลวงปู่เทศก์ เทสรังสี, หลวงปู่สิม พุทธาจาโร, ท่านพุทธทาสภิกขุ เป็นต้น ซึ่งย่อมเป็นการแสดงให้เห็นถึงภูมิรู้ ภูมิธรรม และคุณธรรมอันสูงส่งของหลวงปู่ได้เป็นอย่างดี

หลวงพ่อประสิทธิ์ ถาวโร

วัดถ้ำยายปริก อ. เกาะสีซัง จ. ชลบุรี

นามเดิม	ประสิทธิ์ คำประเสริฐ
กำเนิด	๑๔ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๖
ชาติภูมิ	บ้านคอน อ. มโนไพร แขวงนครจำปาศักดิ์ ประเทศลาว
อุปสมบท	๒๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๒ ณ วัดนิมมาน ราษฎร์บำรุง อ. บ้านบึง จ. ชลบุรี
มรณภาพ	๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ สิริอายุ ๘๔ ปี พรรษา ๓๘

แม้ผ่านมรสุมชีวิตมามากมายสมัยเป็นฆราวาส หลวงพ่อประสิทธิ์ได้ออกบวชเมื่ออายุ ๔๖ ปี เพื่อขัดเกลากิเลสให้เบาบาง ท่านฝึกสมาธิภาวนาที่วัดนิมมานราษฎร์บำรุง ต่อมาได้ออกเดินทางเพื่อไปสอบอารมณกับพระอาจารย์ต่างๆ และจาริกวิเวกไปทางภาคตะวันออก ภาคอีสาน และภาคเหนือ

แม้จะออกธุดงค์แสวงหาความวิเวกไปตามสถานที่ต่างๆ แต่ท่านก็มักจะกลับมาจำพรรษาอยู่ที่ถ้ำยายปริกเสมอๆ บริเวณถ้ำนี้เป็นสถานที่เหมาะสมแก่การเจริญสมณธรรม ต่อมาท่านได้เปิดอบรมปฏิบัติภาวนาแก่ผู้สนใจที่วัดถ้ำยายปริกจนกระทั่งท่านมรณภาพ

หลวงพ่อบัณฑิตนันทิกุ

วัดชลประทานรังสฤษฎ์ อ. ปากเกร็ด จ. นนทบุรี

นามเดิม	บัน เสน่ห์เจริญ
กำเนิด	๑๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๕๔
ชาติภูมิ	ต. คูหาสวรรค์ อ. เมือง จ. พัทลุง
อุปสมบท	๒๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๔ ณ วัดนางลาด อ. เมือง จ. พัทลุง
สมณศักดิ์	พระพรหมมังคลาจารย์
มรณภาพ	๑๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ สิริอายุ ๙๖ ปี พรรษา ๗๖

หลวงพ่อบัณฑิตนันทิกุ เป็นที่รู้จักในฐานะผู้ปฏิรูปแนวทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทย ผู้เป็นสหธรรมิกร่วมอุดมการณ์คนสำคัญของท่านอาจารย์พุทธทาสภิกขุ

เมื่อบวชได้ ๓ พรรษา ท่านได้ยินกิตติศัพท์ของสวนโมกขพลาราม จึงเดินทางไปจำพรรษาที่ท่านอาจารย์พุทธทาสภิกขุที่นั่น นับแต่นั้นทั้งสองท่านก็ได้เป็นสหાયธรรมในการเผยแผ่คำสอนของพระพุทธองค์ ในปี พ.ศ. ๒๔๙๒ ท่านได้รับอาราธนาให้เป็นเจ้าอาวาสวัดอุโมงค์ จ. เชียงใหม่ และได้เริ่มแสดงธรรมในทุกวันอาทิตย์และวันพระที่พุทธนิคม กลางเมืองเชียงใหม่ จนเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย

ในปีพ.ศ. ๒๕๐๒ กรมชลประทานได้สร้างวัดใหม่ ชื่อ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ม.ล. ชูชาติ กำภู อธิบดีกรมชลประทาน มีความศรัทธาในคำสอนของท่าน จึงได้อาราธนาท่านเป็นเจ้าอาวาส

ท่านเป็นพระรูปแรกที่ปรับเปลี่ยนการแสดงธรรม จากเดิมนั่งเทศน์บนธรรมาสน์ถือใบลาน มาเป็นการยืนพูดสดแบบปาฐกถา ขณะเดียวกันคำสอนของท่านที่เน้นแก่นธรรมมากกว่าระพี ชวนให้ผู้คนใช้เหตุผลไม่หลงมกภายในไสยศาสตร์ พิธีกรรม และอบายมุข โดยใช้คำพูดที่เข้าใจง่าย สอดแทรกเหตุการณ์ร่วมสมัย และมีอารมณ์ขัน ทำให้ท่านเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง และเป็นต้นแบบให้แก่พระนักเทศน์รุ่นหลัง ๆ

หลวงพ่อบาน โสนนโท

วัดบางนมโค อ.เสนา จ.พระนครศรีอยุธยา

นามเดิม	ปาน สุทธาวงศ์
กำเนิด	๑๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๑๘
ชาติภูมิ	ต. บางนมโค อ.เสนา จ. พระนครศรีอยุธยา
อุปสมบท	๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๓๘ ณ วัดบางนมโค
สมณศักดิ์	พระครูวิหารกิจจานุการ
มรณภาพ	๒๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๑
	สิริอายุ ๖๓ ปี พรรษา ๔๓

เมื่ออายุ ๒๐ ปีท่านได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุ ณ วัดบางนมโค โดยมีหลวงพ่อสุ่น เป็นพระอุปัชฌาย์ หลังจากທີ່ศึกษาและปฏิบัติธรรมอยู่กับหลวงพ่อสุ่นพอสมควรแล้วจึงได้เดินทางไปศึกษาพระปริยัติธรรม ณ วัดสระเกศ กรุงเทพฯ และวัดเจ้าเจ็ดใน จ.พระนครศรีอยุธยา เรียนแพทย์แผนโบราณจากวัดสังเวช ศึกษาเพิ่มเติมกับหลวงพ่อนิยม วัดน้อย และพระอาจารย์โหน่ง อินทสุวณฺโณ เรียนวิชาสร้างพระเครื่องดิน เป็นต้น หลังจากนั้น ท่านจึงได้มาอยู่ที่วัดบางนมโค กิจวัตรของท่านหลังจากท่านฉันภัตตาหารเพลแล้ว ท่านก็จะมาสังเคราะห์ชาวบ้านที่เจ็บป่วยตลอดวัน

หลวงปู่มั่น ฐริทตฺโต

วัดป่าสุทธาวาส อ. เมือง จ. สกลนคร

นามเดิม	มั่น แก่นแก้ว
กำเนิด	๒๐ มกราคม พ.ศ. ๒๔๑๓
ชาติภูมิ	บ้านคำบง อ. โขงเจียม จ. อุบลราชธานี
อุปสมบท	๑๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๓๖ ณ วัดเลียบ อ. เมือง จ. อุบลราชธานี
สมณศักดิ์	พระครูวินัยธร
มรณภาพ	๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๙๒ สิริอายุ ๗๙ ปี พรรษา ๕๗

ท่านบรรพชาเป็นสามเณร เมื่ออายุได้ ๑๕ ปี ณ วัดบ้านคำบง เมื่อบวชได้ ๒ ปี ท่านจำต้องสึกตามความประสงค์ของบิดา พออายุได้ ๒๒ ปี ท่านจึงได้เข้าพิธีอุปสมบทเป็นพระภิกษุ และได้เข้าฝึกปฏิบัติธรรมในสำนักวิปัสสนากับท่านอาจารย์เสาร์ กนตสีโล ณ วัดเลียบ จ. อุบลราชธานี

ท่านเป็นอาจารย์สอนธรรมทางวิปัสสนากรรมฐานที่มีชื่อเสียง มีผู้เคารพนับถือมาก มีศิษยานุศิษย์ที่เป็นพระเถระซึ่งเป็นที่เคารพของผู้คนทั้งประเทศ อาทิเช่น หลวงปู่ดูลย์ อตุโล, หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ, หลวงปู่ฝั้น อาจาโร, หลวงปู่ขาว อนาลโย, หลวงปู่สมชาย จิตวิริโย, หลวงตามหาบัว ญาณสมปนฺโน เป็นต้น

ท่านได้รับการเรียกขานจากบรรดาศิษย์ว่า “พระอาจารย์ใหญ่” เป็นผู้มีปฏิปทางดงาม เป็นฐานที่พึ่งอันมั่นคงตลอดจนเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางใจของเหล่าศิษยานุศิษย์ทั้งหลาย ตลอดเวลาในเพศบรรพชิต ท่านปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี อันจะหาผู้ใดเสมอเหมือนได้ยากยิ่ง

หลวงปู่สิงห์ ขนดยาคโม

วัดป่าสาละวัน อ. เมือง จ. นครราชสีมา

นามเดิม	สิงห์ บุญโท
กำเนิด	๒๗ มกราคม พ.ศ. ๒๔๓๒
ชาติภูมิ	บ้านหนองขอน อ. อานาจเจริญ จ. อุบลราชธานี
อุปสมบท	๓๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๒ ณ วัดสุทัศนาราม อ. เมือง จ. อุบลราชธานี
สมณศักดิ์	พระญาณวิเศษ ฐิติธรรมวิธานจารย์
มรณภาพ	๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๔ ณ วัดป่าสาละวัน สิริอายุ ๗๑ ปี พรรษา ๕๑

ท่านได้อุปสมบท ณ วัดสุทัศนาราม อ. เมือง จ. อุบลราชธานี ท่านปฏิบัติเคร่งครัดในวินัยมากเป็นเสมือนองค์แทนของหลวงปู่เสาร์และหลวงปู่มั่น ปี ๒๔๕๘ ท่านได้เข้าไปหาหลวงปู่มั่น เห็นท่านเดินจงกรมอยู่ท่านจึงนั่งสมาธิรอ เมื่อหลวงปู่มั่นเหลียวเห็นพระอาจารย์สิงห์ท่านจึงพูดว่า “เราได้รับเธอมานานแล้ว อยากพบและต้องการชักชวนให้มาปฏิบัติธรรมด้วยกัน” ท่านพระอาจารย์สิงห์ก็ตอบทันทีว่า “กระผมอยากมาปฏิบัติธรรมกับท่านพระอาจารย์มานานแล้ว”

ท่านได้มุ่งสู่ว่าน้ำและปฏิบัติด้วยความวิริยะอุตสาหะ จนสามารถรอบรู้ นำหมู่คณะพระกรรมฐานยุคนั้น ท่านได้ไปช่วยสร้างวัดป่าสาละวัน เพื่อให้เป็นวัดป่าต้นแบบของพระฝ่ายวิปัสสนาธุระ ตลอดชีวิตของท่านได้ทุ่มเททั้งงานด้านเผยแผ่ธรรม ได้ตั้งกองทัพธรรมขึ้นที่วัดป่าสาละวัน

ท่านละสังขาร ด้วยโรคมะเร็งในกระเพาะอาหาร ณ วัดป่าสาละวัน จ. นครราชสีมา ท่านได้รับการยกย่องว่าเป็น “พระอรียเจ้าผู้เป็นยอดขุนพลเอกแห่งกองทัพธรรมกรรมฐาน”

หลวงพ่อสุมเมโธ

วัดอมราวดี เมืองฮาร์ดฟอร์ด ประเทศอังกฤษ

นามเดิม	โรเบิร์ต แจ็คแมน
กำเนิด	๒๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๗
ชาติภูมิ	เมืองซีแอตเติล รัฐวอชิงตัน สหรัฐอเมริกา
อุปสมบท	พ.ศ. ๒๕๑๐ ณ วัดศรีระเกษ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.หนองคาย โดยมีเจ้าคุณพระราช ปริชาญาณมุนี เป็นพระอุปัชฌาย์
สมณศักดิ์	พระราชสุเมธาจารย์

ท่านเป็นศิษย์ชาวตะวันตกองค์แรกของหลวงพ่อบุชชา สุภทฺโท ได้เป็นเจ้าอาวาสองค์แรกของวัดป่านาชาติ หลังจากที่ท่านได้ฝึกปฏิบัติตามแนวของหลวงพ่อบุชชาเป็นเวลาถึง ๑๐ ปี ได้รับเชิญจากมูลนิธิธรรมแห่งประเทศอังกฤษ ให้มาเผยแผ่ธรรมที่ประเทศนั้น โดยเดินทางมากับหลวงพ่อบุชชา เมื่อหลวงพ่อบุชชากลับประเทศไทย ท่านและศิษย์ชาวต่างชาติของหลวงพ่อบุชชาอีก ๓ รูปได้อยู่ต่อ ภายหลังท่านได้ก่อตั้งวัดป่าจิตตวิเวก อันเป็นวัดป่าแห่งแรกในประเทศอังกฤษเมื่อพ.ศ. ๒๕๒๒ ตามมาด้วยวัดอมราวดีใน พ.ศ. ๒๕๒๗

ท่านดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดอมราวดีเป็นเวลา ๒๕ ปี จนเกษียณอายุเมื่อพ.ศ. ๒๕๕๓ ปัจจุบันท่านพำนักที่ประเทศไทย

หลวงปู่เสาร์ กนตสีโล

วัดเลียบ อ. เมือง จ. อุบลราชธานี

กำเนิด	๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๐๒
ชาติภูมิ	บ้านชำโคม ต. ในเมือง อ. เมือง จ. อุบลราชธานี
อุปสมบท	พ.ศ. ๒๔๒๒ ณ วัดใต้ ต. ในเมือง อ. เมือง จ. อุบลราชธานี
สมณศักดิ์	พระครูวิเวกพุทธกิจ
มรณภาพ	๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๘๔ สิริอายุ ๘๑ ปี พรรษา ๖๑

ท่านมีความเพียรเป็นเลิศ มีความสงบเสงี่ยมกิริยามารยาทอ่อนน้อม สุขุมพุดน้อย มีอหิชาศัณยอมไปทางวิปัสสนาโดยเคร่งครัด ได้เดินธุดงค์ เจริญสมณธรรม และจำพรรษาตามป่าเขาในถิ่นต่างๆ ทั่วภาคอีสานเป็นเวลาหลายพรรษา เมื่อกลับจากธุดงค์ ท่านได้นำความรู้มาเผยแพร่สั่งสอนและได้เปิดสำนักปฏิบัติธรรมขึ้น ณ วัดเลียบ ลูกศิษย์ของท่านที่มีชื่อเสียง เช่น หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต

ท่านมรณภาพในอิริยาบถนั่ง ที่วัดมหาอำมาตยาราม นครจำปาศักดิ์ ประเทศลาว และได้อัญเชิญสรีระกลับมาจัดงานฌาปนกิจที่วัดบูรพาราม อ. เมือง จ. อุบลราชธานี โดยมีหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต เป็นกำลังสำคัญ

ที่มาของเกร็ดชีวิต

๑. ประวัติสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ นายเสมอ สีนธุนาคร ยงกิจการพิมพ์ (๒๕๓๐)
๒. ปริศนาธรรม-เกร็ดสนุก สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) หนังสือพิมพ์ ข่าวสด วันอาทิตย์ที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๔๓
๓. สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) สำนักพิมพ์ธรรมสภา ไม่ระบุปีที่พิมพ์
๔. มหาอำมาตย์ตรีพระยาทิพโกษา (สอน โลหนันท์) ชีวประวัติสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) กลุ่มเสขิยธรรม (๒๕๕๗)
๕. พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำเนินวัดสมอราย ไม่ระบุโรงพิมพ์และปีที่ตีพิมพ์
๖. พุทธมนต์ ณ สามพราน สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ๕ แผ่นดิน นิตยสารข้อฟ้า พุศจิกายน (๒๕๐๘)
๗. ธรรมเกียรติ กันอริ สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สำนักพิมพ์มติชน (๒๕๓๗)
๘. วีระศักดิ์ จันทรสังแสง พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต อริยสงฆ์แห่งยุคสมัย สารคดี (๒๕๕๓)
๙. พระมหาบัว ญาณสัมปันโน ประวัติท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตตเถระ โรงพิมพ์ไทยชนบทกราฟิคแฮาส์ (๒๕๕๕)

๑๐. พระมหาบัว ญาณสัมปันโน ปฏิปทาพระอุดมการณ์ธรรมฐาน ไม่ระบุ
โรงพิมพ์และปีที่พิมพ์
๑๑. พระมหาบัว ญาณสัมปันโน พุทธโศกหทัย พิมพ์ดี (๒๕๕๐)
๑๒. ญาณสัมปันนัมมานุสรณ์ วัดป่าบ้านตาด (๒๕๕๔)
๑๓. พระครูนนทปัญญารณณ์ หลวงปู่ผากไว้ โรงพิมพ์ชวนพิมพ์ (๒๕๒๙)
๑๔. ปฐม นิคมานนธ์ และคณะ อตุโล ไม่มีใครเทียม อมรินทร์พรินต์ติ้ง
(๒๕๕๒)
๑๕. ปฐม-ภัทรา นิคมานนธ์ หลวงปู่ขาว อนาลโย โครงการหนังสือ
บูรพาจารย์ วัดป่าอาจารย์มั่น (ภูริทัตโต) (๒๕๕๐)
๑๖. ปฐม-ภัทรา นิคมานนธ์ หลวงปู่ฝั้น อาจาโร โครงการหนังสือ
บูรพาจารย์ วัดป่าอาจารย์มั่น (ภูริทัตโต) (๒๕๔๙)
๑๗. ปฐม-ภัทรา นิคมานนธ์ พระครูวิเวกพุทธกิจ หลวงปู่ใหญ่เสาร์
กนฺตสีโล พระปรมาจารย์ใหญ่ฝ่ายพระกรรมฐาน โครงการ
วัดป่าบูรพาจารย์ วัดป่าอาจารย์มั่น (ภูริทัตโต) (๒๕๔๖)
๑๘. ปฐม-ภัทรา นิคมานนธ์ หลวงปู่ชอบ ฐานสโม โครงการหนังสือ
บูรพาจารย์ วัดป่าอาจารย์มั่น (ภูริทัตโต) (๒๕๕๓)
๑๙. ประวัติ-ธรรมเทศนา พระอาจารย์กงมา จิรปุญโญ วัชรินทร์การพิมพ์
ไม่ระบุปีที่พิมพ์
๒๐. อุปลมณี อนุสรณ์พระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) โรงพิมพ์คุรุสภา
(๒๕๓๖)
๒๑. ศูนย์เผยแผ่มรดกพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) อุปลมณี กลางป่าพง
(๒๕๕๕)
๒๒. ศตวรรษหลวงปู่บุดดา ถาวโร โรงพิมพ์อักษรพิทยา (๒๕๓๖)
๒๓. นามกาย สุปฏิปันโน หลวงพ่อบุดดา ถาวโร สำนักพิมพ์มติชน
(๒๕๓๙)
๒๔. ภัทรนิพนธ์ คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา (๒๕๓๖)
๒๕. ผู้รับใช้ใกล้ชิด อุปนิสัยของท่านพุทธทาส สำนักพิมพ์ “ของกู”
ไม่ระบุปีที่พิมพ์

๒๖. พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) รวบรวม หลวงพ่อเพื่อวัด เพื่อบ้าน
บริษัทสหธรรมิก จำกัด (๒๕๔๒)
๒๗. น.พ. วัฒนา สุพรหมจักร หลวงพ่อเทียน ความมหัศจรรย์ในพระ
ธรรมดา กองทุนคุณธรรม ไม่ระบุปีที่พิมพ์
๒๘. เขมานันทะ ทางทรายใกล้ทะเลสาบ สำนักพิมพ์ชื่นใจ (๒๕๕๑)
๒๙. ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ยิ้มกับคึกฤทธิ์ สำนักพิมพ์สยามรัฐ (๒๕๒๒)
๓๐. กุลเชษฐาภิวัต ที่ระลึกในวโรกาส เสด็จพระราชดำเนินทรงเป็น
ประธานในพิธีพระราชทานและเปิดเจดีย์พิพิธภัณฑ์พระอาจารย์จวน
กุลเชฎฺฐ (๒๕๓๒)
๓๑. ประสิทธิ์ คุนฺธรัตน์ "หลวงพ่อทองรัตน์ กนฺตสีโล" แก้วมณีอีสาน
มหาวิทยาลัยขอนแก่น (๒๕๓๗)
๓๒. มณีรัตน์ อัญมณีแห่งไพรสณฑ์ ชมรมกัลยาณธรรม (๒๕๕๒)
๓๓. บุรพาจารย์ มูลนิธิหลวงปู่่มั่น ภูริทตฺโต (๒๕๔๕)
๓๔. หลวงปู่เจี๊ยะ จุนโท พระผู้เป็นดั่งผ้าชีรี้วห่อทอง หนังสืองานอนุสรณ์
พระราชทานเพลิงศพพระครูสุทธิธรรมรังสี (เจี๊ยะ จุนโท) ศิลป์สยาม
บรรจุมัณฑ์และการพิมพ์ (๒๕๔๗)
๓๕. วีระวัฒน์ ชลสวัสดิ์ รอยยิ้มพระอรหันต์ อารมณ์ขันพระอริยะ สำนัก
พิมพ์กรีน-ปัญญาญาณ (๒๕๕๓)
๓๖. ๑๐๑หลวงปู่คู่ พรหมปัญญา คิว ปริ้นท์ แมเนจเม้นท์ (๒๕๔๘)
๓๗. กลุ่มเพื่อนธรรมเพื่อนทำ ตามรอยธรรม ยำรอยครู หลวงปู่คู่
พรหมปัญญา คิว ปริ้นท์ แมเนจเม้นท์ (๒๕๕๒)
๓๘. พระราชพรหมยานเถร ประวัติหลวงพ่อบาน วัดบางนมโค (พระครู
วิหารกิจจานุการ) วัดบางนมโค (๒๕๑๘)
๓๙. รักพงศ์ เปี่ยมเพิ่มพูล คู่ยกันฉันทธรรม โรงพิมพ์สามลดตา (๒๕๕๓)
๔๐. ท่านพ่อเพื่อง โชติโก ยาใจ วัดเมตตาวนาราม ไม่ระบุปีที่พิมพ์
๔๑. ส. ศิวรักษ์ คันฉ่องส่องพระ สมาคมเผยแผ่คุณธรรม "เด็กก่า"
จีจินเกาะ (๒๕๕๘)
๔๒. ส. ศิวรักษ์ พระดีที่นำรู้จัก สำนักพิมพ์ศีกษิตสยาม (๒๕๒๓)

๔๓. คณะศิษย์ป่ารัตนวัน *ธรรมปรากฏ : ชีวิตประวัติพระราชสุเมธาจารย์*
(หลวงพ่อบุญรอด) วัดป่ารัตนวัน (๒๕๕๗)
๔๔. ฐานียศเถรวาท ชีวประวัติพระราชสังวรญาณ (พุทธ ฐานิโย)
วัดป่าสาละวัน (๒๕๕๓)
๔๕. พนิดา อัจฉรินทร์เพ็ญ *วิถีแห่งปราชญ์ ฉบับสมบูรณ์ ธรรมสภา*
(๒๕๕๗)
๔๖. กมลลา ดิยะวณิช *พุทธในไพร* Silkworm Books (๒๕๕๓)
๔๗. หลวงพ่อคำเขียน สุวัณโณ *สนุกป่วย เลมอนฟาร์ม* (๒๕๕๓)
๔๘. หลวงพ่อคำเขียน สุวัณโณ *ตถตา จะตายก็เป็นเช่นนั้นเอง*
วัดป่าสุคะโต (๒๕๕๗)
๔๙. ปริญา เทวานฤมิตรกุล "พ่อแม่เล่าให้ฟัง" *ณรงคคุณสรณ์*
(๒๕๕๘)
๕๐. Kamala Tiyavanich, *Forest Recollections*, Silkworm Books
(2003)